TRACTATUS DE HIS QUAE VI, METUS VE CAUSA FIUNT. VBI MATERIA ISTA SATIS SPARSA...

Baltasar Mogollon

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
8 · B
2 n

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

30
B
27
13 – 8. d. 25

A

TRACTATVS DE

B

TRACTATVS DE HIS QVAE VI, METVS VE CAVSA

fiunt. vbi materia ista satis sparsa congeritur, & rradicitus disseritur, & multa vtilia, & necesaria inuenientur, sinè quibus materia ista percipi non potest. Et intèr alia tradditur rratio decidendi àd. cap. 1. Ipsius tituli in Decretalibus, nusq̃; vsq; adhuc àb alio quàm àb authore percepta.

AVTHORE LICENTIATO BALTASsare Mogollon oriundo à Villa dè Cacerez, Ciue Hispalense, cujus Accademiæ cathedram Codicis olim rιexit.

Cum indice Capitulorum, & Repertorio.

BIBL. SEC. COLL. ROM. SOC. IESV. IHS

HISPALI

Apùd Franciscum Perez Tipographum. año. 1600.

CVM PRIVILEGIO.

Esta tassado a tres maravedis el pliego.

ex legato ... Coccini

13 8 B2

EL REY.

POr quanto por parte de vos el Licencirdo Baltasar Mogollon, vezino de la Ciudad de Seuilla, Cathedratico de Codigo della, nos fue hecha relacion diziendo que vos aviades compuesto y hecho vn libro intitulado tractatus dè his quæ vi, metus vè causa fiunt. El qual os avia costado mucho estudio y trabajo, y porque era buena obra y se aprovechasen del los que quisiesen, teniades nececidad de imprimirle, y vẽderle, y nos suplicasteys os mandasemos dar licencia, y facultad para le imprimir, y priuilegio por veynte años, o como la nuestra merced fuese. Lo qual visto por los del nuestro Consejo, por quanto en el dicho libro se hizieron las diligẽcias que la pragmatica por nos hecha sobre la ympresion de los libros dispone, fue acordado que deviamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimoso por bien, por la qual por os hazer bien, y merced, os damos licencia, y facultad para que por tiempo de diez años pr meros siguientes, que corren, y se cuenten desde el dia de la data desta nuestra cedula vos, o la persona que vuestro poder oviere; y no otra alguna, podays ymprimir, y vender el dicho libro, intitulado tractatus dè his quæ vi, metus ve causa fiũt, que de suso se haze mencion en todos estos nuestros Reynos de Castilla, por el original que enel nuestro conse-

jo ſe ha viſto, que va rubricado y firmado al cabo de Miguel de Ondarça çavala nueſtro eſcrivano de Camara, de los q̃ reſiden en el nueſtro Conſejo, con que antes que ſe venda lo traygays ante ellos juntamente con el dicho original para q̃ ſe vea ſi la dicha ympreſion eſta conforme a el, o traygays fè en publica forma, en como por corrector por nueſtro mandado ſe vio, y corrigio la dicha impreſion por el original. Y mandamos al ympreſor que aſi ymprimiere el dicho libro, no ymprima el principio, y primer pliego, ni entregue mas de vn ſolo libro con el original al autor, o perſona a cuya coſta lo ymprimiere, ni otra alguna para efeto de la dicha correccion, y taſſa haſta que primero el dicho libro eſte corregido y taſſado por los del nueſtro Conſejo, y eſtando aſi, è no de otra manera pueda ymprimir el dicho principio, y primer pliego, y en el ſeguidamente ponga eſta nueſtra licencia, y priuilegio y la aprobacion y taſſa y erratas, ſopena de caer e yncurrir en las penas contenidas en la dicha pragmatica, y leyes de eſtos nueſtros Reynos. Y mandamos que durante el dicho tiempo perſona alguna ſin vueſtra licencia lo pueda ymprimir, ni vender, ſopena que el que lo ymprimiere, aya perdido, y pierda todos y qualeſquier libros, moldes, y aparejos que de los dichos libros tuuiere, y mas yncurra en pena de cincuenta mil maravedis por cada vez que lo contrario hiziere. La qual dicha pena ſea la tercera parte para la perſona que lo denunciare, y la otra tercia parte para la nueſtra camara, y la otra terciaparte para el juez que lo ſentenciare. Y mandamos a los del nueſtro Conſejo, Preſidente, e Oydores de las nueſtras Audiencias, Alcaldes, y Alguaziles de la nueſtra caſa, y Corte, y Chancillerias; y a todos los Corregidores, Aſiſtentes, Gouernadores, Alcaldes mayores, y Ordinarios,

y otros

y otros juezes,y justicias qualesquier, de todas las Ciudades, Villas, y Lugares de los nuestros Reynos y señorios, asi a los que agora son, como a los que seran de aqui adelante,os guarden y cumplan esta nuestra cedula, y merced, que ansi vos hazemos,y contra el tenor y forma della, y de lo en ella contenido, no vayan, ni pasen,ni consientan yr, ni passar por alguna manera sopena de la nuestra merced,y de diezmil maravedis para la nuestra Camara. Fecha en Madrid a diez y seys dias del mes de Abril de mil y quiniẽtos y noventa y dos años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey
nuestro Señor.

Iuan Vasquez.

Taſſa deſte Libro.

YO Miguel de Ondarça Çavala Eſcriuano de Camara del Rey nueſtro Señor, de los que reſiden en ſu Conſejo, doy fee que aviendoſe preſentado ante los dichos Señores, por el Licenciado Baltaſſar Mogollon vezino de la Ciudad de Seuilla, vn libro por el compueſto, yntitulado tractatus dè his quæ vi, metus ve cauſa fiunt, que antes de agora con licencia de ſu Mageſtad fue ympreſſo; taſſaron a tres maravedis el pliego de cada vn cuerpo de los dichos libros, y que a eſte precio ſe venda y no mas, y que eſta fee de taſſà ſe ponga al principio de cada vn libro, para que ſe ſepa el precio como ſe ha de vender. Y para que dello conſte di el preſente que es fecho en Madrid a veynte y ſiete dias del mes de Iulio de mil y ſeyſcientos años.

Miguel de Andarça
Çavala.

Epigrama de chasticon.

LICENTIATI DIDACI DE SIGVRA aduocati Regalis Audientiæ Ciuitatis Hispalensis.

(***)

PHEBEO totus Mundus fulgore corruscat
Præbet in obscura nocte Diana viam
Induperatoris ductum tenuere Phalanges
Ducitur Arctoi lumine Nauta Poli
Tu quoq; dum Iuris propter discrimina certas,
Et maris imperitas arbiter ipse Rati.

Dum clara oscuras depellis Lampade noctes
Errorumq; procul nubila densa fugas.
Certantes ductas Pelago septentrio luces
Et Phebo, & Phebe clarior ipse nites.

SVMMA CAPITVLO: rum hujus libri.

Caput. 8.

¶ Finis.

LICENTIATO DIDACO DE SIGVRA aduocato in Regali Audientia Hispalensi, & Ioani Baptistæ de los Oliuos Licentiatus Baltassar Mogollon. S. P. D.

GALENVS (AMICI MEI) LIB. 7. meth. se excusat à dicatione suorum librorum (quia nulli eos dicauit) ea rratione, quòd veritatis studio flagrabat, eã q; operibus suis tutricem instituebat, at Doctor Ioannes dè Carmona Medicus insignis in suo tractatu dè Peste in fine prohemij alteram rrationem dat: scilicet; quia proceres absentes, fortè à maioribus detenti curis statim librum obliuioni perpetuæ traddent, vel posteà eis vita functis opus ipsum suo se põdere in præcipitium traddet. Ego verò aliam possem addere, scilicet, quòd nullum opus rrecipit authoritatẽ, neq; perpetuitatem àb eo cui dicatũ est: quia lector non curat, dè eo cui dicatum est, neq; dè ipso authore, sed de ipso opere. Rationes sunt certè philosophicæ. Melior tamen rratio est, quòd quia omne datum optimũ de sursum est, descendens à Patre Luminum, æquum & justũ est vt ei dicetur, & ei rreuertatur & sic edocemur à fluminibus, quæ è mari aquas rrecipiũt, eas q; ei rrestituũt. Quã obrrẽ Deo (à quo istud opus exiuit) dico, rrestituo q;. vobis autẽ vt gratuletur Res publica (si vtilitatẽ ex eo senserit) fateor, quòd opera vestra exiuit in lucem, cũ in tenebris maneret sepultus per multos annos vt videre est èx data licẽtiæ & priuilegij, & èx anno impressionis.

Valete.

AD LECTOREM.

OCcasione cujusdam litis supèr sacri ordinis suceptione per metum conditionalem coactus sui materiam metꝰ rradicitus euoluere. Quam obrrem ea imbutus rremási, ideo q; deo gratias egi, quia mihi paruulo (nõ in ætate sed injuris peritia, cum vnum sciam, me nihil scire) quæ à sapientibus absconderit rreuelauerit. Et videns quòd hæc materia sparsa sit, & ob id malè percepta (timens penas luere òb talẽtũ abscõditũ) decreui inlucẽ in modum tractatꝰ eã edere. Ideò amice lector siquid boni in eo inueneris Deo tribue, à quo bona cuncta procedunt. Sin autem aliquid ineptè dictũ, vel non benè examinatum, meam inertiam, imperitiam q; argue. Velim tamen, vt anteq̃; judices hoc munus scribendi assumas, vt expertus posses rrectius judicare.

***

¶ VALE.

PROTESTATIO Authoris.

(*)(*)(*)

LIbellum hunc ſubmitto correctioni Sacro ſanctæ matris Eccleſiæ Catholicæ Romanæ, cujus fidẽ ſempèr & ſequutus ſum, & ſequar, dum in meo juditio naturali, & perfecto ſim. Et ſi quid abſonum, aut illi contrariũ rrepertum in eo ſit, ex tunc, prout ex nunc, & ex nunc prout ex tunc rreuoco, & dico me id non dixiſſe animo affirmatiuo, ſed inueſtigationis, aut, diſputationis cauſa, & àb eo diſcedo, paratus corrigi, & emendari pèr eãdem Sacro ſanctam matrem Eccleſiam.

(:)(:)(:)
(:)(:)
(:)

Aduertentia.

OPus istud duas cõtinet partes: primá quæ deui præcissa tractat. Inquasummariè, & resolutiuè per transeo: quia non est meum insstitutum. Alteram demetu conditionali. Quá deo volente latissimè examinabo.

RECOPILATIONES PRAEambulorum.

Præmittenda sunt aliqua quæ adsubjectæ materiæ declarationem conducant. 1.

Tractatus iste est ad comtemplationem tituli dehis quæ vi metus ve causa fiunt indecretalibus. 2.

Vis & metus sunt diuersa. 3.

Dictiones ve, & vel ponuntur inter diuersa. 4.

Vis refertur ad corpus, metus ad animum. 5.

Dictiones hæ vis, & metus, sunt tamq̃ duo capita, ex quibus multa menbra oriuntur. 6.

Omnis bona de aliqua re institutio debet adiffinitio-

Actio metus datur nō solum contra eum qui metum intulit, sed etiam contra rei possessorem. 24.

Actio quod metus causa est in rem scripta.

Metus causam præstans eo non iuuatur. 25.

Voluntarium & inuoluntarium quid sit. 26.

Dictiones sinonomæ vis & metus tradduntur. 27.

Dictio inuoluntariū est terminus æquiuocus. 28.

*Inuoluntariū violentū est duplex. & n.*30. 29.

Coactio nunq̄ tollit rationem voluntarij. 31.

Voluntas nunq̄ cogitur coactione sufficienti.

Inuoluntarium per ignorantiam est duplex. 32.

Metus est ita exosus, quod etiā gentilibus fuit odiosus. 33.

Vox prætoris diceutis: quod metu gestum est ratum nou habebo. Fuit vox dei posita in ore prætoris. 34.

Præambula.

1 IN NOMINE sanctissimæ, & indiuiduæ Trinitatis; intemerataeq; Virginis Mariæ. Acturus de his quæ vi metus ve causa fiunt, ne illotis (vt aiunt) manibus procedam; aliqua præmittere decreui, quæ ad subiectæ materiæ declarationē spectent, sequutus consultum in.l. proponebatur. versi. quibus ita præmissis.ff.de castrens. pecul. vnde præmitto sequentia.

2 Primò:hunc tractatum spectare ad titulum, seu rubricam: de his quæ vi metus ve causa fiunt in decretalibus.

3 Secundò:q; vis, & metus sunt diuersa vt patet in dicta rubrica, & in. c. sacris eo ti,& in.c. cum locum. despons. vbi id notat præposit. n. 2. & patet in Rubrica & in.c. vnico isto titul.lib.6. & in.c.2.§. laici de rrebus eccles.alie nand.

nand. in. 6. & in. l. siui, vel metu. C. isto titul.
4 ¶ Quæ diuersitas etiam colligitur ex natura harum dictionum. ve, & vel; de quarum natura est poni inter diuersa vt jass. in. l. de quibus. ff.
5 de legib. n. 3. ¶ Ac etiã quia vis refertur ad corpus; & metus ad animum: glo. in. d. l. sivi, vel metu. verb. siui, quam ibi sequitur Bar. n. 17.
6 Sunt autem isthæc dictiones vis, & metus tamquam duo capita, ex quibus multa membra oriuntur. Et vt clarius loquar vtraq; est genus habens sub se multas species. Licet nostrates aliter senserint: constituendo vim vt genus generalissimum, eamq; diuidentes in præcissam. & conditionalem vt infra patebit. n. 27. cum sequentibus.
7 Et quia omnis bona de aliqua re institutio debet à diffinitione profficisci teste Cicerone lib. 1. offitio. n. 11. deuenio ad diffinitionem harum dictionum.
8 Primam diffiniuit Paulus juris consultus. in. l. 2. ff. isto titul. sic: vis est maioris rei impetus, qui repelli non potest. Cui diffinitioni glossa vnica ibi addit hæc verba: aduersus quã

in. verb. metus. ¶ Multæ etiam diffinitiones huius dictionis tradduntur tam à nostratibus, q̃ a Cicerone. Quas hic reffere non piget: eo quia a tantis viris sunt exaratæ. Bal. enim in. l. 2. C. de his qui propter met. Iu di. non apellauer. n. 1. sic diffinit: metus est coactio mentis, per quam vsus liberi arbitrij arcetur. ¶ Lucas de penna vbi supra sic diffinit: metus est motus animi interior subitus factus ex aliqua tristi recordatione sine q̃uo libei alio terrore. ¶ Cicero in varijs locis variè. diffiniuit nam in tus culan. qq. lib. 4. n. 21. dicit: est igitur metus rationi aduersa cautio. & n. 23. dicic: metus est opinio impendentis mali, quod intollerabile esse videatur, & n. 104. dicit: est enim metus, vt ægritudo præsentis, sic ille futuri mali. itaq; non nulli ægritudinis partem quandam metum essedicebant, alij autem metum molestiam appellabant, quasi dux consequantis molestiæ, & n. 129. dicit: & si fidentia (idest firma animi cõfisio) scientia quædam est, & opinio grauis non temerè assentiens, metus quoq; est diffidentia ex pectati, & impendentis mali. &

si spes est expectatio boni, mali expectationẽ necesse est esse metum, & lib.5.dictarum.qq.n. 73.dicit iddem quod proximè.

10 Cognito de his dictionibus in genere, nunc ad species descendendum nobis est secundum doctrinam Aristotel.1.phisicor.c.1.cuius verba sunt:at cõfusa primò nota nobis sunt magis, ac manifesta, elementa verò principia q; posterius ex hisce nota per ipsorum diuisionem fieri solent icciirco ex vniuersalibus ad singularia proficiscamur oportet &c. Comprobatur ejus doctrina per tex, express.in.l.1.ff.si cert.petat. & ibi ex eo id notád Alexand.n. 1.

11 Vis autem multiplex est. quædam compulsiua, quæ imponit necescitatem contrariam voluntati contrariæ:quià id facit, quod non faceret si esset liberi arbitrij. ex hac introducitur actio quod metus causa. Quædam expulsivà, quæ inducit interdictum vnde vi. Quædam ablatiua, quæ inducit vi bonorum rraptorum circa mobilia. Quædam turbatiua, quæ inducit interdictum vti posidetis in rrebus soli, & vtrobi in rrebus mobilibus cum duo posidere

se

ſe cor tendunt. Quædam inquietatiua, quæ inducit interdictum quod vi aut clam. vt ſiquis à me prohibitus, vel putans ſe prohibendum aliquid faciat in meo. ita dicit glo. in c. ad audientiam. iſto titul. verb. cauſa. & glo. fi. in l. 1. ff. iſto titulo & glo. fi. in l. extat. ejuſdem tituli. & Sebaſti. Brant. in d. tract. expoſit. titul. d. ti. de eo quod metus cauſa. & Angel. in d. §. quadrupli. inſti. de actio. n. 36. & ibi Minſin. n. 14. & 15. & Ioan Plotus in tract. de inlit. jurand. §. 3. n. 2. junctis. n. 10. 11. & 20. & 48. & Rebuff. in commentar. 2. tomo in tract. de rreſcis. contract. glo. 13. Boſſius in ſuis tractatibus. tit. de plurib. violentijs n. 1. Cum ſequentibus. & aliqua ex prædictis dicit Angel. in conſil. 215. n. 3.

12 De vi habentur quinq; tituli in digeſto nouo. vnus de vi, & vi armata. alter vti poſidetis. alius vtrobi. alius quod vi aut clam. alius vi bonorum rraptorum. ¶ Horum tres (qui ſunt: primus, ſecundus, quartus) pertinent ad immobilia. rreliqui duo (qui ſunt tertius, & quintus) pertinent ad mobilia. ¶ Primus tractat, quãdo quis per vim ſiue cum armis, ſiue ſine armis

expellitur à possessione alicuius rrei immobilis, ad quam vult rrestituj. ita patet èx ipso nigro. & testatur Sebastianus Brant in expositione ejusmet tituli. ¶ Secundus tractat, nequis turbetur in possessione rrej immobilis (vel juris in corporalis) quam habet. vt patet ex ipso nigro & ibi Sebastian. Brant in expositione ejus met tituli. ¶ Tertius tractat, nequis turbetur in possessione rrei mobilis, vt patet ex ipso nigro. & ibi Sebastian. Brant in ejus expositione. ¶ Quartus tractat de vi tàm præsenti, q̃ præterita, & sic continet quoddam mixtum, cum duo priores contineant quodlibet simplex. nam primus (scilicet dè vi, & viarmata) tractat de vi præterita. secundus (scilicet vti possidetis) tractat de vi præsenti: ita Sebastian. Brant. in expositione tituli quod vi aut clam. ¶ Quintus tractat de bonis, & rrebus mobilibus vi rraptis. vt patet ex ipsius tituli verbis. & ex Sebastian. Brant in expositione ejusdem tituli.

13 Metus autem multiplex est: nam triplex est secundum Bal. in titul. de pace juramento firmand. §. item sacramenta n. 1. qui rrefertur àb

an-

Andrea Geil in tract. de pace publi. lib. 1. cap. 2. n. 8. scilicet. Primus concussionis: qui per minas potentioris infertur. Secũdus impressionis: qui fit per carcerem. Tertius violentæ suspitionis: qui ex inimicitijs apertis oritur. At alij dicunt quod quintuplex est. Primus metus minarum Secũdus metus facti. Tertius metus rreuerẽtiæ. Quartus metus potentiæ. Quintus metus perfidiæ vt colligitur ex glossa in. c. cum dilectus. isto tit. verb. metum mortis. & clarius id dicit Zazius in. d. §. quadrupli. insti. de actio. n. 10. & ibi Minsinger. n. 7. ¶ Sanctus uero Ioan, Damascen. in lib. 2. orthodox. fidei. c. 15. dicit metum esse sextuplicem. segnities. pudor. verecundia. stupor. terror. angor. Segnities est metus impẽdentis actionis. Pudor est metus ex vituperationis expectatione susceptus. verecundia est metus ob admisum dedecus. stupor est metus èx ingenti aliqua rrei spetie animò oblata. Terror est metus èx aliqua noua & insueta rrei spetie contractus. Angor est metus ne vota nostra infœliciter cædant. tunc enim angore afficimur cum metuimus, nequod agressi sumus

ex ſententia animi cadat. ¶ At Cicero in Tuſculan.qq. lib.4.n.25. & lib.5.n.73.dicit: metum eſſe octuplicem, dicendo: ſub metum autem ſubjecta ſunt pigritia,pudor,timor,terror, pauor,exanimatio, conturbatio, formido.quem ſequitur Lucas depen.in.l.exceptores.C.de numerar.actuar.lib.12.n.2.vbi exponit aliqua ex prædictis dicendo:quòd timor eſt metus mali apropinquantis.pauor eſt metus mentem loco mouens.exanimatio eſt metus ſubſequens, & quaſi comes pauoris. Conturbatio eſt metus excutiens cogitata.formido eſt metus permanens.eademq; rrefert Angel.ind.conſil.215.n.3.

14 Metus & timor licet videantur eſſe vna eademq; rres. tamen diuerſa ſunt: nam metum cauſat terror. timorem vero cauſat amor. ita dicit tex. in.l.15.ti.13.par. 2. Cujus verba ſunt: *E como quier que temor e miedo es naturalmente como vna coſa, empero ſegun rrazon departimiento a entre ellos: ca la temencia viene de el amor, è el miedo nace de eſpanto depremia, que es como deſamparamiento.*

15 Timor eſt duplex: naturalis & accidentalis.

Na-

Naturalis est cum animus à corpore distrahi non vult, ob naturalem eam mutuam affectionem, ac necescitudinem iam indè àb ipso ortu àb opifice ipsi insitam: quasit, vt naturaliter pertimescat, & angatur, ac mortem recuset. alter qui ex rrationum proditione; ac perfidia cõflatur, atq; exeo quòd quis mortis horam ignorat: vt cum noctu oborto aliquo strepitu timore afficimur, qui quidem timor præter naturam est. ita dicit sanctus Ioan. Damasce. lib. 3. orth odoxæfidei. c. 23.

16 Dicitur metus à mente: quia mentem tenet vt Sebastian. Brant in expositio. titul. jur. titul. ff. de eo quod met. caus. & Couarru. in. 4. decret. 2. p. c. 3. §. 4. n. 1.

17 De materia metus habetur titulus indigesto veteri: de eo quod metus causa. & in. C. de his quæ vi. & istum titulum in decretalibus. & similem in lib. 6. decretalium.

18 Est enim metus homi nibus maiore supplitio, q̃ si rre ipsa malè afficiátur teste Xenophone in Pedia Cyri lib. 2. quem rrefert & sequitur Petrus Plateanus Angolis. in. d. §. qua drupli.

inſt.deactio.n.3.quod patet in lib.Iob.cap.1.&c. 2.vbi ſatans adnihilum deduxit tentationem bonorum rreſpectu perſonæ.

19 Item præmitto quod non omnibus metum paſsis ſubuenit Prætor,ſed his tamtum qui dãnum aliquid paſsi ſunt ex metu.tex. in.l. ſicum exceptione.inprin.ff.iſtotit. Cujus verba ſunt: ſicum exceptione aduerſus te perpetua tutus eſſem coegero te aceptum mihi facere, ceſſare hoc ædictum: quia nihil tibi abeſt. hanc concluſionẽ firmat Couarru. in.4. decretal. 2. par. c.3.§.4.n.1. licet non alleget iſtam legem, ſed aliam,quæ mihid non probat.

20 Itẽ præmitto ꝙ nõ ſemper eſt deſubſtantia ꝙ metum in ferens lucretur aliquid vt patet in. c.1. iſtò titul. ſufficit enim, ꝙ metum in feres ſatisfaciat voluntati ſuæ:quia ſatis lucratur qui ſuæ voluntati obſequitur pertex.in.§.præterea inſti.deacto.& Marcus Mant.inſingul. 327.n.1. & Baeça dè decima tutor. c.2.n.40. & Molina de maiorat.in prohem.n.3.¶ Et non obſtat noſtræ concluſioni tex.in.d.l.ſicum exceptione.§. inhac. iſto tit. ff.quæ videtur innuere ꝙ ſit ne

ceſſa-

cessarium, q metum inferens lucretur aliquid. quia ille.§.loquitur rrespectu tertij, qui conueniri non potest, si aliquid lucratus nō est. ¶ Ex quo infero Bartolum malè summasse illū §. & errasse Socin.Iunio.incōsil.37.volu.2.n.30.&31, & Detium, & Marsilium, & Iosephū Mascard. in tract.de probatio.2.p.cōclusio.1055.n.13. qui eum sequuntur. Nam dicūt, q qui agit hac actione duo probare debet. scilicet: metū illatū, & ad inferentem metū commodū peruenisse, quod textus ille uon dicit: sed q isqui conuenitur, & si non intulerit metum sufficit habuisse lucrū. & sic loquitur textus rrespectu tertij, qui non intulit metū. Vndè verū summarium illius §.est: q isqui habuit lucrum èx metu illato potest conueniri, licet non intulerit metum ei qui passus est metum.

21 Item præmitto q metus cōditionalis excludit libertatem consensus. Abb.in. c. cōsultationi. de sponsalib. n.fi.& ibi Præposit.n.1. & alij. dd. vt rrefert, & sequitur Euerard. in Consil. 19.n.18. ¶ & talis metus excusat à dolo. vt Abb. in consil.4.pri.par.n.3.&.4.

22 Item præmitto quod metus qui operatur est is: qui injustè infertur: nam justè illatus nō operatur tex. express. in. l. si mulier. inprin. ff. isto tit. Detius in. l. in omnibus causis. ff. de rregul. jur. n. 2. qué rrefert & sequitur. Socin. junior in consil. 77. n. 9. volu. 1. tenet etiam Rebuff. in cōmentar. 2. tomo. titul. de rrescis. contract. glo. 22. n. 4.

23 Item præmitto quod solus metus cadens in constantem virum dat actionem quod metus causa, cæteri autem metus offitio judicis implorato rreparantur. vel per condictionem ex lege. tex. in. l. illicitas in prin. ff. de off. præsid. l. fi. §. si fœnerator. ff. isto tit. & ibi. Bar. n. 1 idé Bar. in. l. 5. isto tit. ff. per totá. glo. in. c. cum dilectus. isto ti. verb. metum mortis. & ibi Anto. Debut. n. 16. & Cardinal. Zabar. n. 3. versi. tertiò quæro. & Abbas. n. 9. glo. in. l. interpositas. C. de trans actio. verb. ædicto. & ibi Cyn. n. 1. & Bar. n. 5. & 6. & Bal. n. 7. & Ro. n. 7. Angel. in. d. §. quadrupli. inst. de actio. n. 9. & ibi Iasi. n. 54. & 56. & ibi Zazius. n. 10. & Minsingerius. n. 7. Cephal. in consil. 395. n. 12. volu. 2. Rebuff. in comment. 2. tomi

 tract.

tract.de rescisio.contract.glo.12.n.4. ¶ Roffredus autem Beneuentanus in tract. ordi juditiari. pri.par.titul. de vtili reiuendicatione quæ datur metum passo.n.1.dicit: q quinq; modis succurritur metum passo. Primo per actionem directam, quæ competit ob metum mortis. Secúdo per actionem vtilem, quæ datur ob metú æquę similem.vt.l.isti quidem.ff.isto tit. Tertio per constitutiones vt.l. si per impressionem, C.is-totit. Quarto judicis off.vt in medico per.l.medicus.ff.de var.& extra ordi.crimini. Quinto ex generali clausula si qua mihi justa causa.ex. l.mulier.§.fi.ff.isto tit. ¶ Baldus etiam aliter dicit in.l.interpositas.C.de transactio. n.7. quem hic non repeto: quia ab omnibus habetur.

Libellos in hac materia ponit Speculator in lib.4.parti.1.ti.de his quæ vi metus ve causa fiút & Roffredus vbi suprà.

24 Item præmitto q actio quod metus causa potest exerceri tam contra eum qui metum intulit, q contra tertium, ad quem res deuenit: quia est actio in rem scripta.tex.in.l.si cum exceptione.§.aliquando.& §.Pedius.ff. isto tit. &

C in.l

gentia multarum dictionum, quæ sunt sinonomæ cum vi, & metu. ¶ Nam quod jus nostrum vocat vis, Philosophi appellant violentum simpliciter. & Theologi coactionem absolutam. & Doctores nostri vim præcissam. ¶ Et quod jus nostrum vocat metum. Philosophi vocãt violentum mixtum, & Theologi coactionem cõditionatam. & Doctores nostri vim cõditionalem, & etiam metum. vt videre est in Rubri. hujus titul. & in. c. sacris. isto tit. & in Aristotel. lib. 3. Aethicor. c. 1. & in Magistro sentẽtiar. lib. 4. dist. 29. & ibi scribẽtes. & in Bal. in Rub. istius titul. n. 18. & in Mario Salomone in. l. 2. ff. de legib. versi. violẽtiæ. ¶ Hoc sic præmisso: est sciẽ-

28 dum ꝙ iste terminus inuoluntarium est æquiuocus: quia comprehendit factum per violentiam, & factum ꝑ ignorantiam vt Aristotel. vbi suprà. & sanctus Ioan Damasce. lib. 2. orthodoxæ fidei c. 24. & Marius Salomon vbi suprà.

29 ¶ Involuntarium violentum (de quo est nostra materia) est duplex: vnum simpliciter (idest) quod fit per vim præcissam. alterum est violẽtũ mixtum (idest) quod fit per vim cõditionalem

(hoc est permixtum) vt prædicti tres Doctores
30 vbi suprà proximè. ¶ Violentum simpliciter est illud cujus principium foris est, in quo nihil (is qui agit, aut patitur) confert: vt si ventus aliquo tulerit, aut homines potestatem habentes. ¶ Violentum mixtum (idest metus, & vis conditionata) est, quando maioris mali vitandi causa aliquid fit: vt si Tyrannus quempiam aliquid agere turpe juberet (habens in potestate, & parẽtes & liberos) hac lege, vt si illud agat, illi sint incolumes, si non agit, dispereant: tale quid etiam accidit, & circa jactus eos, qui in tempestatibus fiunt, propter suam cæterorumq; salutem. ita dicunt prædicti tres Doctores. & quasi omnia
31 supradicta dicit Angel. in d. cõsil. 215. n. 2. ¶ Vnũ est notandum (quod dicit sanctus Bonauẽtura in d. l. 2. sentẽtiar. in prin. 41. dist. n. 5.) ꝙ coactio nunq̃ tollit rrationem voluntarij. Cujus verba sunt: ad illud verò, quod obijcitur, ꝙ coactio excludit rationem voluntarij: dicendum est, ꝙ est verum vbi est coactio sufficiens, sed volũtas nunq̃ cogitur coactione sufficiẽti, ideo coactio nunq̃ tollit rrationem voluntarij. idem tenet. S. Tho.

Tho, rrelatꝰ à Nauarro in manuali lati prælud. 6.n.7.¶ Cætera de inuoluntario per ignoratio-
32 nem omitto, quia non est nr̃a materia. Solum modo aduerto, ꝙ istam ignorátiam dupliciter ponit Angel. in d. cõsil. 215. d. vbi videre poteris.

Vltimò, & pro cõplemẽto præmitto, ꝙ me-
33 tus est ita exosus, ꝙ etiã gentilibus fuit odiosus nam Cicero lib. 1. offi. n. 47. dicit: illis promissis stãdum nõ est, quæ coactus quis metu, aut deceptus dolo promiserit. ¶ Et gẽtilis Prætor pro posui ædictũ dicens, quod metu gestũ est rratũ nõ habebo. vt habetur in. l. 1. ff. isto titul. ¶ Quã
34 vocẽ (aiũt Doctores xpiani tã Theologi q̃ juris professores) fuisse dei positã in ore prætoris. vt Rainer. de Pen. forti, quem rrefert, & sequitur Bal. in Rubri. dè Controuer. inuestit. in finalib. verbis. & Pirrus in. l. nihil cõsensui. ff. dè rregul. jur. inprin. & Hipolit. de Marsil. in pract. §. expedita. n. 22. & Barbat. in cons. 54. lib. 1. n. & in cõsil. 4. volu. 4. n. & Sylua nuptial. lib. 2. n. 119. Cephal. in cõsil. 295. volu. 2. n. 9. Couarru. in. 4. decretal. 2. p. c. 3. §. 4. n. 1. Padilla in. l. interpositas. C. dè transactio. n. 3. Rebuff. in commẽtar. 2. tomo. in tract. de rrescissi, cõtrac. glo. 12. n. 1.

RECAPITVLATIONES CAPITVLI primi.

REMISSIONES de materia vis præcissæ. 1.

Vis præcissa annullat factum ipso jure & non habetur in consideratione factum per eam. 2.

Ratio quare vis præcissa operatur dictum effectũ 3.

Sponsa de futuro stuprata àb alio per vim præcissã potest àb sponso rrepudiari. 4.

Sponsa de præsenti stuprata àb alio per vim præcissam potest àb spõso rrepudiari quo ad thorum. 5.

Fallit in casibus ibi positis. 6.

Stuprum per vim præcissam commissum in sponsam dè præsenti est justa causa vt Papa possit dispensare in matrimonio rrato non consummato. 7.

CAPVT PRIMVM DE VI PRAEcissa.

1 HIS ita præmissis deueniamus nũc ad primam partem nostræ Rubricæ, quæ est de vi simplici, hoc est dè

dè vi præcissa. De qua materia esset nobis disserendum per suas speties, nisi satis abundèq; de eis haberetur in suis proprijs titulis vt suprà rretulimus.n.11.&.12. ¶ Et quia dè eis benè tractat Ioannes Plotus in suo tractat. de in litem jurand.maximè in.§.3.vbi à.n.2. vsq; ad fin. tractat dè spetiebus vis. ¶ Et etiàm Menochius satis abundè q; (ita q amplius desiderari nó possit(in suo solemni tractatu dè possessione pertotum,ad quos me rremito.

2 Et vt aliquid (quod sit vtile) hic disseramus, constituo rregulam vniuersalem: q omne factum, siuè contra Deum, siuè contrà Principem, siuè contra jus diuinum, siuè naturale, vel humanum (tam in foro Poli, q̃ in foro fori) per vim præcissam factum nihil operatur, ac si factum non esset, neq; tale factum habetur in cósideratione. ¶ Et sic baptismus per vim præcissam susceptus non obligat ad obseruantiam fidei, neq; caracterem imprimit. ¶ Similiter q; & ordo sacer. ¶ neq; thus offerens idolis tenebitur crimine hæreseos. ¶ Neq; vxor committit adulterium. ¶ Neq; sponsa p vim cognita àb

ſponſo priuatur facultate ingrediendi monaſterium inuito ſponſo. ¶ Et ſic de omnibus alijs factis per vim præciſſam. ita probant jura expreſſa in c. de judeis 45. diſt. & in c. præsbiteros 50. diſt. & in ſumma 31. q. 5. & in c. ita ne. & in c. de pudicitia & per totam eandem queſtionem. & in c. ſacris. iſto tit. & in c. maiores §. item quæritur. de baptis. & in c. contra Chriſtianos. de hæreti. lib. 6. & in l. ſi vxor. §. ſi quis planè. ff. ad leg. jul. dè adulter. & in l. vim paſſam. eod. & in l. fœdiſsimam. C. de adulter. & in l. 32. ti. 6. par. 1. & Archidiaco. in c. qui bona. 17. q. 1. n. 13. & 14. & Abb. in conſil. 4. n. 3. volu. 1. quem rrefert & ſequitur ſumma Armilla. verb. adulterium. n. 5. & Tiraquel. in tract. de pœnis temperád. cauſa. 36. n. 5. & Abb. qui alios rrefert in c. 2. dè conuers. conjug. n. fi. quem & Monal. ſequitur Armilla in verb. diuortiú. n. 6.
5 ¶ Ratio hujus noſtræ concluſionis eſt duplex. ¶ Prima quia taliter coactus potius patitur q̃ agit. vt glo. d. c. ſacris. verb. per coactionem. & Archidia. d. n. 13. & Abb. in c. conſultationi. n. fi. de ſponſalib. & Auguſti. de ciuitate dei lib. 1. c. 16. & 18. ¶ Secú-

da

da quia talis coactio naturaliter & omnino tollit voluntarium. vt Sāctus Thomas in pri. 2. q. 6. arti. 6. Augusti. in moralib. c. 6. in fi. & Antonius dè Cordoua in suo quæstionario. lib. 1. q. 29. in. 2. opinione in rresponsione ad. 3.

4 Fallit tamen primò nostra conclusio in casu satis notabili, videli cet in sponsa de futuro quæ fisit cognita àb alio per vim præcissam poterit àb sponso rrepudiari. tex. in. c. rraptor. junta glo. 1. 27. q. 2. glo. in. c. quæmadmodū inprin. dè jure jur. verb. oculos. in fi. quam ibi sequuntur communiter. dd. teste Couarru. in. 4. decretal. 1. p. c. 5. inprin. n. 2. & Nauarr. in manuali, lati. c. 22. n. 27. versi, nono. & tenet hanc opinionem Syluest. in sua sum. verb. sponsalia. n. 10. versi. septimo. ¶ Et non est mirum q̄ ista puniatur sine culpa, cum tamen non puniatur sine causa vt. d. glo. verb. oculos. & ibi. dd. ¶ Et quia non debet compelli sponsus incurrere bigamiam. vt ibi dicit Hostien. verb. juramentū.

5 Fallit secundò in spōsa dè præsenti siue cognita, siue non cognita à marito: quia poterit àb sponso rrepudiari quo ad thorum. ¶ Ratio in

qua fundor est: quia sponsus accedendo ad eã incurreret bigamiã per tex.in.c. qui in aliquo 51.dist.ibi:aut corruptarum mariti. &nemo potest compelli ad bigamiam in currendam cum sit irregularitas vt in.d.c.qui in aliquo.& in toto titul. debigamis. Quam rationem ponit Hostien. vt supra proximè diximus in spõsa dè uturo.& ita teneo licet, Abb.in.d. consil.4.d.n. 3.& Couar.vbi supra proximè n.3.teneát cõtra

6 riũ ¶ Et hác rreputo justá causam vt Papa possit dispensare in matrimonio rrato non consummato.¶ tempero tamen istam meam opinionem in casu quo sponsa erat corrupta antè sponsalia;& sponsus cum hac qualitate eam sibi desponderat. & in casu quo sponsus aliud prius contraxerat matrimonium, quod consummauit: quia in quolibet istorum casuum contrahitur bigamia vt in.c. dè vna. 26. dist.& in.c.cognoscamus.34.dist.& in.c.debigamis.& in.c.debitum.debigam.& tali casu iam ipse cõtraxerat, seu erat dispositus contrahere bigamiam. & sic cessante rratione fundamentali mea cessabit dispositio.& in istis casibus poterũt

rũt intelligi & saluari Abb.& Couarruuias.

RECAPITVLATIONES CAPITULI SECUNDI.

METVS diuersi modè infertur. aut à nullo, aut à lege, aut âb homine, aut âb alijs causis & occasionibus præter legem & hominem. 1.

Metus illatus à nullo quis sit? 2.

Metus illatus à nullo nihil operatur.

Condemnatus justê ad mortem si ducat in vxorem meretricem vt liberetur à morte non potest à tali matrimonio desilire. 3.

Metus illatus à lege nihil operatur. 4.

Stuprator ducens vxorem eam, quam stuprauit metu pœnæ capituli secundi de adulterijs non potest àtali matrimio desilire. 5.

Metus illatus àb homine distinguitur. & n.7.&.8.

Metus illatus ad aliquid faciendum vitiat rregulariter factum. 8.

Metus aliarum causarũ, & occasionũ an operetur? 9.

CAPVT SECVNDVM DE metu.

1 EXPLICITA iam primæ parte nostræ Rubricæ, quæ dè vi præcissa tractat: ad secundam partem (quæ dè metu hoc est de vi conditionali tractat) accedere necesse est: quam Deo duce magistraliter explicabimus ¶ Pro cujus explanatione sciendum est: ꝙ aut metus infertur à nullo, aut infertur à lege, aut infertur àb homine, aut infertur àb alijs causis, & occasionibus præter legé, & hominem.

2 Metus illatus à nullo dicitur, qui non infertur àb aliquo ex alijs tribus suprà proximis: vt potè quãdo quis cogitatione mortis siuè in salute, siuè in infirmitate, vel volens nauigare, vel aliquod iter arripere timens naufragium, vel piratas, vel latrones, vel alia pericula facit aliquem contractum, vel votum, talia enim valẽt, & ex prætextu talis metus non infringentur.

ita Guiliel, Benedict. in Repetitio. c. Rainũtius. dè testa. par. pri. verb, testamentum cl. 4. n. 6. & Couarru. in 4. decretal. 2. par. c. 3. §. 4. n. 16.

3 Ex quo corollariè sequitur, q̃ siquis justè cõdemnatus ad mortem accipiat in vxorem meretricem aliquam vt à morte liberetur non poterit allegare, q̃ illud matrimonium contraxit metu mortis, eo quia à nullo fuit sibi illatus ille metus, & sic valebit, & tenebit matrimonium istud, ita tenet Couarru. vbi supra n. 17.

4 Metus illatus à lege non rrescindit neq; annullat factum ejus timore. tex. in l. 3. §. 1. ff. isto titul. Cujus verba sunt: sed vim accipimus atrocem, & eam, quæ aduersus bonos mores fiat non eam, quam magistractus rrectè intulit, scilicet jure licito, & jure honoris quē sustinet. vbi glo. verb. jure licito. adducit alia jura. hanc conclusionem tenet expressè glo. 1. in l. dolo. C. dè inutilib. stipulatio. & Bal. in Rubri. istius tit. n. 1. quem rrefert & sequitur Detius in c. fi. de appellat. n. 9. & 10. idem Bal. in l. 2. C. dè his qui propter met. Iudi. non appel. n. 1. & Paris de Puteo in tract. Syndicat. versi. ansi est factu com- 5

positio à principio vsq; ad n.5.folio mihi.111. & Socin.in consil.77.n.6.cum sequent. volu. 1. & Roland.valle in consil.83.volu.2. n. 18. cum sequent.& Ioseph. Angles in suis florib. Theologicar.questio.ti. de matrimonio.c.de cōsensu libero,& coacto.arti.2.conclusio.fi.
5 ¶ Exemplum habemus in.c.2.de adulter. & stupro. vbi disponitur,q stuprans virginem aut eam ducat in vxorem, aut corporaliter castigatus, & excomunicatus detrudatur in monasterium ad agendam pœnitentiam. si aliquis stuprator timore hujus pœnæ ducat in vxorem, quam stuprauit,non poterit præ textu hujus metus & timoris à tali matrimonio desilire.¶ Alia exēpla poteris videre per Michaelem de Palatios in suo tractatu de contractibus lib.1. c.5. versi.itē qui facit jus.

6 Metus illatus àb homine distinguitur: aut non in fertur ad celebrandum, seu faciendum aliquid:aut infertur ad faciendum seu celebrādum aliquid. ¶ Primo casu talis metus nihil
7 operatur. vt puta. si metu mortis inferendæ à Tyrano,vel àb hostibus, seu latronibus vel àb

alio inimico à quo captus detinetur, quis faciat aliquem contractum, non potest ei prætextu talis metus contrauenire. ita firmat Guiliel. Benedict. in d. Repetit. c. Rainütius. d. verb. testamentum el 4. d. n. 6. ¶ Et cõprobatur ex his quæ infra dicemus de carcerato in. c. 2. §. 6. n. 11. ¶ In
8 secundo casu rregulariter metus si est justus & injustè infertur vitiat contractum. Seu quælibet aliagesta. vt in toto titul. ff. & C. isto tit. & in nostro titulo.

Metus aliarum causarum & occassionum si est justus etiam operatur vt infra dicemus in. c. 7. vbi me rremitto.

RECAPITVLATIONES. §. 1.

METVS duplex est justus & leuis. 1.
Metus justus rregulariter operatur, leuis non.
Metus justus quis dicatur, cum numeris sequent. 2.
Vir constans quis dicatur.
Metus continens mortem seu crutiatum corporis nõ cadit in arbitrium judicis. 6.
Necesse est timere maximum terribilium.
Arbitriũ cadit in his quæ non possunt sub rregula cõprehendi propter varietatem.

PARAGRAPHVS PRIMVS.
quis metus sit necessarius?

1 VISO iam quando metus illatus operetur videndum est, quis metus sit necessarius: Ad quod rrespondeo: ꝙ duplex est metus: vnus qui dicitur justus, alter qui dicitur leuis. ¶ Metus justus rregulariter est sufficiens & operatur in omnibus & per omnia. ¶ Metus autem leuis rregulariter non operatur. tex. expres. probans vtramq; conclusionē in. l. metum la. 1. ff. isto ti. ¶ Fallentias vtriusq; rregulæ ponam infra in, c. 8. per totum.

2 Quis autem metus dicatur justus satis controuersum est: quia ipsa jura variè hoc ipsum disposuere. ¶ Ius ciuile variat inter se: nam. d. l. metum. dicit non sufficere quem libet timorē sed maioris calamitatis. ¶ L. metum la. 2. ff. eo ti. rrequirit metum cadentem in constantissimū hominem. ¶ Et super interpretatione harum dictionum (vir cōstans) non parum laboratur.

Nam thesaurus linguæ latinæ exponit cóstans, idest firmus concordando cum Aristotele lib. 7. æthicor. c. 7. qui asserit constantiam in rresistendo consistere ¶ At Cicero in Tuscu. qq. lib. 4 n. 99. dicit hæc verba: Costantem enim quendam volumus sedatum, grauem, humana omnia præmentem, illum esse quem magnanimú & fortem virum dicimus ¶ Sanctus verò Thomas in lib. 4. sentent. dist. 19. arti. 11. dicit: constans judicatur ex virtute, quæ est mensura in operibus humanis, & sic rrectam rrationem sequitur, per quam minus malum eligit, aut maius bonum. Hanc Sancti Thomæ interpretationem communiter seqquntur. dd. quos rrefert Lexicó Theologicum in ver. metus. & alij quos rrefert, & sequitur Couarr. in. 4. decretal. 2. p. c. 3. §. 4. n. 2. ¶ Redeundo ad jurium varietaté. l. continet. §. 1. ff. isto titul: rrequirit metum mortis, aut verberum. ¶ l. interpositas. C. de transactio. & l. siquidem. C. de contrahend. stipulatio. rrequirunt metum continentem salutis periculum, vel corporis crutiatum.

3 Ius autem Regium Hispanniarú in. l. 7. ti. 33.

par. 7. dicit hæc verba: metus *En latin tanto quiere dezir en rromance como miedo de muerte, ò de tormento de cuerpo, ò de partimiento de mienbro, ò de perder libertad, ò las otras cosas porque se podria amparar, ò desonrra para quedar enfamado. E tal miedo como este, ò de otro semejante fablan las leyes deste nuestro libro quando dizen: que pleyto, ò postura que ome faze por miedo no deue valer. Ca por tal miedo no solamente se mueuen à prometer, o fazer algunas cosas los omes q̃ son flacos mas aun los fuertes.*

4 Ius verò Canonicum etiam variauit: nam videmus in. c. 1. istius tituli q̄ nihil aliud interuenit, q̃ euaginatio gladij. ¶ In c. 2. istius tituli dicitur sufficiens metus amissionis bonorum. ¶ In. c. 3. istius tituli dicitur sufficere terrorem laicorum. ¶ In. c. ad audientiam istius titul. dicitur sufficiens metus ille, qui cadit inconstantem virum. & istum metum cadentem incostātem virum exponit tex. in. c. cū dilectus istius titul. esse metum mortis, aut crutiatus corporis.

5 Resolutio istius varietatis habetur in. l. metus

tus. ff. ex quib. cauſ. maio. quæ diſponit hujus rrei judicis diſquiſitionem eſſe: hoc eſt quæ rrelinquitur judicis arbitrio. ¶ Et ſic vtriuſq; claſsis doctores hanc diſpoſitionem amplexi ſunt. glo. in. d. c. cum dilectus. verb. metum mortis. glo. 4. in. d. l. interpoſitas. Calderi. in conſil. 1. iſtius titul. n. 2. Bal. in Rub. iſtius titul. n. 8. Lucas de pen. in. l. vnica. C. dè mendi. valid. n. 7. Socin. jun. in conſil. 78. volu. 2. n. 45. & alij. dd. quos rrefferunt, & ſequuntur Xuarez in allegatio. 23. n. 6. & Couarru. in. 4. decretal. 2. par. c. 3. §. 4. n. 8. & . §. 6. n. 7. & Padilla in. d. l. interpoſitas. C. dè tranſactio. n. 13. & Caballi. in ſuis mille loqui. 2. par. c. 786. Euerard. in conſil. 19. n. 30. & Menochius in tract. dè arbitrar. jud. lib. 2. Centur. 2. caſu. 135. n. 3. Mantica in tractat. dè conjectur. vltim. volunta. lib. 2. titul. 7. n. 6. Ribuff.
6 in commentar. 2. tom. in tract. dè rreſcis. contract. glo. 12. n. 3. ¶ Fallit vbi interuenit metus mortis, aut cruciatus corporis, quia ſi hoc conſtat non cadit arbitrium: quia neceſſe eſt timere maximum terribilium. Arbitria enim data ſunt in his quæ non poſſunt ſub

rregula comprehendi propter varietatem humanam; & eleganter notatur in l. non possunt ff. de legib. ita dicit Bal. in c. 2. isto tit. quem refert & sequitur Eucrard. vbi supra n. 31.

RECAPITVLATIONES.

§. 2.

IVDEX in arbitrando metum an habeat arbitrium liberum vel rregulatum. n. 1. & 13.

Arbitrium duplex est, rregulatum, & liberum. 2.

Arbitrium in metu non erat conueniens quod esset liberum. 4.

Iuditium quando stat sub incerto, neq; partes, neq; aduocati vnq̃ scirent, quae esset bona, vel mala causa.

§. 2. DE IVDICIS ARBITRIO IN causa metus.

1 VISO iam q̀ judicis arbitrio rrelinquitur quis metus sit justus, expediendum nobis est, an judex habeat in hoc arbitriũ

2 liberum, vel rregulatum? ¶ Pro cujus decisione est

est sciendum quod duplex est arbitrium judicis: vnum rregulatum, alterum liberum. Distinguitur vnum ab altero isto modo: quando aliquid committitur arbitrio judicis simpliciter, tunc arbitrium ejus debet esse rregulatum. Quando verò committitur judicis arbitrio cum hac dictione liberè, seu cum alia dictione libertatem significante, tunc tale arbitrium est liberum. dè qua materia nouissimè Menochius in suo tracta. dè arbit. judi. lib. 1. q. 6. cum trib. sequent. mirificè disseruit, ad quem me rremitto, ne cū hic trāscribam: quia ab omnibus haberi debet.

3 ¶ Sed in nostro casu judicis arbitrio simpliciter cōmititur. vt patet in. d. l. metus. ff. èx quib. cauf. maio. & èx dicta communi opinione, ergo arbitrium judicis debet in hac causa metus esse rregulatum. & arbitrium rregulatū debet 1 rregulari à jure, & rratione, & non à capite. vt tradidit Menoch. dè arbitrar. lib. 1. q. 13. & cōsil. 42. n. 10. & Redin dè magest. prin. verbi, omnib. æquū. n. 10. quos rrefert & sequitur Segura dè 2 Aualos in director. judi. ecclesias. 2. p. cap. 10. n. 11.

4 ¶ Neq; erat conueniens, quod committeretur arbitrio

bitrio libero, quia judicium esset sub incerto: nã vnus judex posset esse mihi fauorabilis, & judex alterius instãtiæ aduersariæ meæ, vel vnus haberet vnam opinionem, & alter alteram. Et sic neq; partes, neq; aduocati vnquã scirent an fouerent bonam, vel malã causam ita dicit Syluannup.lib.5.n.74.

RECAPITVLATIONES. §.3.

QVO modo judex debet arbitrari in causã metus nu.1.et in sequentibus vsq; ad finem.

Iudex quomodo debeat arbitrari in omnibus causis suo arbitrio irregulato commissis. 2.

§.3. QVOMODO IVDEX DEbeat arbitrari.

1 VISO iam q; judicis arbitrio irregulato committitur, quis metus sit justus? Expedit nũc scire quomodo judex debeat arbitrari.
2 ¶ Et genericè quando aliquid judicis arbitrio irregulato committitur, quomodo debeat arbitra-

ri traddit optime Lucas de penna in.l. vnica. C. de mend. validis. n. 7. versi. sed qualiter. & Menochius in. d. suo tracta. de arbitrar. jud. lib. 1. quæs. 14. quorum doctrinas hic non rrefero, quia habemus tradditiones in specie nostra. ¶

3 Gaspar Calderi. in consil. 1. istius titul. n. 2. dicit, ꝙ metus judicatur justus ex circunstantijs. vt non solum, qui continet crutiatum corporis, sed etiam qui continet verba comminatoria (maxime mortis) justus judicatur. vnde consideratis persona metum inferentis, & persona cui infertur, vt secundum has circunstantias, & alias arbitretur, an metus sit justus vel non. Hanc doctrinam tenent multi. dd. quos rrefert & sequitur Menochius. d. tact. lib. 3. Centu. 2. casu. 135. n. 4. & tenet Mantica in tract. de conject. vlti. volun. lib. 2. ti. 7. n. 6. in fine ¶ Baldus verò in. c. 1. istius titul. n. 8. in medio dicit: ꝙ judex in causa metus, debet arbitrari, vt ejus arbitrium conueniat naturalibus, quia est juditium rrationis. Quæ conclusio supradictam cõprehendit. ¶ Nauarrus autem in suo manuali latino. c. 22. n. 51. versi. 4. latius loquutus est dicẽdo: 4

Prudens autem arbitrabitur, supponendo primò quod èx objecto ipso solo sinè alijs circũstantijs, deindè cõsiderando in alio genere metus non solum malum ipsum objectũ, sed etiã circunstantias fortitudinis, vel fragilitatis, vel paruitatis animi, aliorum q; accidentium metũ passi ita q ejusdem mali objecti metum in alio judicabit justum, in alio vanum ¶ Franciscus Sarmiẽto in lib 2. selecta. c. 11. n. 8. & 10. facit notabilem distinctionem dicendo: q ait agitur contrà eum qui metum intulit, vel participem, & tunc arbitrabitur esse metum justum quem libet metum leuem, neq; rrequiri q sit cadens in constantem virum. Aut agitur contra tertiũ, & q tunc rrequiritur metus cadens in constanté virũ. & q sic debet intelligi jura (et ibi apponit causas matrimoniales, & rreligionis inter causas tertij, eo quia deus & ecclesia læditur) Et q si dubitetur an metus sit talis, qui cadere possit in constanté virum, vel non, potius sit fauẽdum rrepetitioni, q̃ aduentitio lucro.

7 At ego (volens materiam hanc magistraliter & omnibus numeris absoluere (dico: q judex

debet

comtemptibilis, qui non & pro desse, & (quod facilius est) nocere posit: ideò nemo contemnendus. ¶ Comprobatur authoritate prouerbij: Scarabeus Aquilam quærit, quod adducit Erasmus in suis chiliadibus ¶ Et facit, quod trad dit Strabo lib. 14 vbi rrefert Herostratum virum ignauum, & abjectum manu propria struxisse incendium nobilissimæ fabricæ templi Aephesianæ Dianæ voto adipicendæ famæ, sicut ipse posteà confessus est. ¶ Et facit, quod traddit Titus Liuius lib. 1. suæ Historiæ dè Bruto qui Tarquinnium Regem à Regno expulit. ¶ Et quod ipse Liuius lib. 2. traddit dè Mutio Sceuola: qui Regem Porsenam in suo tẽtorio intra suum exercitum aggressus fuit àd occidẽdum ¶ Et dè Coroliano quodam priuato misso in exilium à Roma, qui in eam animos Voloscorum incẽdit, & cum exercitu eorum eam de populaturus circũdedit. à quo facto nullo modo flecti potuit, nisi à matre, & vxore, ac liberis, postq̃ legatos Romanos supèr pace àb eo petenda, ac ipsos Sacerdotes, & deos spreuèrat. ¶ Et facit etiam, quod ipse Liuius lib. 21. traddit

CAPVT SECVNDVM DE metu.

1 EXPLICITA iam prima parte nostræ Rubricæ, quæ dè vi præcissa tractat: ad secundam partem (quæ dè metu hoc est de vi conditionali tractat) accedere necesse est: quam Deo duce magistraliter explicabimus ¶ Pro cujus explanatione sciendum est: ꝙ aut metus infertur à nullo, aut infertur à lege, aut infertur àb homine, aut infertur àb alijs causis, & occasionibus præter legẽ, & hominem.

2 Metus illatus à nullo dicitur, qui non infertur àb aliquo ex alijs tribus suprà proximis: vt potè quãdo quis cogitatione mortis siuè in salute, siuè in infirmitate, vel volens nauigare, vel aliquod iter arripere timens naufragium, vel piratas, vel latrones, vel alia pericula facit aliquem contractum, vel votum, talia enim valẽt, & expræetextu talis metus non infringentur.

ita

ita Guiliel,Benedict.in Repetitio.c.Rainũtius. dè testa.par.pri.verb,testamentum el. 4.n.6. & Couarru.in.4.decretal.2.par.c.3.§.4.n.16.

3 Ex quo corollariè sequitur, ꝙ siquis justè cõdemnatus ad mortem accipiat in vxorem meretricem aliquam vt à morte liberetur non poterit allegare, ꝙ illud matrimonium contraxit metu mortis, eo quia à nullo fuit sibi illatus ille metus, & sic valebit, & tenebit matrimonium istud, ita tenet Couarru.vbi supra n 17.

4 Metus illatus à lege non rrescindit neq; annullat factum ejus timore. tex.in.l.3. §. 1.ff.isto titul. Cujus verba sunt: sed vim accipimus atrocem, & eam, quæ aduersus bonos mores fiat non eam, quam magistractus rrectè intulit, scilicet jure licito, & jure honoris quẽ sustinet. vbi glo.verb.jure licito. adducit alia jura. hanc conclusionem tenet expressè glo.1.in.l.dolò.C. dè inutilib.stipulatio.& Bal.in Rubri.istius tit. n.1.quem rrefert & sequitur Detius in.c. si. de appellat.n.9.&.10.idem Bal.in.l.2. C.dèhis qui propter met.Iudi.non appel.n.1.& Paris de Puteo in tract.Syndicat. versi. ansi est factu compositio

poſitio à principio vſq; ad n.5.folio mihi.111. &
Socin.in conſil.77.n.6.cum ſequent. volu. 1. &
Roland:valle in conſil.83.volu.2. n. 18. cum ſe-
quent.& Ioſeph. Angles in ſuis florib. Theo-
logicar.queſtio.ti. de matrimonio.c.de cōſen-
5 ſu libero,& coacto.arti.2.concluſio.ſi.¶ Exem-
plum habemus in.c.2.de adulter.& ſtupro. vbi
diſponitur,q; ſtuprans virginem aut eam ducat
in vxorem, aut corporaliter caſtigatus, & ex-
comunicatus detrudatur in monaſterium ad
agendam pœnitentiam. ſi aliquis ſtuprator ti-
more hujus pœnæ ducat in vxorem, quam ſtu
prauit,non poterit præ textu hujus metus & ti-
moris à tali matrimonio deſilire.¶ Alia exēpla
poteris videre per.Michaelem de Palatios in
ſuo tractatu de contractibus lib.1. c.5. verſi.itē
qui facit jus.

6 Metus illatus àb homine diſtinguitur: aut
non infertur ad celebrandum, ſeu faciendum
aliquid.aut infertur ad faciendum ſeu celebrā-
dum aliquid. ¶ Primo caſu talis metus nihil
7 operatur. vt puta. ſi metu mortis inferendæ à
Tyrano,vel àb hoſtibus, ſeu latronibus vel àb

alio inimico à quo captus detinetur, quis faciat aliquem contractum, non potest ei prætextu talis metus contrauenire. ita firmat Guiliel. Benedict. in d. Repetit. c. Rainũtius. d. verb. testamentum el 4. d. n. 6. ¶ Et cõprobatur ex iis quæ
8 infra dicemus decarcerato in. c. 2. §. 6. n. 11. ¶ In secundo casu rregulariter metus si est justus & injustè infertur vitiat contractum. Seu quælibet aliagesta. vt in toto titul. ff. & C. isto tit. & in nostro titulo.

Metus aliarum causarum & occasionum si est justus etiam operatur vt infra dicemus in. c. 7. vbi me rremitto.

RECAPITVLATIONES. §. 1.

METVS duplex est justus & leuis. 1.
Metus justus rregulariter operatur, leuis non.
Metus justus quis dicatur, cum numeris sequent. 2.
Vir constans quis dicatur.
Metus continens mortem seu crutiatum corporis nõ cadit in arbitrium judicis. 6.
Necesse est timere maximum terribilium.
Arbitriũ cadit in his quæ non possunt sub rregula cõprehendi propter varietatem.

PARAGRAPHVS PRIMVS.

quis metus ſit neceſſarius?

1 VISO iam quando metus illatus operetur videndum eſt, quis metus ſit neceſſarius: Ad quod rreſpondeo: ꝙ duplex eſt metus: vnus qui dicitur juſtus, alter qui dicitur leuis. ¶ Metus juſtus rregulariter eſt ſufficiens & operatur in omnibus & per omnia. ¶ Metus autem leuis rregulariter non operatur. tex. expreſ. probans vtramq; concluſionẽ in. l. metum la. 1. ff. iſtoti. ¶ Fallentias vtriusq; rregulæ ponam infra in, c. 8. pertotum.

2 Quis autem metus dicatur juſtus ſatis controuerſum eſt: quia ipſa jura variè hoc ipſum diſpoſuere. ¶ Ius ciuile variat interſe: nam. d. l. metum. dicit non ſufficere quem liber timorẽ ſed maioris calamitatis. ¶ L. metum la. 2. ff. eoti. rrequirit metum cadentem in conſtantiſsimũ hominem. ¶ Et ſuper interpretationẽ harum dictionum (vir cõſtans) non parum laboratur.

Nam thesaurus linguæ latinæ exponit cōstans, idest firmius concordando cum Aristotele lib. 7. æthicor. c. 7. qui asserit constantiam in resistendo consistere ¶ At Cicero in Tuscu. qq. lib. 4 n. 99. dicit hæc verba: Costantem enim quendam volumus sedatum, grauem, humana omnia præmentem, illum esse quem magnanimū & fortem virum dicimus ¶ Sanctus verò Thomas in lib. 4. sentent. dist. 19. arti. 11. dicit: constans judicatur ex virtute, quæ est mensura in operibus humanis, & sic rrectam rrationem sequitur, per quam minus malum eligit, aut maius bonum. Hanc Sancti Thomæ interpretationem, communiter seqquntur. dd. quos rrefert Lexicō Theologicum in ver. metus. & alij quos rrefert, & sequitur Couarr. in. 4. decretal. 2. p. c. 3. §. 4. n. 2. ¶ Redeundo ad jurium varietatē. l. continet. §. 1. ff. isto titul: rrequirit metum mortis, aut verberum. ¶ l. interpositas. C. de transactio. & l. siquidem. C. de contrahend. stipulatio. rrequirunt metum continentem salutis periculum, vel corporis crutiatum.

3 Ius autem Regium Hispanniarū in. l. 7. ti. 33.

E par. 7.

par. 7. dicit hæc verba: metus *En latin tanto quiere dezir en rromance como miedo de muerte, ò de tormento de cuerpo, ò departimiento de mienbro, ò de perder libertad, ò las otras cosas porque se podria amparar, ò desonrra para quedar enfamado. E tal miedo como este, ò de otro semejante fablan las leyes deste nuestro libro quando dizen: que pleyto, ò postura que ome faze por miedo no deue valer. Ca por tal miedo no solamente se mueuen à prometer, o fazer algunas cosas los omes q̃ son flacos mas aun los fuertes.*

4 Ius verò Canonicum etiam variauit: nam videmus in. c. 1. istius tituli q̃ nihil aliud interuenit, q̃ euaginatio gladij. ¶ In c. 2. istius tituli dicitur sufficiens metus amissionis bonorum. ¶ In. c. 3. istius tituli dicitur sufficere terrorem laicorum. ¶ In. c. ad audientiam istius titul. dicitur sufficiens metus ille, qui cadit in constantem virum. & istum metum cadentem in cōstātem virum exponit tex. in. c. cū dilectus istius titul. esse metum mortis, aut crutiatus corporis.

5 Resolutio istius varietatis habetur in. l. metus

tas. ff. ex quib. cauſ. maio. quæ diſponit hujus rrei judicis diſquiſitionem eſſe: hoc eſt quod relinquitur judicis arbitrio ¶ Et ſic vtriuſq; claſsis doctores hanc diſpoſitionem amplexi ſunt. glo. in. d. c. cum dilectus. verb. metum mortis. glo. 4. in. d. l. interpoſitas. Calderi. in conſil. 1. iſtius titul. n. 2. Bal. in Rub. iſtius titul. n. 8. Lucas de pen. in. l. vnica. C. de mendi. valid. n. 7. Socin. jun. in conſil. 78. volu. 2. n. 45. & alij. dd. quos rrefferunt, & ſequuntur Xuarez in allegatio. 23. n. 6. & Couarru. in. 4. decretal. 2. par. c. 3. § 4. n. 8. & § 6. n. 7. & Padilla in. d. l. interpoſitas. C. de tranſactio. n. 13. & Caballi. in ſuis mille loqui. 2. par. c. 786. Euerard. in conſil. 19. n. 30. & Menochius in tract. de arbitrar. jud. lib. 2. Centur. 2. caſu. 135. n. 3. Mantica in tractat. de conjectur. vltim. volunta. lib. 2. titul. 7. n. 6. Ribuff.
6 in commentar. 2. tom. in tract. de rreſcis. contract. glo. 12. n. 3. ¶ Fallit vbi interuenit metus mortis, aut cruciatus corporis, quia ſi hoc conſtat non cadit arbitrium: quia neceſſe eſt timere maximum terribilium. Arbitria enim data ſunt in his quæ non poſſunt ſub

regula comprehendi propter varietatem humanam; & eleganter notatur in l. non possunt ff. de legib. ita dicit Bal. in c. 2. isto tit. quem refert & sequitur Euerard. vbi supra n. 31.

RECAPITVLATIONES §. 2.

IVDEX in arbitrando metum an habeat arbitrium liberum vel regulatum. n. 1. & 3.

Arbitrium duplex est, regulatum, & liberum. 2.

Arbitrium in metu non erat conueniens quod esset liberum. 4.

Iuditium quando stat sub incerto, neq; partes, neq; aduocati vnq̃ scirent, quæ esset bona, vel mala causa.

§. 2. DE IVDICIS ARBITRIO IN causa metus.

1 VISO iam q̃ judicis arbitrio relinquitur quis metus sit justus, expediendum nobis est, an judex habeat in hoc arbitriũ
2 liberum, vel regulatum? ¶ Pro cujus decisione est

est sciendum quod duplex est arbitrium judicis: vnum rregulatum, alterum liberum. Distinguitur vnum ab altero isto modo: quando aliquid committitur arbitrio judicis simpliciter, tunc arbitrium ejus debet esse rregulatum. Quando verò committitur judicis arbitrio cum hac dictione liberè, seu cum alia dictione libertatem significante, tunc tale arbitrium est liberum. dè qua materia nouissimè Menochius in suo tracta. dè arbit. judi. lib. 1. q. 6. cum trib. sequen. mirificè disseruit, ad quem me rremitto, ne cum hic trascribam: quia àb omnibus haberi debet.

3 ¶ Sed in nostro casu judicis arbitrio simpliciter cōmititur. vt patet in. d. l. metus. ff. èx quib. caus. maio. & èx dicta communi opinione, ergo arbitrium judicis debet in hac causa metus esse rregulatum. & arbitrium rregulatū debet 1 rregulari à jure, & rratione, & non à capite. vt traddit Menoch. dè arbitrar. lib. 1. q. 12. & cōsil. 42. n. 20. & Redin dè magest. prin. verss. omnib. æquū. n. 10. quos rrefert & sequitur Segura dè 2 Aualos in director. judi. ecclesias. 2. p. cap. 10. n. 11.

4 ¶ Neq; erat conueniens, quod committeretur arbitrio

bitrio libero, quia juditium esset sub incerto: nã vnus judex posset esse mihi fauorabilis, & judex alterius instãtiæ aduersario suo, vel vnus haberet vnam opinionem, & alter alteram. Et sic neq; partes, neq; aduocati vnquã scirent an fouerent bonam, vel malã causam ita dicit Syluan nup. lib. 5. n. 74.

RECAPITVLATIONES §. 3.

QVO modo judex debet arbitrari in causa metus n. 1. cum sequentibus vsq; ad finem.

Iudex quomodo debeat arbitrari in omnibus causis suo arbitrio rregulato commissis. 2.

§. 3. QVOMODO IVDEX DEbeat arbitrari.

1 VISO iam quod judicis arbitrio rregulato committitur, quis metus sit justus: Expedit nũc scire quomodo judex debeat
2 arbitrari. ¶ Et genericè quando aliquid judicis arbitrio rregulato committitur, quomodo debeat arbitrari

ri traddit optimè Lucas dè penna in.l. vnica. C. dè mend. validis. n. 7. versi. sed qualiter. & Menochius in.d.suo tracta.dè arbitrar.jud. lib. 1. quæs. 14. quorum doctrinas hic non rrefero, quia habemus tradditiones in spetie nostra. ¶
3 Gaspar Calderi.in consil.1.istius titul.n.2.dicit, q metus judicatur justus èx circunstantijs. vt non solum, qui continet crutiatum corporis, sed etiam qui continet verba comminatoria (maximè mortis) justus judicatur. vnde consideratis persona metum inferentis, & persona cui infertur, vt secundum has circunstantias, & alias arbitretur, an metus sit justus vel non. Hanc doctrinam tenent multi. dd. quos rrefert & sequitur Menochius.d.tact.lib.3. Centu. 2.casu.135.n.4.& tenet Mantica in tract.dè conject.vlti.volun.lib.2.ti.7.n.6.in fine ¶ Baldus verò in.c.1.istius titul.n.8.in medio dicit: q judex in causa metus debet arbitrari, vt ejus arbitrium conueniat naturalibus, quia est juditium rrationis. Quæ conclusio supradictam cōprehendit. ¶ Nauarrus autem in suo manuali latino.c.22.n.51.versi.4. latius loquutus est dicēdo:

comtemptibilis, qui non & pro desse, & (quod facilius est) nocere posit: ideò nemo contemnendus. ¶ Comprobatur authoritate prouerbij: Scarabeus Aquilam quærit, quod adducit Erasmus in suis chiliadibus ¶ Et facit, quod tradit Strabo lib. 14 vbi rrefert Herostratum virum ignauum, & abjectum manu propria struxisse incendium nobilissimæ fabricæ templi Aephesianæ Dianæ voto adipicendæ famæ, sicut ipse posteà confessus est. ¶ Et facit, quod traddit Titus Liuius lib. 1. suæ Historiæ dè Brutto qui Tarquinnium Regem à Regno expulit. ¶ Et quod ipse Liuius lib. 2. traddit dè Mutio Sceuola: qui Regem Porsenam in suo tẽtorio intra suum exercitum aggressus fuit àd occidẽdum ¶ Et de Coroliano quodam priuato misso in exilium à Roma, qui in eam animos Voloscorum incẽdit, & cum exercitu eorum eam depopulaturus circũdedit. à quo facto nullo modo flecti potuit, nisi à matre, & vxore, ac liberis, postq̃ legatos Romanos supèr pace àb eo petenda, ac ipsos Sacerdotes, & deos spreuèrat. ¶ Et facit etiam, quod ipse Liuius lib. 21. traddit

de Tago cujusdã Hispani famulo, qui videns dominum suspendi dè mandato Hasdrubalis, ipsum Hasdrubalem aggressus in medio exercitus sui occidit. Possem & alia multa hic rreferre, quæ fastidij causa omitto. ¶ & prouerbiũ
2 probat, ac si esset lex: quia est rre Sprobata tex. in. c. & si judeos. dè judeis. & ibi Hostiensis in. verb. juxtà vulgare prouerbiũ. & ibi alij Doctores. & Doctores in. l. 1. ff. si certum petat. & Cephal. in consilio. 82. volu. 1. n. 33. ¶ Et prouerbio vsus est dominus noster Iesus Christus apud Ioan. c. 11. vbi rrespondit discipulis suis dicendo: non ne duodecim sunt horæ diei? Vbi Nicolaus dè Lyra dicit: q illud erat prouerbiũ apud judeos, & adhuc est apud nos, q loquẽdo dè mutatione propositi dicitur, nonne duodecim sunt horæ diei? & q ideò saluator vsus est tali modo loquendi.

3 Item debet judex considerare an persona minans sit solita sæuire, & minas exequi? quia talis persona inducit justum metum. tex. in. l. 3. ff. ex quib. caus. maio. Bar. in. l. metum. C. isto tit. n. 1. & Ancharran. in consil. 299. n. 1. & alij multi.

debet considerare sequentia. Primum personá metum inferentem. Secundum personam metum passam. Tertium actus èx quibus metus dicitur causatus. Quartum alias circunstantias. Quorum quæ libet exigit vnum paragraphũ, ideò insequentibus. §. §. omnia plenè examinantur.

RECAPITVLATIONES. §. 4.

PERSONA potens minas exequi inducit justum metum, & quæ sint istæ personæ. 1.
Prouerbium probat. 2.
Persona solita minas exequi inducit justum metum. 3.
Quo modo probetur quod quis sit solitus minas exequi. 4.
Homo pestilentiosus inducit justum metum. 5.

§. QVARTVS DE PERSONA MINANTIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

§. 5. DE PERSONA METVM PASSA.

1 CIRCA perſonam metum paſſam judex conſiderare debet, ꝙ ſi perſona eſt cõſtantiſsima metus debet eſſe talis, qui cadat in cõſtantiſsimum virum. Si eſt cõſtans tantum, debet eſſe talis, qui cadat in conſtantem virum vt Gaſpar Caballinus in ſuis mille loquijs. 2. par. millelo. 786. Rebuff. in commentar. 2. tomo in tract, dè rreſciſsio. contract. glo. 12. ¶ Si eſt talis ꝙ èx leui metu terrebitur (licet non cadat in conſtantem virum) debet in ea judicari (juſtus metus) metus leuis: quia eadem eſt rratio. argu. l. plenum. §. æquitij. ff. dè vſu, & habitatio. vbi diſponitur ꝙ quæ libet diſpoſitio debet intellegi ſecundũ conditionem perſonæ àd quam dirigitur. per quam legem firmat Detius hanc concluſionẽ in. c. fi. dè appellatio. n. 1. idem in. l. in omnibus cauſis. ff. dè rregul. jur. n. 2. & 3. & vtrobiq; rreſ-

pondet ad fundaméta contraria. hác Detij opinionem in spetie tenet Cagnolus in.d.l. in omnibus causis.n.5. &.6. vtrumq; rrefert & sequitur Ioan. Plotus intráctát. dè in litem jurand. §.3.n.16. Detium etiam sequitur Purpuratus in consil 579.n.7.& Imola in.c.cum dilectus, isto tit.n.8.& Augusti.Beroi in.c.1.dè off.delegat.n. 20.& Bossius in suis varijs tracta. tit.dè plurib. violent. n.80. & Caballi. in.d. milleloq. 786.& Rebuffus in.d.n.2. & in praxi beneffici. tit. de rresignat. metu extorta. n. 11. tenet Alphon. à vera Cruce in suo speculo conjugio.par .pri.arti.8.n.8.cum seq.& Meno.d. tract. dè arbitrar. judi.lib.2.Cétur.2.casu.135.n.5.& hoc est, quod sensit Gaspar Calderinus (quem suprà rretuli in prin.hujus capitis.n.3.)dicendo:q; metus cósiderata persona cui infertur considerabitur justus, & quod sensit Bal. (quem supra rretuli in principio hujus cap.n.4.)dicendo:judicis arbitrium debere conuenire naturalibus:quià est juditium rrationis. Et quod sensit Nauarrus (quem supra rretuli inprincipio hujus capitis. n.5.)dicendo: debere considerari circunstácias

forti-

multi.dd.quos allegat Andreas geil in suis prac ticis obseruatio.lib.2.obseruatio.93.n.8.& Angel.in cōsil.215.n.1.& 4.& Thomas Gram.in.d. decisio.5.n.3.& Roland. valle in consil.83. volu.2.n.32.licet vt dixi quilibet minans sit justè timendus. de qua latius infrà. §.6.n°.39.

4 ¶ Et quomodo probetur q̄ quis sit solitus minas exequi traddit Bar.in.l.dè pupillo. §. siquis ipsi prætori.ff.dè oper. noui nunt.n.14. cū sequent. quem rrefert & sequit: Bal.in.c.fi. dè appellatio.n.fi.& ibi Philip. Francus. n.5. cum sequentibus.quem vide:quia optimè loquitur. & sequitur Paul.dè Castro in.l. metum. C. isto titul.n.1.& Ancharran.in consil.382.n. 12. traddit & ipse Bar.in.l.penult.C.isto titulo.

5 Item homo pestilentiosus inducit justum metum.vt Bart.in.d.l.3.ff.èx quib.caus. ma.n.1. idem in.d.l.metum.n.1.

RECAPITVLATIONES. §. 5.

PERSONA metum passa consideranda est vt qualitas metus ponderetur. 1.

Quælibet dispositio intelligenda est secundum conditionem personæ ad quam dirigitur.

fortitudinis, vel fragilitatis, non solum sexus, sed etiam ætatis, innatæ magnitudinis, vel paruitatis animi. & sentit Riminal. in d. l. interpositas. C. dè transactio. n. 3. vbi dicit: metus debet esse talis, qui cadat in constantem virum: habita tamen cōsideratione personarum qualitatis.
2 ¶ Sunt enim aliqui à natura timidiores tex, expres. in. l. vnius facinoris. ff. dè questionibus. vbi dicit textus q vnius facinoris plurimi rrei, ita sunt audiendi, vt àb eo incipiatur qui timidior
3 est. ¶ sunt, & alij præter modum timidi, vt dicit tex. in. l. 1. ff. dè ædelit. edict. in finalibus verbis: ibi: etiam in his qui præter modum timidi &c. & alij perq̄ timidi, tex in. l. quæ sub conditione ff. dè condi. institu. ibi: alij perq̄ timidi. Quod comprobatur prouerbijs adductis per Erasmū in suis chiliadibus: vmbrá suam metuere, metú
4 inanem metuisti. ¶ Et aliquos præter modum timidos rrecenset Rabisius textor in sua officina cap. timidi, & meticulosi. vbi rrefert fuisse quendam Archilochum, qui scripsit: satius esse clipeum abijcere, q̄ interire. Et quendá Theagenem adeò superstitiosè timidum vt domi

habe ret Hecates simulacrum; neq; vsq; pedē mouerit illo in cõsulto. Et Artemonē apud græcos ita metu fractum, & stupidum vt diù intra domus septa se continuerit duobus seruis scutum æreum suprà caput ejus sustinentibus, nequid noxium supernè excideret, si quãdo autē tecto egredi cogebatur lectica tecto adoperta gestabatur. Et Pisandrum quendam, qui timebat necubi animæ suæ occurreret, à qua viuus esset destitutus. Et Dionisium quēdam, ita formi dolosum vt cultros metuens tonsorios candenti carbone sibi aduteret capilos: dè quo etiã meminit Cicero lib. 2. offitior. n. 33. Et Aristogitonem Athenienscm sicophantam, qui martem habebat in lingua, & semper loquebatur dè bellis, vt propterea bellicosus appareret, cũ rre ipsa foret meticulosus, proindè cum die quadam intellexisset exercitũ parari, & conuocari milites, simulata valetudine crus ligauit, & baculo in nixus in publicum sè protulit clau dicare simulans. Et quēdam Plutum omnia formidantem. Et quendam Demosthenem pro ignauo & maximè timido accusatum esse,

ꝙ in

q; in propria causa dicturus prius aufugerit, q̃
deueniret in juditium. Et Tauream Campanũ
2 verbis q̃ rre ferotiorem, qui Claudium Assellũ
militem Romanum superbis comminationi-
bus àd duellum prouocauerit vltrò, vbi autem
ventum est àd conflictum rrepente concitato
equo fugam arripuit, & auffugit Capuam. Et
Vatienum, qui sinistræ manus digistitos sibi
amputauit, ne bello Italico militaret. Que om-
nia libuit hic rrefferre, quia àb omnibus non
habetur, & vt sciant tam judices, q̃ aduocati
quomodo segerere debent circà hanc materiã.
5 ¶ Et timidus dicitur qui metuit, quæ non con-
uenit, nec quando, nec quomodo: vt traddit
Aristot. lib. 2. æthicor. & formidolosus est, qui
ea timet, quæ nõ sunt timenda. tex. in. l. scimus.
C. dè jure deliberand. versi. ex omnibus. & in. §.
sed quia quidam. ibi. formidolosis: pusillani-
mitas est vitium oppositum virtuti fortidi-
nis. vt philoso. 3. æthi. fortis terribilia mortis nõ
timet, sed agreditur propter bonum virtutis:
sed pusillanimis mortem timet, & fugit vbi, &
quando non oportet. vnde timere mortem

(propter quam bonum virtutis assequimur) èx pusillanimitate procedit. vndè Eclesiastici. c.7. nolli esse pusillanimis in animo tuo. & Aesayæ. 35. discite pusillanimes, confortamini, & nollite timere. ita dicit Ioan. à Turre cremata in. c. vbi cumq; verb. èx pusillanimitate. 13. quæ. 2. n. 1.

6 ¶ Et magis ad spetiem accedẽdo minor metus sufficit in puero, q̃ in viro, quod docet experiẽtia teste Menochio in. d. tract. dè arbitrar. judi. lib. 2. Centur. 2. casu. 135. n. 5. & istud patet èx Baldo vbi suprà in prin. hujus capitis. n. 4. dum dicit ꝙ arbitrium debet cõuenire naturalibus, quia est juditium rrationis. Et èx Nauarro vbi suprà inprincipio hujus capitis. n. 5. dum dicit: considerandam circunstantiam ætatis; & hoc dè tenera ætate ponderauit Xuarez in allegatione. 24. n. 5. infine ¶ Prò quibus est textus (à nullo ponderatus) in. d. l. vnius facinoris. ff. dè questio. ibi: vel teneræ ætatis. qui textus dicit: ꝙ in tormentis incipiatur, àb eo qui teneræ ætatis videtur. Quæ nam ergo rratio potuit mouere jurisconsultum? Nisi ꝙ qui est teneræ ætatis est timidior ¶ Quæ ætas non solum

proba-

probabitur aſpectu judicis ſecundum tex.in.l. minor.25. annis adito præſide ex aſpectu.ff. dè minoribus.ſed etiam alijs modis dè quibus per Ioan.Campegium in tract.dè teſtibus. rregula. 363.quæ incipit: Quomodo & qualiter probabitur ætas alicujus, & per Mauritium in tract. dè rreſti.in integrũ,à cap.316.vſq; ad.325. Et nouiſsimè per Caldas Pereirá in.l. ſi curatoré habens.C. dè in integ. rreſtit.minor. ſuper verb. minoribus n.12.cum mult.ſequentibus dè quo Menochius intract.dè arbitrar.judicum. lib.2. centur.2.cap.117.pertotum,& melius q̃ omnes Mandoſius in Regul.cancel. Reg. 18.quæſ.prima cum nouem ſequentibus. àd quos me rremitto ne eos hic tranſcribam ¶ Solum vnum aduertendum puto, ſcilicet: q; teſtes ſuper ætate poſſunt examinari ad perpetuam rrei memoriam, & facient fidem, & habebit effectum talis probatio quo ad omnes, & in omnibus & peromnia.glo.2.in.l.2.ff.dè ferijs verb. ætas,& ibi.dd.& Bar.in.l.dè ætate.ff. dè minor. n.2.&.3.Et Bal. in. l.cum te.n.1.verſi. quandoq; C.dè probatio.
8 ¶ Item minor metus ſufficit

in fœmina quàm in masculo rratione sexus, vt tenet glo. prima in. c. cum locum. dè sponsalib. quam dicit menti tenendam ibi Abb. n. 6. vbi rrefert alios eam sequentes. idem Abb. in. c. cum dilectus. isto ti. n. 8; vbi etiam antè eum id tenuit Anto. dè But. n. 15. Et Zabarel. n. 3. versi. secũdò oppono. idem Abb. in consil. 4. par. 1. n. 4. & sequitur Detius vbi suprà eum retulimus in prin. hujus. §. & Gaspar Calderi. in consil. 1. istò ti. n. 3. & Hypolit. dè Marsil. in rrubri. C. dè probatio. n. 190. Et Riminal. in. l. interpositas. C. dè transactio. n. 3. àd mediũ. & Brunnus in cõsil. 82. n. 9. volu. 1. & Tiraquel. de legib. Connubial. l. 9. n. 160. & alij, dd. quos rrefert, & sequitur Couarr. in. 4. decretal. 2. p. c. 3. §. 4. n. 9. & Caballi. in. d. milleloquio, 786. & Rebuff. in commentar. 2. tomo in tract. dè rrescissio. contract. glo. 12. n. 2. & Mática in tracta. dè conjecturata mente defuncti lib. 2. tit. 7. n. 7. & iste casus comprehenditur à Calderi. & à Baldo. & à Nauarro vbi suprà eos rretuli in principio hujus capituli. n. 3. 4. 5. & dicit teneri communiter Andreas Geil. d. pract. obseruatione. 93. d. n. 2. lib. 2. & facit. c. quamuis.

de sent.

dè sent. excomu. vbi excusatur fragilitas sexus.
9 ¶ Itē minor metus sufficit in ligato, vel aliter
impedito, q̃ in soluto, & posito in libertate cor
poris, & menbrorum. Qui casus comprehēdi-
tur à Calderino, & Baldo, & Nauarro vbi suprà
inprincipio hujus capitis. n. 3. & 4. & 5. ¶ Facit. l.
sucurritur, cum. l. sequēti. ff. ex quib. caus. maior. 11
& l. fi. ti. 8. par. 7. vbi excusantur ligati. Et facit.
d. c. quamuis. dè sent. excomu. vbi excusatur
quælibet corporis impotentia.
10 ¶ Item minor metus sufficit in infirmo, q̃ in
valido. qui casus comprehenditur à Calderino,
& Baldo, & Nauarro vbi suprà cum rretulli in
principio hujus capitis. n. 3. & 4. & 5. à Calderi
in quantum dicit circunstantias, & personam
metum passam. à Baldo in quantum dicit: ꝙ
conueniat naturalibus, & ꝙ est juditium rra-
tionis. & à Nauarro in quantum dicit: circuns-
tantias fragilitatis, aliorum q; accidentium me
tum passi. ¶ Et confirmatur decisione suprà
proximi casus. quia in firmus est impeditus,
ligatus, & detētus in in firmitate. ¶ Confirma-
tur quia esse in infirmitate æquiparatur existēti

in vinculis vt patet in c.quamuis. dè procuratorib.lib.6.ibi:vel ægritudine,aut vinculis.¶ Et facit.d.l.fi.d.ti.8. par.7.&.d.c.quamuis.dè sent. exco.vbi excusatur infirmus: & expressè tenet Mática in suo tracta,dè conjectur. vltimar. volunt.lib.2.c.7.n.4.

11 ¶ Itē minor metus sufficit in sene q̃ in juuene.& iste casus comprehenditur à Calderino,& Baldo,& Nauarro vbi suprà. ¶ Et confirmatur decisione superioris casus : quia si in infirmo, & in sene:cum senectus ipsa morbus sit vt Terentius asserit in Phormione actu.4. Scen.1. dicendo me detinuit morbus.D.vnde,aut qui.C. rrogas? Senectus ipsa morbus est. quem sequitur Abb. (licet non designet locum) in.c.magnæ.dè voto.n.8.¶ Vbi infert ꝙ.statutū loquens in causa infirmitatis habet locum in causa senectutis.¶Et.d.c.quamuis.dèsent.excomu.vbi excusatur senex sicut infirmus. ¶ Et qui dicantur senes relinquitur arbitrio judicis teste Iusto Reubero in tract dè testib. 2. p. n.217.licet Accursius in, d.l. inuiti. verb. senex.velit,ꝙ sit ejusdem ætatis qua possit se excusare à tutella

 dè qua

dè qua ætate habetur in.l.vnica.C. qui ætate se excusauere.dè quoMenochius in tract.dè arbitrar.judi.lib.2. Centur.1.cap.59. pèr totum qué videte.

12 ¶Item minor metus sufficit in fragili èx quacumq; causa,& accidéti veluti in claudo,& máco,& in alijs mutilatis, vel in alijs accidétibus. Et iste casus comprehenditur à Calderino,Baldo,& Nauarro vbi suprà eos rretulimns inprincipio hujus capitis.n.3.&.4.&.5.Quia hoc conuenit naturalibus, & est juditium rrationis, & est circunstanstátia fragilitatis,Seu aliorum accidentiú. ¶ Et facit. d.l.fi.ti.8. par.7.ibi·èflacos. ¶ Et facit,quia quod de sene dicitur, id & , dè valetudinario vt patet in.d.l.inuiti la.1.ff.dè testibus. & ita arguit Iustus. Reuber. vbi suprà.n. 118.& facit.d.c.quamuis. dè sent. excomu. ¶ Et qui dicátur valetudinarij,& fragiles. Menochi. latè vbi suprà cap.60.pertotum.

13 ¶Item in rrustico leuis metus sufficit,vt testatur Franciscus Marcus in decisio : Delphin. Parlament.2.p.decisio.377.n.3.

14 ¶ Item cósiderabit ansit persona quæ debeat

H alteri

alteri rreuerentiam: quia leui metu terrebitur àb illo. dè quo latiſsimè dicemus infra in.4. capite pèrtotum.

RECAPITVLATIONES. §.6.

PROBABILIS dubitatio offenſionis cauſat juſtum metum. 1.
Etiam ſi non juſtè timeatur. 2.
Et etiam ſi effectus non ſit ſequutus. 3.
Neq; eſt neceſſe expectare principium offenſionis. 4.
Euaginatio gladij cauſat juſtum metum. 5.
Etiam ſi non expectetur percutio. 6.
Viſus armorum cauſat juſtum metum. 7.
Etiam ſi habentes ea non vtantur eis & ea deponantur.
Si tamen arma àd illum effectum ſint parata.
Crutiatus corporis inducit juſtum metum. 8.
Amiſsio membri inducit juſtum metum. 9.
Membrum quod dicatur?
Digitus an ſit membrum?
Barba an ſit membrum?

Mam

Mammilla an sit membrum?
Deus an sit membrum?
Locus non tutus inducit justum metũ. 10.
Et quando sufficiat saluus conductus.
Carcer an inducat justũ metum? 11.
Iudex in justè carcerans inducit justum metum.
Carceratus quis dicatur?
Excomunicatio an inducat justum metum? 12.
Inimicitia hominis potentis inducit justum metum. 13.
Vel quòd aduersarius habeat potentes aduocatos.
Amissio bonorum omnium inducit justum metum. 14.
Et etiam sola maior pars bonorum. 15.
Et amißio instrumentorum omniũ bonorũ, vel maioris partis.
Timor lucri amittendi inducit justum metũ. 16.
Esse in potestate hostium inducit justum metum 17.
Fallit quo ad contractus super libertate sua.
Iussus judicis inducit justum metum. 18.
Præceptum domini vel cujuslibet superioris inducit justum metum. 19.
Iussus principis inducit justum metum. 20.

Vis

Vis ventorum inducit justum metum. 36.
Periculum suarum mertium inducit justum metum. 37.
Statutum inducit justum metum. 38.
Minæ inducunt justum metum. 39.
Minæ inducunt præsumptionem contra minantem si factum est sequitum.
Minæ illatæ vxori per maritum ante testamentum inficiunt ipsum testamentum.
Minæ offitialum inducunt justum metum.
Minæ quæ sint sufficientes ad inducendum metum relinquitur arbitrio judicis.
Terror inducit justum metum. 40.
Metus illatus in vno cõtractu inducit justum metũ quo ad alium. 41.
Metus nequis ducatur ad judicem an sit justus? 42.
Metus an justus sit timor litis mouendæ, vel sibi, vel per eum?

§. 6. DE ACTIBVS INDVCENTIBUS metum justum.

1 PRIMO sufficit probabiliter dubitare dè offensione. tex. in.l.si quis fumo. §. quod dicitur, ff. ad leg. Aquiliá. tex. in. l. habitatores. §. iterú. ff. locati. & ibi glo. verb. verè. & ibi communiter scribentes super ea. tex. in. l. hac stipulatione ff. dè damno infect. tex. in. l. interpositas. C. dè transactio. Inno. in. c. si verò. dè senté. excomuni. n. 2. supèr. verb. inferentem. Bal. in cons. 364. volu. 3. n. 5. Angel. in. §. jus gentium. instit. dè jurenatu. n. 9. Areti. in consil. 14. n. 18. Thomas. Gram. decisio. 5. n. 5. & in decisio. 18. n. 16. Sylua nupital. lib. 2. n. 119. Alexand. dè Neuo. in consil. 12. n. 5. cum seq. Brunus in consil. 82. n. 5. volu. 1. Burgos dè Paz in consil. 25. n. fi. Rebuffus in commentur. 2. tomo in tract. dè rescis. contract. glo. 12. n. 2. ¶ Et àd propositum multa exempla congerit Hypolit. dè Marsil. in. l. 1. ff. 25. cum sequenti. & in. l. pe. ff. dè questio. n. 15. cum sequent. idem Hypolit. in sino. 325. pto. & in practica. §. diligenter. n. 42. & Carretius in

ſua pratica.ti.dè homicidio.§.circa tertiu.pèrto
2 tũ.¶ quod primò ampliatur etiã ſi non juſtè ti-
meatur.l.rrectè cũ ibi notat.ff. iſto tit. & Lucas
dè Penna.in.l.ſi coloni.C.dè agricol. & cencit.
n.22.Quẽ rrefert & ſequitur Grãmati.voto.10.
3 n.16.cũ ſequẽt. ¶Ampliatur ſecũdò etiã ſi effec
ctus non ſit ſequutus.vt probant jura ſuperius.
n.1.allegata, & glo. in.c. bonæ el. 1. dè electio.
verb. metuebat.& glo.in.c.ad audientiam iſto-
ti.verb.cauſa.&Thom.Gramma.d.n.6.& And.
4 Geil in tract.dè pacepullica lib.1.c.2.n.6.¶Am-
pliatur tertiò ꝙ nõ ſit neceſſariũ ꝙ èx pectetur
initiũ,ſeu effectus offenſionis vt patet in.dd.ju
ribus allegatis ſuprà.n.1. & tenet Philip. Fran-
cus.in.c.fi. dè appellatio.n.9.& Andre.Geil vbi
5 ſupra. n.6. ¶ Et ſic ſufficit euaginatiò ipſa gla-
dij àd feriendũ,licet ictus nõ ſequatur tex.in.c.
1.iſto tit.tex in.l.ſed & ſiquemcumq; ff. àd. leg.
Aquil.tex.in.l.2.ti.8par.7.glo.fi.in.l.1.C.vndè vi
infine.Andreas Geil vbi ſup.n.3.&.6.¶Et ſic nõ
eſt neceſſè ꝙ expectetur percuſsio vt in. d. c.1.
iſto.tit.vbi patet ꝙ illa mulier non fuit percuſſa
gladio, ſed ſolum comminata gladio euagi-
nato tex. in. l. metum.la.3. ff. iſto tit. ibi: aliter

atq; tex. in. l. nouissimè. ff. quod falso tutore. ibi compulsus, aut metuens ne compelleretur. tex. in. d. l. partitæ. glo. d. verb. metuebat, & altera. glo. final. & Inno. vbi suprà proximè. Bar. in. l. si èx plagis. §. tabernarius. ff. àd leg. Aquil. n. vnico. Alex. in consil. 98. volu. 3. n. 3. cum sequēt. Pirrus in. l. nihil consensui. ff. dè rregul. jur. versi. tertio Angel. dè malefi. verb. & dictus Titius se defendendo. n. 26. Carrerius vbi suprà. Grammat. d. decisio. 5. n. 17. Xuarez in allegatio. 23. n. 3. & . 4.

7 ¶ Et sic sufficit visus armorum licet habentes ea non vtantur eis, neq; ea, euaginent. tex. in. l. 3. §. qui armati. ff. dè vi, & vi armata. Cujus verba sunt: qui armati venerunt (& si armis non sint vsi àd deijciendum) sed dejecerunt: armata vis facta esse videtur, sufficit enim terror armorum, vt videatur armis dejecisse. vbi. glo. verb. armorum. àllegat alia jura concordantia. glo. fi. in. d. l. 1. C. vndè vi. & ibi. dd. Bar. in. d. l. sed & si quemcumq;. ff. àd leg. Acquil. n. 2. Bal. in. l. itaq; si seruum. n. 1. d. ti. àd leg. Aqui. quos rrefert & sequitur Ananias in. c. si perfodiens. dè homicid. n. 6. idem Bar. in tract. dè

questio

questio.versi.dictū est suprà, q̄ ex confessione. Alexand.in.d.cōsil.98.volu.3.n.3.Iasso.in.l.2.C. dè transactio.n.3.Socin.Iun.in consil.77.volu. 1.n.36.& Mantica in suo tract. dè conjecturata ment.deffuncti.lib.2.ti.7.n.6. ¶Quod ampliatur etiàm si habens arma ea deponat vt glo. in. d.§.qui armati.& ibi Angel.n.3.& Alex.in.d.cō sil.98.d.n.3. & Iass. d.n.3. ¶Quæ ampliatio est intelligenda si arma àd illum effectum sint parata tex.in,d.l.3.§.siquis autē visis. Cujus verba sunt:siquis autem visis armatis,qui alibi tendebant, metu hoc deterritus profugerit, non videtur dejectus quià non hoc animo fuerunt, qui armati erant, sed aliò tendebant. Proindè, & si cum armatos audisset venire metu decesserit dè possessione:siuè verum, siuè falsum audisset, dicendum est, non esse eum armis dejectum,nisi possessio àb his fuerit occupata.

8 ¶Item crutiatus corporis est justus metus. tex.express. in.d.l. interpositas.C.dè transact.l. 7.ti.33.par.7.l.si quidem Zenoni.C. dè cōtrah. stip.

9 ¶Item amissio menbri est justus metus tex.

I in.d.

in.d.l.partitæ. ¶ Vndè operepretium est videre quod dicatur membrum? Et dicitur illud quod in corpore nostro habet operationē distinctā vt Philosophus lib.4.metaphisicor·ād finem.ideò manus àd palpádum, pes àd ambulá dum,oculus àd videndum,auris àd audiédum, nasus àd odorandum,os àd gustum. prout rrefert,& sequitur Angelus in authenti. sed nouo jure. C.dè ser.fugitiuis.n. 2. vtrumq; rrefert, & sequirur Gregorius Lopez in. l. 18. tit: 14. par. 7.glò. 5. àd fin. (Ego autèm non inueni Philosophum in illo loco quem Angelus citauit. sed in lib.1.dè partibus animalium. c.fi. vbi dicit: quapropter corpus etiam totum animæ gratia conditum est, & menbra offitiorum gr̄a,constat,& numerum àd quæ singula accòmodantur.) Tenet Bar.in.l.publicorum. ff. dè publi. judi. n. 13. dicit communem Plaça libro primo delicto. c. 25. n. 7. & Couarru. in cle.si furiosus.3.par.in initio.n.8.dè homicidio. quos sequitur Iulius Clarus in sua pract. criminal.§.fi.q.69.n.3. ¶ Digitus non est menbrum sed est offitiū mébri secūdùm Angel. vbi suprà

pèr

pèr legem non sunt liberi. ff. dè statu homi. & p. l. idem Offilius. ff. dè ædilit. edict. & Bar. & dd. suprà citat. sed quò àd nr̃am materiã metus abcisio, seu truncatio digiti inducebit justum metũ licet non sit membrũ: sed eo quia est crutiatus corporis, & crutiatus corporis inducit justũ metũ vt diximus in. n. suprà proximo. & quia per truncationem, seu àb cisionem digiti poterit totum corpus perire. & sic ista erit vna fallentia àd istum casum. ¶ alias sex fallentias rrecenset Felin. in. c. cum illorum. dè sent. excomuni. à. n. 4. vsq; àd. 10. ¶ Barba ansit membrum èx Baldo nõ benè colligitur; quià est sibi contrarius, & distinguitur per Imolam, quem sequitur Felin. d. n. 10. Ego autèm quo àd nr̃am materiam judico dè ea, quod dixi dè digito. ¶ Mammilla in fœmina est membrun, non autèm in viro vt Felin. vbi suprà. n. 11. licet Couar. vbi suprà quo àd irregularitatèm dubitet. qui casus multum difert àb isto. in quo ego judico quod dè digito dixi. ¶ Et iddẽ ea rratione judico dè dente, licet secũdùm Feli. d. n. 11. non sit membrum.

10 ¶ Item locus nõ tutus ob inimicos est justus metus tex. in c. accedens. el. 1. vt lit, non contestat. & ibi. dd. & Petrus Roiz in decisio Litua. decis. 4. n. 359. cùm sequentibus ¶ in tantum q̃ si est notorium nõ arctat citatum, neq; ad opponendum dè non tuto accessu. tex. in cle. 2. versi. notorium. dè rrejudicat. & ibi glo. verb. notorio. & ibi. Cardinal. n. 1. versi. secundò opponitur. & Ancharran. n. 14. & Imola. n. 10. ¶ Et an sufficiat saluus conductus àd excludendum hunc metum dicemus infrà. c. 8. §. 3. n. 15.

11 ¶ Carcer inducit justum metum, quando òb illum contractum faciendum fit incarceratio, seçus si òb aliam causam tex. expressus. in l. qui in carcerem. ff. isto ti. Innò. in c. cũ locum. dè sponsalib. n. 2. Et ibi Anto. dè But. n. 11. & Cardinal. n. 3. Et Abb. n. 9. Et Præposit. n. 12. Matheus dè Afflict. in decisio. Nea polit. decisio. 246. n. fi. & Mantica. d. tractat. dè conjectur. ment. deffun. lib. 2. ti. 7. n. 2. Areti. in consil. 14. n. 15. Altiat. in. d. l. interpositas. C. dè trans. n. 17. & Guido in singular. 840. n. 1. & Francis. Mar. in decissio. Parla. Delphinal. 2. p. decis. 377. n. 3.

Covarru.

Couarru.in.4.decretal.2.p.c.3.§.4.n.15. Rebuff. in cõmentar.2.tomo tract.dè rreſcis. contract. glo.22.n.4. ¶ Fallit primò nr̃a concluſio ſi detruſio fuit juſta: quia tunc etiam ſi òb illum cõtractum faciendum ſit carceratus benè valet contractus. tex. in.l.ſi mulier. in prin.ff.iſto tit. Præpoſit.in.d.c.cum locum. n.12.quod notare videtur Oldrad.in conſil.7.n.1.&.2. & Areti.d. conſil.14.n.15.& Guido vbi ſuprà.n.2. Paris dè Puteo in tract. ſindicatus. verſi. an ſi eſt facta compoſitio? n.5.folio mihi.112. ¶ Ex quo infertur ꝙ judex juſtè carcerans non infert metum. quod tenet interminis. glo. in. c. cumdilectus. verb.metum mortis. iſtotit. & ibi Abb. n.11. & Oldrad.d.conſil.7. per totum. Et Paris dè Pu. vbi ſuprà per totum illum verſiculum. ¶ Fallit ſecũdò quãdo cõtractus fuit vtilis carcerato ſecũdùm.dd.quos rrefert, & ſequitur Ioſep. Maſcard.in tract.dè probatio.concluſio. 1055. n.33. 23 ¶ Et dicitur quis carceratus non ſolum, qui eſt in ipſo carcere publico, ſed etiam qui dè carcere ducitur in cameram cum cuſtodibus vt Hipolit.dè Marſil.in conſil.125.volu.2.n.47. ¶ Et

qui est positus in domo, seù alio loco sùb custodia vt Guido vbi suprà.n.3.¶ Et is qui non potest ire quò vult vt Detius in consil. 218. n.5. & Fràcis.Mar.in.d.decisio.377.n.1.&2.Hipolit.d. consil.n.48.¶ Et is qui sùb sidejussoribus est rrelaxatus vt Guido vbi suprà.n.4.tex.expres. in.l. nec non.inprin.ff.ex quib.caus.maiores.quam. alegat glo.fi.in.l.in eadem.coti. & Petrus Royz indecisi.Litua.decis.4.n.33.¶ Ex quo infero, q͏ etiàm carceratus dicetur is, qui sùb cautione juratoria est rrelaxatus, cum juramentum sit prò fidejussore, & metus perjurij sit justus metus vt dicimus infra.n.33.¶ Infero secundò, q͏ is qui in aliqua lite nõ habet libertatem proponẽdi suas deffensiones asimilatur carcerato, & cõtractus factus àb eo judicatur, tamq̃ factus à carcerato ita arguit Craueta in consil.49.n.6.volu.1.

32 ¶ Excomunicatiõ an inducat justũm metũ? est anceps pugna: nam tex. in. c. olim. el. 3. dè rrestit.spoliato.juncta glo.verb.timore probàt inducere justũ metũ.& èx illò tex.id notat Socin.in.c.olim.dè lit.cõtesta. n.68.in medio, hàc partẽ tenet Abb.in.d.c.cũ dilectus. istò tit. n.6.

& Detius in. l. in omnibus causis. ff. dè rregul. jur. n. 6. Et Ioan. Botta in consil. 8. n. 10. cùm pluribus sequent. ¶ Sed contrà tenet glo. in. d. c. cũ dilectus. verb. violẽtia. & Gofredus in sũ. istius tit. n. 4. & Altiat. in. d. l. interpositas. C. dè transactio. n. 16. ¶ Isthæc tamèn cõtrouersia fœdere distinctionis sedatur communiter, ꝙ aut sentẽtia éxcomunicationis est injustè lata, & tunc excuset, & inducat justum metum, & ꝙ, ita procedat prima opinio: aut est justè lata, & tunc non inducat justum metum, & ꝙ ita procedat secũda opinio. Ita Archidia. in. c. cum medicinalis. dè sent. excomuni. lib. 6. n. 2. & ibi Gemini. n. 7. & Ioan. Andre. in. d. c. cum dilect9 quem ibi sequitur Anto. dè Butrio n. 13. Et Zabarel. n. 3. versi. quæro circà hæc. Et tenet Riminal. in. d. l. interpositas. n. 2. Et Roma. incõsil. 369. n. 10. Alexand. dè Neuo in cos. 47. n. 12. Et alij. dd. quos rrefert, & sequitur Couarr. in. 4. decretal. 2. par. c. 3. §. 4. n. 12. & Padilla in. d. l. interpositas. n. 14. ¶ Quam primã partẽ hujus distinctionis limitat Couarru. ibidem quandò superior facillimè adiri potest, quia tunc non operabitur justum

metum. cui nõ assentio, quia non est vis in hoc.

13 ¶ Item inimicitia hominis potentis inducit justum metũ vt Inno. in. c. quod dè his. dè sent. excomuni. n. 1. quem sequitur Bal. in consil. 374 volu. 3. ¶ Et quæ dicatur inimicitia, & èxquibus oriatur latè Anto. Blancus in tract. dè inditijs. n. 91. cum mult. sequent ¶ Et quæ dicatur persona potens, colliges èx his quæ diximus suprà in §. 1. hujus capitis. ¶ vel ꝙ aduersarius habeat potentes aduocatos. glo. in. l. serui C. dè adult. verb. metum.

14 ¶ Item amissio bonorum omnium inducit justum metũ tex. in. c. 2. isto tit. Riminal. in d. l. interpositas. C. dè transactio. n. 2. & ibi Altiat. n. 13. dicit hoc esse rreceptũ. Et ibi etiã Padilla. n. 14. Tenet hãc Areti. in consil. 14. n. 15. Et Brunus in consil. 82. volu. 1. n. 7. Socin. Iun. in consil. 77. volu. 1. n. 34. cùm seq. & Leonard in consil. 114. n. 388. qnod habetur intèr consilia Bruni. d. volu. 1. & Menochius in Consil. 1 volu. 1. n. 280. et Petrus Roiz in decisio. Lituani. decis. 3. n. 318. Thomas Grammati. decisio. 5. n. 10. Couarru. vbi suprà proximè n. 18. & l. 7. ti. 33. par. 7 ibi:

ibi: *ò de las otras cosas porque se podria amparar.*
¶ Et dè autoritate, & valore bonorum vide tex. in prohemio concordat. & ibi Rebuffum. verb. rres numaria. & verb. subnixa est.

15 ¶ Item amissio maioris partis bonorum tãtùm inducit justum metum. tex. in. l. propter litem. ff. dè excusatio. tutor. tex. in. c. 1. dè rrestit. spo. lib. 6. Et dd. suprà proximi indictis locis.
¶ Item amissio instrumentorum bonorum omnium, vel maioris partis arg. tex. in. l. isti qui dem. §. sijs. ff. isto ti. & ibi not. Bal. n. 1. quem seq. Palat. Rub. dè rreten. rreg. Naua. 3. par. §. 1.

16 ¶ Item timor lucri amittendi in ducit justũ metum vt Ioan. And. in. d. c. cùm dilectus. isto tit. & ibi Anto. dè But. n. 14. in fi. Et Cyn. in. d. l. interpositas. C. dè transactio. n. 1. & ibi Bal. n. 8. & Salicet. n. 5. Quos rrefert, & sequitur Anto. Blan. in. d. tract. dè inditijs. n. 128. in. fi. & Ruinus in consil. 121. n. 10. Cephal. in consil. 295. volu. 2. n. 17.

17 ¶ Item esse in potestate hostium inducit justum metum. cle. pastoralis. dè rre judi. Bal. in consil. 364. volu. 3. n. 5. ¶ Quod fallit rrespectu

contractus facti inter eum, & dominum supèr libertate, quia tenetur adimplere illum. vt dico infra.c.8.§.1.n.12.

18 ¶ Item jusus judicis inducit justum metum. tex.in.l. quanquam ff. dè aqua plu. arcend.l. si stipulatus. §. silancem, ff. de Solutio. l. si pecunia.§.1.ff.dè rreb. eorum qui subtut. ¶ Facit.l. non videntur.§.qui jussu.ff.dè rregul.jur. Et.c. quod quis mandato. eo ti. lib.6. Detius in d.l. in omnibus causis.ff.dè rregul.jur. Quæ adducit Andre. geil in suis pract. observatio. lib. 2. obseruatio.102.n.11. ¶ Et ideò istliæd exceptio jussus judicis potest allegari contra executionem, & liberabitur metum passus vt testatur Auendan.in l.3.&.4.ti.dè las excepciones n.32. vbi allegationes adducit. cui adde Anchatran. in cle.1.dè excess.prælato.n.3.& Guido Papa in singular.651.n.fi.& Rui.in consil.147.n. volu.1.& in consil.150.eo volu.n. & Ioannes Botta. qui plura adducit in consil. 8. n.3.cùm plurib.sequent. & Didacùs Perez in.l. 4. ti.17. lib.8.ordin.verb.ni deudores.

19 ¶ Ité præceptum domini, vel cujuslibet superioris

perioris inducit justum metũ vt Angel. in cõsil. 379. per totum. Alexand. in cõsil. 16. volu. 3. n. 9. Hieronim. Gratt. in cõsil. 5. n. 26. volu. 1. Leonar. in. d. consil. 114. n. 386. quod habetur inter cõsilia Bruni, volu. 1. ¶ Maximè si tale præceptũ sit pænale vt Socin. in consil. 27. volũ. 3. n. 13.

20 ¶ Item jussus principis inducit justum metũ vt glo. in. c. conuenior. 23. q. 8. verb. morere? quã sequuntur Riminal. in. d. l. interpositas. C. de transactio. n. 2. & ibi Altiat. n. 17. Et Detius in consil. 218. n. 2. rreprobato Iosepho Mascardo & alijs (quos rrefert, & sequitur) in tract. de proba tio. pri. par. conclusio. 193. n. 8.

21 ¶ Item vultus terribilis, & iratus cujus libet superioris inducit justum metum tex. in. c. 1. de off. delegat. ibi: minis, ac terroribus. Ioan. Andreas in. c. quia propter de electio. in nouell. decretal. n. quem rrefert & sequitur Bal. in. c. 1. §. injuria. n. 17. de pace jurament. firman. Bar. intract. de questio. versi. dictũ est supra, ꝙ ex confessione. Detius in d. c. 1. n. 10. & alij. dd. quos rrefert, & sequitur Crauet. in consil. 49. volumi. 1. n. 3. & Altiat. in. d. l. interpositas. n. 19.

 ¶ Vultus

¶ Vultus enim à mente fingitur, vt Cicer. in Tusculan.qq.lib.3.n.55.¶ Et est imago animi, vt Cicer. dè orato.n.33. ¶ Et an sit necesse, quod talis superior sit solitus sæuire controuertitur à dd. nàm Abb.in.d.c.1.dè off.delegat.n.3. & Detius ibi n.12.volunt: quod sit solitus sæuirè. sed Afflict. in decisio.69.n.5.&.6.Et Ber.Bóbi, in cósil.49. n.11.&.12.tenet, quod non sit necesse, quod sit solitus sæuire. Quibus vltimis ego assentior pèr ea quæ dixi suprà in.§.1.istius capitis.n.2.Et pèr ea quæ dixi in princip.hujus. §.n.1. Et pèr tex. in cle.2. versi. notorium.dè rrejudicat. & ibi Cardi. n.1. versi.opponitur.vbi potentia nocendi induxit justum metum rrespectu superioris, & per prouerbium Hispanum: *dè el agua mansa me guarde Dios. &c.* Et quia tex.in.d.c.1.id non dixit. & cum lex non distinguat, nec nos distinguerè debemus, sed in distinctè debet intelligi tex.in. l.prætor ait quæ est.20.§.ait prætor. ff. dè noui oper. núti.l.dè pretio ff. dè publi.glo. in.c.2. dè cójug. lepro. verb.generali. Tiraquel.in prin.l. si vnq. C.dè rreuocand.donatio.n.66.

12 ¶ Item vociferatio superioris inducit justú metum.

metum. tex. in l. 3. ibi: aut verborum terrore & l. fi. §. si justo metu. ff. isto tit. ¶ Vultus enim secundùm vocem plurimum potest vt Cicer. de orato. n. 33. & vocis mutationes totidem sunt, quot animorum, qui maximè voce mouentur; vt Cicer. ibidem n. 30. ¶ Etiam si superior non sit solitus sæuire vt diximus in casu superiori.

23 ¶ Item præces cujus libet superioris inducunt justum metũ tex. in l. fi. C. isto ti. glo. in l. 1. in prin. ff. quod jussu. verb. quemadmodùm. glo. in l. 1. C. si rrector Prouintiæ. verb. pignora ibi: vel blanditiam. glo. in cle. 1. dè rrestit. in integ. verb. optimum. Bar. in tract. dè Tyran. n. 21. quem rrefert, & sequitur Maurit. in tract. dè rresti in integ. c. 277. n. 14. Afflictis in decis. 69. n. 5. Hiero. grat. in consil. 5. n. 26. volu. 1. Leonar. in consil. 114. n. 386. quod habetur inter consil. Bruni volu. 1. Iass. in consil. 133. n. 8. volu. 4. Socin. in consil 263. n 8. Neuizan. in consil. 22. Tiraquel. in tract. dè pœnis temper. causa. 35. per totam. & alij quos allegat Caldas Pereira in l. si curatorem habens. C. dè in integ. rrestit. verb. læsis. n 40. àd fin. versi. quinimo & justum &

Rebuffus in cōcordat. Rub. dè collatio. verb. volumus. Senat. Pedemont. decisio. 179. n. 4. Crauet. in consil. 10. volu. 1. n. 17. Burgos dè Paz in consil. 25. n. 72. ¶ Et Cicer. in Epistola incipiē ti tuas. lib. 9. dicit: Principū præces cum necessitate, viq; conjunctas esse. ¶ Et Prouerbium: Cogit rrogando, qui rrogat potētior. Quæ adducit Eras mus in chiliadibus prouerb. præces armatæ ¶ Quod secundùm aliquos. dd. est intelligendum, quando is qui rrogat solet sæuire in eos, quos non exorauit vt testatur Zabarella in c. insinuante. qui cleri. vel vouent. n. 4. versi. oppono tertiò, & ibi Ioan. Andre. & Anto. dè But. n. 7. & Abb. n. 8. & Præposit. n. 8. idē Abb. in. c. cùm inter. dè elect. n. 8. & in. c. cū dilectus. isto. tit. n. 8. Feli. in. d. c. 1. dè off. delegat. n. 2. Bar. in. l. dè pupillo. §. siquis ipsi Prætori. ff. dè noui oper. nunt. n. 14. Alexā. in consil. 16. volu. 3. n. 9. Et Afflict. in deciss. 69. n. 5. Et Socin. in cōsil. 27. volu. 3. n. 12. Et Altiat. in d. l. interpositas. C. dè trans. n. 18. & Roland. valle in consil. 83. volu. 3. n. 25. & alij. dd. quos rrefert, & sequitur Iosep. Mascard. in tract. dè probatio. conclus. 193. p. totam

maxi-

maximè. n. 8. à quibus ego discedo: quia plusq̃ manifestũ est, q̄ is qui rrogat si nõ obtinet, manet ita affectus, & ira percitus, at si injuriatus esset, & sufficit probabili ter dubitare dè offẽsione vt diximus inprincipio istius. § ergò necessariò est simpliciter. intelligẽda nr̃a decisio sinè illa limitatione ¶ Sed si voluerit quis prædictos. d.d. sequi debet aduertere q̄ eorum opinio fallit primò in hoc, quod non dicetur talis voluntas libera, neq; absoluta, etiàm si non soleat sæuire vt testatur Afflict. vbi suprà n. 6. ¶ Quod est notandum àd casus rrequirentes liberam volũtatem. ¶ Fallit secũdò in Tyranno: quia sufficiunt ejus præces, etiam si non sit solitus sæuire ob id vt Afflictis. d. decisio. 69. n. 5. Quem sequitur Rolan. valle in. d. consil. 83. volu. 3. n. 27. & Mascard. vbi suprá. n. 4. ¶ Et Quo modo sæuitia probetur. diximus supra in. §. 4. hujus capitis. n. 4. ¶ Et in spetie q̄ præces mariti inducant justum metum vxori tenet Iasin. §. quadrupli. institut. dè actio. n. 66. & Afflict. d. decisio. 69. n. 4. quem rrefert & sequitur Bombinus. d. consil. 49. n. 10.

¶ Et in filijs,& seruis testatur Baldus in. §. item sacramenta. dè pace jura. firmand. n. 7. & Bombin. ind. consil. 49. n. 5.

24 ¶ Item importunitas in ducit justum metũ, quia importunitas, & metus æquiparantur vt Lucas dè Penna in. l. prædia. C. dè locat. præd. lib. 11. n. 25. idem in Rubri. dè auro coro. lib. 10. n. fi. & dd. quos allegat Crauet. in consil. 10. n. 17. volu. 1. & Mascard. d. conclusio. 193. n. fin. & facit. l. 16. ti. 10. lib. 5. Recopilat. ibi: è ynportunacion. & ibi Matient. glo. 6. pèr totam. ¶ Et pono exemplum in testamenti factione: quia præsumitur metu factum, si factum sit òb importunitatem; & persuasionem multorum. ita Tiber. Detian. in consil. 65. n. 2. volu. 1. quem sequitur Mantica. d. tract. dè conjectur. ment. defunct. lib. 2. c. 7. n. 4.

25. ¶ Item cathenæ inducunt justum metum l. quæ neq; sequantur ff. dè verbor. significat. l. 1. C. dè custo. rreor. Bal. in cons. 364. vol. 3. n. 5.

26. ¶ Item metus famæ, seu honoris in ducit justum metum (non tamen intelligas dè fama, dè qua loquitur tex. in. l. nec timorem. ff. isto tit.

 sed

ſed dè illa fama, quem honorem vocamus (tex. in l. justa. ff. dè manumis. vin. Et in l. isti quidèm ff. isto tit. & in l. 12. ti. 18. par. 2. & in l. 7. ti. 33. par. 7. & Altiat, in. d. l. interpoſitas. C. dè tranſact. n. 14. & ibi Padilla n. 14. Thom. Gram. deciſ. 5. n. 9. & 10. & Crauetan conſil. 49. volu. 1. n. 7. & facit Prouerbium, metus infamiæ. dè quo Eraſmus in ſuis chiliadibus. ¶ Præponderat enim vitæ, vt patet in Lucretia, quæ metu mortis non potuit flecti àd adulterium, & tandèm ſuccubuit metu famæ vt trefert Titus Liuius in lib. 1. Decad. 1. àd fin. & Ouidius. 2. phaſtorum. ſuccubuit famæ victa puella metù ¶ Et faciunt ea, quæ adducit Anto. Blan. in tract. dè inditijs n. 110. cùm ſequēt. & Iulius Clar. in lib. 5. ſentēt. §. homicidium. n. 26.

27 ¶ Item metus verecundiæ, nè per ora hominum traducatur, eſt juſtus metus. tex. in. l fi. §. 1. ff. iſto tit. glo. in l. nec timorem. eo ti. verb. infamiæ, & Altiat. in. d. l. interpoſitas. C. dè tranſactio. n. 15. vbi dicit hoc obtinere èx judicis offitio.

28 ¶ Item denudatio inducit juſtum metum

L tàm

tàm in viro honesto Bar. in d.l. interpositas. C. dè trans.n.5.et Sarmiento in lib.2 selectar.c.11. n.6.

29 ¶ q̃ in fœmina vt Tiraquel. dè legib. cõnubial.l.4.n.11.

30 ¶ Itẽ locus pestis in ducit justũ metũ, & in omnib9 excusat vt Ripa in trac. dè peste.3.par.secũdæ partis in prin. & Petrus Roiz in decisio.4.n. 369.cũ sequẽtib9, in decisionibus Lituanicis. & Luduui. à Peguera. in decis. criminal. decis.8.n.5

31 ¶ Item metus status est justus. tex.in.l.ego puto.& in.l.isti quidem.versi.sijs.ff. isto tit.

32 ¶ Item metus amissionis officiorum tabellionatus, & similium est justus metus.vt Cephal.in consilio.295.per totum.volu.2.

33 ¶ Item metus perjurij est justus.tex.in.c.debitores.dè jurejur.juncta glo.verb.cogẽdi sunt.

34 ¶ Itẽ est justus metus in vassallo alterũ dominũ rrecognoscere. Hier. Grat.in cõ.51.vo. 1. n.17. & ideò nõ potest inuitus alienari vt latè Euerard.in topicis legalib. c. à liberto âd vassallũ.n.3.&.4.

35 ¶ Itẽ incendiũ alterius domus inducit justũ metum, vt possit domus media destrui.tex.in.l.

siquis

siquis fumo.§.1.ff.àd leg.Aquil.l.12.ti.15.par.7.
¶ Item vis ventorum est justa causa rumpē
42 di funes alterius nauis àd suam conseruandā. l.
quæmadmodum.§.item labeo.ff.àd leg. Aquil.
¶ Itē periculū suarū merciū est justus met9,
37 vt quis alienas merces proijciat in mare. l. si-
quis seruandarum.ff.dè præscriptis verb.
¶ Itē statutū inducit justū metū.allegat mul
38 tos doctores Feli.in.c.cũ dè off.delegat.n.2.versi.
& in quātū Abbas.& Philip.Frā.in.c.fi.dè appe
llatio.n.4.versi.tertiò potest.vbi dicit,q̃ tūc de-
bet fieri protestatio (quod ego nō credo) & ibi
Decius.n.24. & Præposit.n.4. ¶ Etiā sine jussu
judicis vt dico infra.cap.4.§.1.n.5.ibi confir-
mo etiam rationibus.
¶ Minæ an inducant justū metū? causat du-
39 biū.l.metū.C.isto tit.ibi non jactationibus.vbi
dd.ex ea notāt,q̃ ex solis minis nisi deueniatur
àd actum nō probatur metus.ex facto inferētis
¶ Sèd tandē in hoc puncto doctores resoluūt:
quòd minæ inducāt justū metū tribus concur-
rentibus. Primū quòd periculum comminatū
sit magnū: puta dè persona, vel dè bonis. Secū-
dū, quòd persona minans verisimiliter possit
àd

 dam-

damnum inferre cui resisti non possit. Tertiú q̄ minans sit solitus minas exequi: ita dicit Egidius in consil. 9. col. 1. quem refert, & sequitur Grauett. in cons. 49. volu. [illegible] Vtrumq; refert, & sequitur Rolandus à Val. in consil. 83. volu. 2. n. 28. ¶ At glo. in l. 3. ff. ex quib. caus. maior. verb. quolibet, simpliciter, & indistinctè tenet, q̄ sufficiant minæ. Cui ego accedo per ea, quæ dixi supra in [illegible] huius cap. [illegible] & per tex. expres. in [illegible] ac terroribus, & per tex. expres. in l. si donationis. C. [illegible] ibi capitales minas, & ita in capitalibus minis tenet Mantica in d. suo tractatu de coniect. vltim. volunt. lib. 2. ti. 7. n. 6. ¶ Neq; obstat, quod notant dd. ex l. vnica. C. si quis Imperat. maledix. q̄ pensandæ sunt iniuriæ ex personis hominum, prout ibi notat Cyn. & Bar. & idem Bar. in d. l. metum. n. 15. & ibi Bal. n. 2. quia perperam inferunt de decisione illius textus ad nostram materiam: quia ibi textus dicit q̄ pensanda sunt verba ex personis hominum, non quo ad hoc an possit vel non possit minas exequi, sed quo ad hoc, an protulerit ver

ba contrà principem causa injuriandi eum, vel alia dè causa, vt èx leuitate, aut èx insania prout ipse textus exemplificat. & sic nõ potest dè hoc fieri illatio àd materiam metus. ¶ èx qua rresolutione, & opinione mea infero q minæ inducant præsumptionem (si factum est sequutum) q minans illud fecerit. ita, q si probetur, q minans consueuit minas executioni mandare condemnetur. & si non probetur illa consuetudo tormentis subijciatur. quod in spetie, ità tenet Speculator. in tit. dè præsumptio. §. 2. n. 7. quem rrefert, & sequitur Cyn. in. d. l. vnica. C. si quis Imperatori maledix. & tenet ibi Bal. n. 2. & Angel. idem Bal. in. d. l. metum. C. isto tit. n. 2. & ibi Alexand. n. 3. & dicit communem plures allegans Anto. Blan. in tract. dè inditijs n. 183. (dè quo videte Hipolit. dè Marsil. in cõsil. 72. volu. 1. per totum. & Iulium Clarũ in sua pract. criminal. §. fi. quæst. 21. n. 37. vbi alios allegat tàm Hispanos, q̃ extraneos) & Ioan. Plotus. in tracta. dè in litem juran. §. 53. n. 10. ¶ Sed tamen àb hac opinione discedit Franciscus Cassonus in tract. dè inditijs, & tormentis. n. 17. & 18. ma-

 ximè

xime quãdo minatus habet plures inimicos, ac etiã quia plures sunt causæ, quæ inducũt homines ad malefitia vltrà inimicitiam. Quæ rrationes multùm stringunt communem opinionẽ, & sic ejus opinio est multùm attendẽda in actu practico quãtùmcumq; polleat communis opinio: quia ego sciui de quodam homine, qui habebat quẽdam inimicũ occultũ, & fuit minatus ab alio, & tunc iste inimicus occultus se vindicauit, eo quia præsumptio facinoris erat sumenda contra illum minantẽ nouiorẽ: quod conuenit primæ rrationi Francisci Cassoni. & discedit in casu minatæ vindictæ Palat. Rub. in Rep. Rub, de donat. inter, vir. & vxor. §. 7. n. 8. dicendo: q; tunc intelligitur de vindicta judiciali. vbi allegat multos. dd. quos dicit id tenere prò quibus facit. l. meritò. ff. pro socio. quæ disponit, q; in dubio non est præsumendũ delictũ. sed tamẽ contrarium est tenẽdũ: quia. dd. quos allegat id non tenent, & ideò ejus opinio. est intelligẽda quãdo minans id protestatur expressè. neq; obstat. d. l. meritò. quia factum præponderat præsumptioni legis, & eam excludit neq; obstat

obſtat ꝙ verbum̃ vlciſci intellegatur juditialiter: quia illud procedit quãdo profertur à lege sed non quãdo profertur àb homine. & in facti contingentia Marc. Mant. in ſingul. 305. dicit, hoc eſſe rrelinquendum arbitrio judicis. ¶ Infero etiam, ꝙ minæ illatæ per maritum vxori antè teſtamentum vitiat teſtamentum, quod in ſpetie tenet Inno. in. c. cauſam matrimonij. dè off. delegat. & Bar. in. l. 1. §. quæ onerandæ ff. quarum rrer. actio non det. n. fi. quos rrefert, & ſequitur Bal. in. l. 1. C. ſiquis aliq. teſta. prohib. n. 16. ¶ Infero tertiò ꝙ minæ officialum inducunt juſtum metum tex. in. l. 1. C. ſi quacũq; prædit. poteſt. ibi: minacẽ. & ibi notat Bal. n. 2. ¶ Et quæ minæ ſufficiãt, arbitrio judicis rrelinquitur per tex. in. l. hæc autem ſatiſdatio ff. ſicui pluſq̃ per leg. Falcid. ¶ Qui arbitrabitur ſecundùm prædicta.

40 ¶ Terror etiam inducit juſtum metum tex. in. c. 1. dè off. delegat. ibi: minis ac terroribus. & probatur à fortiori, nã ſi minæ ſufficiunt, à fortiori terrores ¶ Cum minæ conſiſtãt in verbis, terror in factis vt Ant. dè Bur. in. d. c. 1. n. 5. & ibi

Imola. n. & Detius n. 10. Tenet etiam Riminal. in. l. interpositas. C. dè transactio. n. 2.

41 ¶ Item metus illatus in vno contractu est sufficiens àd inducendum metum quo àd alterum vt probo infra. c. 10. §. 2. n. 3.

42 ¶ Et ànsit metus justus, ne quis ducatur àd juditium? videntur jura contrariari. l. fi. §. si justo metu ff. isto tit. & l. serui. C. dè adulte. disponunt, q; est justus metus. & ibi Bar. àt. l. 2. C. dè transactio. &. l. acusationis. C. isto tit. & l. siquidem Zenoni. C. dè contrahend. & com, stipul. & l. 33. ti. 14. par. 5. in. fi. disponunt: quòd trásactio facta nè lis sibi moueatur non rrescinditur. Sèd si esset justus metus rrescinderetur. ¶ Quæ contradictio nè detur correctio illi. §. si justo metu. & legi. Codicis hac distinctione cócordabitur: quòd ille. §. loquitur quandò vinctus est ducendus quis àd juditium, & sic dicit: ne quis ducatur vinctus &c. Ná vt. Sup. isto. §. diximus n. 8. & 25. quilibet crutiatus corporis. & cathenæ inducunt justum metum & d. l. serui incriminalibus. dictalex. 2. & consortes loquuntur solummodò quandò lis mouenda est

ciuilis

ciuilis, vel non est ducendus vinctus àd judicium. & in spetie q metus litis criminalis sit justus, ita q fuga propter ejus timorem non inducat inditium adducit Hipolit. in sua pract. §. diligenter. n. 41. cum sequentibus. ¶ Et sic, etiā si metus litis allegetur non obtinebit, sed debet allegari calumnia, quæ si probetur quod actum est, non valebit. vt. d. l. partitæ. & glo. d. l. 2. verb. nulla. & ibi Padilla. n. 2. in fi. & Gregor. Lopez in. d. l. partitæ in glo. 7. & tunc per tit. de cō dictio. indebiti vt tex. in. l. in summa ff. de cōdi. indebi. & tex. in. d. l. par. & glo. vnica. in. d. l. accusationis. & ibi Paul. n. 1. & Bosuis in tract. de plurib. violent. n. 111. qui ambo bene loquuntur de hac re. ¶ Vel per edictum de calumniatoribus, vt dicit glo. in. d. l. siquidem. verb. prætextu.

¶ Ex qua decissione duo in fero. Primum confirmationem àd casum controuersum prò declaratione Cle. 1. in fi. de concessio. præbend. alicui fuit concessum beneficium vacaturum dùm tamen illud acceptet in trà mensem à die vacationis notitia, vacauit quoddam beneficium sed erat àb alio ocupatum, & iste timens

M litem

litem cum occupante non aceptauit, illud àn post mensem possit acceptare illud? & dicunt, did quòd non, quos rrefert, & sequitur Felin. in c. in nostra. dè rrescript. n. 34. versi. decimo nota ¶ Est tamèn in hoc aduertendùm quòd manet salua gratia àd aliud vaccaturum aceptandum non proptèr metum litis, sed quia non tenetur aceptare nisi beneficium vacans dè jure, & dè facto vt Rota in decisio. 51. in tit. dè concessio. præbend. in antiquis quam rrefert Feli. vbi supra. ¶ Secundùm quòd est fugiendum à Ripa in. l. 1. §. sublata. n. fi. ff. àd Trebel. notantem èx illo textu q timor litium est justus metus quia ibi sinè metu potest rrepudiare vt ibi glo. verb. litiú. vel intellige vt. suprà.

RECAPITVLATIONES. §17.

IVDEX èx multis circunstantijs arbitrabitur metum. 1.

Locus arguit metum. 2.

Loco securo debet quis potiri.

Et ejus consanguinei.

Et sa-

Et familiares insimul.
Locus non patitur plenius deliberandi consilium. 3.
Argumentum de persona ad locum procedit. 4.
Loci habere rationem judicis inest officio. 5.
Tempus causare metum potest. 6.
Tempus non patitur plenius deliberãdi consiliũ. 7.
Temporis habere rationem judicis off. inest. 8.
Argumentum de loco, ad tempus procedit. 9.
Argumentum de persona, ad tempus procedit. 10.
Causa arguit metum. 11.
Fallit quando quis sibi metum intulit. 12.
Alexander reprobatur. 13.
Modus arguit metum. 14.
Absentia consanguineorum, vel amicorum arguit metum. 15.
Insolita arguunt metum. 16.
Indebiti praestatio arguit metum. 17.
Stultitia arguit metum. 18.
Ex praecedentibus arguitur metus ad praesentia. 19.
A praeterito arguitur metus ad praesentia. 20.
Ex sequentibus arguitur metus ad praecedentia. 21.
A praesenti arguitur metus ad praeteritum. 22.

A verisimili arguitur metus. 23.
Ab euentu sequuto arguitur metus. 24.
Ex facto arbitrabitur metus. 25.
Ex persona arguitur metus. 26.
Quandò alicui erepta est facultas vtendi juribus suis arguitur metus. 27.

§. 7. DE ALIIS CIRCVNSTANTIIS èx quibus arguitur metus.

1 ALIAE AVTEM CIRcunstantiæ ponderari debét, per quas judex poterit arbitrari metum. vt Gaspar Calderi. in consil. 1. isto ti. n. 2. versi. secundò quòd. Et Alexand. dè Neuo in cósil. 12. n. 7. Et Ancharran. in consil 299. per totum. Et Bossius in tract. dè pluribz violent. n. 81. Et Mantica dè conjectur. vltimar. volunt. lib. 2. tit. 7. n. 6. in fi. ¶ Quæ sumuntur èx loco, èx tépore, èx modò, & èx multis alijs quæ suppeditabunt judici arbitrium, vt èx sequentibus apparebit.

¶ Ex

2 ¶ Ex loco arguitur, & arbitrabitur metus. debet enim quis potiri loco securo. tex. express. in c. cum locum. de sponsalib. & ibi Abb. n. 4. per quem tex. facit hanc regulam Augusti. Beroi in quaestionibus suis, quaest. 54. n. 2. ¶ Et non solum ipse, sed ejus consanguinei, & familiares in simul. tex. expres. in cle. 2. vers. notorium. de re judicat. & ibi glo. verb. suos. & ibi Cardinal. n. 1. Et Imola. n. 12. Et Francis. Marcus in decisio. Parlament. Delphinal. 2. par. deciss. 67. n. fi. ¶ Ideo si quis citatur ad ciuitatem, seu locum, à quo odio capitali prosequitur, juste timet. per d. vers. notorium. & latius diximus in §. suprà proximo. n. 10. ¶ vel si intra domum alicujus detineatur, & non habeat potestatem exeundi illam. l. qui coetu. ff. ad leg. Iul. de vi publi: ibi: incluserit, obsederit. Et Bal. in consil. 364. volu. 3. n. 5. Alexand. in cosil. 98. volu. 3. n. 6. & in consil. 48. volu. 4. Et Sylua nuptial. lib. 2. n. 119. & Bossius in d. tract. de plurib. violent. n. 78. & 84. & per alia Iura, & dd. quos refert, & sequitur Iosephus Mascard. in tract. de probatio. 2. par. coclusio. 1055. n. 45. ¶ Vel si est in solitudine vt pa-

tot in. tit. istius ciuil. ibi ad quandam Syluam. ¶ Et facit à contrario tex. in l. non est verisimile. ff. isto tit. vbi præsumitur voluntariè fecisse qui in ciuitate se compulsum conquæritur. Ergò si in solitudine præsumitur compulsio. ¶ Quod expressè comprobatur Deuterono. c. 22. vbi disponitur, q̃ puella quæ cõcubuit in ciuitate puniatur: quoniã præsumitur non clamasse, & quæ stuprata fuit in agro, q̃ nõ puniatur: quoniã præsumitur, q̃ clamauit, & q̃ nullus affuit. ¶ Locus enim coegit Dauidẽ ad simulãdam stultitiam in Regno Achis vt patet. 1. Regum. cap. 21. ¶ Locus enim ponderatur à Bart. (in tracta. de. qq. versi. dictum est q̃ ex confessione in tormentis) ad hoc vt dicatur quis metu confessum fuisse. Quia si positus in loco tormentorum (terretur à judice, q̃ confiteatur, aliàs ponet eum in tormentis) confitetur: dicitur confiteri metu tormentorum: secus si extrà locum tormentorum id fiat. ¶ Facit, quia locus non patitur plenius deliberandi consilium tex. in. l. vtilitatem. in prin. ff. de exercitoria action. & ibi id notat Albericus. n. 2.

¶ Facit

4 ¶ Facit quia procedit argumentum de persona ad locum, vt videre est in Euerard. in suis topicis legalibus, à persona ad locum. si igitur persona est sufficiens ad metum inferendum, vt ostendimus suprà in. §. 1. hujus capitis. ergò etiàm & locus ¶ Facit, & prouerbium: Gallus in suo sterquilinio plurimũ potest, quod adducit Erasmus in suis Chiliadibus, ad significandum q in alieno loco timidiores sumus omnes. & q in suo quisq; Regno ferocior, & animosior est. ¶ Ex quo deducitur optima theoricà ad praxim prò vxoribus, & filijs familiàs, & prò famulis, & seruis, q maritus, seù pater, seù dominus poterit in eos sæuire domi vbi nemo poterit eis addesse, neq; àd faborẽ, neq; àd testificãdũ, quod inferius magis cõprobabimus in. c. 10. §. 3. n. 30. ¶ Et sic à lege judicis officio inest

5 rationem habere loci. tex. in. l. si vt certo. in princip. ff. commodati. & Cuyacius àd Aphrican. tract. 3. versi. secunda hæc est.

6 ¶ Ex tempore etiàm potest arbitrari metus: nã multa tempus cogit facere, quæ non fierent. tex. in. c. baptizari. 5. distinctio. l. Diuus Pius

& l. si homini ff. dè petitio. hæredi. l. 1. in fi. ff. dè ferijs. l. omnes judices. C. dè ferijs. l. vbi adhuc. C. dè jure dotium. textus etiàm in. c. si quæstiones. dè simonia. vbi tempus consideratur àd judicandum, àn donum sit simoniacum, vel non. ¶ Probantq; hoc prouerbia Hispana. *Callo por el tiempo en que me hallo. Y quando fueres yunque sufre, que quando fueres maço heriras. Y qual el tiempo tal el tiento.* ¶ Facit q̃ tempus nõ patitur plenius deliberandi consilium. tex. in. c. ponderet. 50. distinct. & in. l. àd vtilitatem. ff. dè exercit. actio. ¶ Facit quia à lege judicis offitio inest habere rationẽ, nõ tantum loci, sed etiàm temporis. tex. in. d. l. si vt certo in prin. ff.
9 commodat. & Cuyacius vbi suprà. n. 5. ¶ Facit quia procedit argumẽtum dè loco, àd tempus tex. in. l. nemo potest, ff. dè legat. 1. & ibi notat Ioan. Gutierrez. n. 179. cùm sequent. vbi alegat, si ergò locus est sufficiens àd inducendum metum, vt supra proximè ostensum est, ita etiàm
10 & tempus. ¶ Facit etiàm: quia procedit argumentum dè persona àd tempus, vt est videre in Euerard. in suis topicis legalibi c. à persona àd tempus.

tempus. si ergò persona est sufficiens àd inducendum metum, vt ostendimus suprà in. §. 4. hujus capitis, erit etiam, & iddem in tempore.
11 ¶ Ex causa etiàm potest àrbitrari metus: vt putà quandò nulla interuenit causa, vèl si interuenit, non est justa, vèl saltèm non necessaria, & sic rresultat enormis, seù enormissima læsio in contractu, quià tunc præsumitur metu factus: cùm nemo præsumatur velle jactare suum. per tex. in. c. solicite. dè rrestit. spoliat. &. dd. quos
12 allegat Crauet. in consil. 49. volu. 1. n. 4. ¶ Quod fallit, quandò quis sibi causam metus intulit. tex. in. l. mulier. inprin. ff. isto tit. & glo. vnica. in. c. 2. isto ti. & ibi. dd. Hostien. in. verb. quæ metu. & Ante. dè But. n. 11. & Zabarel. n. 1. in. 2. oppo-
13 sit. & Abb. n. 7. & 8. ¶ Ex quo infero rreprobationem àd Alexand. in cons. 98. volu. 3. n. 4. &. 5. dicentem ꝙ siquis fuit deprehensus in adulterio, vel in alio flagitio, vel intulit alicui aliquam injuriam, vel offensam, & timet posse offendi, & nè offendatur se obligauit àd aliquid, ꝙ est justus metus vt posset contrauenire: quia loquutus est contrà prædictum textum expres-

N sum.

ſum. Et etiam contrà tex. in. l. 1. ff. dè bonis eorum. Et contrà legem tranſigere. C. dè tranſactio. ſèd ſi talis contractus inficeretur poptèr talem metum eſſet illudere diſpoſitionem prædictorum jurium. tum etiàm quia eſſet dare materiá delinquemdi, quod jura abhorrent, vt in prohemio digeſtorum. §. illud. Et. l. 1. §. maxima. ff. nautæ caup. & ſtabular. &. l. 2. C. dè indict. viduit. tóllend. & authent. àd hoc. §. ille autem. C. dè lati. libert. tollend.

14 ¶ Ex modo etiàm arbitrabitur metus: veluti ſi barbitonſor habens nouaculá circà gutur illius, quem tódit, petat aliquid àb eo. ¶ Vel ſicut fecit Rex Alphóſus Rex Hiſpaniæ cũ Rege Sarraceno Tolletano, quem inuitauit àd prandiũ in ſuis tentorijs, & inter epulandũ fecit armari quingentos milites, qui Regale tentoriũ circũdederunt. quibus viſis Rex Tolleti pauens liberauit Regẽ Alphonſum à juraméto anteà præſtito. vt fertur in Chronicis Hiſpanis, & in Valeriana. par. 4. c. 58. ¶ Vèl ſicut ille qui cũ armatis hominibus vadit àd juditiũ: vt ipſe qui cũ eo litigat, vèl teſtes, vèl aduocati contrarij, vèl ipſe

judex

ſudex formident.vt dicit tex.in.l. qui dolo malo.ff.ad legem Iul.dè vi publi.& cle.2.verſi.notorium dè rrejudicat.&.l.6.ti.10.par.7.¶ Vèl ſicùt collectores jurium Regalium plus debito extorquentes,vèl noua jura extorquentes:quia tali caſu dicuntur vim armatam commitere. l. licitatio.§.quod illicitè. ff. dè publican, & vectig.l.vniuerſi.C.dè vectigalib.l.fi.C. noua vecti gal.inſt,non poſ.l.5.ti.10.p.7.

25 ¶ Item èx abſentia conſanguineorum arbitrabitur metus ¶ Et èx abſentià amicòrum. quod patet à contrario ſenſu:Nam ſi præſentia conſanguineorùm, vel amicorum tollit metum(vt dicit tex.in.l.tranſactionem.C.dè tranſactio:& Bar.in.l.frater à fratre.ff.dè condictio. in debit.n.51.Et Bal.in.l.1.C.ſiquis aliquem teſta. prohibul.n.8.& Angel.in.d.l.tranſactionem n.1.& ibi.dd. idem Angel.in.§. quadrupli. inſt. dè actio.n.14. & ibi Iaſſ. n. 63. idem Angel. in conſ. 215. n. 1. Areti. in conſil. 24.n.8. vbi alios dd.allegat.Cepol. in cautel. 221. n. 4. &. 8. Hipolit. inſingul. 417. n. 1. Menochius in conſil. 1. n. 290. volu. 1. Crauet. in concil. 114.

volu.1.n.3.) optimè sequitur q absentia eorum rreddet quem timidiorem. ita arguit & tenet Andreas Syculus Barbat.in.c.causam matrimonij. dè officio. delegat.n.9. & tenet Bossius in suis tract.titul.dè plurib.violent.n.92.

16 ¶ Item èx insolitis pactionibus, seù juramētis arbitrabitur metus. Areti.in cons.14. n.16. & alij.dd.quos rrefert, & sequitur Albertus Brun. in consil.127.cōsideratio.10.infi.volu.2.& Euerar.in consil.19.n.17.

17 ¶ Item èx indebito arbitrabitur metus, vt èx præstatione seruitiorum indebitorum. vt Innocent.in. c. si diligenti. dè præscriptio. n.5. Et Ioan.Andre.quem rrefert, & sequitur glo.in. c.1.§.pactiones. dè pace Constantiæ.verb. pactiones.& ibi Bald.n.1.quem rrefert, & sequitur Areti.in.d.consil.14.n.16.& Iass.in.d.§.quadrupli.infi.dè actio.n.69.& Albert. Brun.in consil. 182.volu.2.inprin.& Franciscus. Marcus in decisio.Parla.Delphinal.2.par.dècisio.377. n.fi. Et Mietes qui alios rreffert in suo tract. maiorat.par.4.quæst.20.n.10. & Ioan. Gart. in tract. dè expens.cap.9.n.3.

¶ Item

18 ¶ Item ex præsumpta stultitia arbitrabitur metus, vt potè si quod vni debebat quis, alteri soluere promisserit vt Ancharranus in consil. 299. n. 1. & 3. ¶ Vel quandò quis abs rre juri suò rrenuntiauerit, cesserit vè vt. dd. quos rrefert, & sequitur Ioseph. Mascard. in tract. dè probatio. 2. par. conclu. 1055. n. 42.

19 ¶ Item ex præcedentibus arbitrabitur metus àd præsens. nàm sufficit, q̃ ex causa præcedenti timuerit verè; & non fictè. vt notat Baldus in. l. fi. inprin. C. dè jure deliberan. n. 7. & Hipolit. dè Marsil. in singul. 325. per tot. & Alexàd. in consil. 144. volu. 2. n. 3. & Thomas Grammat. voto. 10. n. 5. Augusti. Beroi in. qq. suis quest. 54. n. 3.

20 ¶ A præterito etiàm arbitrabitur metus àd præsens. Nam à præterito præsumitur circà præsens. tex. express. in cle. exiui dè Paradisò. §. rrursus. dè verbor. significat. ibi: ex iam expertis. & ibi glo. verb. pascit. & ibi Zabarell. n. 16. Cyn. in. l. 2. isto tit. n. 2. àd fin. dè quo argumento latè, & benè Euerard. in suis topicis legalib. c. à. temporè àd tempus. n. 4. cum multis sequen. ¶ Vndè, si in

si in præterito me compulisti àd faciendum ali quem contractum, præsumitur violenta præsumptione, q̃ etiàm me compulisti àd faciendum præsentem contractum. Quod in specie tenent multi. dd. quos infra allego in c.10. §. 2. n. 3.

21 ¶ Item èx sequentibus arbitrabitur metus àd præcedentia argu. l.Si seruus plurium. ff. dè legat.1.item Ancharran.in consil.299. n.1. &c. 3. & Alexand.dè Neuo in cons.3.n.11. & Augusti. Beroi in.qq.suis.quest.54.n.3.

22 ¶ Ex præsenti arbitrabitur metus àd præteritum. vndè situ me compulisti in præsenti àd faciendum aliquem contractum, præsumitur, quòd in præteritum contractum tecum celebratum fui coactus: vt patet èx glo. in cle. exiui dè Paradiso. §. rrursus. dè verbor. significat.verb. pascit. Et ibi Zabarel. n.16. dè quo argumento latè, & benè Euerard. in suis topicis legalib. c. dè tempore àd tempus. n.19. cum sequenti, Altiatus lib.5.parergon juris.capit. 21.

23 ¶ Item à verisimili arbitrabitur metus. vt

Ioan.

Ioan. And. in. c. bonæ. dè appellatio. n. .quē rrefert, & ſequitur Bal. in conſil. 364. lib. 3. n. 5. vtrūq; rrefert, & ſequitur Craueta in conſil. 49. volu. 1. n. 5. & alij. dd. quos rrefert, & ſequitur Ioſephus Maſcard. in. d. tract. dè probatio. 2. par. concluſio. 1055. n. 41.

24 ¶ Item arbitrabitur metus àb euentu ſequuto: quia ſequutum fuit, quod timebatur Bald. in. d. conſil. 364. d. n. 5. Et Craueta in. d. cōſil. 49. n. fi.

25 ¶ Item èx facto arbitrabitur metus, vt ſiquid in collum alicujus conjectum ſit, vt torqueatur. tex. in. l. lege Iulia. la. 1. ff. àd leg. Iul. dè vi publi. & Boſsius in ſuis tractat. d. titul. dè plurib. violent. n. 77. &. 83.

26 ¶ Item èx perſona arguitur metus, vt putà ſi Tyrannus ſit rrelictus hæres in teſtamento: quià tunc præſumitur teſtamentum metu factum. ita in terminis tenet Socin. in conſil. 148. volu. 1. n. 7. quem rrefert, & ſequitur Mantica in tract. dè conjectur. vlti. volunt. lib. 2. ti. 7. n. 3.

¶ Pro quibus ſunt jura ſingularia in. l. qui p

potentiam. C. dè omni agro. desert. lib. 11. & l. 2. C. de rustican. àd vllum obseq. deuo. lib. 11.

27 Vltimò quandò alicui est erepta facultas vtendi liberè juribus suis: quia tunc præsumitur metu factum vt. dd. quos rrefert, & sequitur Ioseph. Mascard. d. tract. dè probat. 2. par. conclus. 1055. n. 43.

RECAPITVLATIONES. CAP. 3.

METVS justus causatur etiàm extrà propiã personam. 1.

Metus infertur parentibus in personis liberorum. 2.

Parentum appellatione qui comprehendantur? 3.

Liberorum appellatione qui comprehendantur? 4.

Metus infertur liberis in personis parentum. 5.

Metus infertur in personis consanguineorum. 6.

Metus infertur marito in persona vxoris. 7.

Metus infertur vxori in persona mariti.

Metus infertur in personis laboratorum suorum. 8.

Metus infertur in personis amicorum. 9.

Amicitia superat omnem consanguinitatem. 10.

Amicitia quomodo probetur? 11.

CAP. 3. DE METV EXTRA propiam personã.

1 ALIA circunstantia, & non leuis est metus qui causatur extrà propriã personã. & sic metus illatus, aut inferendus alteri hoc est tertiæ personæ, est metus justus, vt quis posit agere, seu excipere, tamq̃ si propriæ personæ suæ esset illatus, aut inferendus.

2 ¶ Vndè judex arbitrabitur justum metum inferri parentibus in personis liberorum. tex. express. in. l. isti quidèm. versi. hæc quæ diximus ff. isto tit. & ibi Bar. & Doctores. Angel. in. §. quadrupli. inst. dè actio. n. 9. Areti. in consil. 14. n. 15. Socin. Iun. in cònsil. 79. volumine. 1. n. 38. & Menochius in consil. 1. n. 275. volu. 1. & Petrus Royz. in deciss. Litua. dec. 3. n. 358. & est communis teste Anto. Gomez in lib. 1. variar. c. 9. n. 19. quem rrefert, & sequitur Michael Grassis. in tract. dè sucesio. §. suitas. quæstio. 7. n. 6. ¶ Prò

quibus faciunt traddita per Tiraquel. in tract. dè pœnis temperand. causa. 51. n. 66. cùm sequentibus. ¶ Circà quod duo sunt aduertenda: Primum, quod èx quo lex illa loquitur pèr dictionem parentes, debet intelligi quòd comprehendat non solùm patres sed omnes ascẽdentes, qui pèr illam dictionem significantur. dè quibus in. l. quiq;. ff. dè injus vocando. & in. l. 1. ff. dè gradib. & in. l. appellatione parentis. ff. dè verbor. significatio. ¶ Et etiàm parentes naturales. l. parentes. ff. dè injus vocand. ¶ Et etiàm parentes adoptiuos l. adoptiuũ. ff. dè injus vocando.

4 ¶ Secundùm, quod pèr dictionem liberi debet intelligi quod comprehendat non solum filios, sèd etiàm omnes descendẽtes qui pèr illã dictionẽ significãtur, dè quibus in. l. liberorum appellatione. ff. dè verbor. signifi. & in. l. sèd si hac lege emi. § liberos autèm. ff. dè injus vocand.

5 ¶ Item, arbitrabitur judex justum metum in ferri filijs in personis parentum: quia sunt correlatiua. ¶ Et in correlatiuis dispositum in vno, est dispositum in altero. dè quo argumẽto

latè,

latè, & benè Euerard. in ſuis topicis legalibus. c. à correlatiuis. pèr totum. ¶ Et in ſpetie q filio inferatur juſtus metus in perſona patris tradit Areti. in conſil. 14. n. 15. ¶ Et in perſona matris traddit Senat. Pedemõt. in deciſsio. 179. n. 1. ¶ Et in perſona vtriuſq; parẽtis traddit Petrus Plateanus Angolismeus in. §. quadrupli. inſti. dè actio. n. 3. & Præpoſit. in. c. cũ locum dè ſpõſali. n. 10. ¶ Et in perſona aui traddit Præpoſit. d. n. 10.

6 ¶ Item, arbitrabitur juſtum metũ in ferri, & in perſonis conſanguineorum tranſuerſalium tex. in. c. ſciãt cuncti. dè electio. lib. 6. glo. in cle. 2. verb. quomodolibèt. dè ſent. excomunicat. Bar. in. l. dè pupillo. §. ſiquis ipſi Prætori. ff. dè noui oper. nuntiat. n. 18. & ibi Iaſſ. n. 12. & idem Bar. in l. Titia. ff. dè verbor. obligat. n. 1. et ibi Iaſſ. n. 14. &. 15. Angel. in. §. quadrupli. inſt. dè actio. n. 9. Bal. in. l. 1. C. dè indict. viduita. tollend. n. 2. Alexand. in. l. 1. ff. in jus vocati vt eant. n. 3. Felin. in. c. Ecleſiã ſanctæ Mariæ. dè conſtitu. n. 99. Præpoſit. in. c cum locũ. dè ſponſalib. n. 11. Ruin. in conſil. 8. volu. n. 2. Franciſcus Marcus in deciſsio. Parlament.

Delphin.2.par.decisio.67.n.fi. Philip. Fran. in c.fi.dè appelatio.n.7.Senat.Pedemont.decisio 179.n.2.Rota in decisio.7.tit. dè rrenuntia. in nouis,pertotam. Roland. valle in consil. 2. volumi.1.n.62.¶Prò qua conclusione faciunt quæ traddit Tiraquel.intract. dè pœnis temp.causà. 51.n.66.cum sequentibus.

7 ¶Item arbitrabitur justum metum inferri marito in persona vxoris ¶Et econuersò, vxori in persona mariti.hac rratione, quia sunt duo in carne vna vt Genes.c.2. & in.c.sunt, qui dicunt.27.quæst.2.&.c.fi.33.quæst.5.

8 ¶Item arbitrabitur justum metum in ferri in personis laboratorum suorum.vt Bar. in.d.l. dè pupillo.§.siquis ipsi Prætori ff.dè noui oper. nuntrat.n.18.Felin.in.d.c.Eclesia sancta Mariæ. dè constit.n.99.quæst.13.Francis.Mar.d.decissio.67.d.n.fi.Philipus Fran.d.c.fi. dè appelatio. n.7.

9 ¶Item arbitrabitur justum metum inferri in personis amicorum vt Bar.in.d.l. Titiam. ff. dè verbor.obligat.n.1. & ibi Iass.n.14. & 15.& Angel. quem Refert, & sequitur Tiraquel. d. tract.

tract. dè pœnis tépe. causa. 22.n.60.quem omninò vide: quia pulchra dè amicitiæ effectu tractat pèrtotam illam causam.tex. expres. in.l. 6.tit.18.par.2. ibi: *à otros omes qualesquier que amase.* ¶ Ratio prima est, quia dispositum in consanguineis cencetur dispositum in multùm amicis.vt glo.in.c.rrequisisti.dè testa.verb, præsumitur.& ibi Abb.n.24.quem rrefert,& sequitur Ias.d.n.15.quia amicitia est con sanguinitas tex.in.l.8.tit.31.par.7.

10 ¶ Ratio secunda est, quia amicitia superat. omnem consanguinitatem vt patet dè Ionata filio Regis Saul cùm Dauid. 1. Regum. c.18.& 19.&.20. Et in sum. tit. fi. par.4. & ibi Gregor. Lopez.in glo.1. ¶ Et multa dè amicitia tradd it Dialogus Relatoris in.3. par. c. 14. n. 5. vsq; àd finem illius capitis.& in cap. sequent, à principio,vsq; àd n. 22. àd quem vltrà Tiraquel.me rremitto.

11 ¶ Et quia probatio amicitiæ rrequiritur,ideò dè ejus probatione differere libet: Quæ probatur conjecturis cũ oriatur èx affectione animi, & animus nisi per conjecturas probari non

poteſt. vt in. c. 2. dè rrenuutiatio. lib. 6. &. l. dolum. C. dè dolo. ita dicit Abb. in. c. rrepellantur. dè accuſatio. n. 2. quem rrefert, & ſequitur Petrus dè Moncada Hiſpannus in additionibus àd Ioan. Crotum in tract. dè teſti. par. 4. n. 183. ¶ Quibus ego addo, quòd poterit probari probatis aliquibus actis inducentibus amicitiam. per. d. c. rrepellantur vbi per ſolam cohabitationem probat amicitiam. ¶ Et ſic explicabo aliquos actus inducentes probationem amicitiæ. Et primus ſit cohabitatio. per. d. c. rrepellantur. Alios rrefert Dialogus Relatoris. d. 3. par. d. c. 22. pèr aliquos numeros. quem (quia àb omnibus non habetur hic tranſcribo. Dicit enim, n. 2. quòd aſſidua, & frequens conuerſatio. quia èx ea præſumitur affectio. allegat. l. cum allegas. C. dè caſtren. pecul. milit. lib. 12. & glo. in. §. cogitandum. in authent. dè Monachis collat. 1. verb. Zelus, & Bal. in Margarita. verb. à micitiam in fi. & Altiatum dè præſumptio. Regul. 1. præſumpt. 30. n. 1. & l. 3. tit. fi. par. 4. amicitia namq; (teſte Philoſo. 9. æthi. c. fi.) Com-

muni

muni catio est. ¶ Et n.3.dicit:quòd èx eo quòd scholares comtemporanei fuerunt, maximè in eadem domo,aut societate:notitia enim scholastica multum operatur glo. in. c. innotuit. verb, in scholis.dè electio. quæ maximá arguit amicitiam vt per illam glosam testatur Felin. in.c.quoniam Abbas n.4. dè offi. delegat. Rebuff.in tract.dè priuileg. scholar. priuileg. 104. ¶ Et. n.5. dicit: quia in militia sicut in scholis amicitia non leuis contrahitur per.l. Si fortè. &.l.hæreditate, & l.miles. ff. dè castren. pecul. glo.in.d. verb.in scholis. Alberi.in.d.l.si fortè. n. 3. ¶ Et.n.6.dicit:quòd si duo fortè peregrinationem èx voto peragrarunt,vel peregrè pro fecti longum iter fecere, in quo simul diuerterunt in eodem fòrtè diuersorio edentes, & lecto jacentes. glo. in. l. item apud Labeoné.§. tenentur. verb. eorum quem.ff. dè in jur. l. aut longa. ff. dè procurato. l. 5. tit. 3. par. 7.

¶ Item, ꝙ non leuis amicitia præsumitur si amicus locauit matrimonio amicum, aut ejus filium, filiam vè. aut matrimonij fuit conciliator, vel amicum fortè fecit militem,

aut constituit hæredem, cujus vè industria fundus, domus, prædium, aut alia quæuis possessio amici iam à missa rrecuperata est, aut si amicũ àb injuria, dedecore, ignominia, aut graui jactura, atq; in commodo eripuit, seù pericula, & in commoda àb amico auertit, vel cùm à captiuitate deduxit, ei vè dè proprio erogauit cum indiguisset valdè. d. l. 5. tit. 3. pat. 7. hæc ille. ¶ Quibus addere potes & his similia, & paria, & maiora. per eaquæ traddit Euerard. in suis topicis legalib. c. à simili. &. c. à pari. &. c. à minori. quem vide ¶ Et nominis, & linguæ similitudo vt Gometivs in rregul. Cancel. dè Idiomate. quæst. 1.

RECAPITVLATIONES.
C. 4. inprin.

METVS rreuerentialis an sit Iustus? 1.
Reuerentia debetur cui libet superiori. 2.
Vxor debet rreuerentiam marito. 3.
Maritus potest castigare vxorem.
Descendentes debent rreuerentiã ascendẽtibus. 4.

Filius

Filius debet rreuerentiam patri. 5.
Reuerentia nulla æquatur paternæ. 6.
Filius non audet contradicere parentibus. 7.
Filij silentium propter patris rreuerentiam interueniens potius contraditio q̄ consensus rreputatur. 8.
Filius debet rreuerentiam matri. 9.
Filius debet rreuerentiam parentibus naturalibus. 10.
Et alijs parentibus cujuscumq; qualitatis.
Et ad optiuis. 11.
Reuerentia debetur transuersalibus. 12.
Patruo debet rreuerentiam nepos ex fratre.
Propinquus junior debet rreuerentiam seniori. 13.
Frater, & soror debent rreuerentiam fratri, vel sorori seniori. 14.
Soror debet rreuerentiam fratri.
Legitimatus debet rreuerentiam legitimo.
Gener debet rreuerentiam socero, & socrui. 15.
Socer habetur loco parentis.
Socer non vocatur in jus sine venia.
Genero non imputatur debitum datum sibi in dotem, si non exegit à socero qui factus est non soluendo.

Seruus debet rreuerentiam domino. 16.
Dominus habet manus injectionem in seruum.
Libertus debet rreuerentiam patrono. 17.
Clericus debet rreuerentiam Episcopo. 18.
Clericus non potest de vna Eclesia transsire àd alteram sinè licentia sui Episcopi.
Clericus non potest peregrinari sinè licentia suâ Episcopi.
Clericus non potest in aliam Diocessim se transferre sine literis cõmendatitijs sui Episcopi.
Clericus non potest in alium judicem, etiam ecclesiasticum consentire sine licentia sui Episcopi.
Clericus vni Epo subjectus non potest per alium Episcopum ordinari sine licentia sui Epi.
Minor debet rreuerentiam suo tutori & curatori. 19.
Discipulus debet rreuerentiam Magistro. 20.
Parentibus spiritualibus debetur rreuerentia. 21.
Nutritori (hoc est Ayo) debetur rreuerentia. 22.
Qui àb alio est creatus, debet ei rreuerentiam. 23.
Famulus debet rreuerentiam domino. 24.
Vassallus debet rreuerentiam domino. 25.
Monachus debet rreuerentiam Abbati. 26.

Paro-

CAP. 4. DE METV REVERENTIALI. principium.

METVS REVERENtialis àn sit justus inquirendum nobis est? Pro cujus magistrali, perfecta q; explicatione procedàm per sequentes conclusiones.

¶ Prima quibus personis debeatur rreuerentia, & quorum rreuerentia operetur?

¶ Secunda quid rrequiratur vt metus rreuerentialis operetur. & an sufficiàt sola præsentia illius cui rreuerentià debetur?

¶ Tertia in quibus casibus operetur metus rreuerentialis.

¶ Quarta àn metus rreuerentialis operetur in foro Poli, sicut in Foro fori?

¶ Quarum quamlibet conclusionem pèr suum versiculum explicabimus, vt facilius intelligatur.

2 ¶ Ad primá cóclusionem deueniendo (quæ duas continet partes: primam quibus personis debeatur rreuerentia, secundam quorum rreuerentià operetur.) Capio ptimam partem,

& genericè dico: quòd cui libet superiori debetur rreuerentia. Bar. in. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rrerum actio nondet. n. 4. Ancharran. in consil. 260. n. 2. Quem sequitur Craueta in consil. 49. volu. 1. n. 2. Tenet Hieroni. Grat. in consil. 5. volu. 1. n. 26. & Leonard. in consil. 114. n. 386. quod habetur in primo volumine consiliorum Bruni. & patet in. 4. præcepto Decalogi. secundum Pedrazam ibi in summarijs inter. n. 8. &. 9. & in explicatione Cathechis. Pij Quinti vbi allegãtur aliæ autoritates.

3 ¶ Et àd species deueniẽdo vxor debet rreuerentiam marito. glo. in. d. §. quæ onerãdæ. verb. metu solo. & ibi Bar. d. n. 4. glo. in. c. dè filia. 27. quest. 1. verb. rreceperit. Bar. in tractat. dè Tyrãnide. n. 11. &. dd. quos rrefert, & sequitur Iass. in. § quadrupli. inst. dè actio. n. 65. Dialog. Relator. in. 3. par. c. 20. n. 6. Frater Mexia in suo tract. *del estado del marimonio lib.* 1. *c.* 10. ¶ Constituit eam Deus sub potestate mariti põstq̃ peccauit vt patet Genes. c. 3. ¶ Et sic potest eam castigare tex. in. c. sicut alterius. 7. quæst. 1. vbi glo. 1. adducit alia jura. &. d. glo. verb. rreceperit. &

glo.in.c. vnum orarium. 25. dist. verb. seruum, & Menoch. dè arbitrar.lib. 2. cent. 4. cap. 364. n. 8.

4 ¶ Item omnibus ascendentibus debetur rreuerentia à descendentibus. vt patet. d. 4. præcep. Decalogi. quod loquitur pèr dictionem parentes. ¶ quæ dictio comprehendit omnes, quos diximus in. §. suprà proximo.n. 3.&.4.&

5 Bar intract.de Tyran.n.11.¶.Et magis in spetie, filius debet rreuerentiam patri. vt. l. liberto. ff. dè obseq.præstand.&.dd. in. d.§. quæ onerandæ.d.l..1.ff. quarum rrer. actionon det. & Bart. in.d.n. 11. Et Tiraquel. dè legib. Connubialib. glo.5.n.36.Et Oroscius in.l.veluti.ff.dè justi, & jure.n.6.& Crauet.in consil.49.volu.1.n.2,Dialogus Relatoris.d.3.par.c.20.n.6. & Frater Mexia in.d. suo tract. *del estado del matrimonio.* d.

6 lib.1.d.c.10. ¶ Et in tantum ꝙ testantur. dd. ꝙ. nulla sit rreuerentia, quæ æquetur paternæ vt Salicet. in. l. transactio. C. dè transactio.n.2. Quem rrefert, & sequitur Cattelia. Cotta in memorabilibus verb.contractus mulierum.in prin.vtrũq; rrefert, & sequitur Tiraquel. vbi supra.

pra.n.37. Et Salicetum rrefert, & sequitur Xuarez in.l.1.tit. *de las deudas*. forolegum.n.10.
7 ¶ Et ideò dicitur, q filius non audet contradicere parentibus. vt Bald.in. §. item Sacramenta. dè
8 pace jura.firmand.in vsibus feudor,n.7. ¶ Et q silenrium filij propter patris rreuerentiam interueniens potius contradictiò, q̃ consensus rreputatur vt Bal.in.l. 1. C. dè bon. mater.n.12. infi: quem rrefert, & sequitur Areti.in consil.14. n.8. & Cæpola in.l.si contra.ff.dè vsu capio.pro empto.n.44. idem Bal.in.c.1.isto tit.n.8. Quem rrefert, & sequiturIass.in. §. quadrupli. inst. dè actio. n.64. & Montalb.in.l. 8. tit. 11. lib.1. fori. verb. *si le fiziere*. ¶ Quod maximè procedit, quandò est filius familiàs: quià est illi domesticus vt in. §. sed si filius familiàs instit. dè testa. ibi. domesticum testimonium. & Cæpola in authenti.sed nouo jure. C. dè ser.fugiti.n.55. Quià pater potest eũ castigare tex.in.l.3. C. dè patria potestat. vbi glo. verb. non prohiberis, allegat alia jura.glo.in.d. c. dè filia. 27. quæst.1. verb. rreceperit. Et Conan.lib.2.c.13.n.3.&.l.9. ti.8.par.7. ¶ Et potest in eum sæuire domi, &

 secretè

ſecretè vbi nemo eum defendere poterit vt dicit Pinellus in.d.l.1.C. dè bon.mater.1.par.n.53. vbi alios allegat. ¶ Et ſic dicitur, q̀ filius familiàs coràm patre erubeſcit loqui vt glo.in.l.ſi filius familiàs.§.inuitus.verb.non probàtur.ff.dè procurator. ¶ Dè qua reuerentia filiorum ergà patrem latè, & benè Connanus in lib.1.c.5.n.5. & in lib.2.c.13.n.2. ¶ Et qui voluerit videre, qualis fuerit patrià poteſtas apùd Romanos, legat Dioniſium Halicarnaſeum lib.2. Quem rrefert, & ſequitur Petrus Erodius àd Tuan. lib.4.tit.dè emendatio.libero.c.1.&.2.

9 Item filius debet rreuerentiam matri, quià eadem rreuerentia debetur matri, quæ patri, vt in Exodo.c.20. vbi dicitur: honora patrem tuum, & matrem tuam: & patet Lucæ vbi.c.2. dicitur: q̀ Dominus noſter Ieſus Chriſtus erat ſubditus nòn ſolùm patri, ſed matri. cujus verba ſunt: & dixit mater ejus àd illum, filij quid feciſti nobis ſic? Ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.&c. Et ſtatim ſubdit: & deſcèdit cum eis, & venit Nazareth, & erat ſubditus illis: Si in plurali loquutus eſt Euangeliſta

dè patre, & matre dixit, vbi *gloſa ordinaria* dicit: ecce: quid parentibus debeamus oſtendit. Et Nicolaus dè Lyra dicit: àd noſtram inſtructionem, & ſuperbiæ noſtræ confuſionem, & patet èx quarto præcepto Decalogi proptèr dictionem parentes. dè qua diximus ſuprà. n. 4. & patet etiàm in. c. cùm virum. dè rregularib. ibi; parentum. & alia multa congerit Summa virtutum, & vitiorum titul. dè Superbia. c. qualitèr, & quarè rreuerentia ſit exhibenda parentibus ſpiritualibus, & carnalibus.

10 ¶ Et nòn ſolùm aſcendentibus legitimis & naturalibus in ſimùl. Sèd naturalibus tantùm: quià vna eſt omnibus parentibus ſeruanda rreuerētia, & maximè dè Iure Naturali, dè quo nulla differentia eſt inter legitimum, & naturalem vt in authent. quib. mod. nat. efficiunt, legitimi. collat. 6. in. §. ſiquis ſanè verſi, liceat igitur, & tex. in authent. quib. mo. natural. effi. ſui. colla. 7. & facit. c. cum haberet. dè eo qui dux. in matri. quam pol pèr adultèr. & Ciſuent. in. l. 9. tauri. n. 9. ¶ Et ideò non vocantur in jus ſinè venia. l. parentès naturales. ff. dè in jus vocand.

¶ Et per.d. jura possumus extendere àd rreliquos patres cujuscumq; qualitatis, siuè adulterini, siuè in cestuosi. &c. ¶ & non solum prædictis parentibus, sèd & parentibus legitimis tantùm debetur rreuerentia, prout sunt adoptiui, quandiu sunt in potestate talium parentum. ¶ Et ideo non vocatur injus sinè venia. tex. in.l. adoptiuũ patrem.ff. dè in jus vocand.

12 ¶ Et non solùm ascendentibus, sed etiàm transuersalibus debetur rreuerentia vt patet in patruo cui debetur rreuerentia à nepote èx fratre (hoc est à fratris filio) vt Bar. in tract.dè Tyran.n.11. & Crauet. in. d.consil.49. volu.1. n.2. & Padilla in.l. interpositas. C. dè transactio. n.

13 21. ¶ Et genericè propinquus junior debet rreuerentiam propinquo seniori.tex. in. l. vni-

14 ca. C. dè emend. propinquor. ¶ Et in speciè frater, & soror debent rreuerentiàm fratri, vel sorori seniori vt. dd. quos allegat Tiraq.in tract. dè legib.Connubialib.glo. 5. n.26. & in præfatione dè primo gen. n.139. cùm sequent. & Socin. in consil. 263. volu. 2. n. 3. & Crauet. d.consil. 49. volu. 1.n. 2. & facit dè hoc festum

Auendan.

Auendan. in. l. 4. tit. dè las exceptio.n. 31. versi.& in ista : vbi allegat alios. dd. & tenet Dialogus Relator.d.3. par. c.30. n.6. & Padilla.d.n. 21.& Azebedo in.l.1. tit. 21. lib. 4. Recopilat.n. 193. ¶ Et maximè soror fratri. vt Padilla. d. n. 21.àd fi. ¶ Et præcipuè si soror habitat domũ fratris, & àb eo sustentatur, & alimentatur vt Areti.in consil.24.n.5.cùm sequent. ¶ Et legitimatus debet rreuerẽtiam legitimo.vt. dd.quos rrefert, & sequitur Molina dè Maioratu lib. 3.
15 c.3.n.4.

¶ Item gener debet rreuerentiam socero, quià habetur loco parentis vt.l. quià parentis, ff.solut. matri. & Iasi. in. l. transactionem. C. dè transactio. n. 2. tenet Padilla expressè in. d.l. interpositas.C.dè transactio.n.21,& antè Padillam id tenuit glo. vnica in. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand.& ibi etiam Socin.n.9.& est tex. in.l.15.rit.11 par.4.¶ Et ideò non vocat eum in jus sinè venia vt.d.glo. vnica. & ibidèm Socin. d.n.9. ¶ Neq; impuntantur genero si debitũ datum sibi in dotem àb vxore non exegerit à socero, & socer factus fuerit non soluendo.

d.l.15.tit.11.par.4. ¶ Et iddem est dicendum dè socru: quia habetur loco matris. vt dicit tex. in. §. socrum. inst. dè nuptijs. ¶ Et ei deberi rreuerentiam expressè testatur, d. glo. vnica. d. l. generalitèr.

16 ¶ Item seruus debet domino rreuerentiam, nàm ità debet esse obediens domino, vt contèderit Cypriā. (in lib. dè singularitate clericorū) indè nomen seruos habuisse. Cujus verba sunt: alioquin nec nos serui adscriberemur, neq; ipse dominus haberetur, si secundum voluntatē nostram permitteretur impendere seruitutem. quem rrefert, & sequitur Reuard. in. l. velle non creditur. ff. dè rregul. jur. ¶ Prò quo faciunt ea, quæ dè filio familiàs suprà. n. 8. diximus, quæ etiàm militant in seruis. ¶ Cùm dominus habeat potestatem inij ciendi manus in eos per. l. vnicam. C. dè emendatione seruorum. & in. §. fi. instit. dè his, qui sunt sui, vel alie, juris. glo. 1. in. c. sicut alterius. 7. quæst. 1. & glo. in. d. c. dè filia. 27. quæst. 1. verb. rreceperit. & Menochi. in tract. dè arbitrar. lib. 2. centur. 4. cap. 364. n. 2.

17 ¶ Item libertus debet rreuerentiam patrono. tex.

no.tex.in.d.l.1.§.quæ onerandæ.ff.quarum rrerum actio non det.& in. l. penulti.ff. dè furt. & in toto tit.dè in jus vocando.

18 ¶ Item clericus debet rreuerentiam Episcopo:vt glo.in.d.§. quæ onerandæ.verb. metu solo.& ibi Bar. n. 4. idem Bar.in.l.5. ff. isto tit.per totam.Et Burgos dè Paz in consil.25.n. 71. ¶ Et licèt iste casus videatur dè metu potentiali, tamèn non est nisi dè rreuerentiali. vt prædicta. glo.&.dd. ¶ Quia clerici sunt quasi serui Episcopi.¶ Et sic non possunt dè vna Eclesia àd aliã transire sinè licẽtia Episcopi pèr jura,quæ allegat glo.vnica. in.c. quod in dubijs. dè rrenuntia.& ibi Abb.n.9. ¶ Neq; peregrinari sinè licentia sui Episcopi.tex. in. c. magnæ.dè voto. ¶ Neq; in aliam Dioecesim se transferre absq; literis commendatitijs sui Episcopi. tex. in. c. fraternitatis.dè cleri, non rresident. ¶ Neq; in alium judicem,etiàm ecclesiasticum consentire,sinè licentia sui Episcopi.tex,in.c.significasti dè foro competẽti. quod secùs est in laicis pèr. l.si conuenerit. dè jurisdi. omni. judi. ¶ Neq; clericus vni Episcopo subjectus potest per aliũ

 ordinari

ordinari sinè licentia sui Episcopi. tex. in. c. quòd àd traslationem.dè temporib.ordi. & ibi Abbas.n.1.

19 ¶ Item minor rreuerentiam debet tutori,& curatori suo vt.dd.quos allegat Didacus Perez in. l. 1. tit. 5. lib. 5. ordina.in glo.vnica.versi.secunda rratio. ¶ Nam tutores, & curatores vicem dominorum obtinent. l. àd ea, quæ. ff.dè rregul.jur.

20 ¶ Item magistro debe.ur rreuerentia.tex.in l.2.tit.20.par.4. ¶ Quia æquiparatur patri vt. l. liberto.cum glo.verb.debet.ff.dè obseq.& in. c.sententia.2.quæst.7. ¶ Et ideò non vocatur in jus sinè venia vt Socin.in. d. l. generalitèr.ff. dè in jus vocand.n.8. Rebuff. in tract.dè priuileg. scholastico. priuileg. 70. dè quò melius q̃ alibi p Menochium in tract dè arbit.lib.2.Centur.5.casu fin.per totum. ¶ Et potest magister discipulum castigare tex. in. l. item quæritur, inprin. versi. quamuis, ff. locati. & in l. 1. tit. 8. par.5.& ibi Greg.Lopez in glo,3.verb. castigar. vbi allegat duas glosas.& Rebuff.d.tract.priuileg. 71. & Menochius. in. d. lib. 2. Centur. 4.

cap.

cap.364. n.10. ¶ Et in tantum magistro debetur rreuerentia, q̀ potest discipulus defendere opinionem magistri sui, & secundùm eam sententiare, etiam contrà comunem, & non tenetur in Syndicatu. Abb. in. c.1. dè postulatio. prælator. n.25. Et Felin. iu. c.1. dè constit. n. 56. & alij. dd. quos rrefert, & sequitur Paris dè Puteo in tract. dè Syndicatu versi. an si judex qui dedit sententiam secundùm vnam opinionem. n.5. fol. mihi. 179. Et Socinus in consil. 44. volu. 1. n.7. Et Rebuffus. d. tractat. priuilegio. 72.

21 ¶ Et parentibus spiritualibus debetur rreuerentia. ¶ Quià magis diligendus est pater spiritualis, q̄ carnalis vt glo. in. c. Pyctatium. 30. quest. 3. verb. multò magis. quam sequitur Curtius Papien. in tract. dè testib. conclusio. 30. n. 63. ¶ Quantò enim præcellunt spiritualia temporalibus, tanto excellunt parentes spirituales parētibus temporalibus vt in. c. solitæ. dè maiorit, & obedient. ¶ Et multa traddit Summa virtutum, & vitiorum. d. tit. dè superbia. c. qualitèr, & quarè exhibenda est rreuerentia patribus spiritualibus, & carnalibus.

22 ¶ Item nutriori (idest al Ayo) debetur rreuerentia. tex. in. l. 2. tit. 20. par. 4.

23 ¶ Item is qui àb alio est creatus, seù alimentatus debet illi rreuerentiam. tex. in. l. 3. tit. 20. par. 4.

24 ¶ Item famulus debet rreuerentiam domino; quia potest dominus eum castigare, tex. in. l. 9. tit. 8. par. 7. glo. in. c. sicut alterius. 7. quæst. 1. glo. 1.

25 ¶ Item vassallus debet rreuerentiam domino, tex. in. c. 1. dè milit. vassal. qui contumax. est, ibi: salua rreuerentia. ¶ Potest enim dominus eum castigare. tex. in. l. 2. tit. 19. par. 2.

26 ¶ Item Monachus debet rreuerentiam Abbati. vt patet, in. c. àd nostram, dè appellatio. Vbi Abbas potest corrigere monachum, & àb ejus correctione non potest appellare, pèr ea quæ tradit Socin. in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. 6, & Euerard. in topicis lega. c. à seruo àd Monachum, n. 8. & Menochi. in tract. dè arbit. lib. 2. cent. 4. cap. 364. n. 11.

27 ¶ Item Parochianus suo Parrocho debet rreuerentiam. ¶ Et ideò non vocat eum in jus sinè

ſinè venia ſecundùm Socin. in. d.l.generalitèr. ff.dè in jus vocand.n.7.vbi allegat alios doctores.

28 ¶ Item leuatus dè ſacro Fonte debet rreuerentiam leuanti argu. tex. in. c. ita diligere. 30. quæſt.3.vbi diſponitur:eum qui dè ſacro Fonte leuauit, eſſe diligendum tamq̃ patrem. ¶ Et proptèr cognationem ſpiritualem (quæ inter eos cõtrahitur) loco patris habetur.ideòq; jura eum compatrem appellant. (à com, quod eſt ſimùl pater ſecundùm grammaticos) tex. in.c. tua nos.dè cognatio.ſpirituali. ¶ Et ideò non vocat eum in jus ſinè venia vt Guydo in.d.l. generalitèr.ff.dè in jus vocand. Quem ibi rrefert, & ſequitur Bal.ante.n.1.& Angel.in.l.adoptiuum.n.2.coti.dè in jus vo.Alexand. in conſil. 143.volu.2.n.6.Fulgo.in conſil.11. n. .quos rrefert, & ſequitur Frãciſ.Curt.Papiens.in tract. dè teſtib.concluſio. 30. n. 63. & eſt communis opinio. quam ſequitur Socin. in. d.l. generalitèr.n.10.

29 ¶ Item priuignus debet rreuerentiam nouercæ: quia eſt vxor patris. ¶ Et vxor gaudet

priuilegijs mariti, & corruscat ejus rradijs. l. 1. & l. fœminæ. ff. dè Senato. ¶ Et vna caro est cùm viro. vt Genes. c. 2. ¶ Licet controuersum sit à. dd. àn posit in jus vocari sinè venia? Vt rrefert Socin. in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. 13. Quæ controuersia cesat hodiè jure Codicis. in. l. 1. C. dè in jus vocádo. vbi expressè deciditur: q rreuerentia quæ debetur marito debetur ejus vxori, & sicut maritus non potest vocari in jus sinè venia ita neq; ejus vxor Et Senat. Pedemont. in deciss. 31. pèr totam.

30 ¶ Item priuignus debet rreuerentiam victrico, eo quià est maritus matris, & sunt duo in carne vna vt proximo. n. diximus. & quià matri debetur rreuerentia vt suprà diximus. n. 9. ¶ Licet posit eum vocare in jus sinè venia. vt Socin. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vo. n. 13.

31 ¶ Item senibus debetur rreuerentia. ideò dicitur veneranda senectus. tex. in. l. sempèr. versi. in senectute. ff. dè jure immu. ¶ Licet posint in jus vocari sinè venia vt Socin. in. d. l. generalitèr. n. 15. neq; est curandum dè aliquibus qui voluere non posse in jus vocari sinè venia

quos

quos rrefert Tiraquel. in præfatio. dè jure primo geni.n.104.

32 ¶ Item Sacerdotibus debetur rreuerentia àb omnibus: tùm :quia Sacradant, (à quò denominatur Sacerdos) c.cleros.21.dist. & l.1. ff. dè just.& jur. ibi:cujus meritò quis nos Sacerdotes appellet. tùm : quià Seniores.(à quò denominantur præsbiteri) non modò prò ætate, vel decrepita sanectute,sèd proptèr honorem, & dignitatem,quam accepit vt.d.c.cleros. ¶ Et an posit,vel non vocari in jus sinè venia? Ex dicendis in.n.sequenti patebit.

33 ¶ Prò complemento (quantùm attinet àd vocationem in jus sinè venia, aùt cùm venia) est sciendum : q; quatuor sunt casus illorum, quibus rreuerentia debetur. Primus est illorum, quibus debetur rreuerentia jure ciuili, & hi nullo modo vocátur in jus tex. in.l.2. ff.dè in jus vocand. Secùndus est illorum, quibus debetur rreuerentia èx verbis, & mente Prætoris, & hi cùm venia vocantur. Tertius est illorum, quibus debetur rreuerentia non èx verbis Prætoris sèd èx mente, & hi etiàm

 possunt

possunt vocari in jus, sed cùm venia vt sunt pater, & maritus. Quartus est illorum, quibus rreuerentia debetur ex naturali æquitate: vt sunt Senes, & Sacerdotes, & hujus modi, & hi possunt vocari in jus sinè venia. ita dicit Ioan. Andre. in additio. àd Speculato. in tit. dè actore n. 21. super. verb. generalitèr. quem rrefert, & sequitur Socin. in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. fi.

34 ¶ Ad secundam partem nostræ primæ conclusionis deueniẽdo est dicendum: q̄ èx rreuerentijs alia non habet potestatem, alia habet potestatem. Primo casu quandò rreuerentia non habet potestatem nihil operatur quò àd metum rreuerentialem inducendum. Secundo casu quandò rreuerentia habet potestatem, etiàm est distinguendum. q̄ aut potestas est publica, vt Regis, & judicis, & similium. Aut potestas est priuata vt patris, & mariti, & similium. ¶ Primo casu in ducitur metus potentialis: dè quo tractabimus in. c. sequenti. ¶ secũdo casu (dè quò est materia nostri paragraphi) operatur metum rreuerentialem. ¶ Et sic considerari

ſiderari debent omnes ſuprà memorati caſus. quià in omnibus illis in quibus debetur rreuerentià habenti poteſtatem in ducitur juſtus metus rreuerentialis vt expreſſè dicunt Doctores in quolibet loco ſuprà citati. ¶ In omnibus verò alijs in quibus debetur rreuerentia non habenti poteſtaté non inducitur metus rreuerentialis, ſèd ſolùm illa rreuerentia operatur circà ſalutationes, & ſeſsiones, vel circà vocationem in jus cùm venia. ¶ Ex quo infero fa-
35 llentiam generalem: ꝙ quoticus filia, ſeù ſoror eſt nupta, & in viri poteſtate traducta, vel ſeorſùm habitat, ꝙ tùnc licet àb eis debeatur rreuerentia, tamèn non præſumitur ꝙ contraxerint proptèr parentum, ſeù aliorum rreuerentiam: ita tenet Ancharran. in conſil. 433. n. fi. quem rrefert, & ſequitur Craueta in conſil. 114. volu. 1.
36 n.4. ¶ Ex qua fallentia infero intellectum àd Hipolit. dè Marſil. in conſil. 124. n. 15. & àd Burgos dè Paz ejus ſequacem in conſil. 3. n. 55. qui dicunt: ꝙ mater nõ cauſat juſtum metum filiæ, ꝙ intelligantur quandò filia eſt nupta; ſeù habitat ſeorſùm cum marito, & non aliàs, quià ſi

dè non nupta loquuti sunt errauerunt, & dè eorum opinione non est curandum; cùm mater habeat reuerentiam cùm potestate manus injectionis, vt suprà diximus. n. 9. & pèr alia, quæ ibi diximus. ¶ Quod confirmatur quià potest eam priuare tertio, & quinto bonorum, si habet alios filios, vel quinto, si non habet alios filios, vèl descendentes justà leges Regias Tauri, & timor hujus lucri àmittẽdi causat justum metum, vt diximus. suprà. cap. 2. §. 6. n. 16.

RECAPITVLATIONES.
§. primi.

PRAESENTIA sola illius cui reuerentia debetur an sufficiat àd infringẽdos cõtractus? 1.
Et non sufficere aliqui tenuere. 2.
Et sufficere aliqui tenuere. 3.
Et aliqui dubitauere. 4.
Resolutio hujus quæstionis. 5.
Opinio communis hujus quæstionis quadrupliciter limitatur n. 7. & 8. & 9. & 10. 6.
Præsentia sola sufficit quandò contrahitur cum eo cui

cui rreuerentia debetur. 7.
Et in actibus rrequirentibus liberam voluntatē. 8.
*Et quandò is erat solitus inferre minas, vel verbe-
ra*. 9.
Et data enormi, seu enormissima læsione. 10.
Cap. quamuis pactum. declaratur. 11.
*Iure Ciuili statur in foro Canonico, quandò rreperi-
tur aliquid clarè decissum, & non rreperitur de-
cissio Canonica*. 12.
Communis opinio non attenditur inuento textu. 13.
Angeli rresponsio àd. l. pe. ff. dè furtis taxatur. 14.

§. 1. QVID REQVIRATVR VT metus rreuerentialis operetur:

1 EXPEDITVS A PRIMA conclusione, & viso, quæ rreuerentià operetur, deuenio àd secundam conclusionem, quæ se habet: quid rrequiratur, vt metus rreuerentialis operetur? Et an sufficiat sola præsentia ejus cui rreueren-

 tia

tia debetur absq; minis, vel verberibus? ¶ Et prima facie videtur dicendum, quod sufficiat sola præsentia ejus cui rreuerentia debetur. eo quià in jure disponitur expressè, quod velle non creditur, qui òb præsentiam alterius tacet, & non audet contradicere, tex. in. l. pe. ff. dè furtis. ¶ sed tamèn quia quot capita tot sunt sententiæ, Doctores nostri noluerunt hanc conclusionem sinè procella rrelinquere, ideò supèr ea nimis dissentiunt, vt statim aparebit.

2 ¶ Nam sunt aliqui qui asserunt nòn sufficere solam præsentiam ejus, sèd rrequirunt, quod præcedant minæ, vel verbera. vt Bar. in. d. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rrer. actio non det. n. 4. & ibi Zazius. n. 10. & Angel. in. d. §. quadrupli. inst. dè actio. n. 8. &. 9. quem ibi sequitur Ias. n. 6. Abbas in. c. cùm dilectus. isto tit. n. 7. Riminal. in. l. interpositas. C. dè transactio. n. 4. Socin. in. l. soluto matrimonio. §. voluntatem. n. 7. ff. solut. mat. idem in rregul. 71. in cipit. præsentia. in rregul. adject. àd primas rregulas. & alij quos rrefert, & sequitur Tiraquel. dè legib. Connubialibus. glo. 5. n. 39. & Bernard. Diaz dè Lugo

in

in rregula incip: patris sola præsentia. quæ est. 532. Et Ioan, Gratian Falcon in rregul. metus inprin. dicit hanc communem Felin. in. c. causam matrimonij. dè off. delegat. n. 3. & ibi Detius. n. 17. & Socin. Iunior in consil. 77. volu. 1. n. 154. & Altiat. in. c. cùm cótingat. dè jure jur. n. 1. idé in. d. l. interpositas. n. 21. & ibi Padilla. n. 26. & Moli. dè primogen. lib. 2. c. 3. n. 9. & Ioan. Plotus in tract. dè in litem juran. §. 3. n. 14. & Ioan. Gutie, dè jura. confir. 1. par. c. 1. n. 15. & Burg. dè Paz. in consil. 3. n. 53. & 56. & Iosephus Mascard. in tract. dè probatio. 1. par. conclusio. 193. n. 7.
¶ Fundamentum hujus opinionis est. c. quamuis pactum. dè pact. lib. 6. vbi disponitur, ꝙ rrenuntiatio facta à filia in fauorem patris vallata juramento est valida, nisi metu, vèl dolo sit adducta. & quia textus non excipit rreuerétiam, sicùt metum, & dolum: ideò arguunt non sufficere præsentiam rreuerentialem.

5 ¶ Alij èx diametro contrarium decreuere, dicéndo sufficere solam præsentiam ejus cui rreuerentià debetur absq; minis, vel verberibus vt fuit Andreas Syculus Barbatia in consilio. 38.

n.28.&.29.volu.4.& in.d.cap.causam matrimonij. n. 13. & Saliacetus. in.l. interpositas C. dè transactio.n.4.&. Roma. in. l.si cùm dotem §. eo autèm tempore.ff.solút.matri.n.11.& Socin. Iun.in cons.47.n,32.lib.3.&.Ripa in Respō.138. n.8.quos duos vltimos rrefert.& sequitur Menochius in tract.dè arbitrar.judi, lib.2. Centur. 2.casu.136.n.7.& tenet Pardus Prateyus àd legem Iul.dè fundo dotal,versi.aiunt Pontifices. & alij quos rrefert, & sequi videtur Ioseph. Mascard.(eo quia vltimo loco eos rrefert) in tract.dè probatio 2.par.conclu.1055.n.16.juncto.n.29.hanc sequutus est Padilla.in. d.l. interpositas.n.20. ¶ Fundamentum eorum est. d.l. penulti.ff.dè furtis.vbi taciturnitas liberti non nocuit ei òb rreuerentiam debitam Patrono.

¶ Alij autèm dubitauere proptèr autoritatē communis opinionis, licet haberent rrationes efficaces àd cōuincendam eam vt fuit Areti. in consil.24.à.n.9.vsq; àd. 13.

5 ¶ Ego autèm vt hanc controuersiam Magistraliter(Deo duce)diffiniam,sic distinguo. ¶ Aut interuenit mandatū ejus cui rreuerentia

Roman.in.d. §. eo autem tempore. d. l. si cùm dotem.ff.solut. matri.n.12. & alij dd. quos rrefert,& sequiturHipolit.dè Marsil.in singul.347 n.fi. & Padilla in. d.l. interpositas.n.20. in fi.& Menchaca in.qq.illustrib.lib.1.c.35. n.18. quem sequitur Marti.Castrio.in annotatio.ad Masue rum in tit.dè jure jur.n.8.¶ Est enim decisio textualis. d. paragraphi quæ onerandæ. & ideò non indiget authoritate Doctorum. ¶ Et Doctores supèr eo dicentes dè minis, vel verberibus debent rreduci àd primam partem textus hoc est àd metũ: quià quod quis facit proptèr minas, vel verbera metu, non rreuetentia facit ¶ Et licet isthæc decissio nòn egear fauore aliarum rrationum.tamèn eam libet juuare. ¶ Et primò.ꝙ hæc qualitas(nimis) sẽ pèr operatur in jure,vt patet in. c. accedens. el .2. vt lit, non contestat.ibi:nimis fauens.& ibi glo.verb. nimis fauens.& ibi Abb.n.8. ¶ Et patet èx hís quæ dè nimia amicitia traddit Bar. in. l. Titia. in prin.ff. dè verbor. obligat. n. 1. & ibi Iass. n. 14. cùm sequent. quem vide quia multa cumulat, plusq̃ Bartolus. ¶ Confirmo etiàm

d.l.15.tit.11.par.4. ¶ Et iddem est dicendum dè socru: quia habetur loco matris. vt dicit tex. in. §. socrum. inst. dè nuptijs. ¶ Et ei deberi rreuerentiam expressè testatur, d. glo. vnica. d. l. generalitèr.

16 ¶ Item seruus debet domino rreuerentiam, nàm ità debet esse obediens domino, vt contèderit Cypriã. (in lib. dè singularitate clericorũ) indè nomen seruos habuisse. Cujus verba sunt: alioquin nec nos serui adscriberemur, neq; ipse dominus haberetur, si secundum voluntaté nostram permitteretur impendere seruitutem. quem rrefert, & sequitur Reuard. in. l. velle non creditur. ff. dè rregul. jur. ¶ Prò quo faciunt ea, quæ dè filio familiàs suprà. n. 8. diximus, quæ etiàm militant in seruis. ¶ Cùm dominus habeat potestatem inij ciendi manus in eos per. l. vnicam. C. dè emendatione seruorum. & in. §. fi. instit. dè his, qui sunt sui, vel alie, juris. glo. 1. in. c. sicut alterius. 7. quæst. 1. & glo. in. d. c. dè filia. 27. quæst. 1. verb. rreceperit. & Menochi. in tract. dè arbitrar. lib. 2. centur. 4. cap. 364. n. 2.

17 ¶ Item libertus debet rreuerentiam patrono. tex.

no.tex.in.d.l.1.§.quæ onerandæ.ff.quarum rrerum actio non det.& in. l. penulti.ff. dè furt. & in toto tit.dè in jus vocando.

18 ¶ Item clericus debet rreuerentiam Episcopo:vt glo.in.d.§. quæ onerandæ.verb. metu solo.& ibi Bar. n. 4. idem Bar.in.l.5. ff. isto tit.per totam.Et Burgos dè Paz in consil.25.n. 71. ¶ Et licèt iste casus videatur dè metu potentiali, tamèn non est nisi dè rreuerentiali. vt prædicta. glo.&.dd. ¶ Quia clerici sunt quasi serui Episcopi.¶Et sic non possunt dè vna Eclesia àd aliã transire sinè licẽtia Episcopi pèr jura,quæ allegat glo.vnica. in.c. quod in dubijs. dè rrenuntia.& ibi Abb.n.9. ¶ Neq; peregrinari sinè licentia sui Episcopi.tex. in. c. magnæ.dè voto. ¶ Neq; in aliam Diocesim se transferre absq; literis commendatitijs sui Episcopi. tex. in. c. fraternitatis.dè cleri, non rresident. ¶ Neq; in alium judicem,etiàm ecclesiasticum consentire,sinè licentia sui Episcopi.tex,in.c.significasti dè foro competẽti. quod secùs est in laicis pèr. l.si conuenerit. dè jurisdi, omni. judi. ¶ Neq; clericus vni Episcopo subjectus potest per aliũ

 ordinari

ordinari sine licentia sui Episcopi. tex. in. c. quòd àd traslationem. dè temporib. ordi. & ibi Abbas. n. 1.

19 ¶ Item minor rreuerentiam debet tutori, & curatori suo vt. dd. quos allegat Didacus Perez in. l. 1. tit. 5. lib. 5. ordina. in glo. vnica. versi. secunda rratio. ¶ Nam tutores, & curatores vicem dominorum obtinent. l. àd ea, quæ. ff. dè rregul. jur.

20 ¶ Item magistro debetur rreuerentia. tex. in l. 2. tit. 20. par. 4. ¶ Quia æquiparatur patri vt. l. liberto. cum glo. verb. debet. ff. dè obseq. & in. c. sententia. 2. quæst. 7. ¶ Et ideò non vocatur in jus sinè venia vt Socin. in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. 8. Rebuff. in tract. dè priuileg. scholastico. priuileg. 70. dè quò melius q̃ alibi p Menochium in tract dè arbit. lib. 2. Centur. 5. casu fin. per totum. ¶ Et potest magister discipulum castigare tex. in. l. item quæritur, inprin. versi. quamuis. ff. locati. & in l. 1. tit. 8. par. 5. & ibi Greg. Lopez in glo. 3. verb. castigar. vbi allegat duas glosas. & Rebuff. d. tract. priuileg. 71. & Menochius. in. d. lib. 2. Centur. 4.

cap.

cap.364. n.10.¶ Et in tantum magistro debetur rreuerentia, q; potest discipulus defendere opinionem magistri sui, & secundùm eam sententiare, etiam contrà comunem, & non tenetur in Syndicatu. Abb. in. c.1. dè postulatio. prælator. n.25. Et Felin. in. c.1. dè constit. n. 56. & alij. dd. quos rrefert, & sequitur Paris dę Puteo in tract. dè Syndicatu versi. an si judex qui dedit sententiam secundùm vnam opinionem. n. 5. fol. mihi. 179. Et Socinus in consil. 44. volu. 1. n.7. Et Rebuffus. d. tractat. priuilegio. 72.

21 ¶ Et parentibus spiritualibus debetur rreuerentia. ¶ Quià magis diligendus est pater spiritualis, q̃ carnalis vt glo. in. c. Pyctatium. 30. quest. 3. verb. multò magis. quam sequitur Curtius Papien. in tract. dè testib. conclusio. 30. n. 63. ¶ Quantò enim præcellunt spiritualia temporalibus, tanto excellunt parentes spirituales parẽtibus temporalibus vt in. c. solitæ. dè maiorit, & obedient. ¶ Et multa traddit Summa virtutum, & vitiorum. d. tit. dè superbia. c. qualitèr, & quarè exhibenda est rreuerentia patribus spiritualibus, & carnalibus.

22 ¶ Item nutriori (idest al Ayo) debetur rreuerentia. tex. in. l. 2. tit. 20. par. 4.

23 ¶ Item is qui àb alio est creatus, seù alimentatus debet illi rreuerentiam. tex. in. l. 3. tit. 20. par. 4.

24 ¶ Item famulus debet rreuerentiam domino; quia potest dominus eum castigare, tex. in. l. 9. tit. 8. par. 7. glo. in. c. sicut alterius, 7. quæst. 1. glo. 1.

25 ¶ Item vassallus debet rreuerentiam domino. tex. in. c. 1. dè milit. vassal. qui contumax. est, ibi: salua rreuerentia. ¶ Potest enim dominus eum castigare. tex. in. l. 2. tit. 19. par. 2.

26 ¶ Item Monachus debet rreuerentiam Abbati. vt patet, in. c, àd nostram, dè appellatio. Vbi Abbas potest corrigere monachum, & àb ejus correctione non potest appellare, pèr ea quæ tradit Socin. in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. 6, & Euerard, in topicis lega. c, à seruo àd Monachum, n. 8. & Menochi. in tract. dè arbit. lib. 2. cent. 4. cap. 364. n. 11.

27 ¶ Item Parochianus suo Parrocho debet rreuerentiam. ¶ Et ideò non vocat eum in ius

sinè

ſinè venia ſecundùm Socin. in. d.l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. 7. vbi allegat alios doctores.

28 ¶ Item leuatus dè ſacro Fonte debet rreuerentiam leuanti argu. tex. in. c. ita diligere. 30. quæſt. 3. vbi diſponitur: eum qui dè ſacro Fonte leuauit, eſſe diligendum tamq̃ patrem. ¶ Et proptèr cognationem ſpiritualem (quæ inter eos cōtrahitur) loco patris habetur. ideòq; jura eum compatrem appellant. (à com, quod eſt ſimùl pater ſecundùm grammaticos) tex. in. c. tua nos. dè cognatio. ſpirituali. ¶ Et ideò non vocat eum in jus ſinè venia vt Guydo in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. Quem ibi rrefert, & ſequitur Bal. ante. n. 1. & Angel. in. l. adoptiuum. n. 2. coti. dè in jus vo. Alexand. in conſil. 143. volu. 2. n. 6. Fulgo. in conſil. 11. n. . quos rrefert, & ſequitur Frāciſ. Curt. Papiens. in tract. dè teſtib. concluſio. 30. n. 63. & eſt communis opinio. quam ſequitur Socin. in. d. l. generalitèr. n. 10.

29 ¶ Item priuignus debet rreuerentiam nouercæ: quia eſt vxor patris. ¶ Et vxor gaudet

 priui-

priuilegijs mariti, & corruscat ejus rradijs. l.1. &.l. fœminæ.ff.dè Senato. ¶ Et vna caro est cùm viro.vt Genes.c.2. ¶ Licet controuersum sit à. dd. àn posit in jus vocari sinè venia? Vt rrefert Socin.in.d.l.generalitèr. ff. dè in jus vocand.n.13. Quæ controuersia cesat hodiè jure Codicis.in.l.1.C.dè in jus vocádo. vbi expresè deciditur: q rreuerentia quæ debetur marito debetur ejus vxori,& sicut maritus non potest vocari in jus sinè venia ita neq; ejus vxor Et Senat.Pedemont.in deciss.31.pèr totam.

30 ¶ Item priuignus debet rreuerentiam victrico,eo quià est maritus matris, & sunt duo in carnè vna vt proximo.n.diximus.& quià matri debetur rreuerentia vt suprà diximus.n.9.¶ Licet posit eum vocare in jus sinè venia. vt Socin.d.l.generalitèr.ff.dè in jus vo.n.13.

31 ¶ Item senibus debetur rreuerentia.ideò dicitur veneranda senectus.tex.in.l.sempèr. versi. in senectute. ff. dè jure immu. ¶ Licet posint in jus vocari sinè venia vt Socin. in.d.l. generalitèr. n. 15. neq; est curandum dè aliquibus qui voluere non posse in jus vocari sinè venia

quos

quos rrefert Tiraquel. in præfatio. dè jure primo geni. n. 104.

32 ¶ Item Sacerdotibus debetur rreuerentia àb omnibus: tùm: quia Sacradant, (à quo denominatur Sacerdos) c. cleros. 21. dist. & l. 1. ff. dè just. & jur. ibi: cujus meritò quis nos Sacerdotes appellet. tùm: quià Seniores. (à quò denominantur præsbiteri) non modò prò ætate, vel decrepita sanectute, sèd proptèr honorem, & dignitatem, quam accepit vt. d. c. cleros. ¶ Et an posit, vel non vocari in jus sinè venia? Ex dicendis in. n. sequenti patebit.

33 ¶ Prò complemento (quantùm attinet àd vocationem in jus sinè venia, aùt cùm venia) est sciendum: q quatuor sunt casus illorum, quibus rreuerentia debetur. Primus est illorum, quibus debetur rreuerentia jure ciuili, & hi nullo modo vocãtur in jus tex. in. l. 2. ff. dè in jus vocand. Secundus est illorum, quibus debetur rreuerentia èx verbis, & mentè Prætoris, & hi cùm venia. vocantur. Tertius est illorum, quibus debetur rreuerentia non èx verbis Prætoris sèd èx mente, & hi etiàm

possunt vocari in jus, sed cùm venia vt sunt pater, & maritus. Quartus est illorum, quibus rreuerentia debetur èx naturali æquitate: vt sunt Senes, & Sacerdotes, & hujus modi, & hi possunt vocari in jus sinè venia. ita dicit Ioan. Andre. in additio. àd Speculato. in tit. dè actore n. 21. super. verb. generalitèr. quem rrefert, & sequitur Socin. in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. fi.

34 ¶ Ad secundam partem nostræ primæ conclusionis deueniēdo est dicendum: q̀ èx rreuerentijs alia non habet potestatem, alia habet potestatem. Primo casu quandò rreuerentia non habet potestatem nihil operatur quò àd metum rreuerentialem inducendum. Secundo casu quandò rreuerentia habet potestatem, etiàm est distinguendum. q̀ aùt potestas est publica, vt Regis, & judicis, & similium. Aùt potestas est priuata vt patris, & mariti, & similium. ¶ Primo casu in ducitur metus potentialis. dè quo tractabimus in. c. sequenti. ¶ secūdo casu (dè quò est materia nostri paragraphi) operatur metum rreuerentialem. ¶ Et sic considerari

ſiderari debent omnes ſuprà memorati caſus. quià in omnibus illis in quibus debetur rreuerentià habenti poteſtatem inducitur juſtus metus rreuerentialis vt expreſſè dicunt Doctores in quolibet loco ſuprà citati. ¶ In omnibus verò alijs in quibus debetur rreuerentia non habenti poteſtatẽ non inducitur metus rreuerentialis, ſèd ſolùm illa rreuerentia operatur circà ſalutationes, & ſeſsiones, vel circà vocationem in jus cùm venia. ¶ Ex quo infero fa-

35 llentiam generalem: ꝙ quoticus filia, ſeù ſoror eſt nupta, & in viri poteſtate traducta, vel ſeorſùm habitat, ꝙ tùnc licet àb eis debeatur rreuerentia, tamèn non præſumitur ꝙ contraxerint proptèr parentum, ſeù aliorum rreuerentiam: ita tenet Ancharran. in conſil. 433. n. fi. quem rrefert, & ſequitur Craueta in conſil. 114. volu. 1.

36 n. 4. ¶ Ex qua fallentia infero intellectum àd Hipolit. dè Marſil. in conſil. 124. n. 15. & àd Burgos dè Paz ejus ſequacem in conſil. 3. n. 55. qui dicunt: ꝙ mater nõ cauſat juſtum metum filiæ, ꝙ intelligantur quandò filia eſt nupta, ſeù habitat ſeorſùm cum marito, & non aliàs, quià ſi

dè non nupta loquuti sunt errauerunt, & dè eorum opinione non est curandum; cùm mater habeat rreuerentiam cùm potestate manus in jectionis, vt suprà diximus. n.9. & pèr alia, quæ ibi diximus. ¶ Quod confirmatur quià potest eam priuare tertio, & quinto bonorum, si habet alios filios, vel quinto, si non habet alios filios, vèl descendentes justà leges Regias Tauri, & timor hujus lucri àmittẽdi causat justum metum, vt diximus. suprà. cap. 2. §. 6. n. 16.

RECAPITVLATIONES. §. primi.

PRAESENTIA sola illius cui rreuerentia debetur an sufficiat àd infringẽdos cõtractus? 1.
Et non sufficere aliqui tenuere. 2.
Et sufficere aliqui tenuere. 3.
Et aliqui dubitauere. 4.
Resolutio hujus quæstionis. 5.
Opinio communis hujus quæstionis quadrupliciter limitatur n. 7. & 8. & 9. & 10. 6.
Præsentia sola sufficit quandò contrahitur cum eo

cui

cui rreuerentia debetur. 7.
Et in actibus rrequirentibus liberam voluntatē. 8.
Et quandò is erat solitus inferre minas, vel verbera. 9.
Et data enormi, seu enormissima læsione. 10.
Cap. quamuis pactum. declaratur. 11.
Iure Ciuili statur in foro Canonico, quandò rreperitur aliquid clarè decissum, & non rreperitur decissio Canonica. 12.
Communis opinio non attenditur inuento textu. 13.
Angeli rresponsio àd. l. pe. ff. dè furtis taxatur. 14.

§. 1. QVID REQVIRATVR VT metus rreuerentialis operetur:

1 EXPEDITVS A PRIma conclusione, & viso, quæ rreuerentià operetur, deuenio àd secundam conclusionem, quæ se habet: quid rrequiratur, vt metus rreuerentialis operetur? Et an sufficiat sola præsentia ejus cui rreueren-

tia debetur absq; minis, vel verberibus? ¶ Et prima facie videtur dicendum, q̄ sufficiat sola præsentia ejus cui rreuerentia debetur. eo quià in jure disponitur expressè, q̄ velle non creditur, qui òb præsentiam alterius tacet, & non audet contradicere, tex. in. l. pe. ff. dè furtis. ¶ sèd tamèn quia quot capita tot sunt sententiæ, Doctores nostri noluerunt hanc conclusionem sinè procella rrelinquere, ideò supèr ea nimis dissentiunt, vt statim aparebit.

2 ¶ Nam sunt aliqui qui asserunt nòn sufficere solam præsentiam ejus, sèd rrequirunt, q̄ præcedant minæ, vel verbera. vt Bar. in. d. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rrer. actio non det. n. 4. & ibi Zazius. n. 10. & Angel. in. d. §. quadrupli. inst. dè actio. n. 8. &. 9. quem ibi sequitur Ias. n. 6. Abbas in. c. cùm dilectus. isto tit. n. 7. Riminal. in. l. interpositas. C. dè transactio. n. 4. Socin. in. l. soluto matrimonio. §. voluntatem. n. 7. ff. solut. mat. idem in rregul. 71. incipit. præsentia. in rregul. adject. àd primas rregulas. & alij quos rrefert, & sequitur Tiraquel. dè legib. Connubialibus. glo. 5. n. 39. & Bernard. Diaz dè Lugo

in rregula inclp. patris sola præsentia: quæ est. 532. Et Ioan, Gratian. Falcon. in rregul. metus: inprin. dicit hanc communem Felin. in. c. cau- sam matrimonij. dè off. delegat. n. 3. & ibi De- tius. n. 17. & Socin. Iunior in consil. 77. volu. 1. n. 154. & Altiat. in. c. cùm cótingat. dè jure jur. n. 1. idé in. d. l. interpositas. n. 21. & ibi Padilla. n. 26. & Moli. dè primogen. lib. 2. c. 3. n. 9. & Ioan. Plo- tus in tract. dè in litem juran. §. 3. n. 14. & Ioan. Gutie, dè jura. confir. 1. par. c. 1. n. 15. & Burg. dè Paz. in consil. 3. n. 53. & 56. & Iosephus Mascard. in tract. dè probatio. 1. par. conclusio. 193. n. 7. ¶ Fundamentum hujus opinionis est. c. qua- muis pactum. dè pact. lib. 6. vbi disponitur, q̃ rrenuntiatio facta à filia in fauorem patris val- lata juramento est valida, nisi metu, vèl dolo sit adducta. & quia textus non excipit rreuerẽ- tiam, sicùt metum, & dolum: ideò arguunt non sufficere præsentiam rreuerentialem.

5 ¶ Alij èx diametro contrarium decreuere, dicendo sufficere solam præsentiam ejus cui rreuerentia debetur absq; minis, vel verberibus vt fuit Andreas Syculus Barbatia in consilio. 38.

Roman.in.d. §. eo autem tempore. d. l. si cùm dotem.ff.solut.matri.n.12. & alij.dd. quos rrefert,& sequiturHipolit.dè Marsil.in singul.347 n.fi. & Padilla in. d.l. interpositas.n.20. in fi.& Menchaca in.qq.illustrib.lib.1.c.35. n.18. quem sequitur Marti.Castrio.in annotatio.ad Masuerum in tit.dè jure jur.n.8.¶Est enim decisio textualis. d. paragraphi quæ onerandæ. & ideò non indiget authoritate Doctorum. ¶ Et Doctores supèr eo dicentes.dè minis, vel verberibus debent rreduci àd primam partem textus hoc est àd metũ: quià quod quis facit proptèr minas, vel verbera metu, non rreuetentia facit ¶ Et licet isthæc decisio nòn egear fauore aliarum rrationum.tamèn eam libet juuare. ¶Et primò.ꝙ.hæc qualitas(nimis)sẽpèr operatur in jure,vt patet in. c. accedens. el .2. vt lit, non contestat.ibi:nimis fauens.& ibi glo.verb. nimis fauens.& ibi Abb.n.8. ¶ Et patet èx hís quæ dè nimia amicitia traddit Bar. in. l.Titia. in prin.ff. dè verbor. obligat. n. 1. & ibi Iass. n. 14. cùm sequent. quem vide quia multa cumulat, plusq̃ Bartolus. ¶ Confirmo etiàm

rrationibus adductis pèr Areti.in. d. consil. 24. arguendo dè metu potentiali,àd metum reuerentialem,eo quià militát etiàm in metu rreuerentiali. Dicit enim ꝙ àd hoc vt ille qui gerit actum non videatur spontè gessisse sufficit ad esse potentiam coactionis,sicùt siminæ,vel verbera præcecissent:quià sufficit posse minas, vel verbera infferre: licèt non deueniatur àd actú. Hoc dictum comprobat Euerard. in consil. 19. n.23.& 27. ¶ Confirmat Areti. èx dicto Petri dè Ancharrano dicentis : ꝙ con sanguinei, qui tenentur facere compromisum èx forma Statuti,si compromissum faciant anteq̃ à Iudice præcipiatur, videntur compromisisse coactè, èx quo sciunt se posse compelli. Quod dictum rrefert,& sequitur Barbat. in consil.40. volu.4. n.54.& Rui.in consil.61.lib.5. n.32. Quem rrefert, & sequitur Iosephus Luduui. in decisio. Vmbriæ pri.par.decisio.2.n.7. & Ancharranú etiàm sequitur Hipolit.dè Marsil.in consil. 52. volu.1.n.9.&.in.l.1. n.25. cúseq. & in.l.pen.n.15. cùm seq. ff. dè questio.& in sing.325.per tot.& hoc esse magis commune,& in praxi seruatum

rrefe-

debetur sinè minis, vèl verberibus (quod mandatum inducitur etiàm pèr verbum rrogo. vt. l.1.ff.mandati quam àd hoc allegat Barbat. in consil.46.n.11.volu.4.) & in isto casu sufficiat sola præsentia prouùt continetur in secunda opinione, quam ego dico debere intelligi in isto casu. ¶ Et eam confirmo pèr textum in.l. velle, ff.dè rregul.jur.Cujus verba sunt: velle non creditur, qui obsequitur alterius imperio. & in isto casu militat vna èx rrationibus Areti.d.cōsil. 24.èx dispositione tex.in. l. ait prætor.§.permititur.ff.dè minoribus. ibi: coactus. quem in ea sequitur Detius in. c. cùm. M. Ferrariensis. dè constitu. n. 118. cùm sequent. ꝙ si debitor allegat coràm Iudice non debere soluere creditori suo, quia minor, & Iudex hanc allegationem omittat, & præcipiat debitori soluere, videtur soluisse coactus rreuerentia Prætoris, licet àb eo potuisset appellare, & est satis justa coactio. ¶ Aut non interuenit mandatum, sèd sola præsentia, & tùnc iterùm distinguo: ꝙ duplex est rreuerentia, vna simpliciter, & in gradu positiuo, altera nimia, & sic in gradu superlatiuo.

S 2. ¶ Primo

¶ Primo casu quandò est talis persona cui solũ debetur rreuerẽtia simpliciter, vt potè si est ita ignauus aut vilis: ꝙ filius audeat dicere nolo, tunc procedat prima opinio: & sic, ꝙ non sufficiat sola præsentia, sed ꝙ præcedant minæ, vel verbera vel mandatum. ¶ Secundo casu quãdò est persona ita grauis, ꝙ ei debeatur rreuerẽtia nimia, tùnc temporis procedat secũda opinio, & sic ꝙ sufficiat sola præsentia absq; mandato, & absq; minis, vel verberibus per. d.l. pe.ff. dè furt. cui ego àdjungo tex. in.l. liberto. ff. dè obseq. vbi dicitur ꝙ liberto, & filio sempèr honesta, & sancta persona Patris & Patroni videri debet. & prò hac parte adduco textũ expressum in d.l.1.§. quæ onerandæ.ff. quarum rrer. actio nódetur. ibi: metu solo, vel nimia rreuerentia & ibi. Zazius. n. 6. in expresso exemplificat. & in isto casu nimiæ rreuerentiæ tenet expressè Bal. in.l. si sinè.n.2.& in.l. etiàm.n.3.C. àd Velleyan. idem Bal. in. d.l. interpositas. C. dè transactio. n. 7. in. fi. idem Bal. in.l. pactum. C. dè collatio. n. 7. & Benedict. Capra in consil. 29. n.15. &. 17. & Barbat. in cons.31. n.7. volu. 3. &

rreferens alios testatur Anton. Blan. Patavi. in tract. dè compromis. quæst. 1. n. 18. & quæst. 10. n. 12. ¶ Confirmat etiàm èx dicto Doctorum, q eo ipsò q testis citatur, si comparet, & deponit, præsumitur facere inuitus quià potest cogi, nisi habeat promptam excusationem, quam omittit. ¶ Confirmat, quià autoritas, vè Dignitas personæ àbsq; aliqua cōminatione tribuit justam causam metus rreuerentialis vt singulàritèr probatur in. l. cùm verò. §. apparet igitùr. ff. dè fidei com. libert. pèr quam rreprobat opinionem Bartoli dicentis: q ità demum contractus àb offitiali non tenet, si præcesserint minæ vèl impresio. Quià immò quilibet administrator habens offitium cùm jurisditione prohibetur emere, vel supèr aliqua rrecontrahere, adeò q contractus est nullus, etiàm si minæ nó præcedant, vt probat tex. in. l. 1. C. dè cōtractib. judi. præsumit enim lex facilè posse metum interuenire. & adducit. l. 1. C. si Rector Prouint. & Iass. in. l. 2. C. dè transactio. pèr illum tex. à. n. 2. vsq; àd. 6. adducit multa èx superioribus, & alià quæ poteris videre. & Detius in. c. cū. M. Ferrariensis.

priuilegijs mariti, & corruscat ejus rradijs. l. 1. & l. fœminæ. ff. dè Senato. ¶ Et vna caro est cùm viro. vt Genes. c. 2. ¶ Licet controuersum sit à. dd. àn posit in jus vocari sinè venia? Vt rrefert Socin. in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. 13. Quæ controuersia cesat hodiè jure Codicis in. l. 1. C. dè in jus vocãdo. vbi expressè deciditur: q rreuerentia quæ debetur marito debetur ejus vxori, & sicut maritus non potest vocari in jus sinè venia ita neq; ejus vxor Et Senat. Pedemont. in deciss. 31. pèr totam.

30 ¶ Item priuignus debet rreuerentiam victrico, eo quià est maritus matris, & sunt duo in carne vna vt proximo. n. diximus. & quià matri debetur rreuerentia vt suprà diximus. n. 9. ¶ Licet posit eum vocare in jus sinè venia. vt Socin. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vo. n. 13.

31 ¶ Item senibus debetur rreuerentia. ideò dicitur veneranda senectus. tex. in. l. sempèr. versi. in senectute. ff. dè jure immu. ¶ Licet posint in jus vocari sinè venia vt Socin. in. d. l. generalitèr. n. 15. neq; est curandum dè aliquibus qui voluere non posse in jus vocari sinè venia

quos

quos refert Tiraquel. in præfatio. dè jure primo geni.n.104.

32 ¶ Item Sacerdotibus debetur reuerentia àb omnibus: tùm: quia Sacradant, (à quò denominatur Sacerdos) c.cleros.21.dist. & l.1. ff. dè just.& jur. ibi: cujus meritò quis nos Sacerdotes appellet. tùm: quià Seniores.(à quò denominantur præsbiteri) non modò prò ætate, vel decrepita sanectute, sèd proptèr honorem, & dignitatem, quam accepit vt.d.c.cleros. ¶ Et an possit, vel non vocari in jus sinè venia? Ex dicendis in.n.sequenti patebit.

33 ¶ Prò complemento (quantùm attinet àd vocationem in jus sinè venia, aùt cùm venia) est sciendum: q; quatuor sunt casus illorum, quibus reuerentia debetur. Primus est illorum, quibus debetur reuerentia jure ciuili, & hi nullo modo vocatur in jus tex. in.l.2. ff.dè in jus vocand. Secundus est illorum, quibus debetur reuerentia èx verbis, & mentè Prætoris, & hi cùm venia vocantur. Tertius est illorum, quibus debetur reuerentia non èx verbis Prætoris sèd èx mente, & hi etiàm

possunt vocari in jus, sed cùm venia vt sunt pater, & maritus. Quartus est illorum, quibus rreuerentia debetur ex naturali æquitate: vt sunt Senes, & Sacerdotes, & hujus modi, & hi possunt vocari in jus sinè venia. ita dicit Ioan. Andre. in additio. àd Speculato. in tit. dè actore n. 21. super. verb. generalitèr. quem rrefert, & sequitur Socin. in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. fi.

34 ¶ Ad secundam partem nostræ primæ conclusionis deueniēdo est dicendum: q̄ ex rreuerentijs alia non habet potestatem, alia habet potestatem. Primo casu quandò rreuerentia non habet potestatem nihil operatur quò àd metum rreuerentialem inducendum. Secundo casu quandò rreuerentia habet potestatem, etiàm est distinguendum. q̄ aùt potestas est publica, vt Regis, & judicis, & similium. Aùt potestas est priuata vt patris, & mariti, & similium. ¶ Primo casu in ducitur metus potentialis. dè quo tractabimus in. c. sequenti. ¶ secūdo casu (dè quò est materia nostri paragraphi) operatur metum rreuerentialem. ¶ Et sic considerari

ſiderari debènt omnes ſuprà memorati caſus. quià in omnibus illis in quibus debetur rreuerentià habenti poteſtatem in ducitur juſtus metus rreuerentialis vt expreſſè dicunt Doctores in quolibet loco ſuprà citati. ¶ In omnibus verò alijs in quibus debetur rreuerentia non habenti poteſtatē non inducitur metus rreuerentialis, ſèd ſolùm illa rreuerentia operatur circà ſalutationes, & ſeſsiones, vel circà vocationem in jùs cùm venia. ¶ Ex quo infero fa-
35 llentiam generalem: ꝙ quoties filia, ſeù ſoror eſt nupta, & in viri poteſtate traducta, vel ſeorſùm habitat, ꝙ tùnc licet àb eis debeatur rreuerentia, tamèn non præſumitur ꝙ contraxerint proptèr parentum, ſeù aliorum rreuerentiam: ita tenet Ancharran. in conſil. 433. n. fi. quem rrefert, & ſequitur Craueta in conſil. 114. volu. 1.
36 n. 4. ¶ Ex qua fallentia infero intellectum àd Hipolit. dè Marſil. in conſil. 124. n. 15. & àd Burgos dè Paz ejus ſequacem in conſil. 5. n. 55. qui dicunt ꝙ mater nō cauſat juſtum metum filiæ, ꝙ intelligantur quandò filia eſt nupta, ſeù habitat ſeorſùm cum marito, & non aliàs, quià ſi

dè non nupta loqúuti sunt errauerunt, & dè eorum opinióne non est curandum; cùm mater habeat. rreuerentiam cùm potestate manus injectionis, vt suprà diximus. n.9. & pèr alia, quæ ibi diximus. ¶ Quod confirmatur quià potest eam priuare tertio, & quinto bonorum, si habet alios filios, vel quinto, si non habet alios filios, vèl descendentes justà leges Regias Tauri, & timor hujus lucri àmittédi causat justúm metum, vt diximus. suprà. cap. 2. §. 6. n. 16.

RECAPITVLATIONES.
§. primi.

PRAESENTIA sola illius cui rreuerentia debetur an sufficiat àd infringédos côtractus? 1.
Et non sufficere aliqui tenuere. 2.
Et sufficere aliqui tenuere. 3.
Et aliqui dubitauere. 4.
Resolutio hujus quæstionis. 5.
Opinio communis hujus quæstionis quadruplicitèr limitatur n. 7. & . 8. & . 9. & . 10. 6.
Præsentia sola sufficit quandò contrahitur cum eo cui

cui rreuerentia debetur. 7.
Et in actibus rrequirentibus liberam voluntatē. 8.
Et quandò is erat solitus inferre minas, vel verbera. 9.
Et data enormi, seu enormissima læsione. 10.
Cap. quamuis pactum. declaratur. 11.
Iuri Ciuili statur in foro Canonico, quandò rreperitur aliquid clarè decissum, & non rreperitur decissio Canonica. 12.
Communis opinio non attenditur inuento textu. 13.
Angeli rresponsio àd. l. pe. ff. dè furtis taxatur. 14.

§. 1. QVID REQVIRATVR VT metus rreuerentialis operetur:

1 EXPEDITVS A PRIma conclusione, & viso, quæ rreuerentià operetur, deuenio àd secundam conclusionem, quæ se habet: quid rrequiratur, vt metus rreuerentialis operetur? Et an sufficiat sola præsentia ejus cui rreueren-

tia debetur absq; minis, vel verberibus? ¶ Et prima facie videtur dicendum, ꝙ sufficiat sola præsentia ejus cui rreuerentia debetur. eo quià in jure disponitur expressè, ꝙ velle non creditur, qui òb præsentiam alterius tacet, & non audet contradicere, tex. in. l. pe. ff. dè furtis. ¶ sed tamèn quia quot capita tot sunt sententiæ, Doctores nostri noluerunt hanc conclusionem sinè procella rrelinquere, ideò supèr ea nimis dissentiunt, vt statim aparebit.

2 ¶ Nam sunt aliqui qui asserunt nòn sufficere solam præsentiam ejus, sèd rrequirunt, ꝙ præcedant minæ, vel verbera. vt Bar. in. d. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rrer. actio non det. n. 4. & ibi Zazius. n. 10. & Angel. in. d. §. quadrupli. inst. dè actio. n. 8. &. 9. quem ibi sequitur Ias. n. 6. Abbas in. c. cùm dilectus. isto tit. n. 7. Riminal. in. l. interpositas. C. dè transactio. n. 4. Socin. in. l. soluto matrimonio. §. voluntatem. n. 7. ff. solut. mat. idem in rregul. 71. in cipit. præsentia. in rregul. adject. àd primas rregulas. & alij quos rrefert, & sequitur Tiraquel. dè legib. Connubialibus. glo. 5. n. 39. & Bernard. Diaz dè Lugo in

in rregula inclp: patris sola præsentia: quæ est. 532. Et Ioan, Gratian Falcon in rregul. metus inprin. dicit hanc communem Felin. in. c. causam matrimonij. dè off. delegat. n. 3. & ibi Decius. n. 17. & Socin. Iunior in consil. 77. volu. 1. n. 154. & Altiat. in. c. cùm cótingat. dè jure jur. n. 1. idé in. d. l. interpositas. n. 21. & ibi Padilla. n. 26. & Moli. dè primogen. lib. 2. c. 3. n. 9. & Ioan. Plotus in tract. dè in litem juran. §. 3. n. 14. & Ioan. Gutie, dè jura. confir. 1. par. c. 1. n. 15. & Burg. dè Paz. in consil. 3. n. 53. & 56. & Iosephus Mascard. in tract. dè probatio. 1. par. conclusio. 193. n. 7. ❡ Fundamentum hujus opinionis est. c. quamuis pactum. dè pact. lib. 6. vbi disponitur, quod rrenuntiatio facta à filia in fauorem patris vallata juramento est valida, nisi metu, vèl dolo sit adducta. & quia textus non excipit rreuerétiam, sicùt metum, & dolum: ideò arguunt non sufficere præsentiam rreuerentialem.

5 ❡ Alij èx diametro contrarium decreuere, dicendo sufficere solam præsentiam ejus cui rreuerentia debetur absq; minis, vel verberibus vt fuit Andreas Syculus Barbatia in consilio. 38.

S n. 28.

Roman.in.d. §. eo autem tempore. d. l. si cùm dotem.ff.solut matri.n.12. & alij.dd. quos rrefert,& sequiturHipolit. dè Marsil.in singul.347 n.fi. & Padilla in. d.l. interpositas.n.20. in fi.& Menchaca in.qq.illustrib.lib.1.c.35. n.18. quem sequitur Marti.Castrio.in annotatio.ad Masuerum in tit.dè jure jur.n.8.¶ Est enim decisio textualis. d. paragraphi quæ oneraudæ. & ideò non indiget authoritate Doctorum. ¶ Et Doctores supèr eo dicentes dè minis, vel verberibus debent rreduci àd primam partem textus hoc est àd metũ: quià quod quis facit propter minas, vel verbera metu, non rreuetentia facit ¶ Et licet isthæc decisio nòn egear fauore aliarum rrationum.tamèn eam libet juuare. ¶ Et primò.ꝙ hæc qualitas(nimis) sẽpèr operatur in jure,vt patet in. c. accedens. el .2. vt lit, non contestat.ibi:nimis fauens.& ibi glo.verb. nimis fauens.& ibi Abb.n.8. ¶ Et patet èx his quæ dè nimia amicitia traddit Bar. in. l. Titia. in prin.ff. dè verbor. obligat. n. 1. & ibi Iass. n. 14. cùm sequent. quem vide quia multa cumulat, plusq̃ Bartolus. ¶ Confirmo etiàm

rrationibus adductis pèr Areti.in. d. consil. 24. arguendo dè metu potentiali,àd metum reuerentialem,eo quià militát etiàm in metu rreuerentiali. Dicit enim ꝙ àd hoc vt ille qui gerit actum non videatur spontè gesisse sufficit ad esse potentiam coactionis,sicùt siminæ,vel verbera præcecissent:quià sufficit posie minas, vel verbera infferre: licèt non deueniatur àd actú. Hoc dictum comprobat Euerard. in consil. 19. n.23.& 27. ¶ Confirmat Areti. èx dicto Petri dè Ancharrano dicentis: ꝙ con sanguinei, qui tenentur facere compromisum èx forma Statuti,si compromissum faciant anteq̃ à Iudice præcipiatur, videntur compromisisse coactè, èx quo sciunt se posse compelli. Quod dictum rrefert,& sequitur Barbat. in consil.40. volu.4. n.54.& Rui.in consil.61.lib.5. n.32. Quem rrefert, & sequitur Iosephus Luduui. in decisio. Vmbriæ pri.par.decisio.2.n.7. & Ancharranũ etiàm sequitur Hipolit.dè Marsil.in consil.52. volu.1.n.9.&.in.l.1. n.25. cũseq. & in.l.pen.n.15. cùm seq. ff. dè questio.& in sing.325.per tot.& hoc esse magis commune,& in praxi seruatum

rrefe-

debetur sinè minis, vèl verberibus (quod mandatum inducitur etiàm pèr verbum rrogo. vt. l.1.ff.mandati quam àd hoc allegat Barbat. in consil.46.n.11.volu.4.) & in isto casu sufficiat sola præsentia proùt continetur in secunda opinione, quam ego dico debere intelligi in isto casu. ¶ Et eam confirmo pèr textum in.l. velle, ff.dè rregul.jur. Cujus verba sunt: velle non creditur, qui obsequitur alterius imperio. & in isto casu militat vna èx rrationibus Areti.d.cõsil. 24.èx dispositione tex.in. l. ait prætor.§.permititur.ff.dè minoribus. ibi: coactus. quem in ea sequitur Detius in. c. cùm. M. Ferrariensis. dè constitu. n. 118. cùm sequent. q̃ si debitor allegat coràm Iudice non debere soluere creditori suo, quia minor, & Iudex hanc allegationem omittat, & præcipiat debitori soluere, videtur soluisse coactus rreuerentia Prætoris, licet àb eo potuisset appellare, & est satis justa coactio. ¶ Aut non interuenit mandatum, sèd sola præsentia, & tùnc iterùm distinguo: q̃ duplex est rreuerentia, vna simpliciter, & in gradu positiuo, altera nimia, & sic in gradu superlatiuo.

¶ Primo casu quandò est talis persona cui solũ debetur rreuerẽtia simpliciter, vt potè si est ita ignauus aut vilis: ꝙ filius audeat dicere nolo, tunc procedat prima opinio: & sic, ꝙ non sufficiat sola præsentia, sed ꝙ præcedant minæ, vel verbera vel mandatum. ¶ Secundo casu quãdò est persona ita grauis, ꝙ ei debeatur rreuerẽtia nimia, tùnc temporis procedat secũda opinio, & sic ꝙ sufficiat sola præsentia absq; mandato, & absq; minis, vel verberibus per. d. l. pe. ff. dè furt. cui ego àd jungo tex. in. l. liberto. ff. dè obseq. vbi dicitur ꝙ liberto, & filio sempèr honesta, & sancta persona Patris & Patroni videri debet. & prò hac parte adduco textũ expressum in d. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rrer. actio nõ detur. ibi: metu solo, vel nimia rreuerentia & ibi. Zazius. n. 6. in expresso exemplificat. & in isto casu nimiæ rreuerentiæ tenet expressè Bal. in. l. si sinè. n. 2. & in. l. etiàm. n. 3. C. àd Velleyan. idem Bal. in. d. l. interpositas. C. dè transactio. n. 7. in. fi. idem Bal. in. l. pactum. C. dè collatio. n. 7. & Benedict. Capra in consil. 29. n. 15. &. 17. & Barbat. in cons. 31. n. 7. volu. 3. &

Roman.

rreferens alios testatur Anton. Blan. Patavi. in tract. dè compromis. quæst. 1. n. 18. & quæst. 10. n. 12. ¶ Confirmat etiàm èx dicto Doctorum, ꝙ eo ipsò ꝙ testis citatur, si comparet, & deponit, præsumitur facere inuitus quià potest cogi, nisi habeat promptam excusationem, quam omittit. ¶ Confirmat, quià autoritas, vè Dignitas personæ àbsq; aliqua cōminatione tribuit justam causam metus rreuerentialis vt singularitèr probatur in. l. cùm verò. §. apparet igitùr. ff. dè fidei com. libert. pèr quam rreprobat opinionem Bartoli dicentis: ꝙ ità demum contractus àb offitiali non tenet, si præcesserint minæ vèl impresio. Quià immò quilibet administrator habens offitium cùm jurisditione prohibetur emere, vel supèr aliqua rrecontrahere, adeò ꝙ contractus est nullus, etiàm si minæ nó præcedant, vt probat tex. in. l. 1. C. dè cōtractib. judi. præsumit enim lex facilè posse metum interuenire. & adducit. l. 1. C. si Rector Prouint. & Iass. in. l. 2. C. dè transactio. pèr illum tex. à. n. 2. vsq; àd. 6. adducit multa èx superioribus, & alia quæ poteris videre. & Detius in. c. cú. M. Ferra-

priuilegijs mariti, & corruscat ejus rradijs. l.1. &.l, fœminæ.ff.dè Senato. ¶ Et vna caro est cùm viro.vt Genes.c.2. ¶ Licet controuersum sit à. dd. àn posit in jus vocari sinè venia? Vt rrefert Socin.in.d.l.generalitèr. ff. dè in jus vocand.n.13. Quæ controuersia cesat hodiè jure Codicis.in.l.1.C.dè in jus vocãdò. vbi expresè deciditur: q̄ rreuerentia quæ debetur marito debetur ejus vxori,& sicut maritus non potest vocari in jus sinè venia ita neq; ejus vxor Et Senat.Pedemont.in deciss.31.pèr totam.

30 ¶ Item priuignus debet rreuerentiam victrico,eo quià est maritus matris, & sunt duo in carne vna vt proximo.n.diximus.& quià matri debetur rreuerentia vt suprà diximus.n.9.¶ Licet posit eum vocare in jus sinè venia. vt Socin.d.l.generalitèr.ff.dè in jus vo.n.13.

31 ¶ Item senibus debetur rreuerentia.ideò dicitur veneranda senectus.tex.in.l.sempèr. versi. in senectute. ff. dè jure immu. ¶ Licet posint in jus vocari sinè venia vt Socin. in.d.l. generalitèr. n. 15. neq; est curandum dè aliquibus qui voluere non posse in jus vocari sinè venia

quos

quos rrefert Tiraquel. in præfatio. dè jure primo geni.n.104.

32 ¶ Item Sacerdotibus debetur rreuerentia àb omnibus: tùm :quia Sacradant, (à quo denominatur Sacerdos) c.cleros.21.dist. & l.1. ff. dè just.& jur. ibi:cujus meritò quis nos Sacerdotes appellet. tùm : quià Seniores.(à quo denominantur præsbiteri) non modò prò ætate, vel decrepita sanectute,sèd proptèr honorem, & dignitatem,quam accepit vt.d.c.cleros. ¶ Et an posit,vel non vocari in jus sinè venia? Ex dicendis in.n.sequenti patebit.

33 ¶ Prò complemento (quantùm attinet àd vocationem in jus sinè venia, aùt cùm venia) est sciendum: q; quatuor sunt casus illorum, quibus rreuerentia debetur. Primus est illorum, quibus debetur rreuerentia jure ciuili, & hi nullo modo vocátur in jus tex. in.l.2. ff.dè in jus vocand. Secundus est illorum, quibus debetur rreuerentia èx verbis, & mente Prætoris, & hi cùm venia. vocantur. Tertius est illorum, quibus debetur rreuerentia non èx verbis Prætoris sèd èx mente, & hi etiàm

possunt vocari in jus, sed cùm venia vt sunt pater, & maritus. Quartus est illorum, quibus rreuerentia debetur ex naturali æquitate: vt sunt Senes, & Sacerdotes, & hujus modi, & hi possunt vocari in jus sinè venia. ita dicit Ioan. Andre. in additio. ad Speculato. in tit. dè actore n. 21. super. verb. generalitèr: quem rrefert, & sequitur Socin. in. d. l. generalitèr. ff. dè in jus vocand. n. fi.

34 ¶ Ad secundam partem nostræ primæ conclusionis deueniēdo est dicendum: ꝙ èx rreuerentijs alia non habet potestatem, alia habet potestatem. Primo casu quandò rreuerentia non habet potestatem nihil operatur quò àd metum rreuerentialem inducendum. Secundo casu quandò rreuerentia habet potestatem, etiàm est distinguendum. ꝙ aùt potestas est publica, vt Regis, & judicis, & similium. Aùt potestas est priuata vt patris, & mariti, & similium. ¶ Primo casu in ducitur metus potentialis. dè quo tractabimus in. c. sequenti. ¶ secūdo casu (dè quò est materia nostri paragraphi) operatur metum rreuerentialem. ¶ Et sic considerari

ſiderari debent omnes ſuprà memorati caſus. quià in omnibus illis in quibus debetur rreuerentià habenti poteſtatem in ducitur juſtus metus rreuerentialis vt expreſſè dicunt Doctores in quolibet loco ſuprà citati. ¶ In omnibus verò alijs in quibus debetur rreuerentia non habenti poteſtatē non inducitur metus rreuerentialis, ſèd ſolùm illa rreuerentia operatur circà ſalutationes, & ſeſsiones, vel circà vocationem in jus cùm venia. ¶ Ex quo infero fa-

35 llentiam generalem: ꝙ quotieus filia, ſeù ſoror eſt nupta, & in viri poteſtate traducta, vel ſeorſùm habitat, ꝙ tùnc licet àb eis debeatur rreuerentia, tamèn non præſumitur ꝙ contraxerint proptèr parentum, ſeù aliorum rreuerentiam: ita tenet Ancharran. in conſil. 433. n. fi. quem rrefert, & ſequitur Craueta in conſil. 114. volu. 1.

36 n. 4. ¶ Ex qua fallentia infero intellectum àd Hipolit. dè Marſil. in conſil. 124. n. 15. & àd Burgos dè Paz ejus ſequacem in conſil. 3. n. 55. qui dicunt ꝙ mater nō cauſat juſtum metum filiæ, ꝙ intelligantur quandò filia eſt nupta, ſeù habitat ſeorſùm cum marito, & non aliàs, quià ſi

dè non nupta loqúuti sunt errauerunt, & dè eorum opinione non est curandum; cùm mater habeat rreuerentiam cùm potestate manus injectionis, vt suprà diximus. n.9. & pèr alia, quæ ibi diximus. ¶ Quod confirmatur quià potest eam priuare tertio, & quinto bonorum, si habet alios filios, vel quinto, si non habet alios filios, vèl descendentes justà leges Regias Tauri, & timor hujus lucri àmittēdi causat justum metum, vt diximus. suprà. cap. 2. §. 6. n. 16.

RECAPITVLATIONES.
§. primi.

PRAESENTIA sola illius cui rreuerentia debetur an sufficiat àd infringēdos cōtractus? 1.
Et non sufficere aliqui tenuere. 2.
Et sufficere aliqui tenuere. 3.
Et aliqui dubitauere. 4.
Resolutio hujus quæstionis. 5.
Opinio communis hujus quæstionis quadruplicitèr limitatur n. 7. & 8. & 9. & 10. 6.
Præsentia sola sufficit quandò contrahitur cum eo

cui

cui rreuerentia debetur. 7.

Et in actibus rrequirentibus liberam voluntatẽ. 8.

Et quandò is erat solitus inferre minas, vel verbera. 9.

Et data enormi, seu enormissima læsione. 10.

Cap. quamuis pactum. declaratur. 11.

Iuri Ciuili statur in foro Canonico, quandò rreperitur aliquid clarè decissum, & non rreperitur decissio Canonica. 12.

Communis opinio non attenditur inuento textu. 13.

Angeli rresponsio àd. l. pe. ff. dè furtis taxatur. 14.

§. 1. QVID REQVIRATVR VT metus rreuerentialis operetur:

1 EXPEDITVS A PRIMA conclusione, & viso, quæ rreuerentià operetur, deuenio àd secundam conclusionem, quæ se habet: quid rrequiratur, vt metus rreuerentialis operetur? Et an sufficiat sola præsentia ejus cui rreueren-

tia debetur absq; minis, vel verberibus? ¶ Et prima facie videtur dicendum, q sufficiat sola præsentia ejus cui rreuerentia debetur. eo quià in jure disponitur expressè, q velle non creditur, qui òb præsentiam alterius tacet, & non audet contradicere, tex. in. l. pe. ff. dè furtis. ¶ sed tamèn quia quot capita tot sunt sententiæ, Doctores nostri noluerunt hanc conclusionem sinè procella rrelinquere, ideò supèr ea nimis dissentiunt, vt statim aparebit.

2 ¶ Nam sunt aliqui qui asserunt nòn sufficere solam præsentiam ejus, sèd rrequirunt, q præcedant minæ, vel verbera. vt Bar. in. d. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rrer. actio non det. n. 4. & ibi Zazius. n. 10. & Angel. in. d. §. quadrupli. inst. dè actio. n. 8. &. 9. quem ibi sequitur Ias. n. 6. Abbas in. c. cùm dilectus. isto tit. n. 7. Riminal. in. l. interpositas. C. dè transactio. n. 4. Socin. in. l. soluto matrimonio. §. voluntatem. n. 7. ff. solut. mat. idem in rregul. 71. in cipit. præsentia. in rregul. adject. àd primas rregulas. & alij quos rrefert, & sequitur Tiraquel. dè legib. Connubialibus. glo. 5. n. 39. & Bernard. Diaz dè Lugo

in rregula inclp: patris sola præsentia. quæ est. 532. Et Ioan, Gratian Falcon in rregul. metus in prin. dicit hanc communem Felin. in. c. causam matrimonij. dè off. delegat. n.3. & ibi Detius. n.17. & Socin. Iunior in consil. 77. volu. 1. n. 154. & Altiat. in. c. cùm cótingat. dè jure jur. n.1. idé in. d. l. interpositas. n.21. & ibi Padilla. n. 26. & Moli. dè primogen. lib. 2. c. 3. n. 9. & Ioan. Plotus in tract. dè in litem juran. §. 3. n. 14. & Ioan. Gutie, dè jura. confir. 1. par. c. 1. n. 15. & Burg. dè Paz. in consil. 3. n. 53. & 56. & Iosephus Mascard. in tract. dè probatio. 1. par. conclusio. 193. n. 7. ¶ Fundamentum hujus opinionis est. c. quamuis pactum. dè pact. lib. 6. vbi disponitur, quod rrenuntiatio facta à filia in fauorem patris vallata juramento est valida, nisi metu, vèl dolo sit adducta. & quia textus non excipit rreuerẽtiam, sicùt metum, & dolum: ideò arguunt non sufficere præsentiam rreuerentialem.

5 ¶ Alij èx diametro contrarium decreuere, dicendo sufficere solam præsentiam ejus cui rreuerentia debetur absq; minis, vel verberibus vt fuit Andreas Syculus Barbatia in consilio. 38.

Roman.in.d. §. eo autem tempore. d. l. si cùm dotem.ff.solut matri.n.12. & alij.dd. quos rrefert, & sequiturHipolit. dè Marsil.in singul.347 n.fi. & Padilla in. d.l. interpositas.n.20. in fi.& Menchaca in.qq.illustrib.lib.1.c.35. n.18. quem sequitur Marti.Castrio.in annotatio.ad Masuerum in tit.dè jure jur.n.8.¶ Est enim decisio textualis. d. paragraphi quæ onerandæ. & ideò non indiget authoritate Doctorum. ¶ Et Doctores supèr eo dicentes dè minis, vel verberibus debent rreduci àd primam partem textus hoc est àd metũ: quià quod quis facit propter minas, vel verbera metu, non rreuetentia facit ¶ Et licet isthæc decisio nòn egear fauore aliarum rrationum.tamèn eam libet juuare. ¶ Et primò.ꝙ hæc qualitas(nimis)sẽpèr operatur in jure, vt patet in. c. accedens. el .2. vt lit, non contestat.ibi:nimis fauens.& ibi glo.verb. nimis fauens.& ibi Abb.n.8. ¶ Et patet èx hís quæ dè nimia amicitia traddit Bar. in. l.Titia. in prin.ff. dè verbor. obligat. n. 1. & ibi Iass. n. 14. cùm sequent. quem vide quia multa cumulat, plusꝙ̃ Bartolus. ¶ Confirmo etiàm

rrationibus adductis per Areti.in. d. consil. 24. arguendo dè metu potentiali,àd metum reuerentialem,eo quià militát etiàm in metu rreuerentiali. Dicit enim ꝙ àd hoc vt ille qui gerit actum non videatur spontè gesisse sufficit ad esse potentiam coactionis,sicùt siminæ,vel verbera præcecissent:quià sufficit posse minas, vel verbera infferre: licèt non deueniatur àd actú. Hoc dictum comprobat Euerard. in consil. 19. n.23.& 27. ¶ Confirmat Areti. èx dicto Petri dè Ancharrano dicentis : ꝙ con sanguinei, qui tenentur facere compromisum èx forma Statuti,si compromissum faciant anteq̃ à Iudice præcipiatur, videntur compromisisse coactè, èx quo sciunt se posse compelli. Quod dictum rrefert,& sequitur Barbat. in consil.40. volu.4. n.54.& Rui.in consil.61.lib.5. n.32. Quem rrefert, & sequitur Iosephus Luduui. in decisio. Vmbriæ pri.par.decisio.2.n.7. & Ancharranũ etiàm sequitúr Hipolit.dè Marsil.in consil. 52. volu.1.n.9.&.in.l.1. n.25. cũseq. & in.l.pen.n.15. cùm seq. ff. dè questio.& in sing.325.per tot.& hoc esse magis commune,& in praxi seruatum

rrefe-

debetur sinè minis, vèl verberibus (quod mandatum inducitur etiàm pèr verbum rrogo. vt. l. 1. ff. mandati quam àd hoc allegat Barbat. in consil. 46. n. 11. volu. 4.) & in isto casu sufficiat sola præsentia prouùt continetur in secunda opinione, quam ego dico debere intelligi in isto casu. ¶ Et eam confirmo pèr textum in. l. velle, ff. dè rregul. jur. Cujus verba sunt: velle non creditur, qui obsequitur alterius imperio. & in isto casu militat vna èx rrationibus Areti. d. cōsil. 24. èx dispositione tex. in. l. ait prætor. §. permititur. ff. dè minoribus. ibi: coactus. quem in ea sequitur Detius in. c. cùm. M. Ferrariensis. dè constitu. n. 118. cùm sequent. q̄ si debitor allegat coràm Iudice non debere soluere creditori suo, quia minor, & Iudex hanc allegationem omittat, & præcipiat debitori soluere, videtur soluisse coactus rreuerentia Prætoris, licet àb eo potuisset appellare, & est satis justa coactio. ¶ Aut non interuenit mandatum, sèd sola præsentia, & tùnc iterùm distinguo: q̄ duplex est rreuerentia, vna simpliciter, & in gradu positiuo, altera nimia, & sic in gradu superlatiuo.

rreferens alios testatur Anton. Blan. Pataui. in tract. dè compromis. quæst. 1. n. 18. & quæst. 10. n. 12. ¶ Confirmat etiàm èx dicto Doctorum, q̄ eo ipsò q̄ testis citatur, si comparet, & deponit, præsumitur facere inuitus quià potest cogi, nisi habeat promptam excusationem, quam omittit. ¶ Confirmat, quià autoritas, vè Dignitas personæ àbsq; aliqua cōminatione tribuit justam causam metus rreuerentialis vt singulàritèr probatur in. l. cùm verò. §. apparet igitùr. ff. dè fidei com. libert. pèr quam rreprobat opinionem Bartoli dicentis: q̄ ità demum contractus àb offitiali non tenet, si præcesserint minæ vèl impresśio. Quià immò quilibet administrator habens offitium cùm jurisditione prohibetur emere, vel supèr aliqua rrecontrahere, adeò q̄ contractus est nullus, etiàm si minæ nó præcedant, vt probat tex. in. l. 1. C. dè cōtractib. judi. præsumit enim lex facilè posse metum interuenire. & adducit. l. 1. C. si Rector Prouint. & Iasō. in. l. 2. C. dè transactio. pèr illum tex. à. n. 2. vsq; àd. 6. adducit multa èx superioribus, & alia quæ poteris videre. & Detius in. c. cū. M. Ferra-

riensis. dè constitutio. n.116. cùm sequentibus. ¶ Et isthæc autèm nimia rreuerentia quæ sit rrelinquitur arbitrio Iudicis sicùt omnia àlia, quæ expressè non sunt decissà. Poterit Iudex illam arbitrari dè vxore àd maritum, dè filio àd patrem, dè liberto àd patronum, dè seruo, & dè vassallo àd dominum, & sic dè similibus. pèr. d. §. quæ onerandæ. & per. d. l. pen. ff. dè furtis. & pèr. d. l. liberto. ¶ Et poterit etiàm arbitrari tàm èx parte patris, seù alterius superioris: vt quià est grauis autoritatis, aùt crudelis, & sæuerus. q̃ èx parte filij, vèl alterius subditi, vt quià multùm obediens, seù modicæ ætatis vt exemplificat Xuarez in. d. allegatio. 24. n. 5. infi. in versi, aùt filia. & Molina dè Primogen. lib. 2. c. 3. n. 9. & .10. ¶ Et pèr alia quæ adduximus suprà. cap. 2. §. 4. & .5. vbi me rremitto.

6 ¶ Communem opinionem (quæ vt diximus habet locum in casu simplicis rreuerentiæ) limitant Doctores quatuor modis præcipuè Socinus in. d. rregul. 71. in adjectis dè nouo, qui sunt sequentes. ¶ Primùs est quandò actus fit

7 cùm eo cui rreuerentia debetur ita Roman. in.

d. l.

d.l. si cùm dotem.§.eo autèm tempore. n.11. ff. solut.mat.& Socin.in.d.rregul. 71. in prima fallent. ¶ Quæ fallentia temperanda est in filia, quæ est nupta,& habitat seorsùm à patre vt Socin.Iun.in consil.67.volu. 2. n. 41. & Crauet.in
8 consil. 114. volu. 1. n.4. ¶ Secundus casus est, vbi est talis actus,qui rrequirit liberam voluntatem vt Anto.dè But.in. c.cùm virum. dè rregularib.n.6.quem rrefert,& sequitur Socin. in. d.rregul.71.in secunda fallentia.licet Abb. in.d. c.cùm virum. n. 8. teneat contrarium, & eum sequatur Feli.in.d.c.causam matrimonij.dè off. delegat.n.5.& ibi Detius.n.24.quià eorum opinio est fundata in casu Priuilegiato: scilicet ma trimonij,vt in Abbate videre est,& non procedit argumentum dè casu Priuilegiato àd non Priuilegiatum.vt Iass.in. l. qui quartam. n. 8. ff.
9 dè legat.1. ¶ Tertius est,quandò ille,cui rreuerentia debetur, erat solitus minas, vel verbera in ferre contrà personas sibi subjectas,vt Socin. d.rregul.71.in 3.fallent.¶ Quæ fallentia limitanda est vt suprà diximus primam esse limitandá.
10 ¶ Quartus est quandò interuenit enormis,

T seu

ſeù enormiſsima læſio vt Paul. dè Caſt. in conſil. 177 lib. 1. in nouis. quem rrefert, & ſequitur Detius in. d. c. cauſam matrimonij. dè off. delegat. n. 20. & Socin. d. rregul. 71. in. 4. fallent. idem Socin. in cõſil. 263. volu. 2. n. 3. & 4. & Socin. Iun. in conſil. 47. n. 33. & 34. volu. 3. & Altiat. in. d. l. interpoſitas. C. dè tranſactio. n. 23. & Senat. Pedemont. in deciſsio. 179. n. 5. & Capitius in deciſsio. 159. n. 9. & Crauet. in cõſil. 11. n. 12. & in cõſil. 114. n. 1. volu. 1. Cephal. in cõſil. 295. n. 13. volu. 2. & Roland. Valle in cõſil. 100. n. 131. volu. 4. vbi alios allegat & Couar. in. 4. decretal. 2. par. c. 3. §. 6. n. 4. idem in. c. quamuis pactum. dè pact. lib. 6. par. 3. §. 4. n. 7. & Molin. dè primogen. lib. 2. cap. 3. n. 11. Dialog. Relato. in. 3. par. c. 20. n. 3. Ioan. Gutierrez in Repetitio. authent. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſùs vendit. n. 94. quem vide, & in tract. dè Iura cõfir. 1. par. c. 1. n. 15. & alij, quos rrefert, & ſequitur Caldas Pereira in. l. ſi curatorem habens. C. dè in integ. rreſti. verb. læſis. n. 40. verſi. tamèn hec non procedunt. & Burgos dè Paz in. qq. Ciuilibus. quæſ. 7. n. 60. & Azebedo in. l. 1. ti. 21. lib. 4. Recopilat. n. 192. licet diſcedat

discedat Padilla in. d. l. interpositas. n. 21. ¶ Quæ fallentia procedit siuè cõmodum istud sit àd vtilitatẽ patris, vèl alteri9 superioris. l. pe. ff. dè furtis. glo. in. l. filius familiàs. §. inuitus. ff. de procurator. verb. nõ probatur. Bal. in consil. 148 n. 4. vol. 1. Tiraq: dè leg. cõn. glo. 1. par. 1. n. 25. Mieres in tract. maio. 1. par. quæst. 23. n. 2. & Xuarez in. d. allegatio. 24. d. n. 5. in fi. & Sarmiẽto. in lib. 2. selectar. c. 11. n. fi. ¶ Siuè sit àd vtilitatem alterius q̃ patris, vel superioris, vt Molina. d. c. 3. n. 12. ¶ Et quæ dicatur enormis, seù enormissima læsio videbitis in meis varijs rresolutionibus cap. dè enormi, & enormissima læsio ne vbi me rremito nè istum versiculum onerẽ.

11 ¶ Restat nùnc rrespondere àd fundamentũ communis opinionis suprà adductũ. n. 2. quod est dè. c. quamuis pactũ. dè pact. lib. 6. fundatur in eo cõmunis opinio, quià nõ excipit ille textus rreuerẽtiã, sicut excipit metũ. àd quod rrespõdo, ꝙ si prædicti Doctor. intelligũt dè rreuerẽtia simplici, dè qua diximus suprà. n. 5. tũc tẽporis procedat benè eorũ argumẽtũ. sèd si intelligunt etiàm dè rreuerentia nimia, errant nimis

 Quià

Quià excipiendo metum videtur excepisse nimiam rreuerentiam, eò quià nimia rreuerentia est speties metus. quod probo sequenti rratione: metus est genus habens sub se multas species, vt docuimus supra in præambulis. n. 13. quarum vna est metus rreuerentiæ, vt ibidem, & qui excipit metum, excipit omnes ejus speties: nam genus comprehendit omnes suas speties, tex. in. l. 1. & in. l. 2. §. mutuj datio. ff. si cert. petat. & ibi. dd. & Zazius in tract. singul. rresponsor. c. 1. vbi latè, maximmè. n. 35. & Euerard. in suis topicis legalib. c. à. genere àd speties. ¶ Cui rrationi astipulatur secundò quod etiàm si rreuerétia nimia non esset speties metus, ille textus debet intelligi dè nimia rreuerentia, sicut dè metu: 11
quia in Iure æquiparantur metus, & nimia rreuerentia vt patet. in. d. §. quæ onerandæ. ibi: metu solo, vel nimia rreuerentia. & in æquiparatis dispositum in vno, est dispositum in altero vt latè Euerard. in suis topicis legalib. cap. àb æquiparatis. ¶ Et in tantum, quod lex superueniens in vno trahitur àd alterum vt patet in. l. si quis seruo. C. dè furtis. cum ibi notatis junota.

l. vt

l. vt tantum. ff. eo tit. ita dicit Alber. Bru. in tractatu statutor. arti. 5. n. 121. & arti. 12. n. 5. & Aluisius dè Albertis in singula. 288. vbi allegat ¶ Ad huc & tertiò rrespondeo, arguendo à combinatione, & conjunctione duarum legum comprehendet ille textus casum rreuerentiæ. jungendo illud capitulum quamuis pactum dicto. §. quæ onerandæ. & sic supletur d. capitulum pèr d. §. quæ onerandæ. dè quo argumento latè, & benè Euerard. dictis topicis legalib. c. à conjunctione, seù combinatione legum.

12 ¶ Neq; obstat, q̃ ille. §. sit legis Ciuilis: quià juri Ciuili. statur in foro Canonico in prophanis (prout hoc negotium metus est) quandò aliquid est clarè decissum, & non rreperitur immutatum dè jure canonico pèr tex. expressi. in. c. 1. dè noui oper. nunt. & Iass. in. l. cùm quis. n. 13. C. dè jur. & fact. igno. & Nauarrus in manuali latino. c. 27. n. 286. vbi allegat. ¶ Et si huic rresponsioni non esset standum, esset danda differentia inter Ius Canonicũ & Ciuile, & ità vnaquæq; lex esset seruanda in suo foro, quod in hoc articulo nó est admittendũ meo vider.

13 ¶ Neq; est curandum, ꝙ illa opinio sit communis, quià inuento textu dè ea non est curandum. l. Labeo. versi. sèd & si. ff. dè supelectili legat. & in. c. 1. dè cõstitu. & Euerard: in suis topicis legalib. c. àb. authoritatè. n. 3. ¶ Nèq; obstat rrèsponsio quam dat Angel. àd. l. pe. ff. dè furt. (quæ fuit fundamentum secundæ opinionis) dicendo: ꝙ ille tex. non facit in fauorem ejus, quia ibi libertus non consensit expressè, sèd ꝙ solummodò tacuit, quasi velit facere differentiam intèr consensum tacitum, & expressum, contrà rregulam juris, ꝙ taciti, & expresi eadem est virtus, & potentia. Pèr tex. in. l. dè quibus. in fi. ff. dè legib. & in. l. cùm quid. ff. si cert. petat. & in. l. triticum. ff. dè verbor. obligatio. & vtrobiq; notatur. ¶ Maximè quià: si ille textus loquitur in tacente, habemus alium in expressè consentiente (quem pro. d. opinione allegaui) qui est. d. §. quæ onerandæ. & sic, quod vna lex non dixit altera dispos uit, ideò cessat instantia dictæ rresponsionis Angeli.

RECAPITVLATIONES. §. 2.

Metus

METVS rreuerentialis operatur tàm in prophanis, q̃ in spiritualibus. 1.
Metus rreuerentialis in spiritualibus ita operatur in masculis, sicut in fœminis. 2.
Imperium patris vitiat rreligionem filij. 3.
Imperium parentum causat sufficientem metum àd in habilitandum actum à libera voluntate depẽdentem. 4.
Intellectus. c. 1. §. fi. dè desponsat. Impub. in. 6. 5.
L. si patre cogente. ff. dè rritu nupt. corrigitur. 6.
Ius Canonicum in matrimonialibus, & alijs Spiritualibus est attendendum. 7.
Filij quo àd spiritualia non sunt in potestatte parẽtum. 8.
Lex Sæcularis potest in causis Spiritualibus allegari, sed nòn secundùm ipsam diffiniri. 9.
Lex Sæcularis èx defectu potestatis non valet in causis Spiritualibus. 10.
Iuramentum præstitum metu rreuerrentiali non valet. 1.
Reuerentialis metus excludit cconsensum præsumptum èx præsentia, & taciturni tate. 12.
Fallit. 13.

PARAGRAPHVS SECVNDVS inquibus causis operetur metus rreuerentialis.

1 FINITA IAM SEcunda conclusione paragraphi suprà proximi deueniédnm est àd tertiam conclusionem. in qua examinádũ est, in quibus causis operetur metus rreuerentialis. ¶ Et est dicendum ꝙ Angelus in. §. quadrupli. instit. dè actio. n. §. & 9. sentit ꝙ solùm operatur in Spiritualibus, quià in eis rrequiritur voluntas libera. sèd tamèn veritas est in contrariũ. quià Iura, & Doctores simplicitèr loquuntur, neq; faciunt distinctionem intèr causas spirituales & prohanas, vt videre est in. d. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rrer. act. nondet. & in. d. l. pe. dè furt. ¶ Et cùm lex non distinguat, nec nos distinguere debemus. l. 1. §. generalitèr. ff. dèlegat. præstand. l. 3. ff. dè. off. Præsid. [illegible]. in authent. dè Iudicibus. §. oportet auté. verb. videri. collat. 6.

Tiraquel. in Repeti. l. si vnq̃. C. dè rreuocand. donat. verb. libertus. n. 1. cùm mult. sequent.

¶ Itèm in Spiritualibus operatur tàm in masculis, q̃ in fœminis. vt dè masculis habetur
2 in. c. præsens clericus, 20. quæst. 3. vbi Papa liberauit à rreligione quendam clericum qui dè mandato patris eam intrarat. ¶ Et dè fœminis habemus textum à contrario sensu in. c. puellæ. 20. quæst. 1. & in. c. cum virum. dè rregularib. in quibus disponitur: q̀ puellæ quæ non coactæ imperio parentum suscipiunt habitum virginitatis, eum desserere non possunt. ergò à contrario sensu si coactæ imperio parentum, eum desserere possunt. ¶ Cùm contrarius sensus legis pro lege habeatur vt latè Euerard. in suis to-
3 picis legalib. c. à contrario sensu. ¶ Ex quibus juribus duæ deducuntur Regulæ. vna in spetie rreligionis, altera in genere cujuslibet casus spiritualis. ¶ Primam educit glo. in. d. c. præsens clericus. verb. patrem. dicendo: q̀ solum imperium patris vitiat rreligionem filij àbsq; aliqua vi, vèl metu. quá glosam. (immemores ipsius textus) sequuti sunt èx professò vtriusq;

V clasis

clusis doctores, Bar. (dicendo eam dicere veritatem) in d. §. quae onerandae. n. fi. Alexand. (dicendo eam singularem) in d. l. si cum dotem. §. eo autem tempore. n. 11. versi. puto. ff. solut. ma tri. Imola (dicendo eam continere aequitatem: quia de facili minae probari non possunt) in d. c. causam matrimonij. de off. delegat. n. 11. idem dicendo eam non esse alibi) in d. § eo autem tempore. n. 15. versi. ad est tamen. Iass. in auth. ingressi. C. de sacrosan. Ecclesijs. dicendo eam non esse alibi idem Iass. (dicendo eam singularem, & peregrinam) in d. §. quadrupli inst. de actio. n. 62. & Pirrus in l. nihil consensui. ff. de reg. iur. versi. secundo metus. Hipolit. de Marsil. (dicendo eam singularem) in l. vnica. C. de raptu virgi. n. 43. & in singul. 347. n. 2. Ioan. Igne. in l. 3. §. eleganter. n. 166. ff. ad Silleyan. Euerard. (dicendo eam singularem) in suis topicis legalib. c. a matrimonio carnali ad spirituale. n. fi. in. 19. different. Xuarez (dicendo eam elegantem) in allegat. 24. n. 5. Menchaca in qq. illustrib. c. 35. n. 17. Andreas Geil (dicendo eam singularem) in suis practi. obseruatio. lib. 2.

obseruà-

obseruátio.93.n.24.Nauarrus(dicendo eam singularem)in suo manuali latino.c.22.n. 51. versi. 4.dicit hanc communem Couarru.in.4. decretal.2.par.c.3.§.6.n.7. ¶ Neq; est curamdum dè Abbate nèq; dè alijs doctoribus rrelatis à Decio in.d. c. causam matrimonij. dè off. delegat. n.6.neq; dè Couarru.d.n.7. neq; dè Padilla in. d.l. interpositas.n.17. qui discedunt à prædicta glosa:quià perperàm, & in aduertentèr loquuti sunt: quià non loquuntur contrà simplicem glosam, neq; contrà solam communem opinionem, sed contrà ipsum textum expressum in d. c. præsens clericus. qui decidit expressè illud, quod notauit illa glosa & sic est decisio textualis, & non glosæ, neq; communis opinionis.

4 ¶ Secunda rregula, quæ in genere deducitur est, quam educit Anto.dè Butrio in.d.c. cùm virum.dè rregularib.n.6.dicendo: quod parentũ imperium causat sufficientem metũ àd inhabilitandum actum à libera voluntate pẽdentẽ. Quem rrefert, & sequitur Angel.in.d. §. quadrupli. inst. dè actio. n.9. & ibi Iass. n. 62. &

Pirrus in.d.l.nihil consensui.ff.dè rregul. jur. d. versi.secundò metus. & Alexand. in.d.l.si cùm dotem. §. eo autèm tempore. n.11. ff.solut.matri.

5 ¶ Ex quibus elegantèr infero interpretationem àd.c.1.§.fi.dè desponsatio impu. lib. 6. (vbi disponitur, q sponsalia contracta pèr patrès prò filijs præsentibus, & tacentibus valeàt, & obligent) q nòn procedat quandò filius tacuit dè mandato patris.

6 ¶ Infero secundò correctionem àd.l.si patre cogente.ff.dè rritu nuptiar. & àd doctores, qui eàm sequuntur, & allegant (quæ disponit èx diametro contrarium nostris proximis rregulis, & interpretationi, scilicet q valeat matrimonium cõtractum à filio patre cogente) quià dispositio illa est contraria juribus Canonicis superiùs allegatis. ¶ Quià est Ciuilis, & sic non

7 àttendenda: cùm in matrimonialibus. & Spiritualibus jùs Canonicum, & nòn Ciuile sit attendendum, & obseruandum, vt passìm, & vbiq; doctores, maximè pèr Couarrub. in. 4. decretal. 2. par. c. 3. §. 8. pèr totum vbi latè. & Gam-

& Gamma in decisio. Lusitan. pri. par. decis.
8 314. à principio vsq; àd. n. 4. ¶ Et filij quo àd spiritualia non sunt in potestate parentum. per
9 tex. in. c. fi: dè Iudit. lib. 6. ¶ Vndè rrectè dixit Archidia. in. c. statutú. dè rrescript. lib. 6. n. 6. versi. quid si causa cómissa est? Quòd lex humana potest in causis Spiritualibus allegari, sèd non
10 secundùm ipsam est diffiniendum. ¶ Et Iulius Clarus in lib. 4. §: Emphyteusis. n. 7. dicit: q; lex sæcularis èx defectu potestatis non valet, neq; dè ea curandum est in causis Spiritualibus.

11 ¶ Ex nostra principali conclusione (scilicet, q; metus rreuerentialis est justus, & operatur in causis Spiritualibus) in fero confirmationem àd Doctores tenentes; q; juramentum metu rreuerentiali præstitum nó obligat, neq; tenet. qui sunt Bal. in. l. etiàm. C. àd Velleyan. n. 3. & Hypolit. dè Marsil. qui eum sequitur in singul. 347. n. fi. vtrumq; rrefert, & sequitur Menchaca in: qq. illustrib. lib. 1. c. 35. n. 18. & Menchacam rrefert, & sequitur Marti. Castri. in annotatio. àd Massuer. in. tit. dè jurejur. n. 8.

12 ¶ Infero secundò: q; metus rreuerentialis

operatur in casu præsumptionis: scilicet, quòd impedit consensum aliàs præsumptum èx præsentia, vèl taciturnitate, seù patientia. tex. àd hoc est expressus in. d. l. pe. ff. dè furt. & tenét. dd. quos allegat Tiraquel. in. ll. Connubialib. glo. 5. n. 38. ¶ Quod fallit in causis matrimonialibus pèr tex. in. d. c. 1. §. fi. dè despōsatio. impub. lib. 6.

RECAPITVLATIONES. §.3.

Metus rreuerentialis etiàm operatur in foro Poli. 1.
Etiā si nō sit tātus quātus requeritur in foro fori. 2.

§. TERTIVS AN METVS REVErentialis operetur in foro Poli?

1 AD QVARTAM CONclusionem accendendo (quæ se habet, àn metus rreuerētialis operetur in foro Poli, sicùt in foro fori?) dico ꝙ sic vt tenet Sūm. Angelica in verb. metꝰ versi. quid si metꝰ sit solú. Qué rrefert, &

ſequitur Ioan. Plotus in tract. dè in lit. Iur. §. 3. n. 91. & tenet Adrian. in. 4. dè rreſtitut. quæſt. 2. verſi. èx hiſ. ¶ Ampliatur in tantùm, quòd in foro Poli non rrequeritur tantus metus, quantus in foro fori vt Adrian. vbi ſuprà. quem rrefert, & ſequitur Nauarr. in ſuo manuali lati. c. 17. in prin. n. 4. &. 15. eundem, & Syluestrum rrefert, & ſequitur Couarru. in rregul. peccatum. dè rregul. Iur. in. 6. 2. par. §. 3. n. 7. licet in hoc dè leui metu diſcedat Sarmiento tenendo contrariā opinionem in lib. 2. ſelectar. c. 11. n. 6. & 10.

RECAPITVLATIONES. CAP. quinti.

Potentia eſt duplex vna cū juriſditione, altera ſine jurisditione. & qui ſint potētes. n. 1. & n. 15.

Rex eſt perſona potens àd metum inferendum. 2.

Iudicés terrarum ſunt potentes àd metum inferendum. 3.

Offitiales etiàm mediocres ſunt potentes àd metum inferendum. 4.

Domini terrarum (vt Prælati, Duces, Marchiones, & alij ſimiles) ſunt potētes àd metū inferēdū. 5.

V 4 *Tyran-*

Tyrannus est potens àd metum inferendum. 6.

Locum tenentes, & comissarij, & nuntij prædicto-rum superiorum sunt potentes àd metum infe-rendum. 7.

Dicti potentes inferunt justum metum, etiàm si mi-næ, vel verbera non præcedant. 8.

Etiàm si contractus fiat àd vtilitatem tertij. 9.

Prædictæ conclusiones limitantur, quandò dicti po-tentes non habent potestatem in actu, sed solùm in habitu. 10.

Et quandò nòn sunt potentes aduersùs eum, qui dè metu illato quæritur. 11.

Et quandò persona est multùm loquens, & modi-cum faciens. 12.

CAP. 5. DE METV POTENTIALI.

1 EXPLICATO IAM metu rreuerentiali, deueni-re àd metum Potentialem necesse est. Prò cujus expla-natione est præmittédum: primò, ꝙ in hoc capite nòn trac-

tractatur dè potentia personæ priuatæ, quià dè hac potentia diximus in.§.4.secundi capitis sed personæ Publicæ, & habentis jurisditionem, quæ dat ei potentiam. ¶ Secundò præmito, q duplex est potentia, vna sinè jurisditione altera cùm jurisditione. vt Bar. in.l. interpositas. C. dè transactio.n.5.&.6. ¶ Et ea, quæ est sinè jurisditione subdiuiditur: q vna est sinè aliquo dominio seù rreuerētia. dè qua diximus in.§.4 secundi capitis. Altera cùm aliquo dominio, seù rreuerentia dè quadiximus. in Ca. suprà proximo cùm suis paragraphis. ¶ Tertiò præmitto, q potentia quæ est sinè dominio, seù rreuerentia non infert metum, tex. in. l. àd inuidiā. C. isto titulo. quem ità intelligit Bar. in. l. aufertur. §. quod à Præside. ff. dè jure Fisci. n. vnico. & Alexand. in. l. sipèr impresione. C. isto ti. n. 3. quos rrefert, & sequitur Maranta in disputat. 6. n. 15. in fi. ¶ Quartò præmitto, q dè potentia cùm jurisditione est materia hujus paragraphi. & quod ista infert justum metum vt Bar. vbi suprà. ¶ Et personæ, quæ habent hanc potentiā sunt sequentes.

2 ¶ Primò Rex.in quo Populus omnē trāstulit imperiū,& dominiū.tex.in.§.sed,& quod Principi placuit.insti.dè jure Natu.Gent.& Ciuil.

3 ¶ Item quilibet Iudex terrarum tex. in.d.l. si pèr impreſsionem. C. iſto tit.l.1.C.ſi Rector Prouint.facit.l.1. C. dè contract. Iudicum.quæ anullat contractus factos à Iudicibus. Burgos dè Paz in conſ.25.n.71.

4 Item offitiales Iudicum inferunt júſtum metum tex.in.d.l.1. C. ſi quacūq; prædit. poteſt.ibi. minacem. & ibi notat Bal.n.2. ¶ Etiàm ſi ſint mediocres offitiales,vt in his qui pòſiti ſunt àd denūtiandū,& ſimiliū.quià dè his etiàm loquitur.d.l.ſi pèr impreſsionē.vt Bar.in.d.l.aufertur. d.§. quod à Præſide.d.l.vnico.ff. dè jure Fiſci.

5 ¶ Item quilibet Dominus terrarum,vt ſunt Prælati, Duces, Marchiones. &c. Inno. in.c.ſi diligenti. dè præſcriptio. Gaſpar Calderin. in conſil 1. iſtius titul. pèr tot. Bal.in extrauag.dè pàce Conſtant.§.pactiones.n.1.& Alij quos rrefert,& ſequitur Guido Papa indeciſsio. 407.n. 2. in medio. & in tract. dè præſumptio. n. 124. Burgos dè Paz.d.n.71.¶ Epiſcopus enìm æqui-

paratur

paratur Duci, & Comiti, allegationes adducit Marant. in sua practi. in. 5. distinctio. jud. n.13.

6 Item Tyrannus, vt in exemplo posito per Bar. in l.3.ff.ex quib.caus. maio.n.1. idem expressius in l.prohibere.§.Plane.ff.quod vi, aut clam.n.3. Abb.in.c.2.isto tit.n.3.Ancharran.in consil.299 n.1. Angel. in consil. 279. per totum. Afflict.in deciss.69.n.5.Albert.Brun.in consil.82.n.4. Roland.Valle in consil. 83. n. 27. volu. 2. Andreas Geil in pract. obseruatio: lib. 2. obseruatio. 93. n.19.Caballi.in suis mille loqui. c. 786. ad fin. ¶ Etiam si non sit solitus saeuire, aut minas exequi, vt praedicti Doctores in dictis locis.¶ Et in tantum.q non solum ejus jussus, sed ejus praeces inducunt justum metum vt testatur Plato. quem rrefert Cicer.dicendo:non tam fucos hujus timeo, q̃ parēdi necessitatē.Nam Tyrãnorũ praeces (vt ait Plato.) scis necessitati admixtas esse.quē rrefert, & sequitur Erasmus in suis Chilia. prouerbio. Praeces armatae.& tenet Abb.in. c.cũ dilectus, isto titul.n.8.¶ Quod cõprobatur ab ejus significatione, & vita Nam Thesaurus

linguæ Latinæ in verb. Tyrannus dicit: Tyrannus apùd veteres dicebatur Dominus omnem habens potestatem in subditos. quod etiàm dicit Lucas dè Penna in. l. militaribus. C. dè Decurio. lib. 10. n. 1. & 2. vbi dicit: Tyránus est, qui violenta Dominatione Populum præmit. vbi etiàm. plus dicit: q̄ Tyrannus nihil actum putat. nisi leges euacuet, & Populum in seruitutē deuocet. & q̄ Tyrannus est aduersariæ fortitudinis, & Luciferariæ prauitatis imago. & alia multa, quæ hic non rrepeto. ¶ Cujus vitam describit Cicer. dè amicitia. n. 48. dicendo: hæc est enìm Tyrannorum vita: nimirum in qua nulla est fides, nulla charitas, nulla stabilis beneuolentiæ potest esse fiducia, omnia sempèr suspecta, atq; solicita sunt, nullùs locus est amicitiæ. ¶ Dè quibus, & eorum vita etiàm habemus. L. 10. ti. 1. par. 2.

7 ¶ Amplia, q̄ non solùm isti potentes, sèd eorum loca Tenentes, & Nuntij, & Comissarij inferunt justum metum. vt Bar. in. l. dè pupillo. §. siquis ipsi Prætori. n. 19. ff. dè oper. noui nunt. & alij. dd. quos rrefert, & sequitur Areti. in cō. 24. n. 7. &

n.7.& Marant.in disputatio.6.n.33.

8 ¶ Amplia secundò, etiàm si tales personæ non inferant minas, vèl verbera, sufficit enim Potentia, licet non deueniantur àd actum pèr ea, quæ traddit Areti, in.d.consil.24. à n. 9. vsq; àd.13. quæ rretuli suprà in.cap.proximo.§.1.n.5. ibi.cõfirmo etiàm rrationibus adductis àb Aretino.& Marant.d.n.33.

9 ¶ Ampliatur tertiò etiàm si contractus fiat àd vtilitatem tertij argu.tex. in. l. venditiones. C. isto tit. èx suj generalitate, & pèr illum tex. ità tenet Alexand.in.d.l.si pèr impressionem.n. 4.& Marant.d.n.33.

10 ¶ Limitantur primò prædictæ conclusiones, quandò prædicti Potentes habent potestatem, & potentiam solummodò in habitu, & non in actu: quià tùnc eorum potentia non operatur neq; in ducit justum metum tex. in.l. àd inuidiam. C. isto tit. vbi quià Senatores habent potentiam solùm in habitu, & nòn in actu non in ferunt justum metum.

11 ¶ Secundò limitantur quandò (etiàm si habeant potentiã in actu) nòn sunt ita potẽtes, ꝙ

 possint

posſint metum in ferre illi cui dicitur metus illatus per tex.in.l.penulti. ff. de furt. & per ea, quæ dicemus infra capite octauo.§.3.n.18.

12 ¶ Tertiò limitatur, ſi perſona eſt multùm loquens, & modicum faciens vt Bar.in.l. metú C.iſto tit.n.1.

RECAPITVLATIONES. CAP. ſexti.

PERfidia quæ ſit. 1.
Metus perfidiæ verſatur circà perſonas, quarũ perfidia probabilitèr nobis nocere poteſt. 2.
Medici perfidia timenda eſt.
Chirurgi perfidia timenda eſt. 3.
Pharmacopolæ perfidia timenda eſt. 4.
Phlebotomi perfidia timenda eſt. 5.
Barbitonſoris perfidia timenda eſt. 6.
Obſtetricis perfidia timenda eſt. 7.
Aduocati perfidia timenda eſt. 8.
Procuratoris perfidia timenda eſt. 9.
Nuntij ſeù) perfidia timenda eſt. 10.
Aparitoris)

Tabelionis

Tabelionis perfidia timenda est. 11.
Administratoris perfidia timenda est. 12.
Magistri nauis perfidia timenda est. 13.
Capitanei perfidia timenda est. 14.
Præsidis alicujus Castri perfidia timenda est. 15.

CAPVT SEXTVM DE METV Perfidiæ.

1 IN HOC LOCO SE offert nobis examinandus metus perfidiæ. ¶ est autẽ perfidia, violatio fidei, vt videre est in Lexicone Theologico verb. Perfidia. ¶ Et sic Perfidus est, qui fidem violat, vt dicto Lexicone vbi suprà, & Thesaurus linguæ Latinæ verb. Perfidus.

2 ¶ Versatur iste metus generalitèr circà personas, quarum perfidia probabilitèr nobis nocere potest. Quià omnes casus non possunt in spetie decidi. tex. in. l. nòn possunt. Cùm lege sequenti. ff. dè legib. ¶ Pono exemplum in

Medico dùm curat infirmum quià ejus perfidia justè timetur.tex.expreſſ.in.l.Medicus.ff.dè var. & extrà ord.crimi. tex. in.l.Archiatri.C.dè profeſſor.& medi.lib. 10. & Rofred. Beneuent. in tract.ordin.Iudit.par. 5. tit. dè off. jud. prop. quod rreuocat. rres data medico. pèr totum. vbi ponit formam libelli. glo.1. & Bar.in.l.interpoſitas. C. dè tranſactio. n. 5. & ibi Roman. n.10.& ibi Altiat.n.20.Iaſſ.in. §. quadrupli.inſt. dè actio.n.57.& ibi Zazius.n.10.& alias allegationes adducit Azebedo in. l. 7. pèr totam.tit. 16.lib.2.Recopilat.& in.l.10.n.1.eod.titul.

3 ¶ Iddem dicendum eſt in Chirurgo, dùm curat infirmum, quià eadem eſt rratio in eò, quæ in Medico.

4 ¶ Iddem dicendum eſt in Pharmacopola, dùm eſt in actu mittendi ſua pharmaca infirmo. quià eadem rratio militat in eo. Et dùm hæc ſcriberem habui notitiam, dè quodam pharmacopola,qui ita occidit quemdam infirmum.

5 ¶ Iddẽ dicendũ eſt in Phlebotomo, dũ venã infirmo pertũdere vult: quià eadẽ eſt rratio.

¶ Iddem

6 ¶ Iddem dicédum est in Barbitonsore, dùm trahit, vel trahiturus est nouaculam circà guttur illius quem tendit. Quià eadem est rratio.

7 ¶ Iddem dicédum est in Obstetrici, dùm est in actu obstetricandi. Quià eadem èst rratio.

8 ¶ Iddem dicendum est dè Aduocato, dùm lis agitatur. pèr tex. in. d. l. 7. tit. 16. lib. 2. Recopilat. & ibi Azebedo pèr totam. & Roman. in. d. l. interpositas. n. 11. C. dè transactio.

9 ¶ Iddem dicendùm est dè Procuratore: quià potest colludere cùm aduersario. eadem rratione qua in aduocato. & Roma. vbi supra.

10 ¶ Et an iddem dicéndum sit in Nùntio, seù Apparitore mouet dubium, quià Ias. in. l. senium. C. qui testa. facer. poss. n. 2. in fi. & Petrus Royz in decisiò. Lituani. deciss. 2. n. 42. rreferunt: q Bal. in. c. cùm parati. dè appellatio. n. 2. dicit: q leue damnũ afferre potest. si ergò leue damnum afferre potest non timebitur justè ejus perfidia. sèd tamên Bal. non dicit illud, sèd dicit: q creditur vili nuntio jurato; vbi agitur dè paruo præiuditio. & sic malè rrefertur à prædictis Doctoribus in prædictum sensum. & èx

illa doctrina Baldi, & ex Petro Royz vbi suprà n. 43. cùm sequentibus (vbi determinat, quod Nútius, seù Apparitor magnũ damnum nobis afferre potest) corollariè sequitur, quod ejus perfidia inducit justum metum.

11 ❡ Iddem dicendum est dè Tabellione: quià secundũm Baldum, & Petrum Royz vbi suprà proximè magnũm damnum afferre potest.

12 ❡ Iddem dicendum est dè quocumque Administratore, cui res nostra administranda tradita est.

13 ❡ Iddem dicendũm est dè Magistro Nauis vbi res, seù persona nostra geritur: quià potest Nauem perdere, seù in diuersam, seu inimicorũ Prouintiam defferre: dè quo fui factus certus à patre meo, quod ei, & alijs militibus (qui èx bello Genuensi cùm magnis spolijs Hispaniam petebant) ità accidit, vbi spoliati fuerunt à prædictis diuitijs.

14 ❡ Iddem dicendum est dè Capitaneo, qui habet Exercitum sub potestate sua.

15 ❡ Iddem dicendum est dè Præside alicujus Castri, seu fortalitij. & sic dè similibus.

RECA-

RECAPITVLATIONES. CAP. septimi.

CAVSA quælibet justa inducit justũ metum causâ justa quæ dicatur? Ibidem. 1.

Lemures, & tetræ Imagines inducũt justũ metũ. 2.

Vis fluminis inducit justum metum. 3.

Pestis inducit justum metum. 4.

Exercitus adueniens inducit justum metum. 5.

Bellum in ducit justum metum. 6.

Domus minans rruinam inducit justum metum. 7.

Domus altera minans rruinam supèr domum, quam quis in babitat inducit justum metum. 8.

Prædictæ conclusiones declarantur: quòd conductor teneatur nuntiare domino. 9. & n. 10.

Fallunt prædictæ conclusiones si causa timoris aderat tempore conductionis. 10.

In cendium alterius domus inducit justum metum, vt possit domus media destrui. 11.

Vis vẽtorũ inducit justũ metũ, vt possit quis rrũpere funes alterius nauis àd suã cõseruandam. 12.

Periculum suarum mertium est justus metus, vt quis alienas merces proijciat in mare. 13.

diffinitur Iudicis arbitrio rrelinquitur, vt adducit Menochius in prohemio sui tractatus dè arbitrar. Iudi. n. 5. ¶ Tùm quià quis metus sit justus ejus arbitrio commititur, vt diximus suprà: c. 2. §. 1. n. 5. ¶ Et ideò doctores in varijs locis varias ponunt causas pèr hoc rresponsum.

2 ¶ Nam Christophorus Portius in §. fi. inst. dè locat. n. 6. ponit causam Lemurũ (quos Hispanè *Duendes, y Trasgos* vocamus) & ibi decidit justam esse causam timendi. sicq; practicatum testatur Couarru. lib. 4. variar. rresolu. c. 6. pèr totum. & tenet etiàm Padilla in. l. 2. C. dè transactio. n. 12. & Anto. Gomez. dè contract. cap. dè emptio. & venditio. n. 3.

3 ¶ Et Baldus in. l. licet. C. dè locato. n. 7. ponit causam, & exemplum in vi fluminis.

4 ¶ Et Abb. in. c. proptèr sterilitatem. dè locato. n. 8. & Portius vbi suprà n. 7. exemplificant in causa Pestis. dicendo esse justam causam inquilino àd rrecedendum. Et Abbatem rrefert, & sequitur. Socin. in consil. 44. volu. 1. n. 4. & dicit cõmunẽ Ripa in tract. dè Peste. 2. par. n. 17. immò & possunt compelli exire, & amplius

non intrare vt Luduui. à Peguera in decis. criminalib. deciss. 8. n. 10. & 11.

5 ¶ Et sic potest exemplificari in aduétu exercitus. qui inducit justum metum. vt est tex. in. l. item quæritur, in prin. versi. exercitu veniéte. ff. locati.

6 ¶ Potest etiàm exemplificari in bello. ná bellum inducit justum metum tex. in. c. èx transmissa dè præsumptio. & ibi Abb. n. 7. & Bar. in. l. naturalitèr. ff. de vsu capio. n. 22. Idem Abb in consil. 3. volu. 2. n. 6. versi. sed his.

7 ¶ Item etiàm quandò domus quam quis inhabitat minatur rruinam: quià èx eo inducitur justus metus. tex. expreſſ. in. l. qui bona fide. §. dè illo quæritur. ff. dè damnò infect. & ibi glo. verb. èx conducto. tex. etiàm. in. l. inquilino. d. tit. dè damno infect. Immò & violentèr potesit extrahi pèr. tèx. in. c. ipsa pietas. 23. quæst. 4.

8 ¶ Item est justa causa, si domus alia minetur rruinam supèr domum conductam. Ità probat tex. in. l. in hac stipulatione venit. ff. dè dá. infec.

9 ¶ Est tamèn aduèrtendum àd prædictas cóclusiones, ꝙ in his casibus inquilinus, seù colo-

nus tenetur denuntiare domino dictam migrationem,& ei traddere claues, seù consignare, aliàs tenetur àd pensionem vt Doctores quos allegat Padilla.in.d. l. 2. C. dè transactio, n.13.pro quibus est tex.express.in.d.l. itèm quæ
10 ritur.in prin.versi.exercitu.ff.locati. Quod est intelligendum, quòd teneatur si dominus passus sit aliquod damnum, èx eo q non fuerit ei facta denuntiatio:sèd si nullum passus sit damnum,àd nihil tenebitur, vt Ripa in tract.dè peste.2.parte.n.23.

11 ¶ Fallunt prædictæ conclusiones primò, si causæ timoris aderat antè conductionem vt glo.in.d.§. fi. dictæ lègis: habitatores.ff.locati, verb. verè.. ¶ Quæ fallentia simpliciter, mihi non placet, sèd cùm distinctione: quòd aùt sciuit conductor:& tùnc procedat dictum glossæ,& nr̃a fallentia: prout in sciente tenet Ioan. Igneus in Repetitio.l. Contractus.ff.dè regul. jur.què refert,& sequitur Ripa vbi suprà.n.36. Aùt conductor ignorauit, & tùnc nõ procedat dictũ glossæ, neq; nr̃a fallẽtia. ¶ Eo quià locator tenetur vitiũ rei locatæ conductori patefacere

tex.in,l.sed addes.§.1.ff.locat. ¶ Alias fallentias ponit Ripa vbi suprà à.n.27.vsq; àd.46.quæ, & si in specie Pestis loquantur, erit iddem in alijs causis, in quibus militat eadem rratio.quas hic non rrepeto:ne eum hic transcribam.

12 ¶ Item Incendium alterius domus inducit justam causam timendi, vt ppsit domus media destrui.tex.in.l.siquis fumo.§.cff. àd legem Aquil.tex.in.l.2.ti.15.par.7. Et Petrus Royz. in decjss.Lituani.3.deciss.n.207.cùm sequent.

13 ¶ Item vis Ventorum inducit justam causam timendi, vt posit quis rrumpere funes alterius Nauis àd suam conseruandam tex. in.l. quemadmodum. §.item Labeo.ff.àd leg.Aquil. & Petrus Royz. vbi suprà proximè.

14 ¶ Item periculum suarum mercium est justa causa timendi, vt quis alienas merces proijcere posit in mare tex. express. in.l. siquis seruandarum.ff.dè præscript.verbis, & Pet. Royz. vbi suprà.

RECAPITVLATIONES. CAP. 8.

Fallentiæ

FALLENTIAE ponuntur in hoc capite àd duas Regulas nostræ materiæ.

CAP. 8. DE DVABVS FALLENtijs àd duas Regulas superiores.

1 SVPRA IN CAPITVLO secundo. §.1. n.1. constituimus duas Regulas. ¶ Primam, qua diximus metum justum rregularitèr esse sufficientem in omnibus, & pèr omnia. ¶ Alteram, qua diximus metum leuem nihil operari. Et promissimus hòc in loco apponere fallentias vtriusq; Regulæ: vndè vt promissum absoluamus, sequentes paragraphos subnectemus, in quibus adamusim Deo adjuuante prædictarum Regularum fallentiæ inuenientur.

RECAPITVLATIONES.

§. 1.

METVS non excusat factum in quo mortale, seu veniale peccatum committatur. n. 1. & n. 3.

Metus licet non excuset in his quæ continent peccatum, attamen attenuat culpam. 2.

Delictorum quædam sunt leuia. quædam grauia, & grauiora, & grauissima. 3.

Deffensio est licita: & in ea non committitur pecatũ, neq; irregularitas. 4. & n. 7.

Defensio est ita licita, quod licet quis sit in bono statu, possit agressorem occidere. sed tunc magis meritorium est permittere se occidi 5.

Sacerdos celebrans missam potest agressorem occidere, & manibus sanguinolentis eam perficere. 6.

Casus in quibus factum metu mortis non continet peccatum, & in quibus continet. 8.

Aduocatus non excusatur metu mortis patrocinãdo in causa injusta. 9.

Milites Rhodij non excusantur à tradditione insulæ Rhodi ob metum mortis. 10.

Accursius)
Cynus) corriguntur. 11.
Bartolus)

§. PRIMVS. DE FACTO VBI peccatum mortale committitur.

1 PRIMA FALLENTIA sit.in facto, in quo mortale cõmititur peccatum. Quià tunc temporis nullus metus etiàm mortis excusat facientem. Ita probat tex.in.c. Lotharius Rex. 31.quæst.2.tex.etiàm in.c.sacris.isto tit.glo.vnica.in.c.2.isto tit.inprin.& ibi Hostiens.verb.coactus.& Couarru.in.4. decretal.2. part. c.3. §.4. n.3.& hanc esse rreceptam conclusionem sinè controuersia apùd omnes tàm Philosophos, q̃ Theologos, & Iuris prudentes testatur Marius Salomon

Salomó in.l.2. ff. dè legib. versi.in hoc jure tàm vario. Et Cordoua in suo quæstionar. lib. 1. quæst.29.pèr totam. ¶ Et vltrà rationem, quá Couarru.adducit èx Aristotele ego alteram affero (scilicet) quià peccatú est mors Animæ & potiùs debet seruari vita Animæ, q̃ Corporis. vt dicit Abb.in.d.c.2.n.6.& in.d.c. sacris.n.5. isto titulo.

2 ¶ Et vt hanc conclusionem sciamus (prout periti scire debét) vltrà illud, quod Menochius latè & benè disseruit in suo tractatu dè arbitrar.Iudi.lib.2.centur.4.cap.354.pèr totum, est sciendum, q̃ Lex duodecim Tabularum, & Lex Acquilia pugnabant intèr se. ¶ Nam Lex duodecim Tabularum etiàm seruos in his noxalibus dominis parere nolebat. ¶ At Lex Acquilia eis (nisi fecissent) perituris parcebat. vt videre est in.l.2.§.is.qui nó prohibet. ff. dè noxalib. ¶ Vltrà hanc pugnam alia non minor inerat intèr ipsos legum latores. Nam Papinianus (qui fuit tempore Caracallæ Imperatoris anno.200. à natiuitate Domini) lib.1. diffinitionum dicit: lex est delictorum (quæ spontè vel ignorantia

contrahuntur) coertio. vt patet in. l. 1. ff. dè legib. iddem dixit Martianus (qui fuit contemporaneus Papiniani) sequutus Demosthenem oratorem: qui antè eos illud dixerat, vt habetur in. l. 2. ff. dè legib. si est coertio eorum, quæ sponte committuntur, à contrario sensu non erit coertio eorum, quæ metu committuntur. Cùm contrarius sensus legis prò lege habeatur pèr. l. qui testamento. §. mulier. ff. dè testa. ¶ Et Iulianus (quem sequutus est Vlpianus) qui fuit post Papinianum, & Martianum (nàm fuit tempore Alexandri Imperatoris anno à natiuitate Domini. 230.) tenuit in vtroq; casu siuè sponte, siuè metu delictum commissum puniri. vt videre est in. d. §. is qui prohiber. d. l. 2. ff. dè noxalib: & sic èx diametro isti legum latores pugnant. ¶ Et ipse Vlpianus lib. 71. àd edict. dixit: àd ea, quæ non habent atrocitatem facinoris, vel sceleris ignoscitur seruis: si dominus, vel ijs, qui vicè dominorum sunt (veluti tutoribus, & curatoribus) obtemperauerint: vt habetur in. l. àd ea quæ non habent. ff. dè regulis juris. ¶ Superuenère posteà Iura Imperatorum,

rursus, quæ mediam viam elegerunt: quià neq; impunitum reliquere, neq; pena ordinaria (sed mitiori) puniere. vt patet in. l. seruos. C. àd Leg. Iul. dè vi Publi. vbi Valentinus, & Theodosius rrescripserunt: seruos violentiam conmitentes vltimo supplicio adficiendos, sed id metu dominorum perpetrantes metallo damnãdos. & in. l. 2. C. dè sepul. violat. vbi Costantinus seruũ sepulchri violati rreum metallo addicendum constituit, sed domini jussione facientem rrelegandum. ¶ Ius verò Canonicum antiquum simpliciter disposuit, iddem, quod Vlpianus (scilicet) prò nullo metu malum esse faciendum. vt patet in. d. c. Lotharius Rex. 31. quæst. 2. & in. c. ità nè. 32. quæst. 5. ¶ Sed jus nouum se àd normam Imperatorum rredegit, vt patet in. d. c. sacris. isto tit. Cujus verba sunt: licet metus attenuet culpá, quià tamèn eá nõ prorsus excludit. &c. ¶ Et sic rresolutio est, q; prò nullo metu est faciẽdũ aliquod factum cõtinens peccatum mortale, sed si factũ fuerit, nõ pœna ordinaria, sed mitiori puniẽdũ. vt patet èx dictis juribus. scilicèt èx. d. l. Seruos. & èx. d. l. 2. & èx. d. c. sacris

Quã rresolutioné tenent Tiraquel. in tract. dè poen. téperád. caus. 36. n. 3. & Petr9 Roiz in decis sionibus Lituanicis decissio. 3. à. n. 205. vsq; àd. 232. qui multos casus ibi ponit. ¶ Istam Resolutionem Couarru. nititur distinguere, seù meliùs loquendo, confundere in. 4. decretal. 2. par. c. 3. §. 4. n. 7. dicẽdo: eam procedere in grauibus solummòdò, & non in atrocioribus. ¶ Prò cujus intelligentia est sciendum: ꝙ delictorum quædam sunt læuia, quædam grauia, quædam grauiora, quædam grauissima. vt doctores in. l. læuia. ff. dè acusat. & pèr Bar. in. l. non solum. § si mandato. ff. dè in jur. n. 7. ¶ Hoc præsuposito ego nolo acquiescere distinctioni Couarru. Tum quià. d. l. seruos. loquitur in violentia, prò qua imponitur pœna mortis, quod est delictũ grauissimum secundùm distinctionem Bartoli. d. n. 7. Tùm quià. d. c. sacris. loquitur in distinctè, & generalitèr est intelligendum. tex. in. l. dè pretio. ff. dè publitia. glo. in. c. 2. dè conjugio leprolor. verb. generali. Tiraquèl. in prin. l. si vn. q̃. C. dè rreuocand. donat. n. 66. Tùm quià Doctores simplicitèr tráseunt cùm hac nostra rresolu-

rresolutione non distinguendo vt in suprà allegâtis, & patet èx Luduuicó Carreriò in sua practica criminali supèr parte dè homicidio. §. sequitur èx quibuscausis excusetur mandatarius.n.4.¶ Et ista sunt addenda Iulio Claro in pract.crimi.§.fi.quæstio.60.n.17.

3 ¶ Ampliatur nostra principalis conclusio, quod non solùm sit punibile factum continens peccatum mortale quantocumq; metu mortis fiat, sèd etiàm si contineat solum modò peccatum veniale: quià neq; istud impunè committitur, etiam si metu mortis naturalis committatur. tex. in.c.primum.& in.c.nèquis 22.quæst.2. Abb.in.d.c.sacris. isto tit. n.5. & Sanctus Thomas.secunda secundæ.quæst.110.arti.3.Couarr. vbi suprà.n.3.

4 ¶ Quæ nostra conclusio principalis, & ejus ampliatio debent intelligi, & procedunt, quandò àb aliquo compellimur alterum lædere, nõ autèm quandò contrà aliquem nos lædere volentem deffensione vtimur, quià tùnc non cõmittitur peccatum, neq; irregularitas. tex.in.l. vt vim.ff.dè Iust.& jure. & in cle. si furiosus. dè

homicidio.ita dicit,& intelligit Abb.in d.c.sacris.n.5.& in.c.2.de vit.& honesta.cleri.n.2.& Petrus Roiz in decisio.Lituani. decis.3. n.199.cùm sequent.& Iulius Clar. lib.5.sententiar.§.homicidium.n.24. ¶ Rationem differentiæ ponit Abb. vtrobiq; dicendo, q̃ quandò quis occidit suum agressorem potiùs videtur pati,q̃ agere,& q̃ agressor videtur potiùs à se ipso occisus q̃ ab agresso.

5 ¶ Et in tantùm deffensio est licita, q̃ etiàm si agressus diligentèr animi concientiam examinauerit,ea q; fecerit,quæ ad salutem spirituale sunt à fidelibus agenda,possit occidere inuassorem,quem scit esse ob illam inuasionem in peccato mortali.vt tenent Ioan.Maior,& Soto, quos rrefert,& sequitur Couarru.in.d.cle.si furiosus in.3.par.§.vnico.n.1.in fine.vbi rreprobat eos,qui contrà sentiunt. ¶ Non tamen negatur esse tùnc magis meritorium permitere se occidi,q̃ occidere,ex.c.non est nostrum.23.quæst.5.& ex alijs.dd.quos rrefert,& sequitur ipse Couarru.in.4.decretal.2.pár.c.8.§.12.n.17.

rrepro-

rreprobató Paulo Castren. qui contrarium voluit. ¶ Sèd contrà nostram intelligentiam insurgit glo. in. d. l. vt vim. verb, nàm jure, dùm tenet, q̃ illa lex procedit dè jure fori, non cœli. cui fauere videtur doctrina Domini nostri Iesu Christi. in Euangelio Mathei. c. 5. dicentis: ego autèm dico vobis non rresistere malo: sèd siquis tè percusserit in dexterã maxillam tuam, prebe illi & àlteram. ¶ Sed tamèn rresolutio est, q̃ intelligentia nostra est vera, & q̃ prædicta glosa perperàm loquuta est, idèo q; communiter rreprobatur à Doctoribus ibidem, & àb alijs quos rrefert, & sequitur Couarru. in. d. cle. si furiosus. dè homicidio. 3. part. §. vnico. n. 1. & Frater Cordoua in suo quæstionario. lib. 1. c. 38. vbi latè tractat materiam. ¶ Neq; obstat prædicta authoritas Euangelij, quià non aduersatur nostræ conclusioni, vt patet èx distinctione Episcopi Abulensis super d. c. 5. quæst. 338. Cujus verba (quià àb omnibus non habetur) hìc trãscribam. dicit enim: aùt fecit animo nocendi: aùt solùm animo deffendendi. Si animo nocendi peccat, quià rrepugnat hoc charitati.

 si autèm

si autèm animo defendendi rrem suam non peccat: quià hoc potest stare cum charitate. Si tamèn videat aliquis improbitatem volentis inferre injuriam, vel damnum: & quòd non potest rresistere ei, nisi malum inferendo, licitum est infirmis (idest imperfectis) hominibus hoc facere, licet non debeant occidere aliquem, vt rres suas deffendant (vt ostendimus suprà quæstio. 110.) quam libet tamèn aliam impugnationem facere licet, & hoc dè Iure Diuino. dè Iure autèm Humano impunitus est qui occiderit latronem in via, cùm non possit alitèr rres suas liberare. si autèm est perfectus, debet abstinere: & potiùs debet pati, quòd tollantur sibi temporalia bona, aùt inferantur injuriæ, q̃ rresistere, quandò rresistendo timet, quòd sequantur indè vulnera, aùt mors, vèl pereat charitas intèr proximos, & in hoc est perfectio, velle potiùs temporalia bona perdere (quæ deffendere licitum est) q̃ proximo nocere, vel charitatem ponere in periculo. & istam perfectionem tangit Christus hic. vndè dicit Augustinus lib. dè sermo. Domini.

quòd

quòd justicia Phariseorum erat minor (scilicet) non excedere modum vindictæ. hæc autèm est incohatio pacis; & perfecta pax; talem penitus nolle vindictam. vndè ponuntur Gradus circà justitiam, & in justitiam in retributione. Primus est, quòd rredatur maius malum prò minori malo. Medius est, æquale malum rredere. Perfectus gradus est, nolle malum rredere. Sunt autèm intèr istos alij Gradus, vt omnes cōprehēdantur, dicendum est, quòd sunt sex Gradus in hoc: Quorum primus est, malum inferre illi, à quo nihil suscepimus, & iste maximè à justitiâ distat. Secundus est, cùm læsus rrependit malū prò malo, & tamèn rrependit plus, quàm passus est; & istud est malum, licet minus. Tertius est cùm læsus malum rreddit tantum quantum passus est, & iste nō solum licitè, sed etiàm misericorditèr, si plus potens inferre, voluit solum æquale rrependere. Quia grauius puniri debebat, qui priùs alium offendit. Quartus est, quandò læsus rrependit, minùs tamèn, quàm suscepit. & iste pertinet àd misericordiam. Quintus est, quandò læsus nihil vult rredere, sed

tremittit, & iste magnæ perfectionis est. Sex-
tus est, quandò non solum non retribuit ma-
lum, sed etiam paratus est maiora mala susti-
nere, & iste est gradus perfectissimus, istum
Christus posuit dicens: non resistere malo; ná
non dixit, non vos vindicantes, sed non resis-
tere malo, quod est permittere, eum plura ma-
la inferre si voluerit: de his etiam gradibus tan
gitur. 23. quæst. 3. c. sex differentiæ. Dicendum
tamen est, quandò quæritur generaliter an li-
ceat resistere malo? Quòd vindicare prò malo
iàm suscepto non est semper licitum. resistere
tamen malo (quod est prohibere eum, ne mala
faciat) omnibus hominibus licitum est, & om-
ni tempore, immo est meritorium, vt non per-
mittatur proximo peccare; nisi quandò ex def-
fensione timetur scandalum aliquod, vel quod cha
ritas periclitabitur: quià tunc saltem perfectis
viris non est licitum resistere. Hactenus Epis-
copus Abulensis.

6 ¶ Et in tantum ampliatur nostra intelligen-
tia, & conclusio (scilicet quod occidere inuasorem
nō sit peccatum) quod sacerdos celebrans missam

si agressus occiderit inuasorem aliter mortem vitare non valens, poterit manibus sanguinolētis missam perficere, ita dicit Elias Reg. in expositione casus d. cle. si furiosus, & Ioan. de Lign. in tract. de justo bello. quem refert, & sequitur Abb. in d. c. 2. de vita, & honesta. cleri. n. 2.

7 ¶ Est tamen aduertendum ad materiam deffensionis, & ampliationum ejus, quod debet intelligi, quod sit fienda cum moderamine inculpatæ tutellæ: per tex. in, l. 1. C. vnde vi. ¶ Et quando dicatur fieri cum moderamine inculpatæ tutellæ deffensio, nititur explicare glo. in d. l. in verb. moderatione. dicendo: quod istud moderamen consideratur circa tria. Primo circa modū se deffendendi. Secundo circa tempus. Tertio circa causam deffensionis. quos tres modos late prosequitur Bologn. in consil. 36. versi. verum si dicatur. & Blancus in practi. criminali folio mihi. 126. n. 2 vbi dicit comuniter teneri. prout refert, & sequitur Iulius Clarus in lib. 5. sententiar. §. homicidium. n. 34. & etiam late prosequitur Luduui. Carrer. in sua pract. criminali

tract. dè homicidio. §. circà quartum. n. 2. quem hic nõ repeto, quià ab omnibus haberi potest. ¶ Sèd tamèn terti resolutio est, q. nimo dicitur moderamen inculpatæ tutellæ, quandò alitèr se deffendere non potest. tex. expres. in. l. scientiã. §. qui. cùm alitèr. ff. àd Leg. Acquili. quàm adducit Bar. in. l. furem. ff. àd Leg. Cornel. dè Sicar. n. 3. & in. d. l. 1. C. vndè vi. n. 71. & Ioãnnes Milleus in sua practica criminali in secundò tesse. n. 15. & Angel. dè malefi. verb. & dictus Titius se deffendendo. n. 7. & Nauarr. in suo manuali latino. c. 15. in prin. n. 3. ¶ Et pœna excedentis modum est arbitraria, vt Menochius in tract. dè arbitrar. lib. 2. Centur. 3. cap. 278. pèr totum.

8 ¶ Ad nostram principalem conclusionem (quæ se habet potiùs mortem naturalem esse subeundam, q. peccatum mortale, seù veniale committendum) prodeundo, referre libet aliquas quæstiones, & illationes annectere. ¶ Et inprimis referam quatuor quæstiones à Mario Solomone explanatas in. d. l. 4. ff. dè legib. versi. hinc pulchræ quæstiones. ¶ Prima est àn fame periturus possit àb excommunicato cibum

petere? Quam quæstionem antè eum tetigit Abb.in.d.c.sacris.isto tit.n.4.¶ Secunda àn lapsus in puteum nè ibi pereat possit àb excommunicato opem petere? ¶ Tertia est àn proffessus (qui carnes prohibetur manducare lege proffessionis) si venit in eum locum vbi nulla alia rre nisi carne cibari potest, possit vti carnibus, nè fame pereat. ¶ Quarta àn jussus à Tyranno occidi si àb esu carnium abstinuerit, àn possit eis vti? Et Respondit communiorem opinionem Theologorum, & Canonistarum esse vt in tribus primis casibus licitum sit id facere.in quarto autèm non. vbi adducit aliquas historias veteris Testamenti dè Iudeis, qui proptèr famen porcinas carnes contrà legis prohibitionem impunè sumpsere. & dè Dauid qui panibus propositionis vsus est. & dè Machabeis qui potiùs mortem subiere, q̃ carnes à lege prohibitas dè mandato Regis Antiochi gustare voluerint. ¶ Rationem differentiæ inter vnum, & alteros casus asignant.dd. (vt ipse dicit) quià multum differt, Naturæ obedire nè pereat, vèl in contemptum Diuinæ Legis

hominibus magis, q̃ Deo òb mortis timorem placere, ſicùt aliud eſt ſe ipſum occidere, aliut àb alio jugulari, ¶ Antonius autèm de Butrio in.d. c. ſacris. iſto tit.n. 9. in fine dat aliam (ſcilicet) quià primo caſu (& iddem eſt dicendum dè duobus ſequentibus (principium mouens mortem venit àb intrà: nàm patiendo mortem proptèr famem quis diſponit in ſe ipſum,ita ꝙ videtur ſe ipſum occidere:èx quo po teſt ſibi ſubuenire .ſed in vltimo caſu principium mouens mortem venit àb extrà, quià alius minatur,& iſte videtur pati, & non agere. ¶ Abbas etiàm ibidem. n. 7. dat aliam rationẽ dicendo:quià maleficia diſtinguuntur propoſito,& voluntate: & ſic qui communicat cùm excomunicato proptèr famem, non agit cùm eo communicare, neq; committere iniquitatem,ſed principaliter ſubuenire neceſsitati ſuæ. is qui communicat proptèr metum, agit committere iniquitatem, quià àd ipſam committendam compellitur, quam committere non debet.

¶ Ego autèm addo prædictis caſibus alium

caſum

casum (scilicet si quis est justè damnatus, vt fame moriatur, non peccat sumendo cibum sibi ministrantum, quià non sumere esset se ipsum occidere, quod non licet. ita diçit Stephan. qué sequitur Ancharran. in cle. 2. dè rrejùdicat. n. 13. Quod confirmo pèr. dd. tenentes q̄ justè condemnatus àd mortem, seù aliam pœnam posSit fugere carcèrem àbsq; pecato, quos rrefert Azebedo in Rubrica dè legibus. quæ est tit. 1. lib. 2. Recopilat. n. 15.

9 ¶ Infert q; ibidèm Marius Salomó in versi. dè viris bonis: q̄ aduocatus potiùs debet subire mortem, q̃ nocentem deffendere, aùt innocentem condẽnare. vbi adducit exemplum dè Papiniano Iuris consulto, qui potiùs voluit àb Imperatorè Caracalla occidí, q̃ ejus jussu parricidam qnemdam excusare. ¶ Et exemplum Quinti Mutij Sceuolæ Auguris, qui truculento Syllæ rrespondit potiùs passurum mortem, q̃ Caium Marium (à quo Vrbs, & Italia seruata fuit) hostem judicare.

10 ¶ Infert etiàm ibidèm (in versi. hæc fortisSimum) contrà milites Rhodios, qui Clará Rho-

dum, & Reipublicæ Christianæ satis vtilem, àc necesariam Turcis traddidere, quià prius debebant sub mœnibus illius occumbere.

11 ¶ Inferunt q; dd. correctionem àd Accursium in. l. si familia. ff. si famil. furt. fecis. dicatur verb. agi potest. in fine, vbi dicit: q; si seruus inuitus paruit, periturus si non paruisset, nullum esse delictum. ¶ Et àd Cynum in. d. l. 1. C. vndè vi. n. 8. qui sequendo Petrum tenet iddem, quod Accursius. ¶ Et àd Bart. in. l. 2. §. is qui. n. 1. ff. dè noxalib. vbi. iddem tenet. ¶ Quos rreprobat Abb. in. d. c. sacris. n. 5. & Tiraquel. in. d. tract. dè pœn. temperand. caus. 36. n. 3. & Petrus Roiz. d. decissio. 3. n. 198.

12 ¶ Infero q; ego metum captiuitatis, neq; mortis non excusare captum àb hostibus in bello justo quin teneatur adimplere contractus àb eo supèr rredemptione sua celebratos. tex. in. l. nàm, & Seruius ff. dè negot. gest. notat optimè Fortun. Gartia in. l. conuentionum. ff. dè pact. quem sequitur Couarru. in. 4. decret. 2. par. c. 3. §. 4. n. 13. ¶ Namq; hæc decissio innititur fundamento illo q; hosti seruanda sit

fides,

fides, etiàm à priuato præstita, vt ibidem Couarrub. qui adducit allegationes. n. 14.

¶ Infero q; etiàm, ꝙ si captiuus rrelaxetur pacto, seù juramento, ꝙ rreddat àd mortem subeundam, si justè erat captus tenetur rreddire aliàs non. tex. in cle. 2. versi. notorium. de rrejudicata juncta glo. verb. pèr violentiam, & ibi Cardinal. n. 1. versi. quartò nota. & ibi Ancharrá. n. 12. & 13. & ibi Imola. n. 60. ¶ Quod cõfirmo autoritate. dd. dicétiũ: ꝙ justè cõdemnat9 àd morté, seù aliá pœna nõ posse fugere à carcere absq; peccato morta. quos rrefert Azeb. in Rub. dè legib9. (quæ est) tit. 1. lib. 2. Recop. n. 25.

23 ¶ Inferoq; etiàm, ꝙ si aliquis habet à Rege seù àb alio Domino Fortalitiũ, vèl Turrim, potiùs debet omnia mala pati, àc etiàm mortem naturalem, q̃ eam hostibus traddere, seu inimicis Domini sui, & si contrà fecerit tenetur crimine Læsæ Majestatis. tex. express. in. l. 6. & . 12. tit. 16. par. 2. Cujus verba non transcribo, quià àb omnibus habetur. Super qua lege fecit mirabilem tractatum (sermone Hispanno) *El Doctor Antonio Aluarez*.

¶ Infero q; etiàm correctionem àd Gigantem, & àd alios, quos rrefert in tract. dè Rebell. lib. 3. quæst. 4. tenentes non esse Rebellem, qui pèr metum rrebelionē fecit. quià potiùs debet pati mortem, q̃ tale quid committere.

15 ¶ Infero q; hæreticum esse qui pèr metum hæresim committit. quod & comprobatur pèr Palat. Rub. in tract. dè rretent. Reg. Nauarræ par. 3. §. 1. & 2. pèr totos. Licet excusetur, si in corde, & animo seruauit se Catholicū. vt adducit Rojas in suo tract. dè hæreti. pri. par. n. 108. & 2. par. n. 276. assersio. 29. & sic excusatur Aaron à vitulo conflatili. Exodi. cap. 31. vt ibi glo. interlinealis, & ordinaria, & Nicolai dè Lyra. quæ doctrina mihi est suspecta dicente Euangelio Mathei. c. 10. qui negauerit me coràm hominibus negabo, & ego eum coràm Patre meo. prout Rospondit beatus Gordius amicis suis persuadentibus, vt fidem verbis negaret, vt se à morte temporali liberaret, & eam corde rretineret, vt patet in ejus vita quæ habetur sermone Hispano *enla hagiographia, y vidas de sātos del Doctor Iuā Basilio Sātoro* in 3. die mēsis Ianuarij.

¶ Infero

36 ¶ Infero q; etiàm cauendum à Mario Salomon.in.d.l.2.ff.dè legib.in quantùm verba græca Demosthenis rrelata àb illa legê alitèr in Latinam linguam vertit,q̃ ipse textus vertit,Nam textus exponit:coertio eorum (quæ spontè,vel ignorantià) delinquuntur. ipse verò exponit: coertio autèm voluntariorum; & inuoluntariorùm peccatorum.dè quà tradductione non est curandum: multiplici rratione. ¶ Prima quià legis tradductio à nobis seruanda est. c.1. dè constitutio.Euerard.in suis topicis legalib.c. àb autoritate.n.2. ¶ Secunda quià Budeus ibi transit cùm tradductione illius legis. & iddem fecit Altiat. vir linguæ Græcæ satis peritus in lib.4.dispunctio.c.14.¶ Tertia quià isthæc dictio in voluntarium est terminus æquiuocus: 37
quià significat omne illud, cõtrà quod rremur murat voluntas,vt dicit Scotus in.4.sententiar. dist.14,quæst.1.arti.3.& sic comprehendit, tàm 38
quod ignorantèr fit,q̃ quod coactè fit. vt suprà diximus in euidentialibus.n.30. quàm òb rrem ipse Marius Salomon ibi dèm subnectit tractatum dè inuoluntario pèr ignorantiam. & cùm

possimus vti terminis proprijs,&particularib9, non debemus vti æquiuocis, òb euitandá obscuritatem,& confusionem.pèr tex. juncta glo. in.c.erit autem lex.4.distinct.vbi dicitur, q lex debet esse manifesta, nè aliquid pèr obscuritatem in captione contineat,& glo.verb. captione.dicit: nè aliquis captiosè, possit eam interpretari. ¶ Et sic dicit Bal. in.l. præcibus. C. dè impuber.& alijs substi tut.n.58. versi. neq; obstat dictio: q confusè, & obscurè posita nihil operátur. ¶ Et Boetius dicit:quod multipliciter intelligitur, ejus veritas ignoratur. quem rrefert,& sequitur Socin.Iun.in.l.1.ff.dè acquiren.posiesio.n.241

17 ¶ Infero etiàm Militem (qui in acie primus òb timorem,& metum hostium fugit, vèl languorem simulat) capite puniendum. tex. in. l. omne delictum ff.dè rre Militari.

18 ¶Infero etiàm Seruum non excusari,si metu mortis non tulit opem Domino.eo quià debet salutem Domini suæ propriæ salùti anteponere pèr tex.express.in.l.1.§.juxta.ff.dè Senat.Cósult.Sillaniá.& pèr.l.cùm Dominus eoti. ibi. &

objectu

objectu corporis. & glo. in. c. vnico. dè alienat. pater. feud. §. nõ est consuetudo. verb. potuerit. & Bal. in. c. 1. quib. mod. feud. amittat. in prin. n. 8. & ibi Affict. n. 18. & præposit. n. 5. & Eucrard. in topicis legal. c. à seruo àd Monachum. n. 11. & tex. in. l. 5. ti. 21. par. 4. & in. l. fi. ti. 8. par. 7. & Gre-
19 gór. Lopez. in. l. 2. ti. 19. par. 2. glo. 6. ¶ Quod non procedit in vassallo: quià potest propriam salutem anteponere saluti Domini vt glo. 1. in prin. in. d. c. 1. quib. mod. feud. amitt. quã ibi sequitur Isernia. n. 4. & Bal. n. 8. & Affict. n. 18. præ posit. n. 5. Glo. etiàm in. c. vnico. dè alienat. pater. feud. verb. potuerit. d. §. non est consuetudo. Quam sequitur Iacobucius dè Franchis. in. c. 1. quib. mod. feud. amittat. n. 6. tenet etiã Albert. Brunus in consil. 185. versi. tertiò. volu. 2. & Eucrar. vbi. suprà. & in. c. à liberto àd vassallum. n. 12 & est comunis opinio teste Alberi. quem sequitur Greg. Lopez in. d. glo. 6. licet glo. d. §. juxtà. verb. saluti eorum. contrarium tenuerit arguẽdo dè seruis àd vassallos, quæ in hoc errauit.

¶ In tantùm, q̃ potest vassallus se a Domino deffẽdere eum non castigante, sed in jurjante,

vel injuria offendente. vt traddit Albet. Brun. in cōsil. 176. per totum. volu. 2. vbi id optimè tractat, & deffendit. ¶ Quòd nō poterit facere, quádò eum voluerit castigare, & non injuriare.

21 ¶ Quià quandò offensa est licita, deffensio facti denegatur vt Bar. in. l. facultas. n. 3. C. dè Iure Fis. lib. 10. quem rrefert, & sequitur Ioan. Milleus in. d. sua practica in secundo teste, n. 20. Detius in. l. hoc jure. ff. dè rregul. jur. n. 3. quem rrefert, & sequitur Bossius in suis tracta; varijs tit. dè plurib. violent. n. 75. & Nauarrus in. d. manuali lati: d. c. 15. versi. qui peccant. n. 8.

22 ¶ Nàm deffensio facti. (licet sit dè Iure Naturali per. d. l. vt vim) tamèn èx causa tolli potest. vt traddit benè Nellus in tract. dè Bannitis in. 2. parte secundi temporis. n. 2. vbi allegat. & in. n. 49. in versi. quibus sic rrespondetur.

23 ¶ Et quià non erit àbsrre quid in famulis liberis hominibus conductis tenendum sit explicare? Dico, ꝙ hos famulos Dominus potest parcè, & moderatè (non tamen injuriosè) castigare, tex. in. l. rrespiciendum. §. 1. ff. dè pœnis. tex. in. l. 9. ti. 8. par. 7. si autèm injuriosè voluerit

castigare,

castigare, planum est, ꝙ in isto casu deffendere se poterint, quià non jurè fit, & patet à cótrario
24 ex. d. l. partitæ. ¶ Sèd quid si Dominus voluerit eos occidere, & alitèr mortem vitare non possint, nisi Dominum occidendo an possint eum occidere? ¶ Prò cujus declaratione est primò examinandum àn isti famuli in deffensione Domini possint salutē propriam saluti Domini anteponere? Vel è contrà? & Doctores quos rrefert, & sequitur Gregorius Lopez in. l. finali. ti. 8. par. 7. in glo. 1. tenent ꝙ possint propriam salutem Domini saluti anteponere, quá opinionem etiàm tenet Matient. in. l. 2. ti. 5. lib. 5 Recopilatio. glo. 3. n. 1. &. 2. Sèd ego teneo contrarium, immò, ꝙ teneantur salutem Domini saluti suæ ânteponere. & hoc probo pèr ipsam legem partitæ, quæ expresse id disponit cujus verba sunt: *Acorrer deuen los siruientes, è los sieruos dè casa del señor &c.* & subdit: *è este acorrimiēto les deuen fazer amparādolos con las manos, o con armas, ò poniēdose en medio dè aquellos que los quieren matar* ecce: quomodò textus ipse expressè disponit quid agere debeant isti famuli: *que son*

 los

los Siruientes ¶ Neq; facit contrà istam legem partitæ. l. cùm dominus. ff. àd Sillanian. Quam prædicti doctores allegant prò se. Immò contrà eos facit, & prò dicta lege partitæ. & sic contrà eos eam rretórqueo. dicit enim: cùm dominus occiditur, auxilium ei familia ferre debet, & armis, & manu, & clamoribus, & objectu corporis &c. ¶ Illam dictionem familia exposuit lex. partitæ *siruientes, y sieruos*. Et magis clarè l. 6. tit. 33. par. 7. ¶ Et si talis expositio. àb illis legibus facta non esset, ita esset facienda pèr tex. in. l. Aediles. §. familiæ. ff. dè. Aedilit. edict. cujus verba sunt: familiæ appellatione omnes (qui in seruitio sunt) continentur, etiàm liberi homines, qui bona fide ei seruiunt. & facit tex. in. c. fi. dè verbor. significatio.. in. 6. Et ibi Doctores. ¶ Et sic decisio ista (scilicet q̃ isti famuli liberi teneantur salutem Domini suæ propriæ anteponere) textualis est, & non opinio mea. ¶ Hoc sic præsupposito etiàm primetendum est, quod in numero suprà proximo diximus: q̃ possunt isti famuli se à Domino injuriante deffendere.. ¶ Quid ergò dicendum est in

questio-

quæstione nostrà? Respondeo ꝙ si Dominus famulum istũ vult occidere injuriosè, & famulus alitèr mortem vitare non potest, ꝙ possit Dominum occidere, etiàm si sit Rex, vel Papa, & est communis vt Plaça dè delictis. 1. par. c. 28. n. 7. versi. illud. quem rrefert, & sequitur Iulius Clarus in lib. 5. sententiar. §. homicidium. n. 30. licet in hoc dè Rege, & Papa deuiet Soto dè justitia, & jure. lib. 5. quæst. 1. arti. 3. proptèr majus malum Rei Publicæ, cui astipulatur Nauarrus dè deffensio. proximi. n. 24. quibus ego accedo. Si autèm justè vult eùm occidere, potiùs debet mortem pati, q̃ Dominum occidere: quià occidendo Dominum peccat mortalitèr, cùm illicita sit deffensio vbi justa est offensio vt diximus suprà n. 21. & tenet Iulius Clarus vbi suprà.

25 ¶ Et transgressio etiàm legis humanæ justæ obligat àd peccatum mortale, vt videre est pèr Abbatem in c. 1. dè cõstitu. n. 9. & in Nauarro in suo manua. lati. prælud. 9. n. 7. cũ sequẽt. ¶ Neq; obstat, ꝙ tenetur famulus salutem Domini saluti suæ anteponere, quià aliud est fidelita-

temDomino debitam adimplere moriẽdo prò ejus deffensione, aliud se àb injuriante deffendere.

26 ¶ Dè liberto asserit Euerard.in top.legal.c.à liberto àd vassallum n.12. non teneri salutem Domini suæ anteponere.pèr.l.hæ demum.ff.dè oper.liberto. quæ lex id nõ probat.sèd ego distinguo:aùt est manumissus liberalitate Domini, & tunc q teneatur. aùt pretio rrecepto, & tùnc procedat opinio Euerard. judicare enim debemus dè liberto liberalitate Domini, sicut dè seruo ne Dominus òb liberalitatem suam periclitetur.pèr tex.in.l.nè liberalitate.ff. dè rre judi.immo,& si volueris tenere in distinctè cõtrà Euerardum habes textum optimum in.l.Titius.ff.dè obsequijs parent.& patro.præstandis, quem benè nota,& signa. multùm enim differunt libertus, & vassallus. vt vidère licet pèr Iustùm Reube.in tract.dè testib.in.2.par.n.110. & sic Zazius lib.1. singul. Responso.cap.3.n.88.dixit non procedere argumentum dè liberto àd vassallum. & Barbat.in.c. causam matrimonij.dè off.delegat.n.12.in fi.

RECA-

RECAPITVLATIONES.

§. 2.

METVS àn operetur in sacramentis inquibus imprimitur caracter? n. 1. & n. 27.

Ordo sacer pèr metum, conditionalem susceptus àn valeat? n. 2. & n. 5. cùm seq. vsq; àd fi. §.

Concilij Tolentani dispositio circà off. Ecclesiastica pèr metum suscepta, n. 3. & n. 33.

Concilium particulare disponens supèr illud, quod tangit omne in vniuersûm dicitur Concilium generale. n. 4. & n. 33.

Authoritas, nec multitudo Doctorum non debet nos mouere. 6.

Metus non operatur in Baptismo, ideò Baptizatus pèr metum tenetur stare fidei. 7.

Episcopus aliquem ordinans, vel consecrans pèr metum punitur. 8.

Voluntas coacta voluntas est. n. 9. & n. 25.

Continentia est in sacro ordine. n. 10. & n. 26.

Ordinatus pèr metum rrecipit caracterem. 11.

Caracter imprimitur in anima, & est indilibilis. 12.

Voluntas libera rrequiritur inspiritualibus. 13.

Voluntas libera quandò rrequiritur, non sufficit voluntas sinè qualitate libera.

In dubiò prò libertate sententiandum est. 14

Opinio humanior est tenenda in varietate. 15

Humanius nihil est, q̃ quis fruatur libertate, quam Deus sibi deriliquit.

Regulæ sempèr stare debemus, quandò non inuenitur exceptio expressa. 16.

Opinio coherens rregulis juris est tenenda in varietate opinionum. 17.

Capitulum. dè Iudeis. 45. dist. nòn potest in duci in argumentum àd sacros ordines, 18.

Argumentum à simili rrequirit duo copulatiuè.

Dissimilitudinem quæsint, quæ causent.

Argumentum dè Baptismo à l ordines non procedit, quià in multis differunt. n. 19. vsq; ad n. 24.

Differentiæ intèr Baptismum, & ordinem Sacrum.

Fides non contemnitur, etiàm si ordinatus in sacris contrahat matrimonium.

Matrimonium est vnum de septem sacramentis legis Euamgelicæ.

Castitas est in matrimonio.

Baptismum est sacramentum salutis, & necescitatis

tis copulatiuè. 20.

Ordo Sacer est Sacramentum salutis, sed non necessitatis.

Papa dispensare potest cùm ordinato in sacris, vt contrahat matrimonium. 21.

Papa non potest dispensare, quòd non baptizatus consequatur vitam æternam.

Fides est summè priuilegiata, & in ejus fauorem multa statuuntur contra rregulas juris. 22.

Arguere nòn licet dè materia priuilegiata, àd non priuilegiatam.

Baptizatus paruulus non potest desilire â Batismo adueniente pubertate. n.23.

Paruulus ordinatus in sacris rrecipit caracterem, & adueniente pubertate potest desilire àb ordine.

Capitulum. vbi ista. non disponit supèr validitate ordinatorum pèr metum. 24.

Capitulum. meritò. loquitur dè actibus, in quibus sufficit voluntas simplicitèr. 25.

Votum ànsit in suceptione Sacri ordinis. 26.

Impreßio caracteris, & obligatio multûm differunt interse. 27.

zen premia que rreciba ordem, amenazandole, que le tomaram el beneficio sino se ordenare, maguer que el consienta por tal miedo como este, pues rrecibio la orden de fuera, ya finca el alma dentro señalada por ella: de manera que es tenudo de biuir sin casamiento (si a la sazon que lo ordenaron no era casado) por que la orden sagrada a tal virtud, que maguer no prometa de guardar castidad el que la rrecibe, tenudo es de mantenerla.

3 ¶ Facit etiàm Concilium Tolletanum octauum, vbi extat dispositio in hæc verba: quicumq; (etiàm si inuiti) àd Ecclesiasticarum offitia Dignitatum assumuntur, desserere (quam semel rreceperunt) gratiam, donumq; nequaquàm audeant. Siuerò àd con jugia, mores q; sæculi rreddire attentauerint, omni Ecclesiastica Dignitate priuentur, & Apostatæ habeàtur, & in Monasterio (donèc vixerint) sùb pœnitentia detrudantur.
4 ¶ Prò quo Concilio facit: ꝙ dici posit Vniuersale (licet sit Particulare) quià istud negotium in Vniuersùm videtur pertinere. Et quotiens rres, quæ tractatur in Concilio Particulari pertinet àd omnes in vniuersùm,

 tale

tale Concilium àb aliquibus vocatur Vniuersale, vt rrefert Conrradus Brunus intractat. dè Legatio. lib. 5. c. 3. antè medium.

5 ¶ Secunda opinio. partem contrariam (scilicet, q̃ iste ordinatus nòn sit astrictus, neq; obligatus ordini, ita q̃ pòsit matrimonium contra here) tenet glo. 1. in. c. vbi ista. 74. dist. & ibi Hugo, & Ioan, & Bernard. & Archidia. n. 2. & Præposit. in sum. illius distinctionis. n. 2. & Turre cremat. etiàm ibidem n. 2. altera glo. in. d. §. itē quæritur dicti capituli. maiores. dè Baptismo. verb. conditionalitèr. & ibi Ioan. Andre. n. & Vincent, & Philip. & Anto. dè Butrio. n. 7. & Cardinal. Zabarel. n. 1. versi, quæro. & Henrri. Boic. n. 7. tenet etiàm Imola in d. c. sacris. isto ti. n. 7. & Barbat. in Consil. 60. volu. 1. quē sequitur Rebūffus in concordat In Rub. dè Regia àd prælat. nomina, faciend. §. 1. verb. spontè. & Gaspar Calderi. in consil. vnico titul. qui cler. vèl vouēt. in fine. tenet etiàm summa Angelica in. verb. ordo. cl. 3. §. 4. Et Raimund. in suasum. tit. dè ætat, & qualitat. ordinand. quē rrefert, & sequitur Astexá, in suasū. lib. 6. ti. 2. arti. 4. quæst. 4.

tenet

In Concilio Toletanno non fuit tractatum negotiũ pertinens àd omnes in vniuersùm.

Negottum Fidei, seù status Ecclesiæ vniuersalis tangit omnes in vniuersùm.

§. 2. AN IN ACTIBVS SACRAmentorum in quibus imprimitur caracter operetur metus?

1 SECVNDA FALLENtia est in actibus Sacramentorum, in quibus imprimitur caracter, quià in his metus neq; annullat, neq; rrescindit. ita dicit Abb. in. c. 2. isto tit. n. fi. idem Abb. in. c. maiores. §. itèm quæritur. dè Baptismo. n. fi. & Præpositus in. c. consultationi. dè sponsal. n. 2. & Sarmiẽto in tract. dè rreditib. Ecclesiæ. pri. par. c. 4. n. 7. & Nauarr. in manuali latino. prælud. 6. n. 6. &. l. 32. tit. 6. par. 1. dè cujus veritate in sequẽti illatione videbitur.

2 ¶ Ex qua fallentia inferri potest, ꝙ ordinatꝰ ordine Sacro pèr metum conditionalem nullo

tenet etiã Ruinal.& summa Rossella prout rrefert Syluest.d.verb.ordo.cl.4. n.1.tenet & nouissimè Nauarr..insuo manuali latino. c.22. n. 51. versi.facit in supèr.¶ & èx fautoribus primæ opinionis nòn deffuerunt, qui palinodiam dè cantarent: nàm Hostien. postq̃ sũmam finiuit, composuit lecturam super Decretalibus, & tetigit hanc questionem èx proffesso in.d.c maiores.colum.pe.supèr ver.conditionalitèr volens. & amplexatus est hanc opinionem. ¶ Et Soto. in.4.sententiar.dist.25.quest.1.arti.2. conclus.3. versi. finali incipit hinc autèm. vbi postq̃ àd vtramq; partem eam ventilauit, in hãc se rresoluit.¶ Et Gregor. Lopez vbi suprà licet dixerit contrariã sæcuriorẽ,fatetur hanc esse dè jure veriorem.& ita obtinui pèr tres sententias.

¶ Ecce quot,& quanti Doctores fauent hu-
6 ic opinioni (juncta pratica) quam òb rrem satis tuta,& sæcura, & certa potest rreputari. sèd cùm apùd me sit trupha authoritate, & multitudine præliare,& vincere.quià nõ èx ea,sèd èx rratione moueri debemus vt latè ostẽdo in me is varijs rresolutionib9 cap dè authori.glosarũ, & Doctorũ ideo accingor àd examen rrationũ

vtriusq; partis. ¶ Et primò ponam rrationes primæ opinionis .& secundò rrationes secundæ opinionis. vltimò rresponsiones àd rrationes primæ opinionis, vt secunda rremaneat tuta, & deffensata.

7 ¶ Prima rratio primæ opinionis est, ne Ordo videatur contemni. argu. tex. in. c. dè Iudeis. 45. dist. vbi textus disposuit: quod Iudei cogantur tenere fidem, quam coacti, susceperunt: nè nomen Domini blasfemetur: & Fides (quam susceperunt) vilis, àc contemptibilis habeatur. & sic videtur hæc rratio sumpta à simili.

8 ¶ Secunda est, argu. tex. in. d. c. vbi ista. 74. dist. vbi Papa arguit Archiepiscopum Rauennatis ecclesiæ, quià quemdam pèr vim cõsecrauit in Episcopum. & subdit hæc verba: denuntiamus autèm, quod si pòst hoc tale aliquid præsumpseris, & aliquem talẽ siuè Episcopum, vel Presbiterum, vel Diaconum inuitum facere posse credideris, ordinationes tibi Rauennatis ecclesiæ, vel Aemiliẽsis noueris auferẽdas. Nihil tamèn dè ordinatis, vel cõsecratis disposuit. Quasi dicat: quod teneantur ordine, vel cõsecratione.

¶ Tertia

9 ¶ Tertia rratio eſt tex.in.c.meritò.15.quæſt. 1.èx quo deducitur rregula:ꝙ coacta voluntas, voluntas eſt.

10 Quarta eſt, quià dicunt quidam, ꝙ votum continentiæ eſt annexum ſacro ordini. argu.c. Diaconi. 28. diſt. vbi tex.in principio loquitur dè ordinandis proteſtantibus ſe velle habere vxores:quià nòn.poſſunt continere, & poſteà ſubdit hæc verba:quicumq; ſanè tacuerint, & ſuſceperint manus impoſitionem proffeſsi continentiam, ſi poſteà àd nuptias peruenerint, à miniſterio ceſare debebunt. ¶ Poterant allegari ad hanc concluſionem alia meliora Iura, quæ ſunt:tex.in.c.cùm olim.dè cleri. conjugat. ibi : votum continentiæ. & tex. in. c. vnico. dè voto lib.6. ibi: illud ſolum votum debere dici ſolemne quantùm àd (pòſt contractum matrimonium) dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit pèr ſuſceptionem ſacri ordinis. & ibi èx eo noctat Domini.n.5.

11 ¶ Quinta,& vltima rratio eſt (quæ Abbaté, & Sarmientum,& legem partitæ mouit) ꝙ ordinatus pèr metum conditionalem rrecipit

caracterem, & q. caracter imprimitur in anima, & est indelebilis vt tex. in. c. quod quidam. 1. quæst. 1. & ibi glo. verb. amittit, & hodiè est tex in. c. 4. sessio. 23. Sacri Concilij Trid.

12 ¶ Expositis iam rrationibus primæ opinionis ad rrationes sæcundæ deuenire necesse est. ¶ Et Doctores prò ea vnicam tantùm adducũt rrionem: scilicet: quià integritas corporis rres est voti, & non præcepti, & suaderi potest, imperari autem nòn tex. in. c. integritas. 32. quæst. 1. & in. c. perlatum. isto ti. Et sic continentia nòn est ni si voluntaria. c. antè triennium. 31. dist. c. præsens clericus. 20. quæst. 3.

13 ¶ Et quià ego huic sæcundæ opinioni adhæreo, eam alijs inconuincibilibus rrationibus fulciam. ¶ Et ideò sit secunda: rratio; q. in spiritualibus rrequiritur (non voluntas simplicitèr) sed cùm hac qualitate libera: vt dicemus infrà c. 9. n. 3. Et quotienscumq; rrequiritur voluntas libera, nòn sufficit voluntas sinè ista qualitate libera. tex. in. c. Pissanis. dè rrestit. spoliat. tex. in. d. c. maiores. in. d. §. item quæritur. dè Baptis. & ibi èx eo notat. Abb. n. 4. tex. in. c.

cùm

cùm locum. dè ſponſalib. & ibi Abb. n. 7. in fina lib. verb. & Præpoſit. n. 1. Glo. in. c. notificaſti. verb. licentiam. 33. quæſt. 5. quam dicit menti tenendam Abb. in. d. cùm locum. n. 6. infi. glo. 1. in c. 1. dè. ſtat. rregul. lib. 6. verb. ſpontanea. Anto. dè But. in. c. 2. iſto titul. n. 7. & ibi Abb. n. 8. & Imola. n. fi. idem Abb. in. c. 1. dè rregular. n. 1. & Bal. in. c. 1. iſto tit. n. 1. Præpoſit. in. c. ex parte. dè ſponſalib. n. 4. Oroſcius in. l. ſi pèr errorem. ff. dè iuriſdi. omni. Iudi. n. 9. vſq; àd fin. Marius Salomon in. l. 2. ff. dè legib. verſi. hinc eſt, ꝙ contractus. Alphonſus à Veracruce in ſpeculo conjugio. 1. par. arti. 8. n. 2. Detius in. c. cũ. M. ferrariẽſis. dè conſtitu. n. 118. cùm ſequent. Et pèr hãc rrationem iſtã partem tenuit Barbat. quem ſequutus fuit Rebu. vt ſupra diximus. n. 5.

14 ¶ Tertia rratio ſit, ꝙ in dubio prò libertate eſt ſententiandum tex. in. c. èx literis. dè probatio. & iſta opinio fauet libertati, ergò ea eſt tenenda.

15 ¶ Quartam adduco rrationẽ: ꝙ in varietate opinionum ea eſt tenenda, quæ humanior eſt tex. in. c. 2. dè cognat. ſpiritual. & ibi èx eo notat

Abb.n.3.tex.in.l.placuit,ff.dè Iudit.l. cùm antiquitas.C.dè vſu,& habitat.l. fi. qui bon. ceder. poſſ. & alia Iura,quæ adducit Detius in. c. 1. dè conſtit.n.24.in prima lectura. Quid igitur humanius,q̃ q̄ quis fruatur libertate, quam Deus ſibi dedit Genes. c. 4. ibi : ſùb te erit appetitus tuus noxius,& tu dominaberis illius. & eſt tex. magis expreſſus in Euangelio Lucæ.c.15. vbi filius petiuit à patre portionem,quæ ſibi contingebat.vbi Thomas dè Trugillo in ſua parte prima Theſauri Concionat.in Sabbatho pòſt ſecundam Dominicam Quadrageſsimæ dicit: omnes ferè Doctores concordant dicentes hác portionem ſubſtantiæ, quæ tanta facilitate, & liberalitate conceſſa eſt,eſſe liberum arbitrium ¶ Et quòd Deus vnum quemq; dimittit in ſua libertate,& libero arbitrio. videte Laurentium Iuſtinianum libro dè comtemptu Mundi.c 8. Quem ibi allegat Thomas dè Trugillo. ¶ Et cùm Iura proclamét, q̄ non ſit rres æſtimabilis libertas.l. libertas ff.dè rregul.Iur. &. §. cùm ergò.inſt.quib..èx cauſis manumi.non liceat.

¶ Sit quinta rratio,q̄ rregulæ ſempèr debemus

mus ſtare, quandò non inuenitur exceptio expreſſa tex. in c. 2. dè conjug. leproſor. in fi. tex. in l. mutus. §. cùm quæritur ff. dè procurat. l. 1. ff. dè teſtib. glo. & dd. quos allegat Couarru. lib. 2. variar. c. 12. n. 4. Romanus in conſil. 123. n. 4. Craueta in conſil. 168. n. 8. volu. 1. ſèd rregula eſt, q; in ſpiritualibus geſta pèr metum conditionalem non valent, vt dicemus in fra. c. 9. n. 3. Et in caſu ordinis non habemus exceptionem expreſſam ergò rregulæ debemus ſtare.

17 ¶ Sit ſexta, & vltima rratiò (magìs accedendo àd propoſitùm) q; teſtátur Doctores, quòd quando caſus eſt dubius: quià ſunt hìnc indè opiniones, debemus illam ſequi, quæ magìs coheret rregulis Iuris, vt teſtatur Maranta in ſua practic. 6. part. inpr in. n. 121. & in diſputatione. 5. n. 20. & Sylua Nuptial. lib. 6. ferè pèr totú. ſèd rregula Iuris eſt, quòd geſta pèr metum in ſpiritualibus ſint ipſo Iure nulla vt dicemus in fra cap. 9. n. 3. ergò ordo ſacer pèr metum conditionalem ſuſceptus eſt ipſo jure nullus.

18 ¶ Vides igitùr, quot rrationibus ſecunda opinio fulcitur. & vt magis corroboretur, de-

Ee 3 monſ-

monstrabimus rrationes cõtrariæ (idest primæ) opinionis nullius esse momenti, nòn obstare, q; huic secundæ opinioni. ¶ Prima rratio (quæ sumitur ex d.c. dè Iudeis) non obstat. quià ille textus nòn potest induci, neq; à simili, neq; àb æqui paratione. A simili: quià argumẽtũ à simili (vt procedat) rrequirit duo copulatiuè. Primum, quòd duo sint similia simpliciter, & nòn secundùm quid, vt volunt. dd. quos rrefert, & sequitur Eurard. in suis topicis legalibus. c. à simili. n. 4. & Marius Salomon. in. l. omnes Populi. ff. dè just. & Iure. libr. 5. versi. dè frumento. ¶ Vndè data aliqua dissimilitudine, etiàm parua corruit istud argumentum. Ideò optimus modus tollendi illud est pèr dationem instantiæ vt. dd. quos rrefetr, & sequitur Eurard. vbi suprà. n. 11. versi. non procedit. cùm sequent. & Anto. dè But. in. c. fi. dè consuetudine. n. 56. Felin. in. c. 2. dè sponsalibus. n. 11. Ioã. Gutierrez in authent. sacramenta puberum. C. si aduersùs vẽdit. n. 105. ¶ Quam dissimilitudinẽ causat diuersum genere, natura, vi, magnitudine, loco, tempore, persona, opinione, causa, rratione,

proùt testatur Cicero, quem rrefert, & sequitur Salomon vbi suprà. & Cordoua dè Lara in Repetitio. l. si quis à liberis. §. idem Iudex. n. 30. ff. dè liber. agnoscend. ¶ Secundum rrequisitum est: quòd similitudo assumatur à pari, vel à maiore rratione, non autèm à minore vt Baldus quem rrefert, & sequitur Euerard. d. n. 4. in fi. ¶ Sed ille textus loquitur in Baptismo, & in Fide, & casus nòster est in ordine Sacro: quæ licet sint similia secundùm quid (hoc est secundùm impressionem caracteris) in multis tamèn differunt, vt Paulo inferiùs demonstrabimus in numeris sequentibus. ergò nòn potest ille textus adduci à simili. ¶ Ab æquiparatione, etiàm neq; induci potest ille textus, quià nulla rratio æquiparationis potest dari intèr ordinem sacrum, & Baptismum, seù Fidem proùt statim subijciam. ergò non procedit argumentum àb illo textu.

19 ¶ Et àd differẽtias deueniẽdo, vt meliùs percipiatur, iterũ rreffero dispositionẽ illius text9. dicit enim, ꝙ Iudei, qui inuiti fidẽ susceperunt, cogãtur eã tenere, ne nomẽ Domini blasfeme-

tur,& Fides (quam ſuſceperunt) vilis ac cemtemptibilis habeatur. ¶ Prima defferentia eſt, quòd licet promotus àd ordines ſacros permetùm àb ordine deſiliat, & contrahat matrimonium carnale, non òbid nomen Domini blaſſematur,nec Fides cómtemptibilis habetur, ne q; ipſe ordó. ¶ Quià matrimonium eſt vnum dè ſeptèm ſacramentis Eccleſiæ,& legis Euangelicæ.tex.in.c.1.§.vn a verò.dè Sum.tri.& Fid. Catho.¶ Et qui contrarium tenuerit, iàm eſt anathemate damnatus pèr.tex.in.c.1.ſeſsio.24. Sacri Concilij Tridentini.¶ multùm enim differt tranſire dè Fide Catholica àd aliam ſæctá, & tranſire dè vno Sacramento àd alterum. ¶ Facit prò hac parte quæſtio, quam decidit Beatus Gregorius in homelia ſupèr Ioan. c. 21. vbi dicit:quæri poteſt,cùr Petrus (qui Piſcator antè conuerſionem fuit) pòſt conuerſionem àd piſcationé rredijt,cùm Veritas dicat : nemo mittens manum ſuam àd aratrú, & rreſpitiens rretrò aptus eſt Règno Dei, cùr rrepetijt,quod rreliquit ? Sèd ſi virtus diſcretionis inſpitiatur, citiùs videtur.Quià nimirum negotium, quod

antè conuersionem sinè peccato extitit, hoc etiam pòst conuersionem rrepetere culpa nòn fuit. Nàm piscatorem Petrum, Mathæum verò Teloncarium scimus. & pòst conuersionem suam Petrus àd piscationem rredijt, Mathæus verò àd Telonei negotium non rresedit: quià aliud est victum pèr piscationẽ quærere, aliud Telonei lucris pecunias augere. Sunt enim pleraq; negotià, quæ sinè peccatis exhiberi aùt vix, aùt nullatenùs possunt. quæ ergò àd peccatum implicant, àd hæc necessè est, vt pòst conuersionem animus nõ rreccurrat. &c. ecce quomodò beatus Gregorius quasi expressè nostrá causam egerit. ¶ Nàm in matrimonio nullum est peccatum tex. in. c. deindè. 26. dist. in fine. ibi: nuptiarũ. & in. c. quidquid. & in. c. cõnubia. 32. quæst. 2. ¶ Immò in eo est castitas. tex. in. c. Ni cæna Synodus. 31. dist. & in. c. pèr masculũ. 31. quæst. 1. ibi: nuptiali castitati. & ibi. glo. 1. & glo. in. c. proposuit. 82. distinct. verb. estote.

¶ Secunda differentia colligitur èx prædictis glosis. d. c. vbi ista. & . d. §, itèm quæritur, quæ dicunt ꝙ Baptismus est Sacramentum salutis,

& necescitatis copulatiuè, sed ordo est sacramentum salutis, non autèm necescitatis, potest enìm quis saluári àbsq; ordine sacro, sèd nõ potest saluari sinè Baptismo. ergò dè vno àd alterũ non procedit argumentum; quià nulla similitudo. nèq; æquiparatio potest dari intèr ea.

21 ¶ Alia, & tertia differentia potest dari, quià Papa potest dispensare cùm clerico in sacris, vt contrahat matrimonium carnale. glo. in. c. dè illo clerico. 32. dist. verb. damus. Bal. in. l. rrescripta. C. dè præcib. Imperat. offe. n. 8. quem rrefert, & sequitur Gozadi. in con. 51. n. 16. tenet & sanctus Thomas. secunda secundæ. quæst. 88. arti. 11. in rresponsio. Sèd nòn potest dispésare cũ nòn Baptizato, vt consequatur vitam æternam sinè Baptismo. tex. in. c. qui rresistit. 11. quæst. 13. c. sũt quidam. 25. quæst. 1. c. sicùt. 15. dist. l. 4. ti. 8. par. 1.

22 ¶ Quartò differunt quià Fides est summè priuilegiata (& sic in superlatiuo gradu, prùt dignũ est) tex. in. c. accusatus. §. sanè. dè Hæreti. lib. 6. ibi: cùm negotiũ fidei, Quod summè priuilegiatum existit. ¶ Et sic in ejus fauorém multa disponuntur contrà rregùlas Iuris, vt patet in

c. in

c. in Fidei fauorem. & in. d. c. accusatus. §. licet. & videre est apud Ioan. dè Rojas. in singularibus, seù specialibus, quæ congessit pòst tractatum dè Hæreti. & patebit in sequēti differētia. ¶ Et dè meteria priuiligiata, àd nòn priuilegiatā nō licet arguere, pèr allegationes quas adducit Tiraquel. dè rretra. lignagier. §. 1. glo. 14. n. 97

23 ¶ Quintò differunt: quià paruulus (qui nòn credit. neq; credere potest proptèr deffectum ætatis, & intellectus) Baptizatur in fide parentum, vt in. c. quæris. dè consecratio. dist. 4. ¶ Et in fide corū, qui eū offerunt, vt in. c. illud. ea dist. ¶ Etiàm si offerentes sint in fideles, vt in. c. Romanus. ea dist. ¶ Quià tùnc Baptizatur in Fide Ecclesiæ. & tale Baptismum profficit àd salutē. c. 1. §. vna verò. versi. Sacramentum. dè sum: Trini, & Fid. Cathol. Et talis Baptizatus deueniens àd pubertatem nòn potest àb illo Baptismo desilire, tenetur q; ei stare, sicùt si Baptizatus esset in plena ætate. c. 13. & 14. in tit. dè Bapt. in Cōcil. Tridē. sess. 7. ¶ At paruulus, si ordinetur in sacris (licet rrecipiat caracterem, vt in. c. vel nòn est compos. dè tempor. ordinatio.) adueniente

tamèn pubertate potest a tali ordine desilire,& matrimonium contrahere, tàmq̃ si non esset ordinatus.glo.in.c.vnico, dè cleri. pèr salt. promot.verb.discretionis.& ibi Anto,dè Butrio.n. 4.& Cardinál.Zabarella.n.8. & Ancharran. n. 8.Et Abb.n.3.& omnes.dd. & Gaspar Calderi. in consil. vnico titul. qui cleri. vel vouent. in fi. & Bernard. Diaz dè Lugo in sua pract. c.22. àd fin.versi.àn autèm promotus?& Couarru.in 4.decretal.2.par.c.6.§.3.n.1.in fi.vbi rrefert sic Romæ fuisse practicatum tenet etiàm Rebuffus in sua practi.benefi.lib.2.tit.dè cleri.àd sacros ordin.malè promot.glo.2.n.10. 23

24 ¶ Secunda rratio dictæ primæ opinionis (quæ fundatur in.d.c.vbi ista) etiàm nihil facit àd rrem,nèq; Goffred.& Hostien.potuerunt se in illo fundare:quià ibi Papa nihil disposuit supèr validitate,aut inualiditate ordinatorũ,sèd solùm minas intulit Archiepiscopo vim inferenti,nè id amplius faceret.

25 ¶ Tertia rratiò(quæ fundatur in.d.c.meritò)nòn vrget quià dispositio illius textus procedit in causis,& negotijs,in quibus sufficit vo

luntas

luntas simpliciter, & non in causis, & negotijs in quibus rrequiritur Voluntas cùm qualitate libera prout in spiritualibus, vt dioctum est suprà.n.13. ¶ Et suceptio ordinis sacri est rres spiritualis, ideò &c.

26 ¶ Quarta rratio (quæ fundatur in annexitate voti) habet multas opiniones, prout videre est apùd Franciscum Ioncrium. Valentinum in suis sanctionibus Ecclesiasticis clas.1. in canonibus sextæ Synodi velitatio. supèr. 13. canone. Sèd veritas est, q ordinatus in sacris tenetur àd continentiam èx constitutione Ecclesiæ, nòn autem èx voto. Quià in sacro ordine non est votum continentiæ tacitum, neq; expressum. ità tenet glo. in d.c. dè illo clerico. 32. dist. verb. damus. glo. in d.c. cùm olim. dè cleri. cõju. verb. votũ. Gaspar Calderi. in d. cõsil. vnico. titul. qui cleri. vèl vouent. n.3. Cardinal. in cle. àd nostrũ. dè Hereti. n.3. versi. septimò. & ibi Imola. n. fi. dicit hanc communem, tenet etiam Cacialup. in l. siqua Illustris. C. àd Orphitian. colum. 6. & Paleotus in tract. dè nothis spur, q; fil. c.16. n.15. Sanctis Thomas, vbi suprà secunda secundæ.

quæst.88 arti.11.in rresponsio. probat hoc tex. in.c.cùm in præterito 84.dist. cujus verba sunt: cúm in præterito Concilio dè continentiæ, & castitatis moderamine tractaretur, isti tres gradus coscriptione quadam castitati pèr consecrationem annexi sint, Episcopos inq̃, Præsbiteros, & Diaconos ita placuit continentes esse in omnibus &c. Quod hodiè probatur expressè in canone.9.sessio. 24. sacri Concil. Trident. ibi: lege Ecclesiastica. quæ verba àd clericos rrè feruntur. & patet èx.l.32. tit. 6. par. 1. ¶ Et jura allegata in contrarium excluduntur sequentibus modis. cap. Diaconi. loquitur in his qui expressè continentiam vouerunt, vt patet èx ejus verbis, quià nòn præcipit vouere. ¶ Et textus (quí magis vrgere videtur (in.cap. nullum. 28. distintio. qui fuit factus à Gregorio cujus verba sunt: nullum facere subdiaconum præsumant Episcopi, nisi qui castè victurum promisserit, triplici modo euaditur. Primo (vt ibi glosa rrespondit) quòd Ecclesia neminem cogit continere: sed in ordine (quem dat) potest imponere legem quam vult.

vult.sicùt quilibet alius in tradditione rrei suæ. vt. ff. dè pact.l. in tradditionibus. ¶ Secundo, quòd ille textus non probat ordinandos abstinendos àb vxoribus, sed solùm castè victuros, & castè viuit, qui in matrimonio viuit.vt in. d. c. Nicæna Synodus.31.dist.& in.c. pèr masculum.31.quæst.1.ibi.nuptiali castitati. ¶ Tertio quòd etiàm si velimus intelligere.dè abstinentià àb vxoribus,& matrimonijs,àd hùc nòn vrget: quià illa necescitas imponitur Episcopis, nòn autèm ordinandis, nàm tenebit ordinatio àbsq; voto. ¶ Ad cap. cùm olim. rrespondetur,ꝙ debet intelligi secundũ subjectam materiam, cui omnia Iura subijciuntur vt latè Euerard.in suis topicis legalib. c. à subjecta materia.sed subjecta materia est dè illis, qui constitutione,non voto artanctur: & sic illud verbum votum debet exponi,idest constitutioné. ¶ Et iddem rresponderi debet àd. d. c. vnicum. dè voto.lib.6.

27 ¶ Quinta rratio(dè impressione caracteris) nõ vrget: quià aliud est impressio caracteris,aliud est obligatio ad obseruantiàm.& non sequitur

impressit caracter, ergò est obligatus, & sic quasi dè diuersis loquutus est Hostien. in. d. c. maiores. verb. conditionalitè r. dè Baptis. & ibi Hé tri. n. 7. & clariùs patet in rresponsione, quam dedimus suprà. n 23. àd primam rrationem, in quinta differentià dè qua ibi. vbi probauimus, quod paruulus ordinatus rrecipit caracterem sacri ordinis, & tamèn nòn obligatur àd obseruan-
28 tiam ordinis. ¶ Et data instantia corruit omne argumentum. glo. in. l. si creditori. ff. dè noui oper. nunt. verb. vindicatio. quæ rrecepta videtur èx allegatis pèr Iassonem ibi. n. 7. qui etiàm alias glosas allegat. & Menchaca in. qq. illustribus. lib. 1. cap. 37. n. 7. glo. etiàm in. c. sicut vrgeri. 1. quæst. 1. vèrb. sic ego. quas glosas idem Iass. allegat in. l. èx facto. ff. dè vulgar. & pup. n. 6 & Mencha. in. d. qq. illust. lib. 1. c. 35. n. 22. & c. 47. n. 8.
27 ¶ Ad Hostiensem in summa: est rrespondendum, quod ibi vsus fuit nimia breuitate, & posteà edidit lecturam, vt latiùs èxplicaret ea, quæ in summa nòn explicuit, vt ipse dicit in prohemio lecturæ. Et quando Doctor est sibi contrarius, & cons-

& constat dè tempore, ea opinio est tenenda, quam vltimò tenuit, pèr jura. & dd. quos allegat Antonius Maria in tract. dè commu. opinio. lib. 1. tit. 6. inspectio. 2. n. 79. sed hic constat dè tempore èx prohemio. d. lecturæ: ergò vltimæ opinioni est standum. 15

30 ¶ Ad Sotum iddem est rrespõdēdum, quòd proximè Hostiensi rrespondimus: quià pòst tractatum dè Iustitia & Iure composuit commentaria sententiarum: ideò standum est ei in libro sententiarum. ¶ Et vltrà prædictam rrationem, sunt & aliæ duæ rrationes. Prima quià in. d. tractatu dè Iust. & Iure nòn examinauit istam quæstionem èx professo, sèd pèr transennam examinando aliam adduxit istam, vt ibi videre est. & opinio Doctoris pèr transenam, & nòn disputando nòn est tenenda vt Menochiùs in consil. 51. n. 54. volu. 1. ¶ Secunda quià opinionum ea est tenēda quàm Doctor latiùs, & copiosiùs examinauit, vt testatur Abb in. c. bonæ. el. 2. dè postulatio. Prælator. n. 30. quem cùm alijs rrefert, & sequitur Sylua Nuptial. in lib. 5. n. 29. Et alij quos rrefert Anto. Maria vbi

Gg supra

ſuprà proximè.n.78.

31 ¶ Ad Gregorium Lopez eſt dicendum, ꝙ ipſe teſtatur, ꝙ noſtra opinio eſt dè Iure verior. & mihi videtur, ꝙ illud eſt tutiùs, quod eſt dè Iure veriùs.

23 ¶ Ad legem partitæ dupliciter eſt rreſpondendum, primò ꝙ metus ibi appoſitus nòn excuſat: quia eſt metus legis, qui nòn excuſàt vt ſuprà diximus in.c.2.inprin.n.4.& ꝙ ſit metus legis patet, quià dè Iure Canonico ſtatutũ eſt, ꝙ obtinens beneſficium Eccleſiaſticum intrà annum ordinetur in ſacris, aliàs eo priuetur. pèr jura quæ adducit Bernard.Diaz dè Lugo in ſua practi.criminali.c. 48. pèr totum. ſecundò, quià ſi extrà illum caſum diſpoſuiſſet illa lex nõ deberet ſeruari, eo quià miſsit falcẽ in meſſem alienam: cũ Princeps Sæcularis nòn ſolùm principaliter, verùm neq; incidentèr ſupèr Spiritualibus ſtatuere poſsit.c.Eccleſia ſáctæ Mariæ dè conſtit.& ibi Abb.n.15.& Felin. n. 60. qui alios rrefet, & vtrumq; rrefert, et ſequitur Gamma in decisſionibus Luſitan. pri. part. deciſsio. 314. n.1.& ſic Iulius Clarus in lib. 4. §. emphiteuſis.

n. 7.

n.7.dicit: ꝙ lex Sæcularis èx deffectu potestatis nòn valet, nèq; dè ea est curandum in causis Spiritualibus. Quò tendit dictum Archidiaco. in.c. statutum. dè rrescrip. lib. 6. versi. quid si causa commissa est.dicentis: ꝙ lex Humana potest in causis spiritualibus allegari, sèd nòn secundùm ipsam sententiari.

33 ¶ Ad Concilium Tolletanum rrespondeo: ꝙ ille textus præsuponit, ꝙ illi inuiti posteà rratificauerunt. Quod patet èx illeis verbis: quam semèl rreceperunt gratiam, donum q; &c. Nam gratia nòn suscipitur àb eo qui nòn habet animum, nèq; voluntatem, sèd postꝙ habet voluntatem.tex. expreſſ. in.c. cauete. 22. quæst. 5. & in.c.tùnc valere.4. dist. Goffred. in sum.tit. dè. Baptis. n. 19. & Hòstien. in sum. eo tit.n.12.&.l.5.tit.4.par.1. ¶ Et dè Iure purgatur vis,& metus pèr subsequentem voluntatem, vt infra dicemus in.c.12.in prin;pèr totum. ¶ Secundò rrespondetur,ꝙ illud Conciliũ fuit particulare, & nòn potest trahi generalitèr, nèq; extrà territorium suum: quià ei nòn parebitur impunè.c.fi.dè cõsti.lib. 6. ¶ Et dè aut oritate

conciliorum particularium tractat Conrrad. Brun in tract. dè Concilio Vniuersali Ecclesiastico, quem videre. ¶ Neq; facit àd rrem, quod vocetur àb aliquibus Vniuersale: quià tractauit negotiũ àd omnes in vniuersùm pertinens: quià hoc est falsum. Nam negotium illud nòn pertinet àd omnes in vniuersùm, sèd tantùm àd personas Ecclesiasticas illius Diocesis. Si esset negotium Fidei, seù Status Ecclesiæ Vniuersalis (quod tangit omnes in vniuersùm) tùnc posset dici Concilium Vniuersale.

RECAPITVLATIONES. §. 3.

METVS cessat in curia Principis. 1.
Et in comitatu Principis. 2.
Et Romæ 3.
Et vbi justitia rregitur. 4.
Et vbi interuenit præsentia Iudicis. 5.
Et quandò interueniunt consaguinei. 6.
Etiàm si præ cesserint minæ.
Fallit dupliciter. n. 6. & n. 17. & 18.

Et

§. TERTIVS, VBI ALLIAE FALLENTIÆ congeruntur.

1 ALIA FALLENTIA est in Curia Principis: quià ibi non potest interuenire metus. tex. in l. fi. ff. isto tit. &. dd. quos allegat Rolád. Valle in consil. 83. volu. 2. n. 2. & Bosſius in tract. ſuis titul. dè plurib. violent. n. 89.

2 ¶ Fallit etiàm noſtra rregula in Comitatu Principis, quià ibi nòn poteſt interuenire metus tex. in. l. 1. C. dè his, qui prop. met. Iudi. nòn appellauet. Cujus verba ſunt: Sacro enim comitatu noſtro timere nihil potuiſti, &. dd. quos allegat Roland. vbi ſuprà. n. 35.

3 ¶ Fallit etiàm Romæ vt Bar. in. d. l. fi. iſto tit, n. 2. & alij. dd. quos ibi additionator addit.

4 ¶ Fallit etiàm vbi Iuſtitia rregitur vt Bar. d. n. 2: & Boſsius vbi ſuprà. n. 85.

5 ¶ Fallit etiàm quotienſcumq; interuenit præſentia Iudicis: quià poteſt prohibere, ne

vis

vis inferatur per tex.in.d.l.ff.isto titu. inprin. & ibi ex eo notat Bar.n.3.vbi additionator addit. Hanc conclusionem firmat Angel.in.§.quadrupli.inst.de actio. n. 14. & per allegationes quas adducit Areti.in consil.24.n.8.& Iass.in.l.singularia ff.sicert. petat. n. 18. & Hipolit. de Marsil. in singul.417.incipit præsentia conjunctorum. & Detius in. l. in omnibus causis. ff. de rregul. Iur.n.9.& Socin.Iun. in consil. 67. volu.2. n.38. & Thomas Gram.indecis.103. n.62. & Crauet. in consil.114.n.2.volu.1.& in consil.253.n.4.volu.2.& Euerard.in cons.19.n.28.& Bosius.in.d. tract. de plurib. violent. n. 91. & Firmianus in verb.metus. ¶ Limita vt.infra.1. n.17.cũ sequẽt.

6 ¶ Fallit etiam quando interueniunt consanguinei vt diximus supra.c.2.§.7.n.15.

¶ Ampliantur hæ duæ proximæ conclusiones, etiã si præcesserint minæ vt Socin.Iun.in cõsil. 63. n.40. volu.2. & sic fui practicatũ in Regio Senatu Lusitano teste Gamma in decisionib9 illius Regni pri.par.decisio.346.n.5.&.6. ¶ Et sic est tenẽdũ licet Inno.in.c.causam matrimonij.de off. delegat. & ibi Imola., & Hipolit. in

ſingul.325.m.i.& Barbat.in cõſil.41.n.15.volu.4.
rehuerint contrarium quibus aſtipulatur Boſſius vbi. ſuprà. n. 109. & Gamma vbi ſuprà vbi dicit nòn fuiſſe rreſponſum à ſuis Collegis fundamentis ſuis. Quibus fundamentis ego rreſpondere volo, & oſtendere ꝙ eorum rratio friuola eſt, & nullius momenti: nàm ſi mulier fuit verberata à marito. vt aliquem cõtractum faceret, & poſsita intèr con ſanguineos tacuerit, nec voluerit ſibi prouidere dè ſæcuritate, videtur liberè contrahere. Imputet enim ſibi, ſi noluit ſibi prouidere. ¶ Sicut habetur pro nòn impedito, qui poteſt impedimentum tollere. tex.in.c.2. dè electio. & Abb. in. c. èx traſmiſſa dè præſcriptio. pèr totum. & ibi Felin. n.1.qui plura adducunt. & eſt communis opinio teſte Menchaca in.qq.illuſt.c.60.n.10.Planum enim eſt, ꝙ conſentire videtur qui contradicendo poteſt impedire tex. in. l. 2. ff. àd municipal.&. l. 1. dè rremiſsio, pignor.& Alexànd.in conſ.157. volu.2. n. 10. cum ſeq. idem in conſil.1. volu. 3. n.7. vbi multa allegat. ¶ Fallit tamèn noſtra cõcluſio in duobus caſibus (in quibus poteſt intelligi,

intelligi, & saluari opinio Inno. & sequatiur primò in metu rreuerentiali, quià in eo nō operatur præsentia cō sanguineorum secundū. dd. quos rreffert, & sequitur Tiraquel. dè legib. Cō nubial glo. 5. n. 37. licet contrà teneant. dd. quos rrefert, & sequitur Bossiùs vbi suprà. n. 108.
¶ Fallit secundò quando interuenit enormis læsio vt Menochiùs in consil. 1. n. 292. volu. 1.
¶ Et infra. n. 17. & 18. sunt aliæ fallentiæ.

7 ¶ Fallit etiá nostra principalis rregula, quádò contrahitur in præsentia amicorum pèr tex. express. in. d. l. transactionem. C. dè transactio. & Ancharran. in consil. 382. n. 11. quem rrefert, & sequitur Crauet. in. d. consil. 114. volu. 1. n. 3. & tenet Angèl. in. d. §. quadrupli. insti. dè actio. n. 14. & alij quos rretulimus. suprà. cap. 2. §. 7. n. 15. ¶ Ista fallentia limitatur eis modis quibus suprà proxima.

8 ¶ Fallit etiàm quandò contrahitur in præsentia honestorum virorum vt Angel. in. l. quæro. §. seruum ff, dè ædilit. edict. quem rrefert, & sequitur Hipolit. dè Marsil. in Singular. 417. n. 2 & Bossius in. d. titul. dè plurib. violent. n. 93.

¶ Fallit iſta fallentia eis modis quibus ſuprà proximæ.

9 ¶ Fallit etiàm, quandò vxor alicujus contrahit in præſentia mariti, quià tùnc non poteſt dici, ꝙ paſſa eſt metum àb alio. vt Crauet. in. d. n. 3 d. conſil. 114. volu. 1.

10 ¶ Fallit & in filia, quæ eſt maritata, & habitat ſeorſùm à patre, quià tùnc nòn poteſt dici, ꝙ pater intulit ei metum. vt Crauera vbi ſuprà proximè n. 4.

11 ¶ Fallit, & quandò eſt longum interuallum intèr minas & contractum, quià èx magno interuallo ceſſat præſumptio metus vt Crauet. vbi ſuprà proximè. n. 5. & Euerard. in conſili. 19. n. 25. ¶ Quod eſt intelligendum, quandò non durat, neq; ſubèſt eadem cauſa metus vt infrà latius dicemus in. c. 13. inprincipio pèr totum.

12 ¶ Fallit, & quandò metum allegans non fuit proteſtatus, èx tali enim omiſsione proteſtationis in ducitur præſumptio, quò ſpontè & liberè contraxit vt Craueta in. d. conſ. 114. volu. 1. n. 6. ¶ Sèd tamèn iſthæc fallentià intellegenda

eſt,

est, prout latiùs dicemus infra in c.10. §.3. n.15. cùm sequentibus.

13 ¶ Fallit etiàm nostra rregula, quandò contrahens erat in sua libertate, quià tùnc contrahens præsumitur spontè, & liberè contraxisse vt Craueta vbi suprà proximè.n.7.

14 ¶ Fallit & quandò contractus geminatur, quià èx geminatione tollitur præsumptio metꝰ,& præsumitur cõtractꝰ spõtaneꝰ vt Crauet. vbi suprà proximè n.8.¶ Quod est intelligẽdũ. Quandò non subest eadem causa metus in cõtractu secundo, quæ erat tempore primi contractus,vel altera æqui pollens vt latè dicemus infra in.c.13.inprincipio pèr totum.

15 ¶ Fallit & quandò datur saluus Conductus: quià tunc cessat causa metus vt glo.&.dd.quos allegat Felin.in.c.cùm.R.Canonicus.dè off.dèlegat.n.2.vbi etiàm allegat decisionem Rotæ. 12.dè dolo,& contumatia in nouis.n.1.¶ Quod est intelligẽdũ,si non subest justus metus persona: quià tùnc saluus conductus non excusat metum.tex.èxpress.in.c.accedens.el.2.vt lit. nõ contęstat.& ibi glo.verb. inimicis. & Abb. n.3.

tex.etiàm in.c. èx transmissa. dè rrestit. spoliator. Imola in cle. 2. dè rrejudi. n.10. Alias ampliationes, & limitationes hujus articuli salui conducti. vide pèr Felin. d. n.2. & in. d. c. accedens. n.4. & 9. & in. c. èx transmissa. dè præscriptio. n. 4. àd quem me rremitto, ne cum hic trãscribam cui in. d. c. accedens. n. 5. adde Francisc. Marc. Mant. in decisio. Delphinalib. 2. par. quæst. 145.

16 ¶ Est tamèn aduertendùm àd omnes suprà dictos casus, q̃ non in ducunt præsumptionem Iuris, & dè Iure, sed præsumptionem Iuris tantùm. & sic arctatur metum passus in eis àd efficatiorem probationem, q̃ si non essent prædictæ præsumptiones contrà eum. tex. in. l. non est verisimile. in prin. ff. isto tit. & glo. in. l. interpositas. C. dè transactio. verb. qualitas. quam, & alios. dd. rrefert, & sequitur Tho. Gramm. in decisio. 103. n. 65. ¶ Quæ probatio efficacior intelligi debet rrespectu qualitatis testium pèr tex. in. c. non est verisimile. dè præsumptio.

17 ¶ Ex suprà dictis fallentijs hujus paragraphi duodecim priores limitãtur, Primò quãdo

omnes

omnes assistentes facto, vel contractui sunt nimis à mici inferentis metum: quià tùnc cessat præsumptio suprà dicta vt Tho. Gramm. vbi suprà proximè. n. 63. & 64. & Firmianus in verb.
18 metus. ¶ Secundò limitantur: quandò illi nõ sunt potentes àd rresistendum inferenti metũ, quià tùnc eorum præsentia non operatur, ac si non essent præsentes. vt testatur Angel. in consil. 215. n. 3. àd fin. quem rrefert, & sequitur Iass. in l. transactionem. C. dè transactio. n. 1. & Decius in consilio 218. volu. 2. n. 5. versi. præthereà. Quos rrefert, & sequitur Tho. Gramm. d. decisio. 103. n. 64. & tenet Hipolit. dè Marsil. in sing. 673. incip. non nulla dè præsentia. n. 2. & Boerius decisio. 100. n. 8. & Iosephus Mascar. in tract. dè probatio. 2. part. conclusio. 1055. n. 24 & Firmianus in. d. verb. metus. ¶ Tertiò limitantùr quandò contractus fit in fauorem præsentium, vel aliorum, quos volebant præsentes, vt. Socin. Iun. in. l. si quis in prin. testaméti. ff. dè legat. 3. n. 62.

19 ¶ Limitantur non solum prædictæ duodecim falléntiæ sèd etiá omnes superiores istius. §.

data enormi læsione vt Paul. dè Castro in consil. 177. incipi. superiùs consulta. & Detius in. d. c. causam matrimonij. dè off. delegat. n. 23. & in consil. 86. incip. viso puncto. n. 6. quos rrefert, & sequitur Hipolit. dè Marsil. d. singul. 673. n. 3. & Iosephus Mascardus. vbi suprà. n. 27.

20 ¶ Itèm & fallit nostra rregula principalis quandò metum passus præstitit causam met9: quià tùnc non operatur metus tex. in. l. si mulier. inprin. ff. isto tit. & ibiglo. ver. quià hunc. & glo. vnica in. c. 2. isto tit. & ibi Hostien. verb. rreuocari. & Anto. dè but. n. 10. in fi. & Zabarella n. 1. opositio. 2. & Abb. n. 7. vsq; àd fin. capituli. & alias allegationes adducit Ioan. dè Amicis in

21 consil. 34. n. 5. ¶ Limitatur primò isthæc fallentia, vn nō procedat in omnibus casibus, in quibus rrequiritur volūtas libera: quià in istis quātumcùmq; quis præbeat causam metus operatur metus vt. tex. in. c. veniens. el. 2. dè spons. & ibi Abb. n. fi. & d. glo. vnica. & ibi prædicti doctores. ¶ Et qui sint isti casus rrequirentes volūtatē liberā ostēdemus infrà in capit. 9. pèr totū.

¶ Limita-

22 ¶ Limitatur secundò isthæc fallentia, quandò quis timet sibi moueri litem coram Iudice aliquo, etiàm si sua culpa incidisset in eum metum proptèr iniquitatem Iudicis, in quo non cōsideratur odiū litigantis. tex. in. c. cū inter dè exceptio. notatur in. l. penult. ff solut. matrimo.

23 ¶ Limitatur tertiò ista fallentia: quotienscūq; vertitur periculū Animæ vt Hosti. in. d. verb. rreuocari. dicti capituli. 2. istius titul. versi. decimò vbi vertitur. vbi adducit tex. in. c. lator. dè rre Iudicat. &. c. si verò. dè Iure Iurād. tenent ibi dèm Anto. dè But. d. n. 10. & Zabar. d. n. 1. versi. vndecimus casus. & Abb. n. 18. versi. vndecimus.

24 ¶ Limitatur quartò, vbi vertitur periculum vitæ pèr. d. c. 2. istius titul. èx quo id notat ibi Hosti. d. verb. rreuocari. versi. vndecimò vbi vertitur.

25 ¶ Limitatur quintò, proptèr æquitatem Iuditij, vt potè siquis culpa sua habeat quē dā Iudicē suspectū: quià nihilominꝰ poterit cū rrecusare suspectū, acsi non habuisset culpā. ita notat Archi. in. c. statutū. §. cū verò. dè rrescrip. lib. 6. n. 8. versi. nō audens. & ibi Ancharran. n. 3. versi. itē quintò. & ibi Geminianus. n. 12. & 13.

¶ Sextò limitatur, quandò quis òb metum Iudicis non apellauit, quià etiàm si sua culpa in ciderit in illum metum, excusatur vt Hosti. in. c.fi.dè apellatio.inprin.& ibi Ioan.Andre.quos rrefert, & sequitur Philip. Fran. ibidèm. n.2. & Præposit.n.3.

RECAPITVLATIONES. §. 4.

METVS leuis operatur quandò persona est talis quòd leui metu terretur 1.

Itèm quandò allegatur contrà eum, qui metum in tulit, vel participem. 2.

Itêm contrà eum, qui intimidauit testes alterius partis. & contrà tertium. 3.

Itèm àd impetrandam rrelaxationem juramenti pèr metum præstitum. 4.

Itèm quo âd Deum. 5.

Itèm in Animæ Iuditio. 6.

Itèm àd excusandam contumatiam. 7.

Itèm rrespectu ejus, qui gerit se pròpatre naturali. 8.

Itèm in electionibus. 9.

Itèm

Itèm quotiès excluditur cujuslibet generis timor. 10
Itèm quandò intentatur Iudicis officium. 11.

§. 4. VBI CONGERVNTVR CAsus in quibus metus leuis operatur.

1 EXPEDITVS A FAllentijs primæ rregulæ deuenio àd fallentias sæcundæ rregulæ (quæ se habet, ꝙ metus leuis nihil operatur) quæ sunt sequentes. Prima quandò persona est talis, ꝙ leui metu terrebitur: quià tùnc satis operatur metus leuis, pèr ea quæ suprà diximus in. c. 2. §. 5. pèr totum. & sic in muliere tenet expressè. Barbati. in consil. 41. volu. 4. n. 6.

2 ¶ Secunda quandò allegatur contrà eum, qui metum in tulit, vel participem: quià tùnc sufficit metus leuis vt Sarmiento in lib. 2. selectarum. c. 11. n. 8.

3 ¶ Vn dè infero contrà eum, qui intimidauit testes partis aduersæ, ꝙ sufficit, ꝙ intulerit qua-

les cumq; minas, & non sit necesse, ꝙ sint cadētes in constantem virum. & in spetie ità tenet Bartholomeus Bellenzin. quem rrefert, & sequitur. Hipolit. dè Marsil. in Rubri. C. dè probatio. n. 190. ¶ Infero secundò contrà tertium qui habuit causam àb isto qui metum intulit contrà Sarmiento d. cap. n. 8. quià rregula Iuris est, ꝙ nemo plùs Iuris in alium transferre potest, q̃ ipse habet. cap. nemo potest plus Iuris. dè rreg. Iur. in. 6. & sic nō potest duriorem causam probationis in alium transferre, q̃ ipse habet. nulla inim rratione possunt diuerso jure cēseri.

4 ¶ Tertia adimpetrandam rrelaxationem juramenti metu extorti: quià tūnc sufficit metus leuis. vt. dd. quos rrefert, & sequitur Couar. in rregula, peccatū. dè rregul. Iur. in. 6. in. 2. part. §. 3. n. 7. licèt contrà teneat Gregor. Lopez in. l. fi. tit. 11. par. 3. verb. *que lo fizo por fuerça.*

5 ¶ Quarta fallentia est quò àd Deū: quià sufficit metꝰ leuis, vt suprà diximus in. c. 4. §. 3. n. 2.

6 ¶ Quinta fallentia est in Animæ Iuditio, vt dd. quos rrefert, & sequitur Couarru. vbi suprà proximè. d. n. 7.

¶ Sexta

7 ¶ Sexta fallentia est quò àd excusandam contumatiam: quià tùnc sufficit metus leuis, vt tenet Baldus in.l.ea quæ.C.quomodò, & quandò Iudex.n.5. versi. quæro nunquid. & Petrus dè Sus in.l.1.C.quorum apellat.non rrecipiant.

8 ¶ Septima fallentia est rrespectu ejus, qui se prò patre naturali gerit, quià sufficit met9 leuis vt Franciscus Mar.in decisionibus Parlament. Delphinal.1.part.decisi.1190.n.2.

9 ¶ Octaua fallentia est in electionibus, quià in eis operatur metus leuis tex.express. in.c. siquis autèm.1.quæst.6. & ibi glo. verb. timore. & ibi.dd.& Archidiaco.n.1.

10 ¶ Ex quo textu in ducitur nona, & generalis fallentia: scilicet q tùnc sufficit leuis timor. quotièns excluditur cujus libet generis timor.

11 Decima quando intentatur off. Iudicis allegationes adducit Xuarez in allegatio.23.n.5.&.6. scilicet.l.non est verisimile.§.si fœnerator. ff. quod met.cau.& glo.&.dd.

RECAPITVLATIONES. CAP. 9.

COGNITIS casibus in quibus metus non excusat, cognoscũtur casus in quibus excusat. 1.
Casus in quibus metus excusat, aliqui non valent ipso Iure, aliqui valent, sed rescinduntur. 2.
Voluntas libera quæ dicatur.
Contractus omnis spiritualis metu gestus est ipso Iure nullus. fallit. n. 8. 9. 10.
Contractus prophanus annexus, seu accessorius spiritualibus metu gestus est ipso jure nullus. n. 4. & n. 24.
Dos metu assignata non valet ipso Iure. 5.
Arra matrimonialis metu assignata non valet ipso Iure. 6.
Procuratoris datio in matrimonialibus metu data non valet ipso Iure. 7.
Renuntiatio beneffitij facta metu valet mero Iure. 8.
Iuramentum metu præstitum non valet ipso Iure, n. 9. & n. 12. fallit. n. 10.
Iuramentum requirens relaxationem potest contraueniri propria autoritate instante necessitate, vel vtilitate si Superior adiri non potest. 11.
Sententia declaratoria an sit necessaria in contractibus.

tibus ipso Iure nullis? 13.

Matrimonium secundum potest contrahi propria autoritate non expectata sententia declaratoria, si primum non tenuit ipso Iure. 14.

Inquisitores Hæreticæ prauitatis quid agere debeant, si procedendo contrà clericos, seù Monachos matrimonium contrahentes, vèl contrà Binubos dicant: se ordinem, seù Monachatum, vèl primum matrimonium metu contraxisse. n. 15. & n. 16.

Contractus omnis prophanus metu gestus valet mero Iure, sed rescinditur. 17.

Fallit in septêm numeris sequentibus.

Prorrogatio Iurisditionis metu facta non valet ipso Iure. 18.

Autoritas tutoris metu interposita non valet ipso Iure. 19.

Administratoria metu facta nō valent ipso Iure. 20.

Mandatum metu concessum non valet ipso Iure. 21.

Contractus innominatus metu factus non valet ipso Iure. 22.

Contractus, in quo interuenit enormissima læsio, metu factus, non valet ipso Iure. 23.

Additio hæreditatis metu facta valet mero jure. 25.
Testamentum metu factum an valeat mero jure?
Scriptura testamenti per vim facta non valet ipso Iure?
Sententia metu lata an valeat mero Iure?
Electio metu facta an valeat?
Contractus nudus metu gestus est nullùs ipso Iure. 26.
Praxis concludendi libellum circà contractus metu factos.

CAPVT. NONVM.

1 COGNITO IAM DE casibꝰ inquibꝰ nullus metus excusat, àd eos (inquibus excusat) deueniendum est. ¶ Qui generalitèr constitui possunt oppositi superioribus: & sic in omnibus illis, in quibus peccatum non committitur, & superioribus aduersantibus. Cùm cognito vno dè contrarijs, rreliquum cognoscatur, tex. in

prin instit. dè hisqui sunt sui veialien. Iuris, & ibi glo. verb. si mul.

2 ¶ Est tamèn aduertendum, q in his non est vna, eadem q; natura. Nam aliqua facta metu non valent ipso Iure. Aliqua verò valent, sèd proptèr metum rrescinduntur. ¶ Quorum cognitio àb hac dependet distinctione. Quotienscumq; substantia actus est voluntatis liberæ, tùnc actus metu gestus est ipso Iure nullus. vt. l. si mulier. §. si dos. ff. isto tit. & .l. 2. ff. dè Iudit. & c. cùm locum, dè sponsalib. & ibi Præposit. n. 4. versi. vltimò adducitur. Quotiens cumq; verò substantia actus est voluntatis simplicitèr (hoc èst quandò. non rrequiritur junctim ista qualitas libera) tūc actus metu gestus valet, sèd æquitate Prætoria non habet virtutem efficatiæ vt. l. metum. §. volenti. ff. isto tit. istà colligitur èx Bal. in Rubrica istius tituli. n. 1. & èx Ancharrà. in consil. 382. n. 2. & antè eum tenuit Anto. dè But. in. c. 2. isto tit. n. 7. & Abb. in. d. c. cum locū. dè sponsal. n. 2. ¶ Quotiens autèm contractus est nudus, metu factus èst nullus tex. in. d. §. si dos. Ex quo cùm alijs Iuribus id notat Bar. in. d.

§. si dos. n. 1. quem ibi sequitur Fulgos. n. 1. ¶ Et dicitur voluntas libera, illa in quà trià simul cō currūt. Primum plena sæcuritas vt in: d. c. cùm locum. Secundum nullus metus penæ. vt in. c. Gemma, dè sponsal. Tertium. nulla coactio. vt in. l. nihil consensuj. ff. dè rregul. Iur. ¶ At glo. vnica. in. d. c. 2. istius titul. constituit rregulam dicendo: omnes cōtractus metu gestos valere, sed propter metum rrescindi. & posteà subdit fallētias. cujus ordinem sequuntur ibi. dd. sed tamèn clariùs hoc percipitur pèr supradictam meam distinctionem, & ideò tres constituo rregulas.

¶ Prima rregula sit: omnis contractus spiritualis metu gestus est ipso Iure nullus. glo. fi. in. c. fi. 10. quæst: 3. & colligitur èx. d. glo. vnica dic. c. 2. istius tituli. & èx Hosti. in sum. istius titu. n, 6. & èx ipso Hosti. in. d. c. 2. verb. rreuocari. & ibi Anto. dè But. n: 7. & Abb. n. 7. cùm sequen. Colligitur etiàm èx Andrea Geil in suis practicis obseruatio. lib. 2. obseruatio. 93. n. 4. cùm sequent. ponit expressè Abb. in. d. c. cùm locum. dè sponsalib. n. 2. Ratio hujus rregulæ est, quià

in ſpiritualibus rrequiritur voluntas libera (& ſic ſubſtantia actus conſiſtit in libera voluntate) tex. expreſſ. in. c. præſens clericus. 20. quæſt. 3. tex. in c. cùm virum. dè Regularib. & ibi èx eo notat Anto. dè Butrio. n. 6. tex. in. c. 1. dè ſtatu. rregul. in. 6. ibi ſpontanea. tex. in. d. c. cùm locũ, & ibi notat. Abb. n. 2. & . 4. & Præpoſit. n. 4. verſi. vltimò adducitur. Angel. in. §. quadrupli. inſt. dè actio. in ſecunda rreſponſione àd. d. c. cùm virum. n. 9. Alexand. in l. ſi cùm dotem. §. eo autèm tempore. ff. ſolut. matri. n. 11. verſi. puto. ¶ Et quotienſcùmq; rrequiritur voluntas libera, non ſufficit volunras ſinè iſta qualitate libera, vt ſuprà diximus in. c. 8. §. 2. n. 13. ideò nõ valet ipſo Iure.

4 ¶ Ampliatur noſtra rregula etiàm in contractibus annexis, vel acceſſorijs Spiritualibus. Dè annexis, ideò quià rregularitèr dè eis iddẽ eſt juditium tex. in. l. cum actum. ff. dè negot. geſt. l. plerùmq;. ff. dè Aedelit. edict. c. tranſlato. dè conſtit. & traddit Ioan. Bellon. in tract. dè argument. Legum. c. 20. dè argumento à connexis. Dè acceſſorijs ideò, quià rregularitèr acceſ-

ſorium ſequitur naturam ſui principalis. c. acceſſorium. dè rregul. Iur. in. 6.

5 ¶ Et ſic deueniendo àd aliquas ſpeties noſtræ ampliationis dico, ꝙ Dos aſsignata metu non valet ipſo Iure tex. in. l. ſi mulier. §. ſi dos. ff. iſto ti. glo. vnica. in. c. 2. iſto tit. & ibi Hoſt. verb. quæ metu. & Anto. dè But. n. 8. & Cardinal. Zabarel. n. 1. verſi. ſecũdus caſus. & Abb. n. 9. & Gaſpar Calderi. in conſil. 2. iſtius tit. n. 1. & Præpo. in. d. c. cùm locum. dè ſponſalib. n. 4. verſi. vltimô adducitur. Padilla in. l. interpoſitas. C. dè tranſactio. n. 7.

6 ¶ Hoc iddem eſt in promiſsione arrarum matrimonialium. tex. in. l. 5. ti. 11. par. 3. & Padilla in. d. n. 7.

7 ¶ Idipſùm eſt in conſtitutione procuratoris in matrimonialibus. tex. in. c. accedens. dè procurat. Præpoſit. in. d. verſi. vltimò adducitur & Couarrù. in. 4. decretal. 2. par. c. 3. §. 5. n. 9. Padilla d. n. 7.

8 ¶ Fallit primò noſtra rregula principalis. in rrenũtiatione Beneſicij Eccleſiaſtici. quæ (licet controuerſum ſit) valet mero Iure ſecundùm verio-

veriorem opinionem vt probat Padilla in. d.l. interpofitas.C.dè tranfactio.n.10.

9 ¶ Fallit fecundò in Iuramento præftito à maiore vt in.c.2.dè Iure Iurand. fecùs in præfti to à minore:quod non valet ipfo Iure.tex in au tenti.Sacramēta puberum. C.fi aduerfùs vēdit. ita dicit.Sarmiento in tract.dè rreditib.Eclefiæ 1.par.c.4.n.7. Sèd ifthæc doctrina mihi non placet:quià in hoc pūcto magna eft difficultas proptèr varietatem Iurium,vt ftatìm rradicitus explicando videbimus. ¶ Et mouet dubium q Iuramentum fit Deo.c.debitores.de Iure Iur.& q ideò rrequiritur abfolutio.vt teftatur Afflict. decifsio.263.n.5.& decifſ.322.n.6.¶ Et deueniē-do àd explicationē hujus difficultatis, eft fcien dū,q.IusCiuile ftatuit,q Iuramētū metu extor tū fit nullū vt in.d.authent.Sacramēta puberū tex.etiam in.c.1.§.itèm facramenta.dè pace tenend.¶ Ius autèm Regiū variauit: nā aliquæ leges determinant,q valeat,vt.l.fi.ti.11.par.3.Aliquæ determinãt q nō valeat. tex. in.l.28.tit.11. par.5.&.l.2.ti.12.lib.2.Fori legum.vbi Mōtalbus in. verb. *por fuerça* dicit:q ifta lex Fori corrigit

 illam

illam legem patriæ contrariam. Nèc est curandum dè conciliationibus, quas adducit Grego. Lopez in. d. l. 28. verb. *Iurando*. Quià omnes illæ non quadrant, & sunt diuinatoriæ. ¶ Ius verò Canonicum (cui in hac materia standum est per. c. nouit. §. fi. dè Iudit. & in. c. licet. dè Iure Iurand. in. 6. & pèr Iura & dd. quos allegat Hostien. in. c. quemadmodùm. dè Iure Iurand. verb. Iuramentum. & Andreas Geil inpracticis obser. lib. 1. obseruatio. 25. n. 1. & quos rrefert, & sequitur Afflict. in deciss. 263. n. 2.) etiàm pugnat intèrse. Nàm sunt aliqua Iura, quæ disponunt: ꝙ tale Iuramentum valeat tex. in. c. àd aures. isto tit. tex. in. c. si verò. & in. c. verùm. dè Iure Iurand. Sunt & alia èx diametro contraria tex. in c. àd audientiam. & in. c. cùm dilectus isto tit. &. c. cùm contingat. dè Iure Iur. & nouissimè tex. in. c. quamuis pactum. dè pact: lib. 6. ¶ Hæc Iura concordauit Vincent. Doctor antiquus dicendo: ꝙ aùt Iuramentum metu extortum interponitur in casu à lege prohibito, & tùnc non valet ipso Iùre. aùt in casu à lege nō prohibito, & tùnc valet, & est necesse ꝙ rrescindatur pèr

abso-

absolutionem, seù rrelaxationem Iuramenti. Quem sequutus est Abb. in.d.c.cùm contingat n.3. vtrumq; sequutus est Felin. in. c.2. dè Iure Iur.n.2.& eos sequitur Gregorius Lopez.in.d.l. fi. tit.11. par. 3. verb. *que lo fizieron por fuerça.* & Vincentium sequutus est etiàm Bened. Capra in consil.29.n.18.hanc distinctionem probauit Altia.in.d.c. cùm contingat.n.16.cùm sequent. & Andreas Geil in Pract. obseruatio. lib.2. obser.42.n.5.cùm sequtibus.& Marant.in disputa. 6.n.34. ¶ In quo cauendum est àb exemplo posito pèr.d.Andream Geil ibi. n.6. dicentem: ꝙ quandò quis pèr vim, vèl metum Iurauit vẽdere rrem suam, ꝙ obligatur. Quià immò non obligatur: nàm lex rresistit alienationi rrei suæ inuitè tex.in.l.inuitum. C. dè contrahend. emptio.l.dudum.eo tit.l.neq; emere.C.dè Iure deliberand.l.inuitus.C.dè locato.l.neq; àb initio. C.dè nupt.l.3. tit.5. par.5. ¶ Alij Doctores dant aliam concordiam dicentes: ꝙ consideretur qualitas contractus supèr quo Iuramentum interponitur,& tùnc si est contractus qui ipso Iure non valeret,etiàm Iuramentum supèr eo in-

ter positum non valeat ipso Iure. Si autèm cōtractus metu factus valet, sed est rrescindendus: tùnc Iuramentum valeat, & sit necessaria rrelaxatio. hanc posuit glo. vnica in. d. c. 2. isto tit. & philip. Franc. in. d. c. quamuis pactum. dè pact. libr. 6. quem sequitur Hipolit. dè Marsil. in. l. pen. ff. dè questioni. n. 69. cùm duobus sequentibus. ¶ Itèm alia concordia colligi potest, ex Andrea Geil in suis obseruat. lib. 2. d. obseruad. 42. n. 4. vbi dicit communitèr teneri, q Iuramentum vergens in dispendium salutis æternæ. & quod est contrabonos mores. & quod cedit indeteriorem exitum. & quod exēplo pernitiosum est. & quod præstatur supèr pacto, & conuentione principalitèr contrà Publicam vtilitatem cedente esse ipso Iure nullum. ergò rreliqua Iuramenta erunt valida. Et quod dicatur vergere in dispendium salutis æternæ, & in quo differant dispendium. & interitus tractant Doctores in. d. c. quamuìs pactum. maximè Archidia. n. 4. Ioan. Andre. d. n. 3. Ancharr. n. 3. Gemidia. n. 7. àd quos me rremitto. ¶ Potest & alia colligi concordia èx.

d.l.fi. titul.11. par.3. quæ ponens rregulam afirmatiuam: quòd valet Iuramentum metu extortum subdit fallentias aliquorum casuum spiritualium, & annexorum. scilicet: quod valeat Iuramentum metu extortum in Prophanis, non autem in Spiritualibus. ¶ Et prædictis modis poterunt concordari. dd. sibi inuicē contrariantes super quæstione àn debeat peti absolutio à Iuramento metu extorto quos rrefert *Gonçalo Suarez de Paz* in sua practica tomo.1.par.4.c.3.n.30. ¶ Sed tandem rresolutio mea est, q hodie per.d.tex.in. d.c.quamuis pactum de pact.in.6. Et per.c.licet. de Iure Iurand. in.6.indistinctè Iuramentum metu præstitum est ipso Iure nullum: quià illi textus sunt nouiores, & indistinctè, & loquēdo in cōtractu Prophano determinant nō valere Iuramentū metu præstitum. & sic corrigunt cætera Iura. & ita inuenio tenere Bal.in.l.etiam.C.àd Velleyan.n.3. & Ripà in rresponso. 138. n. 8. & sic cessat prædicta contrarietas, & prædictæ cōcordiæ. ¶ Neq; curo de eo, q vitanda est legum correctio: quià hic fieri non potest, cùm vltima derogent

prioribꝰ, & nulla prædictarũ cõcordiarũ sit sufficiens propter prædict. Iura nouissima. nec est curãdũ dè cõmuni opinione dè qua testatur Socinus in consil. 38. n. 1. volu. 3. quia est nullius momẽti pèr suprà dicta. ¶ Et sic praxis istiꝰ Regni, & aliorũ hãc decisionẽ admitit: quià nõ curat dè rrelaxatione. vt dè hoc Regno testatur Couarr. in lib. 1. varia. rresolu. c. 4. n. 7. & in lib. 4. decretal. 2. par. c. 3. §. 5. n. 2. in fi. & in d. c. quamuis pactũ, 3 par. §. 4. n. 2. in fi. quẽ sequitur Michael Grassis in tract. dè sucessio. §. sucessio àb intestato. quæst. 12. n. 2. & dè alijs Regnis testatur Masuer. in sua pract. titul. dè Iure Iur. n. 10. & Afflictis deciss. 263. n. 4. ¶ Quæ praxis admittenda est tàm coràm Iudice Sæculari, q̃ Ecclesiastico: quià in hoc Iuditio non tractatur dè viribus Iuramenti licitum, vel illi citum sit, sed tãtũ dè ejus obseruantia, & executione, & tùnc vterq; Iudex èst competens indifferentèr. tex. in. l. siquis maior. C. dè transactio. & Bal. in c. 1. §. itèm sacramenta. dè pace Iura. firmã. n. 9. & pèr alia Iura, & dd. quos allegat Andreas Geil in pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 25. n. 4.

¶ Quæ

¶ Quæ praxis comprobatur pèr.d.c.licet.dè Iure Iur.lib.6.vbi Papa mandat: ꝙ Sæculares Iudices compellantur pèr censuras obseruare in Iuditio contractus Iuratos non vi,nèc dolo factos.A contrario ergò vi,vèl dolo factos nō cōpelluntur seruare.

10 ¶ Quæ conclusio,& ejus praxis fallit quandò metus leuis interuenit in apositione Iuramēti quià tùnc rrelaxatio petenda est, & concedi debet vt.dd.quos rrefert,& sequitur Couarr.in Regul.peccatum.2.par.§.3.n.7.

11 ¶ Est tamèn aduertendum àd vnum singulare,quòd omne Iuramentum(quod exigit rrelaxationem)instante necessitate,vèl magna vtilitate si Superior nō potest adiri, potest cōtrauenire àbsq; rrelaxatione.vt Inno.in.c. venerabilem.dè electio.n.fi.quem sequitur Abb.ibi.n.24. & Abbatem sequitur Bernard. Bombin. in consil.73. n.3.

12 ¶ Restat nùnc rrespondere àd fundamentū, quod mouebat dubiū,dè quo diximus in principio hujus articuli(scilicèt quòd Iuramentùm fit Deo) àd quod duplex datur rresponsio: vna

Doctorum, altera mea. Responsio Doctorum est q licet Iuramentum præstetur Deo, potest pèr partem rremitti vt in. c. 1. dè Iure Iur. & ibi glo. verb. rrelaxáda. & ibi Abb. n. 4. tex. in. c. tuas dè vsuris. Iuncta glo. verb. desistere. & notatur in. c. consuluit. dè vsur. & dd. quos rrefert, & sequitur Afflict. decisio. 80. n. 5. & Tellus Hernádez in. l. 6. Tauri. n. 42. ¶ Et sæcularis Iudex est competens àd compellendum rrecipienté Iuramentum metu extórtum, vt id rrelaxet Iuráti. vt traddit Felin. in. c. 1. dè Iure Iur. & Afflict. deciss. 263. n. 3. & Gregor. Lop. in. d. l. fi. ti. 11. par. 3. verb. *que lo hizo por fuerça*. & Marant. in pract. 4. par. distinct. 11. n. 66. ¶ Quod faciet Sæcularis pèr capturam personæ pèr tex. in. l. illicitas. ff. dè off. Præsid. vt Bal. in. c. 1. §. itèm Sacramenta. dè pace Iura. firmand. n. 8. qué rrefert, & sequitur Afflict. deciss. 80. n. 5. & 6. & decisio. 263. n. 3. quem sequitur Bernard. Bombin. in consil. 49. n. 35. & 36. ¶ Ecclesiásticus auté Iudex id faciet pèr césuras vt in. d. c. 1. dè Iure Iur. & in. d. c. tuas. dè vsuris. ¶. Mea auté (& verior) rratio est: quià Deus voluntarium, non coactum milité eligit.

tex.in.c.præſens clericus.20.quæſt.3.& in.c.nõ eſt.15.quæſt.1.quod allegat.glo.vnica in. c.2. iſto tit.àd fin. ¶ Et ideò praxis non curat dè faciendo rrelaxare Iuramentum,ſed admitit contrauenientem propria autoritate abſq; rrelaxatione,& ſic rremanet expedita iſta quæſtio Iuramenti.

13 ¶ Prò complemento noſtræ rregulæ erit maximi mométi explanare:àn in cõtratibus, qui ſunt ipſo Iure nulli proptèr metum,ſit neceſſaria ſententia declaratoria prædictæ nullitatis, vel poſsit quis eis contrauenire propria autoritate? Et dico q̃ Ancharran. in conſ. 382. n. 2. pèr tranſenam dicit: credere, q̃ ſit neceſſaria Sententia declaratoria. at ego intrepidè teneo contrarium,ſcilicet nõ rrequiri Sentétiã declaratoriam,& q̃ poſsit quis contrauenire propria autoritate pèr tex.expreſ. meliorem dè Iure in. c.1.iſto tit.in quo patet, q̃ mulier (quæ coacta monaſterium in trarat, & proffeſsionem emiſſerat)mortuo marito propria autoritate, abſq; lite & Sentétia declararoria exiuit monaſterium, & mátrimonium dè facto cùm quodam

Milite contraxit. & licet Episcopus eam, & maritum excommunicauit donec separarentur. tamen Papa (ad quem appellauere) Iussit eos absolui, & non separari praestita cautione de parendo mandatis Ecclesiae in diffinitiua. ¶ Textus etiã expressus, & optimus in. c. significauit. de eo qui duxit in mat. quam pol. per adulter. vbi valuit secundum matrimonium contractum nulla Sententia declaratoria nullitatis primi matrimonij metu contracti praecedente. & ibi notat Abb. n. 2. idem Abb. in. c. 2. isto tit. n. 8. idem in. c. cum locum. de spousalib. idem inducit ad hoc tex. in. c. veniens. de spons. super ipso textu. n. 7.

14 ¶ Facit pro hac parte, quod Doctores tradunt de matrimonio nulliter (ob aliam causam q̃ metus) contracto, quod eo non obstante absq; sentẽtia declaratoria Iudicis, poterit aliud valide contrahi, quos refert, & sequitur Matient. in Rubri. tit. 1. lib. 5. Recop. glo. 1. n. 55.

15 ¶ Ex quo infero duo ad praxim Dominorũ Inquisitorum Haereticae prauitatis. Primum, quod si procedendo contra Monachum, Monialem

vè,seù Clericum in Sacris: quià matrimonium carnale post monachatum,seù ordinis Sacri susceptionem cōtraxerint,& oppositum,& allegatum fuerit àb eis, quòd talem Monachatú, seù ordinem Sacrum pèr metum susceperunt, q̃ debent remittere causam examinandam Ordinario supèr dicta exceptione, vt èx ea quid faciendum sit intelligant. Nam si nullitas metus illati causa constet: tùnc liberè debent dimitti,si autèm non constet, quòd tùnc eos puniant: & sic,quòd seruetur dispositio.d.c.1. isto titul.

16 ¶ Secundum, quòd si procedendo contra Binubos opposuerint, se primú matrimonium metu contraxisse: quòd debent facere iddem, quod in casu præcedenti: & sic quòd seruetur dispositio.d.c. significauit. dè eo qui dux. in mat. quam pol. pèr adulterium. Quod fallit quandò metus in fertur àd contrahendum cùm aliqua dè certo genere: quià túc valét matrimonium pèr Iura, quæ adducit Palat. Rub. in Repeti.c.per vras.3.notabi.§.11. n.1.

17 ¶ Secunda regula sit: omnis cōtractus Pro-

phanus metu gestus valet mero Iure, sed rrescinditur vt in toto titulo.ff.isto titul. &.l. dolo. C.dè inutilib.stipulatio. Colligitur ista rregula ex.d.glo.vnica.cap.2.istius titul.& èx Abbate. ibidem.n.7.cùm sequent. & èx Hostiens. in sum. istius titul. n. 6. & èx Andre. Geil in suis pract.obseruatio.lib.2. Obser.93. n.4. cũ duob. sequent. Ratio istius rregulæ est:quià in Prophanis sufficit voluntas simpliciter vt in.c. meritò. 15.quæst.1.& in.l.si mulier.§.penult. ff. isto titul.

18 Fallit primò ista rregula in prorrogatione Iurisditionis metu facta, quæ non valet ipso Iure tex.in.l.2. in prin.ff.dè Iudi. glo. vnica in.d.c.2. isto tit. & ibi Antonius. dè But.n. 10. & Zabarella n. 1. versi. quintus casus. & Abbas. n.12. & Padilla in.d.l. interpositas. C. dè transactio. n. 7.

19 ¶ Fallit secundò in autoritate tutoris metu interposita, quæ ipso Iure non valet. tex.in.l.1. §.fi.ff.dè autorit.tutor &.d.glo.vnica. & Anto. dè.But.& Zabarella ybi suprà proximè, & ibidem Abb.n.14.& Padilla.d.n.7.

¶ Fallit

¶ Fallit tertiò generalitèr in administratorijs èx munere offitij pèr, d. §. fin. proximè allegatum. & Bal. in tit. dè controuer. inuestit. n. fi. & Detius in. l. velle non creditur. ff. dè rregul. Iur. n. 4. quem rrefert, & sequitur: Sarmiento in tract. dè rreditib. Ecclesiæ. 1. par. c. 4. n. 8.

21 ¶ Fallit quartò in mandato pèr vim concesso vt. dd. quos rrefert, & sequitur Sarmiento. d. n. 8.

22 ¶ Fallit quintò in contractibus Innominatis, inquibus est locus pœnitentiæ. vt Sarmiento vbi suprà. n. 9. ¶ Dè quorum contractuum in nominatorum materia vide Anton. Gomet. in lib. 2. variar. c. 8. pèr totum.

23 ¶ Fallit sextò in contractibus in quibus interuenit enormissima læsio. Quam fallentiam considero: eo quià sola enormissima læsio absq; metu annullat, & òb id fit fructuũ rrestitutio vt Gamma in decisio. Lusitan. 1. par. deciss. 94. n. 3. à fortiori ergò anullabit, si interueniat metus.

¶ Fallit vltimò in omnibus casibus annexis, & accessorijs àd spiritualia vt

diximus suprà.n.4 cùm sequentibus.

25 ¶ Sunt & alij casus prophani, qui cõtrouersiam patiuntur àn valeant, àn sint nulli? Qui sunt: additio hæreditatis, testamentum, sententia. Et placuit multis.dd.eos remanere sub regula non obstante contrariorum.dd.opinione: & sic quòd valeant, & quòd debeant rescindi. Quos latè & benè examinat Padilla in. d. l. interpositas. C. dè transactio. primum in.n.8. secundum in. n. 9. tertium in. n. 11. àd quem me remitto ne eum hic transcribam. ¶ Quæ opinio mihi non placet: quià hi actus sunt liberæ voluntatis. & sic à cõmuni opinione discedit Menchaca dè success.crea.§.17.n.5.tenendo non valere ipso Iure testamentum metu factum sequendo Iasso. Quod & Imola tenet in.l.1. ff.dè testa. & alij multi, quos omitto: quià moueor ratione, & non multitudine. dd. iddem tenet ipse Menchaca in tract.dè succes.progressu.§.30 n.16. ¶ Vbi etiàm tenet, quòd si Tabelio fuit coactus àd faciendam scripturam testamenti, tale testamentum sit nullum ipso Iure, & esse communem. ¶ Et iddem esse si testis cõpulsus fuit

fuit addesse testamento. à fortiori erit nullum ipsum testamentum. ¶ Et Iuditium dè testamẽto est dè additione hæreditatis. ¶ Et dè sententia est tex. expressus in. c. inIustum Iuditiũ. 11. quæst. 3. conditus à Calixto Papa, & in. c. omne. 25. quæst. 1. conditus à Marcello Papa: & qui contrarium tenuere loquuti sunt contra Iura, expressa. ¶ Est tamèn aduertẽdum, ꝙ electio certæ personæ pèr metum facta non valet ipso Iure, Secùs quandò fit dè incerta, alicujus tamẽ generis vt Palat. Rub. vbi suprà isto capit.

26 ¶ Tertia Regula est dè contractu nudo vt suprà. n. 2. diximus.

27 ¶ Vltimò & prò complemento nostri capitis, & vt praxis sit manifesta, est dicendum, ꝙ in contractibus ipso Iure nullis libellus debet concludere: ꝙ declarentur nulli, & non debet peti, ꝙ rrescindantur. Quià quod nullum est, rrumpi non potest. tex. in. l. nàm & si. ff. dè in Iusto rrupto, irrito q; fact. testa. l. qui binos. ff. dè vsu fru. ¶ Et in contractibus, qui mero Iure valent: debet concludere libellus quòd rrescindantur. hanc practicam colligo èx supradic-

tis regulis. & sentit glo. vnica in. d. c. 2. isto titul. & ibi Anto. de But. n. 7. Iuncto. n. 11.

RECAPITVLATIONES. CAP. 10.

PROBATIONIS *materia in causa metus per sex conclusiones expenditur.* 1.

CAPVT. 10. DE PROBATIONIS materia in causis metus.

1 IAM TEMPVS EST accedendi àd materiã probationis faciendæ in causa metus: quam vt expeditissimè, & Magistralitèr expediam sequentes facio cõclusiones.

¶ Prima quis teneatur probare in hac materia metus? An allegans metum, àn ejus aduersarius negans metum?

¶ Secunda àn sufficiat probare metũ in genere,

nere vèl ſit neceſſè probare eum in ſpetie?

¶ Tertia quibus modis probabitur metus, vt dicatur plenè probatus.

¶ Quarta àn probato metu admitatur probatio in contrarium?

¶ Quinta dato concurſu probationum, quæ probatio præferatur?

¶ Sexta quo modo probabitur ſpontanea voluntas?

RECAPITVLATIONES.

§. 1.

CONCLVSIONES omnes dè materia pobationis in cauſa metus ſunt difficillimæ. 1.

Cui incumbat onus probandi genericè. 2.

In caſibus rrequirentibus liberam voluntatem non tenetur probare is qui metum paſſus eſt. 3.

Qualitas rrequiſita àd eſſentiam alicujus diſpoſitio nis probanda eſt àb eo qui eam proponit. 4.

Quandò plura conjunctìm rrequiruntur, probanda ſunt omnia, aliàs ſuccumbet. 5.

Indubio contractus præſumetur ſpontè factus. n. 6. & n. 9.

In casibus in quibus sufficit voluntas simplicitèr, probabit metum passus. 7.

Fallit. n. 10.

Voluntas coacta voluntas est. 8.

Quandò est præsumptio metus contrà factum, non probabit passus metum, quia rreleuatur. 10.

Subditi non tenentur probare metum quandò soluunt Dominis aliqua onera. 11.

§. 1. QVIS TENEATVR PROBARE in causa metus?

1 DIFFICILLIMAE sanè omnes prædictæ cóclusiones sũt, sed dificilior omnibus est ista: quis teneatur probare in materia metus. Quam (Deo Duce) Magistralitèr explicabimus, & in ea rrationem decidẽdi àd caput primum hujus tituli (nusq̃ àb aliquo percepta) assignabimus. & sic rremanebit in posterùm difficultas illius textus plana, & manifesta.

¶ Materiam

2 ¶ Materiam cui in cubat onus probandi generice tractat Speculator in tit. de probatio. §. 1. incipit: Probare autem. per totũ. & nouissime Iustus Reuberius in tract. de testibus. 3. par. à. n. 81. vsq; ad. 113. mirifice sane, & prout tantos viros decebat: sed tamen ab eorum dictis nostra difficultas in spetie diffiniri non potest, immo eis casus noster addi potest.

3 ¶ Et vt species nostra percipiatur distinctione est procedendum sic: aut sumus in casibus, in quibus rrequiritur voluntas libera, seu spontanea, seu Plena. aut sumus in casibus, in quib9 sufficit voluntas simpliciter, sine illa qualitate. Primo casu is qui metum pasus est siue actor, siue rreus non tenetur probare metum, sed aduersarius ejus tenetur probare illam qualitatẽ spontaneæ, liberæ, seu plenæ voluntatis tex. express. in. c. 1. isto titul. qui singularis est, & à nemine bene perceptus, neq; intellectus. vbi mulier (quæ ingressa est monasterium, & professionem emisit, & postea propria autoritate exiuit monasterium, & matrimonium carnale de facto contraxit) nõ arctatur probare metũ,

ſed moniales arctatæ fuerunt probare ſpontaneam voluntatem illius mulieris in proffeſsione interueniſſe. ¶ Et quamuis dura viſa ſit deciſsio illius textus ignorantibus rrationem decidendi àd illum, tamèn non eſt niſi Iuridica, & rregularis. Quod planè oſtenditur traddita rratione decidendi ſua.

4 Quæ fundatur induplici rregula generali Prma, ꝙ quandò aliqua qualitas rrequiritur àd eſſentiam alicujus diſpoſitionis, fundans ſe ſupèr illa qualitate debet illá probare, ſiuè actor ſiuè rreus. & nō ſufficit probare factum niſi probet illam qualitatem ſimùl cùm facto. tex. in. l. Fulcinnius. §. 1. ff. èx quib. cauſ. in poſſes. eat. tex. in. l. Titius ff. dè militar. teſt. & in. l. non ſolum. §. ſciendū. verſi. ſèd vt probari poſsit. ff. dè noui oper. nuntiat. & ibi Bar. n. 1. & . 2. tex. etiàm. in. l. 1. §. ait prætor. ff. nèquid in flu. publi. & ibi èx eo notat Bar. n. 1. quem. §. legit in. §. quod autèm. & Bartolum ſequitur Alexand. in conſil. 1. volu. 3. n. 24. Ponit hanc rregulam allegando. alias allegationes Ioanes Crotus in tract dè teſtib. par. 9. n. 49. tenet allegādo Alia Iura Bal. in. l. Titia

Titia diuortium. ff. ſolut. matri. n.2. àd quam rregulam multos congerit.dd.Hipolit.dè Marſil.in Rub.C.dè probatio.n.437. & n. 439. & in ſingulari.187,pèr totú.& Anto.Gomez in.lib.2 variar.c.3.n.22.¶Et ideò in actu rrequirente voluntatem cùm hac qualitate libera ſeù ſpontanea,ſeù plena non ſufficit probare factum, niſi probetur illa qualitas, vt probatũ rremanet, & vt ſuprà diximus in.c.8.§.2.n.13.

5 ¶ Secunda rregula eſt,ꝙ quãdò duo ſeù plura conjunctìm rrequiruntur, probãda ſunt omnia aliàs defficiens in probatione vnius defficit in toto.tex.in.d.l.Titia diuortiũ.ff.ſolut. matri. & ibi Bal.ponit etiàm iſtã rregulam èx eo. n.1. & Angel.n.2.& tex.in. l.àd teſtium. §. ſiquis èx teſtibus.ff.dè teſtament.& qui teſta.facer.poſſ. & Hiero. Schurpff. in conſil.19. n.4. Centur. 2. & ſequitur.M.Caſtrio.in additio àd Maſue.tit. dè probatio.n.27.¶ Sèd in his caſibus in quib9 rrequiritur voluntas libera, duo conjunctìm rrequiruntur,ſcilicèt voluntas:& libertas volũtatis:& ſic non ſufficit probatio.voluntatis, niſi probetur,ꝙ fuerit libera conjunctìm.

¶ Neq;. obstat rratio dubitandi, quæ potest sumi èx Iuris præsumptione, scilicèt q in dubio contractus præsumitur spontè factus, nisi contrarium probetur, secundùm tex. in. l. 2. C. isto tit. & Altiat. in tract. præsump. rregul. 3. præsumpt. 7. n. 1. quem rrefert, & sequitur Rebuff. in comment. 2. tom. in tract. dè rrescissio, contract, glo. 12. n. 11. quià illud procedit in casibus, in quibus sufficit voluntas simplicitèr, nō quàdò rrequiritur voluntas cùm qualitate libera: quià tùnc rrequiritur probatio specifica, & nō sufficit præsumpta pèr. d. duas rregulas àd ductas in rratione decidendi. ¶ Et sicùt in simili dicimus, quòd licet quis præsumitur bonus, & idoneus vt dicit glo. in. c. 1. dè testib. verb. idonei. vbi allegat, tamèn si Lex, vèl statutum rrequirit, quòd testis sit idoneus, & bonæ famæ, nō sufficit probare pèr testes. nisi probetur. illa qualitas in teste: quià illa præsumptio rregularis non sufficit, quandò exigitur illa qualitas vt Euerard. in consil. 19. n. 13. & alij plures. dd. sèd melius, q̃ alius Ioan. Crot. in tract. dè testib. par. 9. n. 46. cùm quinq; sequentibus. ¶ Neq;

obstat.

obstat 2. rratio dubitádi quæ potest dè duci dè. l. actor quod asseuerat. C. dè probatio. quià illa assertio est prægnans, & parit negatiuam vndè dicens q᷑ fuit metu coactus videtur negare spō tè fecisse Bal. in. l. fi. C. dè Hered. insti. n. fi. & túc actor non tenetur probare pèr rregulam generalem ipsius legis actor. quam ponit dè negáte.

7 ¶ Deueniendo àd secúdú casum nostræ distinctionis: scilicet quandò sumus in casibus, inquibus sufficit voluntas simplicitèr absq; illa qualitate libera, túc temporis is, qui metú passus est, siuè actor, siuè rreus tenetur probare metum tex. in. l. si cùm exceptione. §. in hac actione. & in. l. non est verisimilè. ff. isto tit. & in. l. interpositas. C. dè transactio. & in hoc casu intelligendus est Ioseph. Mascard. in tract. dè probatio. par. 1. conclusio. 78. n. 13. & quos. ibi. rrefert.

8 ¶ Ratio decidendi àd nostram conclusioné est etiàm duplex. Prima quià in his sufficit voluntas, etiàm sisit coacta: quià voluntas est. tex. in. c. meritò. 15. quæst. 1. & in. l. si mulier. §. pe. ff. isto tit. & sic facto, seu contractui standum est, donèc metus probetur.

9 ¶ Secunda rratio decidendi est: quià in dubio actus præsumitur absq; metu factus, vt diximus suprà n. 6. & hoc, nè præsumatur delictũ secundum tex. in. l. meritò. ff. prò socio.

10 ¶ Fallit ista secunda nostra rregula: quandò est præsumptio metus contrà factum. Quià tũc non probabit metum passus: nàm illa presumptione rrelevatur, & transfert onus probandi in aduersarium, vt colligitur èx Altiat. vbi suprà, vbi dicit: q agens interdicto rrecuperãdæ habet præsumptionem pròse, q metu rrenuntiauerit. Quem sequitur Rebuff. vbi suprà. ¶ Et rregulariterpræsumptio transfert onus probãdi in aduersarium, vt traddit Speculator in. d. §. 1. d. titul. dè probatio. n. 11. & Ioan. Crot. in. d. tract. dè testib. 1. par. n. 10. vbi ambo allegant.

11 ¶ Et ideò Domini, qui aliqua onera habent supèr subditis absq; titulo, tènentur probare, q subditi spontè, & non pèr vim ea onera exhibuerint, vt. dd. in. c. quod latètèr. dè rreg. Iur. in Decretal. vt firmat Couarru. in rreg. Possessor. 2. par. §. 4. n. 1. & . 5. Quià præsumptio est contrà eos, q subditi non spontè sèd pèr vim, & metũ soluerint.

ſoluerint. & Zazius in.l.1. §. quæ onerandæ. ff. quar.rrer. act. non det .n.8. ¶Et ſic rremanet expedita iſta prima concluſio.

RECAPITVLATIONES.

§. 2.

METVS debet probari in ſpetie, & non in genere. 1.

Qualitas metus debet in ſpetie probari. 2.

Metus illatus quo âd vnum contractum durat, & operatur quo àd alios poſteà factos. 3.

Minæ, vel verbera illata èx vna cauſa ſufficiunt àd probandum metum quo àd aliam. 4.

Sufficit probare probabilem timorem metus. 5.

Non eſt neceſſè probare pêrſonam, à qua ſit illatus metus. 6.

§.2. AN SVFFICIAT PROBARE metum in genere?

1 AD SECVNDAM CONCLVSIOnem deueniendo dico: quòd rregula eſt, ꝙ

metus debet probari in spetie, & non in genere (hoc est, ꝙ fuerit illatus prò illo actu, seu contractu faciendo) vt patet in.c.accedens.dè conuersio.Cōjugator,& ibi Inno.verb.verbera.idē in.c.cū locū.dè spon.n.2.& ibi Ioā.Andre.n. Bal.in.l.interpositas.C.dè trans.n.4.& ibi Rimi nal.n.3.& ita fuit decisū in Cōcilio Neapolitan. vt testatur Afflict.decis.246.n.fi.tenet Rebuf.in cōmētar.2.tom.in tract.dè rrescis.cōtract.glo. 22.n.4.& Rolād.Valle in cōsil.83.volu.2.n.23.

2 ❡ Et nō solū debet probari in spetie cōtractus, sèd debet probari in spetie qualitas metus illati, hoc est, quæ minæ, quæ verbera, quæ aliæ species intimidationis fuerūt illatæ,& factæ.tex in.d.c.accedens.& in.d.l.interpositas.& ibi Bal. d.n.4.& Faber in.§.quadrupli.inst.dè actio.n.2.

3 ❡ Fallit primò nostra conclusio, & ejus ampliatio, quādò semèl fuit illatus metus quo àd vnum contractū: quià tùnc præsumitur durare ille metus quo àd alios cōtract9 ita Cyn.in. l.2. C.isto tit.n.2.in fi.Bal.in.l.2.C.dè his qui proptèr.met.Iud.nō appel. n.3.& .4.quem rrefert,& sequitur. Philip.Fran.in.c.fi.dè appe.n.8. & ibi

Detius

Detius.n.22.in fi.& tenet Euerard.in consil. 19. n.23. & Rebuff.per multa Iura, & rrationes vbi suprà.n.5.&.6.vbi dicit ita seruari in actu Iudiriario, quicquid dè stricto Iure dicatur.& Rebuffū sequitur Auēda.in suo dictionario. verb. fuerça in fine quos ego sequor,licèt aliqui voluerint cōtrariū,vt fuit Inno.& Afflict.vbi suprà ❡ Cōfirmatur ista fallentia arguēdo èx præcedentibus, & à præterito vt videre est suprà.c.2.
4 §.7.n.19.&.20.❡ Ex qua fallentia corollariè sequitur,ꝙ quandò probātur minæ, vèl verbera, etiā si sint illata èx alia causa sufficiunt àd inualidandū actū, nisi pars aduersa probet interuenisse èx justa causa:vt.potè ꝙ vxor fuerit inuēta in adulterio,& òbid fuerit verberata: quià talia verbera non probabunt metum in alia causâ, ita Rebuff.vbi suprà. n. 7. & p allegationes suprà in præambu. n. 22. ❡ Quod confirmatur à solitis, dè quo latè Euerard.in topicis legalib. c.àb vsitato. seù à solitis pèr totum.

5 ❡ Fallit secundo quandò probabilitèr dubitr dè offensione:quià tùnc licèt non probetur metus illatus, sufficit probabilis timor ejus.

pèr ea quæ traddidimus suprà in. c.2. §.6. n.1. cùm multis sequentibus.

6 ¶ Est tamèn aduertendum, quòd non est necessè probare quis sit, qui metum in tulit: sufficit enim probare metum illatum, licèt non designetur persona tex.in. l. sicùm exceptione. §.in hac.ff.isto tit.& ibi glo.penult.& Bal.n.1.& Angel.n.4.& Faber in.§.quaprupli.instit.dè actio. n.2. & ibi Angel. n.2. & antè omnes Azo, què rrefert, & sequitur Anto.Gabriel Rom.lib. 7. conclusio. 17. n.10.

RECAPITVLATIONES.

§. 3.

IN probationibus stat causarum pondus. 1.
Probatio, sufficiens contrà metum inferentem sufficit contrà tertium.
Probatio rrelinquitur Iudicis arbitrio. 2.
Probatio metus rrelinquitur arbitrio Iudicis. 3.
Probatum dicitur aliquid quandò Iudici est facta plena fides, quomodocumq; sit. 4.
Probationi persuasiuæ, licèt non concludenti potest Iudex

Causa valdè difficilis, quæ sapit quandam impossibilitatem probetur vnico teste. 20.
Et probatur eo modo quo potest.
Metus probatur pèr tractatum præcedentem dè metu inferendo. 21.
Fuga facta statim, quòd quis potuit fugere, probat metum præcessisse. 22.
Et probatur solo proprio juramento. 23.
Et solo dicto testatoris, & Iuris præsumptione.
Metus debet probari pèr apertissimas probationes, quàdò est aliqua præsūptio cōtrà metū passū. 24.
Solent aliquandò mariti simulare, quòd inferunt metum vxoribus. 25.

§. 3. QVIBVS MODIS PROBETVR metus.

VENIO NVNC AD tertiam conclusionem, quæ nimìs necessaria est: quià in probationibus stat causarú pondus. l. qui repudiantis. §. fi. ff. dè inoffi. testa. quam àd hoc citat Bald. in. l. ingenuum. ff. dè statu homi. n. 6.

homi.n.6.& tenet Sylua Nuptial.in lib.5. n.121. àd finé. ¶ Et præmitto, q̄ probatio sufficiens contrà metum inferétem, erit sufficiens contrà tertium, àd quem rres deuenit vt dixi. suprà. cap.8. §.4. n.3.

2 ¶ Et est scidendum, q̄ generalitèr omnis probatio rrelinquitur arbitrio Iudicis tex. in. l.3. §.1.ff.dè testib.

3 ¶ Et in causa metus expressè tenent.dd. rrelinqui probationem Iudicis arbitrio, vt Paul. dè Cast.in.l.admonédi.ff.dè Iure Iur. n.38.cùm seq.Detius in.c.fi.dè appellatio.n.24.idem in.l. in omnibus causis. ff. dè rregul. Iur. n.7. & alij, dd.quos rrefert, & sequitur Couarru. in.4. decretal.2.par. c.3. §.5. n.10. Caballi. in suis mille loq.2.par.c.787. Rebuffus in cométar.2. tomo. tract.dè rrescis.contract.glo.12. n.14. & Menochius.in tract.dè Arbitrar.Iudi.lib.2. Centur.2. casu.136.n.2.

4 ¶ Ex quibus sequitur, q̄ tùnc dicetur aliquid probatum, quandò est facta Iudici plena fides: hoc est, quandò Iudex pèr ea, quæ sibi ostensa sunt, est adductus àd credulitaté.tex.in.l. quin-

quaginta.ff.dè probatio.l.àd fidem.ff.dè testib. l.procurator.C.dè edend. ita dicit Bar. in.l. admonendi.ff.dè jure jur,n.15.quem rrefert, & sequitur Gabriel Paleotus.in tract.dè nothis, spurijs q; filijs.c.21.n.3.tenet etiàm Socin.in consil. 11.n.6. lib.3. & in consil.98. n.8. lib.4. quem sequitur Detius in consil.510.n.3.

5 ¶ Vndè Iudex potest credere probationi verisimili, & persuasiuæ licèt non concludenti. Quod aprobat Senat. Pedemont. in decisio.1. n.30. ¶ Est tamèn aduertendú, q̄ debemus caue re à Ripa in rresponso. 105. n.4. vbi dicit. q̄ àd probandum metu gestum rrequiritur legitima probatio pèr tex.in.c.1.isto tit.ibi: legitimè probatum fuerit. & subdit, q̄ vbi rrequiritur legitima probatio debet fieri fides indubitata. & sic destruit nostram doctrinam. quià in primo malè dicit in duobus: Primò in quátú dicit, quod rrequiritur legitima probatio: quià non rrequiritur specificè legitima probatio in probatione metus, sèd rrelinquitur arbitrio Iudicis, vt diximus in. n. 3. Secundò in quantùm adducit tex.in.c.1.isto.titul.quià ille tex. loquitur in probatio-

probatione spontaneæ vo luntatis, non in probàtione metus. vt in eo videre est. ¶ Et etiàm debèmus cauere à Bertrand. & à Bursato, qui eum sequitur, & à Iosepho Mascardo qui eos sequjtur in tract. dè probatio. 2. par. conclusio. 1055. n. 14. dicentibus, quòd àd metum probandum rrequiruntur veræ, & liquidissimæ probationes, nèc satìs sunt presumptiuæ. Quorum Doctorum, & Ripæ decisiones sunt intelligendæ, quòd procedant in casu quem ponimus infrà. n. 24.

6 ¶ Itèm est sciendum, quòd in omnibus causis, in quibus numerus testium non est asignatus, sufficiunt duo testes. tex. in. c. licèt vniuersis. dè testibus. & in. c. pluralis loquutio. dè rregul. Iur. in. 6. & in. l. vbi numerus. ff. dè testib. & in. l. 32. titul. 16. par. 3. ¶ Etiàm in actis grauissimis tex. in. c. quotiens. dè testibus. quem ibi comendat Abb. n. 1. & communiter Doctores. ¶ Et etiàm contrà Papam, vel Imperatorem vt glo. in. c. Præsul. 2. quæst. 5. verb. Præsul. quam sequitur Abb. in. d. c. quotiens. d. n. 1. idem Abb. in. c. àt si clerici. dè Iudi. n. 3.

¶ Et in specie nostra (hoc est in causa metus) sufficere duos testes tenet Bal. in l. nostram. C. de testa. n. 9. & Iasson in. d. l. interpositas. C. de transactio. n. 5. quos rrefert, & sequitur Caballi. in. d. milleloq. 787.

8 ¶ Quod ampliatur in tantùm, quod non solùm duo testes contestes, sèd etiàm singulares sufficiunt àd probãdum metum vt Thomas Grammat. in decis. 5. n. 15. quem rrefert, & sequitur Iacobus Philip. Portius in suis communibus conclus, vtriusq; Iuris. conclusio. 34. in prima limitatione in. 17. illatio. & Anto. Gabriel Roman. in suis conclusio. tit. dè testib. conclus. 2. limitat. 21. n. 56.

9 ¶ Quæ ampliatio corroboratur: quià in causis difficilis probationis. duo testes tendentes ad eundem finem faciunt plenam probationem tex. in. l. 1. tit. 2. lib. 8. ordi (quæ hodiè est. l. 4 ti. 6. lib. 8. rrecopilat) & ibi Didàcus Pèrez. verb. *se pueda prouar*. qui benè loquitur dè materia. tex. etiã in. l. 8. tit. 15. lib. 8. ordi. (quæ hodiè est. l. 6. tit. 9. lib. 3. rrecopilat) & ibi etiàm Didacus Perez, &. dd. quos allegat Euerard. in suis topicis

cis legalib. in præambul. n. 8.

10 ¶ Et causa metus est difficilis probationis: quia vt plurimum infertur secretè, & intrà domum vt testatur Rafael Cuman. in consil. 68. n. 3. & Imola in. c. causam matrimonij. dè offi. delegat. n. 11. quem ibi sequitur Barbat. n. 12. in medio & in consi. 38. n. 28. volu. 4. & Socin Iunior in consil. 47. n. 33. volu. 3. & Altiat. dè præsumptio. rregula. 3. præsumptio. 7. n. 3. Boerius decisio. 101. n. 6. Rebuff. in commentar. 2. tomo in tract. dè rrescis. contract. glo. 12. n. 14. & Andreas Geil in pract. obseruat. lib. 2. obseruàtio. 93. n. 18. Caballi. in. d. milleloq. 787. Menochius in tract. dè arbitrar. Iudi. lib. 2. Cenrur. 2. causa. 116. n. 17. vbi traddit alios casus difficilis probationis. Padilla in. d. l. interpositas. C. dè transactio. n. 33.

11 ¶ Et etiàm probatur cùm vno teste, & aliquibus conjecturis, seu rrationibus. Nàm rregularitèr isthæc in omnibus causis est plena probatio. tex. in. c. dè testib. dè testib. l. 1. §. ijdé Cornelio. ff. dè questio. l. instrumenta. C. dè probatio. glo. in. l. 2. inprin. ff. dè excusat. tutor. verb

legitimis. & Bar. in. d. §. ijdem Cornelio. n. 3. quem, cùm alijs glosis ibi rrefert, & sequitur Hipolit. dè Marsil. n. 2. dicit Cōmunem Socin. Iunior in Consil. 56. n. 5. volu. 4.

12 ¶ Itèm probatur metus inditijs, & præsumptionibus, & conjecturis Bal. in. d. l. interpositas C. dè trans. n. 5. & Anto. dè But. in. c. solicitè. dè rresti. spo. n. 10. quem sequitur Rodc. Xuarez in allegat. 23. n. 23. Detius in Consil. 218. n. 2. idem in. l. in omnibus causis. ff. dè rregul. Iur. n. 7. Alexand. in consil. 98. volu. 3. n. 6. vbi alios allegat. Socinus Iunior in consil. 47. n. 33. volu. 3. Ancharranus in consil. 299. n. 1. & 3. Purpurat. in cō sil. 282. n. 12. & in consil. 579. n. 12. Cuman. in. d. consi. 58. n. 3. & 5. Altiat. dè præsumpt. rregul. 3. præsumpt. 7. n. 2. Senat. Pedemon. in deciss. 179. n. 1. Rebuff. in commēt. 2. tomo in tract. dè rrescis. contract. glo. 12. n. 14. Menochi. in. d. cō. 1. volu. 1. n. 273. Caballi. in. d. mille loq. 787. Gamma in deciss. Lusitan. 1. par. deciss. 346. n. 2. Ioseph. Mascard. in tract. dè probatio. 2. par. cōclus. 1056 pèr totā. ¶ Et hoc esse communitèr rreceptū in metu nocturno, vel clandestino testatur An-

dreas

dreas Geil.d.obferuatio. 93. n.16. èx Bal.in.d.c. causam matrimonij.dè off.deleg.n.4. quem rre fert,& sequitur Barbat.in consf.38.n. 28. vol.4. ¶ Quibus astipulantur ea quæ traddit Euerar. in suis topicis legal. c.à cõmunitèr accidentibus.vbi in toto illo capite loquitur singularitèr dè materia,maximè.n.16.

13 ¶ Item argumentis leuioribus probabitur metꝰ teste Padilla in.d.l.interpositas.C.dè trãsf. n.33.pèr.c.fi.dè testib.cogend.& pèr.l.non omnes.§.à Barbaris.ff dè rre Militàri.

¶ Est tamèn aduertendum àd suprà dicta quòd inditia, & præsumptiones,& conjecturæ,& argumenta rreliriquuntur Iudicis arbitrio Menochius dè arbitrar.Iudi.lib.2.Centur.2.casu.136. n.2.& Ioseph.Mascard.in tract.dè probatio. 2. par.conclusf.1056.n.10.cùm sequentibus. & aliquæ possunt colligi èx omnibus quæ traddidimus supra.c.2.§.7.pèr totum.

14 ¶ Et àn protestationibus probetur metus examinandũ est? Prò cujus perfecta declaratione præmito: ꝙ dè materia protestationis ingenere loquuntur Bar.in.l.non solũ.§.morte.ff.dè

oper.noui nunt.&.dd.in.c.cùm. M. Ferrariēsis. dè constitu.& in.l.qui in aliena.§. Celsus. ff. dè acquir.hæredi.maximè Iasson pèr totam.& Archidiaco.in.c.Diaconus.27.distinct.n.3. pèr totum.& Gometius in Regu.Cancellariæ dè annali possess. quæstio. 14. versi. penulti. in cipit nèc obstat.& in quæst.76. & Pinel. in authent. nisi tricen.n.43.in.4.ampliatio.vbi multos. dd. allegat.& Caballi.in suis mille loq.2.par.c.869.

15 ¶ Præmitto etiàm,quòd protestatio non est necessaria in causa metus,ideò si metum passus non sit protestatus, nihilominùs admititur àd probationem metus, & Iuuabitur eo. ita patet in. c.1. isto tit. & ibi glo. in. verb. proposuit. & verb.non timore mortis.& glo.in.c.Lotharius. 31.quæst.2.verb.innotuit.in fine.& Cuman. in. d.l.qui in aliena.§. fi. n.7. Detius in.c. fi. dè appellat.n.21. idem in. l. in omnibus causis. ff. dè rregul. Iur. n. 12. idem in consil. 218. n. 4. vbi alios allegat.Purpurat.in consil.579.n.5 volu.2. Couarru.in.4.decretal.2.par.c.3.§.5.n.fi.

16 ¶ His ita præmissis àd nostram spetiē deueniendo dico,quòd magna pugna est inter jura,

& Doc-

& Doctores supèr hoc puncto. nàm lex metú. C.isto tit.dicit:quòd metus non probatur protestationibus, neq; rreclamationibus. & hanc partem pèr illam legem tenet ibi Paul. dè Castro.n.1.& Abb. in. d.c. causam matrimonij. dè off.delegat.n.5.& Socin.in consil.4.volu.3.n.31. & Philip. Fran. in.d. c. fi. dę appelat. n.3. ¶ At tex.in.c.1.isto titulo ibi: & q in dè quandò cúq; posset exiret.& tex.in.d.c.Lotharius. sentiút contrà.& glo.in.d.c. Lotharius. verb. innotuit. quam sequitur Socin.Iunior in.l.siquis inprincipio testamenti.ff. dè legat.3. n.61. & potest adduci àd id glo. in. d. c. Diaconus. 27. dist. verb. si contestatus. in quantùm adducit. d. c. Lotharius. & tenet expressè Ray. prout rrefert Abb.in.d.n.5.& tenet Gaspar Calderi. in consil.1.hujus titul.n.3.& facit meliùs dictum Aymonis Crauetæ in consil.114. volum.1. n.6. vbi dicit:quòd præsumitur contrà non protestantem,q spontè contraxerit vt suprà cum rretulimus.c.8.§.3.n.12. ¶ Resolutio tamèn nostræ quæstionis sit: q aùt protestatio præcedit factum, & tùnc probet, & sic procedat secunda

Pp opinio.

opinio aùt protestatio fit post factum, & tùnc non probet, & sic procedat prima opinio. & ita distinguit. Calderi. vbi suprà. ¶ Neq; obstat. d. l. metum: quià illa intelligitur in protestatione facta post factum, prout intelligit. d. glo. ver. innotuit. ¶ Et sic q́ fallat illa lex. in protestatione antè factum. ¶ Itèm fallit quandò aliqua præsumptio fauet protestationi vt soci. Iun. d. n. 61. & sic intelligatur dictum Abbatis, & aliorũ, qui in. d. leg. fundantur. ¶ Nisi malueris, q́ eo quià. d. l. metum, loquitur simpliciter, & sinè distinctione, & non posit distingui: quòd vnaquæ q; lex seruetur in suo foro, quod non probo.

17 ¶ Vnum verò est absq; dubio (scilicèt) quòd protestatio sinè præcedat, siuè sequatur vtilis est, & multũ Iuuat, vt prædicti Doctores. & patet in. c. consultationi. dè sponsalibus. & ibi tenent multi Doctores. & Bal. in Rub. istius tituli. n. 4. & Socin. in consil. 27. n. 13, volu. 3. ibi: prætereà. cùm. n. sequenti. & Iass. in. l. pacta nouissima. C. dè transactio. n. 12. in. fi. quem sequitur Sylua Nuptialis in lib. 2. n. 119. & Craueta in. d.

cõsil. 114. vol. 1. n. 6. ¶ Etiã si talis protestatio fiat in absentia vt Iass. d. n. 12. & Sylua Nup. vbi suprà. & Anto. dè But. in c. tua nos. dè sponsalib. n. 16. & ibi Abb. n. 9. quos rrefert, & sequitur Socin. in d. consil. 27. n. fi. ¶ Prodest etiã protestatio facta post factũ, si fit statìm, quòd quis potuit fugere, àd purgãdã præsũptionẽ rratihabitionis. pèr tex. in. d. c. cõsultationi. dè spõsalib. & ibi. dd. & Alexand. dè Neuo in consil. 12. n. 12. & Ancharran. in consil. 299. n. 1. & 3.

18

19 ¶ Itèm probatur metus cùm solo vno teste, pèr tex. express. in. c. præsens clericus. 20. quæst. 3. vbi sola depositio patris fecit plenam probationem. & èx illo textu ibi notat glo. verb. patrem, & pèr illum tex. ita tenuit Speculator in tit. dè teste. §. rrestat dè numero testium. n. 10. vbi enumerat istũ, & alios casus vsq; àd triginta cas9 in quib9 creditur vnico testi. quẽ in omnib9. 30. casibus sequitur Abb. in. c. licèt vniuersis. dè testib. in fi. & Socinus in rregula. 506. incipit: testi vni. fallèt. 2. & Hipoli. dè Marsil. in. d. l. 1. §. ijdẽ Corn. 10. ff. dè questio. n. 4. & in cõsil. 61. volu. 1. n. 80. & Casseneus in consuetud. Burgũd.

Rub.1.§.6.super verb.Font Creuz.n.4. & Anto. Gabriel Roma. in suis conclusionibus tit. dè testib.conclu.1.n.74.versi.rreliquos. & Socinũ sequitur Francis.Viuius in com. opinionibus. opi. 294. & tenet Cepola in cautel. 144. & in cautel.150.& Boerius in.d.deciss.101.n.9. & notat èx.d.textu Montalb.in.l.1.tit.8.lib.2.Fori legum. ¶ Et sic non est curandum dè Doctoribus contrariũ tenentibus: qui sunt Altiatus in tract.dè præsumptio.rregul.3.præsumpt.7. h.fi. & Couarru.(qui eum sequitur)in.4.Decretal.2 par.c.3.§.5.n.11.& Andreas Geil in. d. obseruat. 93. n.14. in fi. ¶ Neq; dè conciliatione, quam adducit Ioseph. Mascard.in.d. tract.dè proba. 2.par.conclusio. 1057. n.7. vbi dicit: q; procedat prima opinio quandò cùm vno teste concurrunt alij dè auditu. Quià omnes loquuti sunt contrà dictum textum expressum in. d. c. præsens clericus. & contrà illius glosam, & contrà tot tamtos q; Doctores. & vt vitetur dicta contrarietas est dicendum: quòd prima opinio procedat quandò vnus ille testis est qui metum in tulit, vt patet èx illo textu. & sic intelligan-

telligantur loqui Doctores eam tenentes. secũda quandò testis ille dè ponit dè metu àb àliò illato, quià tùnc debent cùm teste alia concurrere vt diximus suprà. n. 11.

20 ¶ Quæ textualis decisio confirmatur (licèt non egeat confirmatione) quià quandò sumus in casu valdè difficili, qui sapit quandam impossibilitatẽ creditur vni testi vt Hipolit. dè Marsil. in. l. si quis nè questio. ff. dè questio. n. 145. &. 147. & in consil. 61. volu. 1. n. 31. quẽ rrefert, & sequitur Neuizanis in consil. 54. n. 13. sed causa metus sapit quandam impossibilitatem: quià vt plurimum infertur secretè nè adsint testes qui possint deffendere patientem vt suprà diximes. n. 10. ¶ Et perdictam difficultatem, seù impossibilitatem probabitur eo modo quo potuerit pèr rregulam. dd. q quandò causa est dè sui natura dificilis probationis, lex contenta est ea probatione, quæ fieri potest dè qua Hipolit. dè Marsil. in. Rub. C. dè probat. n. 11.

21 Itèm probatur metus pèr tractatum præcedentem dè cogendo aliquem àd aliquid faciẽdum si factum sequatur: quià præsumitur metu

factum secundùm.dd.quos rrefert, & sequitur Iosephus Mascard. in. d. tractatu dè probatio. 2.par.conclusio.1055.n.44.

22 ¶ Itèm probatur metus per fugam sequentem post factum, factam statim q. quis potuit fugere.vt Mascard.ibidèm.n.46.

23 ¶ Itèm probatur proprio Iuramento in. c. statutum.§.cum verò.versi.sed in duobus casibus. dè rrescript. lib. 6. & Hipolit.dè Marsil.in Rubri.C.dè probatio.n.133.& in pract.§. diligétet.n.44.& multa Iura. adducit Rojas in tract. dè hæreticis.1.par.n.212.¶ Et probatur etiã proprio dicto testatoris secundùm Bar. in.l. fi.ff.siquis aliquem testa. prohibue. n.14.vbi dicit: q. si testator pòst conditum testamentum dixerit se metu compulsum fecisse testamentum,& q. libentèr mutaret illud.nisi timeret.q. vitiatur tale testamentum.& Bartolum sequitur Bal.in. l.1.C.eo tit.siquis aliquem testa.prohibuer.n.15 & ibi Salicet.in fi.& Pãrisius in consil.67.volu. 2.n.119.quos rrefert,& sequitur Mantica in suo tract.de conjectúrat.vltim.volunt.lib.2. titu.7. n.5.& lib.3.tit.1.n.8. ¶Est tamèn aduertendum

àd

àd Bartolũ ibi.& àd Mãticã in quãtũ dicũt, q̃ si testator nõ exprimit à quo metus est illatus, q̃ nihil velet ejus dictum, neq; vitiatur testamẽtũ, sedq; debet designare à quo est illatus; q̃ in hoc nõ est eis stãdũ quià sufficit, quòd dicat, quòd metu fecit, licet non designet à quo fuit metus illatus ita dicit Bald. in l. nostrã. C. dè testa. ordi. n. 9. quem ego sequor pèr rationẽ quã adducit Bal. & pèr ea, quæ diximus suprà in. §. suprà proximo. n. 6. quòd sufficit probare metum; licèt non designetur persona à qua sit illatus ¶ Item probatur præsumtione Iuris, quià rregulariter facit plenam probationẽ vt Soci. Iuni. in. l. dotis causa. n. 12. ff. solut. mat. vbi allegat.

24 ¶ Est tamẽ primò aduertẽdũ àd suprà dicta: quòd quãdò præsumptio est cõtrà metũ passũ, quòd spõtè fecerit, quòd tũc met9 pèr apertissimas probationes debet probari. pèr tex. in. c. quià verissimilè. dè præsũp. & in. l. nõ est verissimilè. in prin. ff. isto tit. & tenet Bossius in trac tat. dè plurib. violẽt. n. 85. cũ seq. vbi. dd. alios allegat. & pèr allegationes, quas adducit Rolãd. Valle in cõsil. 83. volu. 2, n. 37. & 38. ¶ Dè quib9

præſumptionibus, aliquas poteris videre ſuprà in.c.8.§.3.per totum. ¶ Vbi n.16.videbis dè hac probatione, quòd poſsit probari contrà hanc præſumptionem.

25 ¶ Eſt etiàm ſecundò aduertendum, quòd ſolent mariti colludere cùm vxoribus, & ſimulare, quòd minantur, & verberant, tamèn àd inuicèm habent intelligentiam in contrarium vt (àd alium finem) traddit Robert. Marãt. in diſputatione.7.n.20.àd finem (& ego ſciui àb aliquibus maritis, ita feciſſe cùm vxoribus ſuis, & audiui alios maritos ità feciſſe) & ſi iſtud probetur, nihil valet probatio actuum meticuloſorum vt ibi dicit Maranta. ¶ Ex quo infero, ꝙ quotièns mulier, vel filius fam. & ſic alij domeſtici probant metum cùm multis teſtibus extraneis, ſit talis probatio ſuſpecta, & facit quod diximus ſuprà.n.10.ſcilicèt, quòd metus iſte infertur ſecretè. Et ſic quòd hiſce in caſibus magìs ſit ſtandũ minori probationi, q̃ maiori.

RECAPITVLATIONES.

§. 4.

METV probato, non admittitur probatio in contrarium. 1.

Fallit à n. 3. vsq; ad finem paragraphi.

Intellectus ad cap. super hoc. de renuntiatione. 2.

Spontanea voluntas potest probari per indirectum contra probationem metus. 3.

Contra metus probationem, potest probari dictum metum illatum autoritate Iudicis. 4.

Fallit ibi.

Spontanea voluntas probatur contra probationem metus, si agitur petitorio, & allegatur temporis distantia inter metum illatum, & factum. Secus si agatur possessorio. 5.

Fallit vt ibi.

§. 4. AN PROBATO METV ADmitatur probatio in contrarium?

DEVENIO AD QVARtam conclusionem. & dico: quod regula est, quòd probato metu non admititur probatio in contrarium ad probandā spótaneá

taneam voluntatem vt Inno. in c. super hoc. dè rrenunt. n. 2. &. 8. & ibi Abb. n. 34. & Bal. In quæst. Schis matis inprin. n. 29. Aretinus in consil. 14. n. 16. in fi. Hipolit. dè Marsil. in singul. 325. n. 4. &. 6. Alexand. dè Neuo in consil. 12. n. 10. & Barbat in conf. 54. n. 1. volu. 1. Euerard. in consil. 19. n 14. Ratio est; quià probatio metus præpōderat probationi contrariæ, vt dicunt prædict. dd. Alia rratio etiàm potest dari scilicet: quià impossibile est probari spōtaneam voluntatem: vt dicemus infrà isto capite. §. 6. n. 4.

2 ¶ Neq; obstat. d. c. super hoc vbi rreus fuit àd missus àd probandam spontaneam voluntatem: quià eam opposuit in modum exceptionis contrà simplicem benefficij petitionem, & actor rreplicauit contrà illam exceptionem allegando metum. Nam si actor egisset dè meticulosa rrenuntiatione, non admitteretur rreus àd probationem spontaneæ voluntatis vt patet èx ipso textu. & probat hanc lecturam ibi Abb. n. 51. versi. & nota benè, & tene menti.

3 ¶ Fallit primo nostra conclusio quandò allegatur spontanea voluntas pèr indirectum, vèl

pèr

pèr circunſtantias, pèr allegationes, quas addu-
cam infrà iſto capite. §. 6. n. 5. vbi me rremitto.

4 ¶ Fallit ſecundò, quandò allegatur metus illatus autoritate Iudicis. Quià iſta allegatio debet admitti, & probari, vt Inno. in. d.c. ſupèr hoc. in. verb. exceptio. quem rrefert, & ſequitur Angel. in. l. ſiquis àd ſe fundum. C. àd Leg. Iul. dè vi Publi. Quæ fallentia temperatur à prædictis Doctoribus ibidem; quòd poſsit contrà eã rreplicari: ꝙ Iudex metum, & dolum in tulit.

5 ¶ Fallit tertiò quandò agitur ſupèr petitorio, & allegatur diſtantia temporis intèr metũ illatum, & factum: quià tùnc auditur allegans ſpontaneam voluntatem pèr. l. 2. C. iſto titul. & tenet Inno. in. d. c. ſupèr hoc. n. 8. ¶ Secùs ſi ſupèr poſſeſſorio agatur. per. c. 1. dè rreſtitut. ſpoliat. pèr rrationes, quas adducit Innocent. in. d. c. ſupèr hoc. n. 4. ¶ Eſt tamèn temperanda, & limitanda noſtra fallentia, ſi allegetur, & probetur, quòd eodem tempore durabat eadem cauſa metus. pèr ea, quæ dico infra in. c. 12. in principio. n. 2. cùm ſequentib: quià tùnc non proderit allegatio, neq; probatio. ſpontaneæ

voluntatis per temporis distantiam.

RECAPITVLATIONES.

§. 5.

IVDICIS arbitrio relinquitur, cui probationi sit standum. 1

Fallit in causa metus: n. 2. fallit ista fallentia. n. 5.

Testes deponentes de metu deponunt de actu visibili, & extrinseco. & deponentes de spontanea voluntate, de actu intrinseco soli Deo cognito. Et ibi de actibus metum demonstrantibus. 3.

Duobus testibus de metu deponentibus magis creditur, quam mille de spontanea voluntate. 4.

Testes deponentes de spontanea voluntate. an praeferantur, quando adest aliqua praesumptio contra probationem metus? 5.

§. 5. DATO CONCVRSV PROBAtionum quae praeferatur?

1 AD quintam conclusionem accedẽdo (quae se habet, quod dato concursu probationum,

quae

quæ præferatur.) dico: quod licèt ex suprà proxima conclusione videatur enucleata, tamen in spetie eam explicare necesse est, & est sciendum, quod rregula generalis est, quod in omnibus probationum generibus rrelinquitur Iudicis arbitrio, cui probationi sit standum. c. si testes. 4. quæst. 3. c. in nostra. dè testib. l. 3. pèr totam. ff. dè stib. l. 40. ti. 16. par. 3. Menochius in tract. dè arbitrar. Iudi. lib. 2. Cétur. 1. casu. 96. pèr totum. quem videas: quià ibi melius, quàm alibi est digestum.

2 ¶ At in nostra spetiè, & causa metus communis rresolutio videtur se habere in contrarium, eo quià volunt, quod probatio metus præponderet probationi spontaneæ voluntatis, vt diximus in. §. suprà proximo. n. 1.

3 ¶ Ratio est. quià testes deponétes dè metu, deponũt dè actu extrinseco, & visibili. & deponétes dè spõtanea volũtate, deponunt dè actu métali intrinseco, & præsũpto, & inuisibili soli Deo cognito vt patet dè se, & dicũt. dd. allegati in. d. n. 1. §. suprà proximi. ¶ Et dignoscitur metus vltrà verbera, & minas, vel alios actus proximos percussioni: quãdò in cõtrahere videtur præter

morem pallor in vultu, aùt vox tremula, aùt aliud hujus modi vt probatur in allegationibus adductis pèr Iosephum Mascard. in tract. dè probatio. 2. parte. conclusione. 1055. n. 47.

4 ¶ Et in tantùm, quòd volunt. dd. quòd credatur plùs duobus testibus deponentibus dè metu, q̃ centum dè spontanea voluntate. vt Inno. in. d. c. supèr hoc. dè rrenútiat. & ibi Abb. n. 34. & 35. idē Abbas in. c. 2. isto tit. n. 10. Bal. in quæst. Schismatis in prin. n. 29. idem in. l. obseruare. §. profficisci. n. 16. dè off. Proconsul. Angel. in. l. 1. isto titul. n. 1. idem in. l. siquis àd se fundū. C. àd Leg. Iul. dè vi publi. n. 8. Quos rrefet, & sequitur Detius in. l. in omnibus causis. ff. dè rregul. Iur. n. 8. Ioachi. Minsing. in. §. quadrupli. insti. dè actio. n. 18. Paris dè Puteo in tract. Syndicatus in cap. incipi. quià sæpè Iudices. in fi. Marant. indispu. 6. n. fi. Iass. in. l. sèd & si. §. quæsitum. ff. siquis cautio. n. 11. idem in. d. §. quadrupli. n. 71. idem in. l. interpositas. C. dè transactio. n. 5. Bernard. Diaz dè Lugo in rregul. 750. Bal. nouel. in rregul. 214. fallent. finali. Corsetus in singul. verb. testis. cl. 10. n. 1. Couarru. in. 4. De-

cretal.

cretal. 2. par. c. 3. §. 3. n. 10. Rebuff. in commetar. 2 tomo. tract. dè rrescisio. contract. glo. 12. n. 15. Andreas Geil in suis pract. obseruat. 2. par. obseruatio. 93. n. 13. & 14. & est communis oppinio teste Detio in. c. fi. de appellat. n. 27. & Iacob. Philip. Port. in suis conclusio. & Regul. lib. 2. conclus. 15. & Franciscus Viuius in suis communibus oppinionibus oppi. 291. & Padilla in. d. l. interpositas. n. 34. & Mascard. in tract. dè probationibus secunda parte conclusio. 1057. per totam.

¶ Fallit nostra conclusio, & ejus ampliatio data paritate terminorum: quo casu, seruanda erit rregula generalis, quòd Iudex arbitrabitur, cui probationi sit habenda fides, & potest præponderare probatio spontaneæ voluntatis. velutì cùm sunt aliquæ circunstantiæ, vèl præsumptiones, èx quibus deprehendi possit actu fuisse liberæ voluntatis, & non pèr metum. vt Anto. dè But. in. d. c. supèr hoc. dè rrenuntiat. n. 22. Cepola in consil. 2. colum. 3. & sequent. quos rrefert, & sequitur Portius vbi supra in. 2. limitatione. tenet Angel. in. d. l. non est verisimile.

inprin.ff.isto tit.n.2.cùm sequentibus.& Decius in.c.fi.dè appellatio.n.26. &. 27. idem in.d.l.in omnibus causis.ff.dè rregul.Iur.n.8.&.9. & Padilla in.d.n.34. & Mascard. vbi suprà. n.8. &.9. ¶ Quæ circunstantiæ, & præsumptiones summi possunt èx omnibus causis exclusiuis metus, quarum aliquas suprà rretulimus in.c.8. §.3. pèr totum. & èx his quæ diximus in. §. suprà proximo. n. 5. & quandò testes deponunt simplicitèr dè metu, & actus metum in ductiuos non deducunt.vt Mascard.vbi suprà.n.4.

RECAPITVLATIONES.

§.6.

SPONTANEA voluntas dificilitèr probari potest. 1.

Intentio soli Deo cognita est.

Lætitia contrahentis non probat spontaneā voluntatem. 2.

Verba spontè, & non metu, non probant spontaneam voluntatem. 3.

Imposibile est probare spontaneam voluntatem. 4.

Spontanea voluntas probatur per actus exclusiuos metus. 5.

Probatio spontaneæ volũtatis debet esse legitima. 6.

Quandò rrequiritur probatio legitima, debet fieri fides indubitata.

Spontanea voluntas probatur confeßione partis. 7.

§. 6. QVOMODO PROBETVR spontanea voluntas?

1 AD SEXTAM CONclusionem accedendo, dico: quod difficilis est isthæc probatio, cùm testes rreddant testimonium dè intétione, quæ soli Deo cognita est, vt testatur Inno. in. d. c. supèr hoc. dè rrenũt. n. 2. & est communis teste Bal. in quæst. dè schismate in prin. n. 29. Bouerius in singul. verb. testis. n. 16. & alij. dd. quos rreffert, & sequitur Caballi. in suis milleloq. in. d. milleloq. 787. Iass. in. d. l. sèd & si. §. quæsitum. ff. si quis cautio. n. 11. Euerard. in consil. 19. n. 14.

Menochius in tract. dè arbitrar. Iudi. lib. 2. Centur. 2. casu. 116. n. 18.

2 ¶ Ideò non probatur spontanea voluntas, probata lætitia contrahentis: quià quandòq; simulatur vt Alexand. in consi. 98. volu. 3. n. 7. cùm sequentibus. idem in consil. 99. d. volu. 3. n. 6. Hipolit. dè Marsil. in singul. 325. n. 5. cùm seq. vsq; àd fin. quos rrefert, & sequitur Andreas Geil in obseruatio. lib. 2. obser. 93. n. fi. tenet etiàm Ancharran. in. d. consil. 299. n. 1. Alexand. dè Neuo in consil. 3. n. 6. & Euerard. in consil. 19. d. n. 14.

3 ¶ Neq; etiàm probatur illis verbis: spontè, & non metu vt Bal. d. n. 29. Areti. in consil. 14. n. 16. Tho. Grammat. in deciss. 103. n. 6. Socin. Iun. in cõsil. 77. volu. 1. n. 48. cũ sequent. idẽ in cõsil. 62. volu. 2. n. 4. Euerard. in. d. cõsil. 19. n. 16. Bossius in tract. dè plurib. violent. n. 98. Padilla in. l. interpositas. C. dè transactio. n. 34. in fi. & Marant. in disputa. 6. n. 35. ¶ Quod amplia, etiã si talia verba essẽt Iurata, vt Are. & Bossius vbi suprà.

4 ¶ In tantum, ꝙ audet Firmare Iass. in. §. quadrupli inst. dè àctio. n. 72. ꝙ est imposibile probare

bare spontaneā voluntatem cōtrà probationē metus. & glo. in cōsti. Reg. Siciliæ. dè off. Iustitia ratq; glo. verb. insult9. Quib9 astipulatur Euerar. in. d. cōsil. 19. n. 14. & Marát. vbi. suprà proximè.

5 ¶ Sèd tamèn rresolutio sit, q; potest probari spontanea volúntas pèr indirectum, probādo præsumptiones cōtrarias metui, seù alia media, quæ tendunt àd voluntatem sinè metu Angel. in. l. non est verissimilè. in princip. ff. isto tit. n. 3. Detius in. l. in omnibus causis. ff. dè rregul. Iur. n. 8. àd fin. cùm sequent. vbi exēplificat. idem in c. fi. dè appellatio. n. 26. Inno. in. d. c. supèr hoc dè rrenunt. n. 2. & ibi Abb. n. 29. 30. 35. vbi etiā m exempla ponit. &. d. glo. verb. in-sultus & pèr alios casus quos suprà rretúlimus in. c. 8. §. 3. pèr totum. & inisto capite. §. 3. n. 25. vbi vide.

6 ¶ Est tamèn aduertèndum, quòd àd probandam spontaneam voluntatem rrequiritur legitima probatio tex. in. c. 1. isto tit. ibi: legitimè probatū fuerit. ¶ Ex quo sequitur, q; debet fieri fides in dubitata dè spōtanea volūtate: quià vbi rrequiritur legitima probatio, oportet, q; fiat fides indubitata. tex. in. c. supèr eo. dè parochijs.

pèr quèm Felin.in Rubri. dè proba.n.4.&.5.tenet, quòd plus est legitimè probare, q̃ fidem indubitatam facere. quem sequitur Ripa in Respons.105.n.4.

7 ¶ Item probatur spontanea voluntas pèr cõfessionem partis. tex in. c. 2. dè ordi. cognitio. pèr quem textum ità tenet Angel.in d.l. siquis àd se fundum. C. àd Leg.Iul.dè vi Pub.n.8.

RECAPITVLATIONES. c. vndecimi.

IN causis metus solèt àgitari dè fructibus, & damnis, & interesse. 1.

Quandò agitur contrà eum, qui metum intulit, quæ veniant.n.2. & n.3.

Perempta rre, perit periculo metum inferentis. 4.

Quandò agitur contrà participem, est iddem, quod quandò agitur contrà eum, qui metum intulit. 5.

Quandò agitur contrà tertium ignorantem, veniunt fructus à tempore moræ. 6.

Metu probato, cætera probantur pèr Iuramentum metum passi.n.7.fallit.n.8.

Accusatus

Accusatus de metu si probat veram æstimationem, non stabitur Iuramento metum passi. n. 8. fallit. n. 9.

Quandò lex, vèl statutum disponit, quòd stetur Iuramento metum passi, tamq; plenæ probationi, vèl quòd non admitatur probatio in contrarium, tùnc metum inferens non probabit æstimationẽ. n. 9. fallit. n. 10.

Probatio pèr facti euidentiam poterit fieri contrà statutum, vèl legem prohibentem probationem cõtrà juramentum metum passi. 10.

CAPVT VNDECIMVM DE FRVCtibus, & damnis, & interesse.

1 EXPEDITVS À MAteria probatoria metꝰ, quià frequentèr in hoc Iuditio solet agitari dè fructibus, & damnis, & interesse: ideò dè hoc disserere oportet. Prò cujus explanatione facio triplicem conclusionem. Prima quandò agitur

contrà eum qui metum intulit. Secunda quandò agitur contrà tertium participem. Tertia quandò agitur contrà tertium ignorantem.

2 ¶ Primo casu veniũt fructus percepti, & qui percipi potuissent, & omnia damna. tex. in.c. 2. isto tit. ibi: cùm integritate. & ibi ex eo notant Anto. dè But. n.5. & Abb. n.3. quem vide. tex. in. l. si quãdò. C. vn dè vi. & dè materia fructuum, & qui sint, rremitto me àd Speculatorẽ lib.2. par.3. tit. dè fruct. & interesse. & àd Rebuffum in cõmentar. tertio. tomo tract. dè fructibus, & illorum rrestitutionibus.

3 ¶ Itèm venit interesse tàm intrinsecum, q̃ extrinsecum extrà rrem: vt glo. vnica in. d. c.2. isto tit. & traddit optimè Ioannes Plotus in suo mirabili tractatu, quem fecit supèr. d. l. si quandò. C. vn dè vi. §.10. à n.27. vsq; àd 30. qui tractatus vocatur dè in litem Iurando. (& quid sit interesse, & dè ejus materia vide Speculatorem

4 ubi suprà. §. 2. vsq; àd finem illius tituli) Et sic rreperempta, perit periculó metum inferentis. l.1. C. isto tit. & ibi Bartolus, & Doctores.

5 ¶ Secundo casu quandò agitur contrà parti

cipem, idem est dicendum, quod in ipso princi pali vt. d. glo. vnica. & ibi notat Anto. dè But. n. 4. & sentit Sarmiento in lib. 2. selectar. c. 11. n. 8. vbi Iungit participem, cùm eo qui metum in tulit. & l. 30. tit. 2. par. 3.

6 ¶ Tertio casu quandò agitur contrà tertiũ ignorantem: quià cõtrà eum potesta gi, cùm sit vitium rreale, & sequatur rrem tex. in. l. videamus. ff. isto tit. & dixi. suprà. in præábulis. n. 24. tunc tenetur, post q̃ est cõstitut9 in mora. ¶ Et quandò quis dicatur constitutus in mora quò àd fructuũ rrestitutionẽ vide Rebuff. vbi suprà. & l. 6. tit. 14. par. 6. & ibi Gregoriũ Lup. glo. 4.

7 ¶ Vltimò est sciendum, quòd probato metu probabuntur prædicta omnia Iuramento metum passi, tex. in. c. si isto tit. & in. d. l. si quãdò. C. vn dè vi. & Ioannes Plotus in. d. suo tractatu dè in litem Iurando. §. 3. n. 17. & Hipolit. dè Marsil. in Rub. C. dè probatio. n. 134. & l. 5. tit. 11. par. 3. dè quo optimam decisionem fecit Ludoui. à Peguera in suis decisio, criminalib9. decisio. 23. pèr totam. àd quæ me rremitto, quià sunt loca ordinaria.

8 ¶ Fallit istud, quandò accusatus dè metu probat veram æstimationem: quià tùnc non stabitur Iuramento metum passi. vt multi. dd. quos rrefert, & sequitur Hipolit. dè Marsil. vbi suprà, n. 137.

9 ¶ Quæ fallentia temperanda est, in casu quo Lex, vèl statutum dicat: quòd Iuramentum habeatur pro plena probatione, vèl ꝙ non possit probari contrarium. vt. dd. quos rrefert, & sequitur Hipolit. vbi suprà. n. 139.

10 ¶ Ista tamèn limitatio limitatur: ꝙ possit fierì probatio incontrarium pèr facti euidētiam, non obstante tali lege vel statuto vt Hipolit. vbi suprà. n. 140. ¶ Quod ego intelligo, nisi illud esset inductum à Lege, vel statuto in pœnam inferenti metum: quià tùnc non placet mihi isthæc limitatio: nè rremaneat impunitus.

RECAPITVLATIONES. cap. duodecimi.

METVS illatus àn possit purgari? 1.

Metus non purgatur durante causa metus. 2.

Etiàm

CAPVT DVODECIMVM AN metus posſit purgari? principium.

VLTIMO PRO COMPLEMENto noſtræ materiæ inueſtigandum eſt, àn metus

metus illatus poſsit purgari, ità quòd, ea, quæ metu geſta ſunt, validentur, àc ſi ſinè metu facta fuiſſent? Ad quod eſt rreſpondendum cùm diſtinctione ſequenti: aùt ſubeſt eadem cauſa metus, aùt non ſubeſt.

2 Primo caſu quandò ſubeſt eadem cauſa metus, nullo modo poteſt purgari, neq; in duci rratificatiò: quià metus durat, durante tali cauſa, & in hoc concordant Ius Ciuile, & Canonicum. Dè Iure Ciuili in. l. Fulcinnius. §. quid ſit laritare. ff. èx quib. cauſ. in poſſ. eatur. Dè Iure Canonico in. c. 2. iſtò tit. juncta glo. verb. poſt modum. & ibi Hoſti. in fi. & Inno. n. 1. & Card. n. 3. opp. 11. & Abb. n. 2. & 12. & Imola. n. 17. altera glo. in. c. ſiquis antè. dè rregul. & tranſeunt. verb. permaneant. Calderi. in conſil. 1. iſtius titul. n. fi. Bar. in. l. òb turpem. ff. dè condict. ob turp. à. n. 4. vſq; àd fin. Bal. in Rub. iſtius titul. n. 4. & 5. & 18. Angel. in. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rrer. actio non det. n. fi. idem in. l. àd inuidiam. C. iſto tit. n. 2. Guilel. Mainer. in. l. nihil conſenſui. ff. dè rregul. Iur. n. 101 &. ibi Pirrus. verſi. ſecundò metus. Alexàd. in cōſil. 98. volu. 3.

 n. 7. Iaſſo.

n.7. Iasso. in. l. qui in aliena. §. fi. ff. dè acquir. hæredit.n. 41. idem in. §. quadrupli. institu. dè actio.n.66.Detius in.l.in omnibus causis. ff. dè rregul.Iur.n.14.&.15.idem in consil.218.n.4. àd fin. versi. venio àd secundum dubium. &. n. 5. Hipolit dè Marsil.in.l.penult.ff.dè.questio.n.11 cùm sequent.idem in consil.52.volu.1.n.42. idē in singul. 325. Socin. Iunior in cons. 77. n. 62. cùm mult. sequent. Volu.1. Porpura. in consil. 579.n.14.&.15.volu.2.Areti.in cons.14.n.18.Bernard.Diaz dè Lugo in rregul.653.fallent.2. Sylua Nuptial. lib. 2. n.119. Andreas Geil in pract. obseruat.lib.2.obseruat.93.n.28. Senatus Pedemont.in decisio.179.n.12. Rebuff.in praxi benefi.tit.dè rresignatio.metu extorta.n. 7. idem in commentar.2.tomo in tract. dè rrescis. contract.glo.22.n.1.cùm duobus sequent. dicit cōmunem Rolād. Valle in consil. 83. volu. 2. n.39. cùm seq. & Bossius in suis tracta. tit. dè plurib. violent.n.103. & Padilla in. d.l. interpositas. C. dè transactio.n.22. Ioseph.Mascard.in tract. dè Probatio.2.par.conclus.1055.n.34.Iuncto.n.36. ¶ Et vide supra.cap.8.§.3.n.5.cum seq.

¶ Et

3 ¶ Et in ſpetie, quòd metus illatus à patre durat, durante patria poteſtate, tenet Alexand. quem ſequitur Pirrus vbi ſuprà. & Alij Doctores quos rrefert, & ſequitur Senat. Pedemont. vbi ſuprà.

4 ¶ Et quòd metus illatus à Tyranno durat durãte ejus vita, & Tyrannide Bar.in:l.2.C.iſto titul.n.7. quem rrefert. & ſequitur Hipol. dè Marſil.in ſingul.325.n.1.&.2.Alexand. dè Neuo in conſil.3.n.8.idem Bar.in.d.l.òb turpem.ff.dè cõdict.obturp.n.5.& ibi Iaſſ.n.4.Bal.in.d.l.2.C. iſto tit.n.10.& ibi Paul.Caſtrens.n.5.

5 ¶ Et quòd metus illatus à marito durat in vxore, durante vita mariti tenet.d.glo. ú. c.1.iſto tit.d.verb.poſt modùm:& Bar.in.d.l.òb turpem.n.7.& alij, qui eum ibi ſequuntur, quos rrefert, & ſequitur Iaſſon ibidem.n.3.verſi.quartò limita.Bal.in Rub.iſtius titul.n.18.Angel.in. d.§.quæ onerandæ.d.n.fi.Alexand.dè Neuo in. d.conſil.3.n.12.Hipolit.in.d.ſingul.325.n.2.Rebuff.in,d.glo.22.n.3.Gamma in decïſsio.Luſitan.1.par.decïſsio.346.n.4.

6 ¶ Metus illatus à Domino ciuitatis durat,

duráte Dominio Ciuitatis. vt Gaspar Calderin. in consil. 1. istius tituli per totum.

7 ¶ Et metus illatus à Iudice durat, donèc Iurisditioni præest. Cyn. in. l. 2. isto tit. C. n. 2. in fine. & ibi Faber in suo breuiario. n. 1. Hipol. in. d. consil. 52. volu. 1. n. 42. & alij. quos refert, & sequitur Iass. in. d. l. òb turpem. n. 4. Bal. in Rub. istius tituli. n. 4. Angel. in. d. §. quæ onerandæ. d. n. fi.

8 ¶ Et metus carceris durat, durante carcere, quià sempèr instat vt. dd. quos refert. & sequitur Rebuff. d. glo. 22. n. 3.

9 ¶ Ampliatur primò nostra conclusio, in tátùm, quòd durat metus durante causa, etiàm si dominator sit absens, vt Alexand. in. l. sicùm dotem. §. eo autèm tempore. ff. solut. matri. n. 11. versi. adde etiàm. idem in consil. 1. n. 11. volu. 3. vbi allegat alios. dd. & Pirrus vbi suprà. &. Angel. in. d. §. quæ onerandæ. n. fi. & Iass. in. d. l. òb turpem. d. n. 4. Hipolit. in. d. singul. 325. n. 4. Ancharran. in consil. 299. n. 2.

10 ¶ Ampliatur secundò, etiàm si metum passus exerceat aliquem actum pèr qué videatur

ratificasse

rratificasse metu gestum. Quià talis actus intelligitur, etiàm metu gestus, & non animo rratificãdi tex. in. d. c. 1. isto tit. Iũcta glo. verb. post modũm. & ibi Ananià. n. fi. melior tex. in. c. consultationibus. dè sponsal. vbi patet, ꝙ licèt mulier venit àd sacerdotem, & passa est benedici, nihilominùs fuit audita contrà metum, neq; nocuit illi actus ille. textus melior omnibus in c. 2. dè rrestit. spoliator. vbi. rrenuntiatio facta post spolium nihil operatur: quià præsumitur metu facta, ità ꝙ allegans prædictam rrenuntiationem non fuit admissus àd eam probandam. tenet nostram conclusionem Cyn. in. l. 2. C. isto titul. n. 2. in fi. & ibi Faber in suo breuiario. n. 1. & ibi Bar. in prima lectura. n. 5. cùm duob. sequent. & in secunda lectura. n. 13. & ibi Bal. n. 10. &. 12. quem sequitur Alexand. in. d. cons. 98. volu. 3. n. 7. Bartolus etiàm in. d. l. òb turpem. ff. dè condict. òb tur. n. 5. idem in. l. qui in carcere. ff. isto tit. n. 1. Bal. in. l. qui in aliena. §. Celsus. ff. dè acquir. hæredit. n. 4. & ibi Angel. n. 2. Alexand. in consil. 1. n. 11. volu. 1. &. in. d. §. eo autem tempore: d. legis si cùm dotem. ff. solut. matri. n. 11.

àd fin.Decius in.d.l.in omnibus causis.ff.dè rregul.Iur.n.14.idem in consil. 218. n.4. &.5. & in consil.468.n.22.cum seq.Mainerius in d.l.nihil consensuj.ff.dè rregul.Iur.n.10. Ancharran in. d.consil.299.n.1.&.2. Cardinal.in consil.14. n. 18.Purpurat.in consil.593.n.14.&.15.volu.2.Hipolit.in.d.singul.325.n.4.&.5.Sylua Nupt. in.d. lib.2.d.n.119.Senat.Pedemont.in deciss.179. d. n.12.& alij.dd.quos rrefert,& sequitur Euerard. in consil.19.n.21.Couarru.in.4.decre.2.par. c.3. §.6.n.1.Roland.Valle in cósil.2.volu.1.n.86. Iosephus Luduui. in deciss. Rotæ Lucens.pri.par. deciss.18 n.2.Rebuffus in.d.glo.22.n.3.dicit cómunem Ripa in.c.cùm.M.ferrariensis.dè constitu.n.104. & Padilla in. d.l. interpositas. C. de transactio.n.24. & Iosephus Mascardꝰ in tract. dè probatio.2.par.d.cóclusio.1055.n.36. ¶ Quæ oppinio.Comprobari potest, èx his quæ adducit Euerard.in topicis legalib. c. dè tempore àd tempus.n.4.& in.c.à vi energia Iuraméti.n.75.

11 ¶ Ampliatur tertiò etiàm si interueniat Iuramentum in nouo actu: quià nihilominus non censetur purgatus metus vt.dd.quos rrefert, &

se-

ſequitur Maſcard. vbi ſuprà. n.40. qui dicunt eam communem.

12 ¶ Non obſtat noſtræ concluſioni principali rregula illa generalis, q; impedito impedimento facti currit præſcriprio, ſed q; proptèr Iuſtá cauſam rreſtituitur in integrum, quam traddit Bar.in. l. Senatus. ff. dè oſt. Præſidis.n.2. quem rrefert, & ſequitur Abb. in. c. èx tranſmiſſa. dè præſcriptio.n.13.& ibi Felin.n.8.& alij.dd.quos rrefert,& ſequitur Pinel.in authent. niſi tricen.

13 C.dè bonis Mater.n.42. ¶ Licèt iſtud impedimentum ſit facti: quià multi caſus excipiuntur à Iure(vt eſt caſus.d.c.èx tranſmiſſa) intèr quos excipitur cauſa metus. & ſic impedito impedimento metus non currit præſcriptio: quià perfeciſſe videtur, qui proptèr metum non facit.tex.expreſſ.in.l.in omnibus cauſis ff. dè rregul.Iur. Cujus verba ſunt: in omnibus cauſis prò facto accipitur id, in quo quis alium per horrescit,quo minùs fiat. & ibi glo. vnica. què tex. àd hoc citat Boetius in deciſſ. 40. n.9. vbi rrefert multos.dd.

14 ¶ In ſecundo caſu noſtræ diſtinctionis(hoc

Tt eſt

eſt quandò non durat eadé cauſa metus,) tùnc purgatur metus triplici modo. Scilicet: verbis. factis. præſcriptione.

15 ¶ Verbis purgatur metus rratificando ea, quæ pèr metum geſta ſunt. l.4. C. iſto tit. tex. etiàm expreſſius in. c.1. iſto tit. & in. c. dè illis. el. 2. dè deſponſatio. impub. & Socin. Iun. in conſil. 77. volu. 1. n. 10. ¶ Fallit quandò breui tempore poſt metum, fuit facta rratificatio. vt Calderin. in conſil. 2. iſto tit. n. 1. Bal. in. l. 2. C. iſto tit. n. 10. Ancharran. in conſ. 299. n. 1. Alexand. in conſil. 98. volu. 3. n. 7. quos rrefert, & ſequitur Euerard. in conſil. 19. n. 24. & 25.

16 ¶ Factis purgatur metus ſoluendo ſpontè, quod pèr metum promiſſum fuit. d. l. 2. C. iſto tit. & Socin. in conſil. 4. volu. 3. n. 22. Rebuff. in. d. tract. dè rreſciſ. contract. glo. 12. n. 5. ¶ Et cohabitando ſpontè cùm quo matrimonium coactè fuit contractum. tex. in. c. àd id. dè ſponſalib. & matri. ¶ Vèl ſi carnalis copula ſubſequatur. tex. in. c. ſignificauit. dè eo qui dux. in mat. quam pol. pèr adult. & in. c. ſupèr. qui mat. accuſa. poſſ. ¶ Vèl geminatione: geminando

factum

factum seù contractum vt Craueta in consil. 114. volu.1. n.8. ¶ Fallit vt in casu. suprà proximo.

17 ¶ Præscriptione purgatur metus, sinendo labi tempus intrà quod agere, seù excipere potest. tex.in.l.3.C.isto tit. vbi Bar. benè. ¶ Et pro hujus menbri explicatione est inuestigandum intrà quod tempus præscribantur facta metu. & prò omnimoda explicatione distinguo intèr prophana, & spiritualia.

19 ¶ In Prophanis, sit prima conclusio: q̀ met9 dè Iure Prætorio præscribitur anno vtili tex.in.

20 l.in honorarijs.ff.dè actio.& obligàt. ¶ Sit secunda conclusio, q̀ dè Iure Ciuili metus durat triginta annis, sicut aliæ actiones personales. hoc (scilicèt) quandò proponitur contrà eum, qui metum intulit, vèl participem. àt contrà tertiũ solũ durat decẽ annis intèr præsentes, & viginti intèr absentes. tex.in.l.sivi, vel metu.C. isto tit. Iũctis glos.verb.lõgæ.&.verb.munit9.&. dd.quos rrefert, & sequitur Tiraq. dè vtroq; rre tract.pri.par.§.1.glo.10.n.14.& sequitur Sarmiẽto lib.2.selectar.c.11. n.8. vndè cauendum est à

Ruino in consil. 105. volu. .n.6. qui dicit cõmunitèr teneri pèr. dd. in. d. l. si vi, vèl metu. ꝙ tàm personalis, q̃ rrealis tollitur spatio decèm
21 annorum. ¶ Sit tertia conclusio: ꝙ si intentatur Offitium Iudicis durat etiàm trigintà annis: quià Offitium Iudicis durat trigintà annis. glo. notabilis in. l. sicut. in prin. C. dè præscrip. 30. vel 40. anno. verb. persequutione. dè quo videatur Bal. in tract. dè præscriptio. 4. par. quar-
22 tæ partis principalis. quæst. 30. pèr totam. ¶ Sit quarta conclusio: ꝙ contrà hæredem àd quem rres, seù prætium peruenit durat perpetuò. tex. in. l. quod diximus. §. fi. Iuncta. l. quod autèm
23 ff. isto tit. ¶ Sit quinta conclusio: ꝙ pèr viam exceptionis (nàm metum passo non solum datur actio, sèd exceptio. l. metum la. 3. §. sèd quod Prætor. ff. isto tit.) durabit eisdem annis, qui-
24 bus pèr viam actionis, & non amplius. ¶ Quià rregula. l. purè. §. fi. ff. dè doli exceptio. (quæ dicit: ꝙ quæ sunt tẽporalia àd agendũ, sunt perpetua àd excipiẽdũ. dè qua Bal. vbi suprà quæst. 37. pèr totã) nõ militat in metu: quià metus potest proponi agendo. & illa lex loquitûr (vt in

ea patet) quandò quis non potest Ius suum proponere agendo, sed tantùm excipiendo. sed quandò potest Ius suum proponere agendo, tunc tenetur excipere intrà illud tempus, quod est ei limitatum à Iure àd agendum. & ita probatur expressè in.l. Papinianus. §. si filius. ff. dè inoffi. testa. & ibi Paul. Castren. & alij. dd. idem Paul. & alij quos rrefert, & sequitur Anto. Gomez in lib. 2. variar. c. 14. dè rrestitut. minor. n. 8.

25 ¶ Sit sexta conclusio, q qui proptèr metum non appellat, tenetur id protestari intrà tempus datum àd appellandum tex. expres. in.c. fi. dè appellat. tex. in.l. fi. C. dè his qui prop. met. Iud. non appella.

26 ¶ Fallit ista conclusio, quandò non audet protestari, nè talis protestatio clãdestina rreueletur vt glo. in c. 1. isto tit. verb. proposuit. quam ibi sequitur Abb. n. 6. & Bal. in d. c. fi. n. 5. quem ibi sequitur Philip. Fran. n. fi. & Præposit. n. 19. tenet Iass. in. l. qui in aliena. §. Celsus n. 46. ff. dè acquir. hæreditat.

27 ¶ Est tamèn aduertendum àd istam sextam conclusionem, q multi. dd. quos rrefert, & se-

quitur Detius in.d.c.fi.n.21.tenent non esse necessariam protestationem, sed quod sufficiat subesse Iustum metum, quare non appellauerit.idē Detius in.l.in omnibus causis. ff. dè rregul. Iur. n.12.& facit,quod diximus suprà.n.12.

28 ¶ In Spiritualibus autèm est sciendum: quod in casibus,in quibus tempus non est expressè diffinitum, rrelinquitur arbitrio Iudicis. vt dicit Hostien.in.c.1.isto tit.àdfin.& ibi Inno. n. 2. & Cardinal.n.3. quæst. 2. & dicit communem ibi Abb.n.13. quem sequitur Menochius in tract. dè arbitrar.Iud.lib.2.Centur.3.casu.231. n.15. & Bossius in.d.tractat.dè pluribus violent. n. 103.

29 ¶ Et casus, inquibus tempus est expressè decisum,sunt sequentes. Primus in proffessione:inqua est determinatum, quòd proffessus antè quatuor decimum annum pèr vim; vel metum auditur vsq; àd quatuor decimum annum.& Proffessus pòst quatuor decimum annum auditur intrà annum à die proffessionis tex.in.c.siquis antè.dè rregularib.& transeunt. & ibi glo.verb.permaneant.¶ Quod hodiè est nouitèr in vtroq; casu ampliatum vsq; àd quin

quen-

quenniũ à die emissæ proffessionis in. c. 19. ses-
30 sio. 25. Concilij Trident. ¶ Secundus casus est in Matrimonio carnali in quo per annum, & dimidium cohabitationis præscribitur. per tex.
31 in. c. àd id. dè sponsalib. & matrimo. ¶ Tertius casus est in voto castitatis solemniter emisso, quod biennio præscribitur tex. in. c. si qui cleri. vel vouent. matrimo. cont. poss.

32 ¶ Est tamen aduertendum àd nostrã materiam præscriptionis. ꝙ quotiens potest subesse alia causa, q̃; approbatio, nunq̃; præsumitur approbatio cõtractus metu facti. tex. in. l. 4. C. isto ti. & ibi Bar. n. 2. idẽ Bar. in. l. 2. C. isto tit. n. 10. & Paul. n. 7. Sylua Nup. d. lib. 2. d. n. 119. Bossius in. d. tract. dè plurib. violẽt. n. 96. & 100. Padilla in. d. l. interpositas. C. dè transactio. n. 25. Azebedo in. l. 1. ti. 21. lib. 4. Recopilat. n. 195. ¶ Quod procedit etiã si nõ duret eadẽ causa metꝰ. quià fũdatur in rregula Iuris, ꝙ nemo præsumitur velle Iactare suũ, vbi alia cõjectura haberi potest. tex. in. l. sicũ aurũ. ff. dè solut. & l. cũ dè indebito. in prin. ff. dè probatio. ita dicit Areti. in cõsil. 14. n.
33. 18. ¶ Et rregularitèr vbi cũq; potest cadere aliã

præsumptio, q; rrenūtiationis: nunq; capitur præsumptio rrenuntiationis vt videmus, quod notatur in.c.constitutus.dè rrescript.vbi in rreceptione facta in Canonicum vltrà numerum dè mandato Papæ, videtur potiùs facta animo obediendi Papæ, q; animo rrenuntiandi priuilegio, vel statuto loquentibus dè numero Canonicorum.& glo. in.l. cùm quid.ff.si cert. pet. verb.prò cauto.& est bonus tex.in. d.l. cùm dè indebito.ff.dè probat.&.c.supèr hoc.dè rrenun
34 tiatio. ¶ Actus enim taciti, & voluntas tacita non sunt sic latè interpretandi, sicùt expressi: sèd eatenùs, quatenùs, se extendunt actus, èx quibus tacita voluntas rresultat vt Paul. Cast. in cōsil.27.n. pèr totum, & est glo.Magistra in cle.sæpè. in fi. dè verbor. signifi. verb. partibus: ita dicit Euerard. in consil. 21. n. 24. &. 25. idem in topicis legalibus cap.àb expreso àd tacitum. n. 19.

RECAPITVLATIONES.
§.1.

Ratificatio

Ratificatio facti meticulosi à quo tempore validet factum? n.1. & n.2.

Lex fingere potest, & facere vt rratificatio rretrotrahatur. 3.

Homo fingere non potest, & ideò ejus rratificatio non rretrotrahitur. 4.

§. PRIMVS, ET VNICVS. A QVO tempore rratificatio, seù purgatio metus validet actum?

1 EST TAMEN PRO omnimodo complemento nostræ materiæ in vestigá-dũ, àn rratificatio, seù purgatio metus validet actum vt èx tùnc, aùt èx nùnc? In quo est distinguendum: quòd aùt contractus proptèr metum fuit ipso Iure nullus, aùt non. ¶ Primo casu rratificatio validat proùt èx nũc: quià èx nùnc rrecipit rrobur. ¶ Secundò casu rratificatio validat proùt èx tùnc: quià à principio valuit, licèt potuerit rresciendi, & sic non

rrecipit rrobur èx nùnc. ità dicit Bar. in l. obser uare. ff. dè off. Proconſ. n. 4. Detius in. l. ſempèr qui non prohibet. n. 16. ff. dè rregul. Iur. idem in conſil. 367. n. 4. & in conſ. 645. in fi. Abb. in. c. cō ſultationi. dè ſponſal. n. fi. Menochius in tract. dè rrecuperand. poſſeſsio. rremedio. 14. n. 154. Octauian. Simoncell. in tract. dè decret. lib. 3. tit. 9. caſu. 2. n. 18. & Petrus Peralta in prælectio. l. hæredè. ff. dè legat. 2. n. 81. Dicit communem Ioſep. Luduui. in deciſſ. Rotæ Lucens. pri. par. deciſsio. 18. n. 13. cùm tribus ſequentibus.

2 ¶ Fallit Prima concluſio (dè caſibus ipſo Iure nullis) quandò fit rratificatio tacitè èx legis diſpoſitione proptèr lapſum tēporis: quià tùnc àb initio (ideſt èx tùnc) confirmatur argu. tex. in. l. fi. C. ſi minor maior factus, ibi: quaſi àb initio. vbi factum minoris eſt ipſo Iure nullum: & tamèn ſi pòſt maiorem ætatem tacùerit pèr quadriennium à die ſciēntiæ, conualidatur cur ſu iſtiùs quadriennij quaſi àb initio: & ſic prout èx tùnc, non prout èx nùnc.

3 ¶ Ratio eſt, quià cùm lex fingere poſsit, poteſt etiàm operari: vt rratihabitio præteritum

rreſpi-

rrespiciat,& rretro trahatur. vt voluit Areti. in consil.128.n.5.quem vltrà prædictos rrefert, & sequitur Caualcan.in tract.dè tutor.& curat.n. 148. ¶ Secùs est in rratihabitione hominis:
4 quià homo fingere non potest, q actus, qui à principio fuit nullus, validetur tamq; à principio mediante ejus rratificatione. secundùm prædictos.dd.maximè Menochium,& Iosephũ Luduuicum vbi suprà. n. 16. cùm sequentibus. & Alexand.in consil.149.volu.2.n.4.

RECAPITVLATIONES cap. 13. seù finalis.

ACTIO quod metus causa transmititur contrà quemcumq; possessorem. 1.
Fallit dicta conclusio n.2.& n.10.
Fallentia præcedens limitatur duplici modo. n.3. & numero.4.
Actio ista trãsmititur contra hæredem, àd quem rres peruenit. 5.
Ampliatur præcedens conclusio. 6.
Actio ista transmititur contrà hæredem hæredis,

 etiàm

etiàm si pèr cōsumptionem primi hæredis àd eum rres non peruenerit. 7.
Actio ista datur contrà participem. 8.
Et contrà eum qui dolo desijt possidere. .9.

CAPVT DECIMVM TERTIVM seu finale dè transmissione actionis metus.

1 ET VT NIHIL DEsideretur libet aliqua dè transimissione hujus actionis rrefferre; quià suprà in præambulis. n. 24. diximus hanc actionem transmitti contrà quemcumq; possessorem, vbi adduxi allegationes quas hic non rrepeto.

2 ¶ Fallit prædicta conclusio quandò rres interijt: quià tùnc non datur contrà tertium. tex. express. in. l. si ipsa rres. ff. isto titul.

3 ¶ Fallentia ista limitatur primò, quandò tertius àd quem rres deuenit, eam vendidjt, vel aliam rrem prò ea suscepit: quià tùnc conseruatur actio, etiàm si prætium, vel altera illa rres

pereat, vel sit deperdita. tex. express. in. d. l. si ipsa rres. & Socin. Iunior. in. l. stipulationes non diuiduntur. ff. de verbor. obligatio. n. 230.

4 ¶ Limitatur secundò dicta fallentia, quandò iste tertius fuit in mora rrestituendi. & quádò constituatur quis in mora, àd hoc vt teneatur. vid. l. 6. tit. 14. par. 6. & ibi Gregor. Lop. in. glo. 4. verb. *buena fee*. & latè, & benè Rebuff. in. commentar. 3. tomo. tit. dè fructib. & illor. rrestit. pèr totum, maximè. n. 14. vbi me rremitto.

5 ¶ Itèm datur actio ista contrà hæredem, àd quem rres deuenit. tex. in. l. quod diximus. §. fi. & . l. quod autèm. & . l. quantum autèm. ff. isto. tit. ¶ In tantùm, quòd datur perpetuo contrà talem hæredem. d. l. quod autèm. & diximus suprà in. c. 12. in prin. n. 22.

6 ¶ Etiàm si rres consumpta sit apùd eum tex. express. in. l. videamus. ff. isto titulo.

7 ¶ Itèm datur contrà hæredem hæredis, etiá si pèr consumptionem primi hæredis àd quem rres deuenit, àd istum non deuenerit tex. expres. & celebris in d. l. videamus. dè quo festum facit Bar. in. d. §. fi. legis quod diximus. autè. n. 1.

ff.iſto tit.& in ſingulari. 114. & Matient. in. l. 7. tit.11.lib.5.Recopilat.glo.8.n.3.

8 ¶ Itèm datur contrà participem. l. 30. tit. 2. par.3.& diximus ſuprà in.c.11.n.5.

9 ¶ Item datur contra tertium, qui rrem dolo deſijt poſsidere.nàm tenetur ac ſi verè poſsideret.tex.in.d.l. videamus. ff. iſto tit. & ibi.dd. & Socin.Iunior in.d.l.ſtipulationes non diuiduntur.ff.dè verbor.oblig.n.230.

10 ¶ Fallit. 2. quandò tertius illè longæ poſſeſſionis præſcriptione munitus eſt tex.in. d.l. ſivi, vel metu. C. dè his quæ vi. & ibi. glo. &. dd.

LAVS DEO.

INDEX OMNIVM quæ in hoc opere cõtinẽtur.

A.

Angelus

Benef-

C

Circunstã-

E

Esse

G

Gigantis

H

I

in

L

M

Metus

Offensio-

 tur

tio

S

Spontanea

T

Tituli

V

Finis hujus rrepertorij.

Errata sic corrigito.

F ol.2.pag.1.linea penult. nou.lege: non.
Fol.3.pagin.2.linea.15.sequitus: lege,sequutus.
Lin.19.lucos.lege,lucas.
fol.4.pag.1.linea.3.rresene·lege,rreferre.
lin.10.quolibei,lege,quolibet.
lin.12.isitur.lege.agitur.
lin,13.diuc.lege,dicit.
lin.19.consequantis.lege,consequentis.
✠ Pag,2.lin.14.notad.lege,notat.
lin.21.que.leg,qua.
fol.7.pag.2.lin.13.mibid.lege,mibi id.
lin.16.inseres.lege,inferens.
lin.19.de acto.lege.de actio.
fol 8.pag.1.lin.11 uon.lege,non.
fol.9.pag.1.lin.4c.contra.lege,contra
fol.10.pag.2.lin.10.libetos,leg.liberos.
lin.17.l.lege.lib.
fol.11.pag.1.lin.11.proposui.lege.proposuit.
fol.13.pag.1.lin.10.junta.lege,juncta.
✠ Pag.2.lin.8.uturo.lege,futuro.
fol.17.pag.1.lin.14.sequuntur.lege:sequuntur.
fol.19.pag.1.lin.29.mages.lege,majes.
✠ Pag 2.lin.7 nnup.lege:nup.
fol.21,pag.1.lin.11.esta.lege,ista.
fol.23.pag.2.lin.5.causa.lege,causa.
lin.6.re sprobata.lege.rres probata.
lin.22 maio.lege.maio.
fol.24.pag.1.lin.7.sidorata.lege sideratа.
fol.25.pag.1.lin.21.sciiplit.lege.scripsit.
fol.29.pag.1.lin.9.rretulimns.lege.rretulimus.
lin.12.circuntanstantia.lege,circunstantia.
fol.30.pag 1.lin.3.uon.lege,non.
lin.19.supero.lege,super.
fol.31.pag.1.lin.4.statntum.lege.statutum.
lin.7 sequitum.lege.sequutum.
lin.10.essitialum.lege:essitialium.
✠ Pag.2.lin.18.comentur.lege,comentar.

lin.fi.

Errata sic corrigito.

lin.fi.diligent.lege:diligenter.
fol.32.pag.1.lin.1.pratica.lege,practica.
lin.11.vulica.lege.publica.
fol.35.pag.2.lin,5.fideiussoribus.lege:fideiussoribus.
fol.42.pag.1.lin.10.inquantu.lege,in quantum.
✠ *Pagi.2.lin.4.incũsil.lege,in consil.*
In eadem lin.vtumq;.lege.vtrumq;.
fol.43.pag.2.lin.2.inducut.lege,inducunt.
fol.44.pag.1.lin.12.offitialum,offitialium.
lin.fi.de bur.leg.debut.
fol.45.pag.2.lin.4.rresuipt.lege.rrescript.
lin.10.consessio.lege.concessio.
fol.46.pag.1.lin.2.cosilium.lege,consilium.
✠ *Pag.2.lin.18.mamica.leg.Mantica.*
fol.47.pag.1.lin.4 tex.lege.tex.
lin.21.juta.lege.jura.
Pag.2.lin.13.pondcratur.lege,ponderatur.
lin.fi.notad.lege,notat.
fol 48.pag.1.lin.15.faborem,lege,fauorem.
fol.49.pag.2.lin.2.tranfigere.lege.transigere.
lin.3.popter,lege:propter.
fol.51 pag.1.lin.17.piesumitur.lege,præsumitur.
fol.52.pag.1.lin.12.fit.lege,sit.
✠ *Pag.2.lin.10.propiam.lege:propriam.*
fol.53.pag.1.lin.2.propiam persona.lege: propriam personam.
lin.22.sequitui.lege,sequitur.
fol.54.pag.1.parris.lege.patris.
lin.22.volu.n.2.lege.volu.1.n.2.
✠ *Pag.2.lin.16.nuntrat.lege.nantiat.*
lin.22.is.lege.15.
folio.55.pag.1.lin.16..vsqu;.lege.vsq;.
fol.56.pag.1.lin.13.fi.lege.si.
✠ *Pag.2.lin.18.libec.lege.libet.*
fol.57.pag.1.lin.16.reuercetiam.lege. reuerẽtiam.
lin.20.non.lege.non.
✠ *Pag 2.lin.1:rreuorentiam.lege:rreuerentiam.*

fol.32

Errata sic corrigito.

fol.58.pag.2.lin.2.iuquirendum.lege:inquirendum.
lin.fi ptrmam.lege:primam.
fol.59.pag.1 lin.19.marimonio leg.matrimonio.
fol.60.pag.1.lin.6.silenrium.lege.silentium.
fol.61.pag.2.lin.7.fine.lege.fino.
lin.10.debetut.lege.debetur.
fol.62.pag.1.lin.6.ptæcipuè.lege.precipue.
lin.19.rit.lege.tit.
lin.21.imputantur.lege.imputatur.
✠ *Pag.2.lin.7.vr.lege.vt.*
fol.63.pag.2.lin.10.debe.ur.lege.debetur.
fol.64.pag.2.lin.1.nutriori.lege.nutritori.
fol.65.pag.2.lin.18.deberur.lege.debetur.
fol.66.pag.1.lin.9.sanectute.lege.senectute.
✠ *Pag.2.lin.1.fnnt.lege.sunt.*
fol.67.pag.2.lin. justa,lege.juxta.
fol.69.pag.1.lin.7.interpositas,lege.interpositas.
✠ *Pag.2.lin.2.Saliacetus.lege.Sali cetus.*
fol.71.pag.1.lin.14.egear.lege.egeat.
fol.72.pag.1.lin.7.vè.lege.vel.
fol.74.pag.2.lin.3.sequenri.lege.sequenti.
fol.76.pag.2.lin.2.nquibus.lege.inquibus.
lin.7.dnm.lege.dum.
lin.16.prohpa.lege.propha.
fol.77.pag.1.lin.1.rrouocand.lege.rreuocand.
✠ *Pag.2.lin.2.finali.fingularem.lege.singularem.*
fol.81.pag.2.lin.1.omnē.lege.omne.
fol.83.pag.1.lin.4.deueniantur.lege.deueniatur.
linea.14.conclusiones.lege.conclusiones.
✠ *Pag.2.lin.1.metnm.lege.metum.*
fol.84.pag.1.lin.17.pharnaea.lege.pharmaca.
✠ *Pag.2.cap.4.lege.cap.6.*
fol.89.pag.2.lin.1.iu.lege.in.
lin.9.quo od.lege.quòd.
fol.91.pag.2.lin.19.dominus.lege.dominis.
fol.92.pag.1.lin.15.nonum.lege.nouum.

✠ Pa-

Errata sic corrigito.

✠ pag. 2. lin. fi. trasseunt. lege, transeunt.
fol. 98. pag. 1. lin. 10. n. 15. leg. n. 25.
fol. 99. pag. 1. lin. 13. Rnb. lege Rub.
fol. 102 pag. 2 lin. 20 primetendū. lege. prætmitēdum.
fol. 104. pag, 1. lin. 10. omnc. lege. omnes.
✠ pag. 2 lin. 20. sacramentis. lege, sacramentis.
lin. finali. Sacrameatum. lege. Sacramentum.
fol. 105. pag. 2. lin. 18. nou, lege, non.
lin. 20. voluntatem. lege, voluntatem.
fol. 106. pag. 1. lin. 3. negotiam. lege, negotium.
fol. 109. pag. 2. lin. 18. rrequirirur. lege, rrequiritur.
fol. 111. pag. 2. lin. 16. rrefetr. lege. rrefert.
fol. 112. pag. 1. lin. 21. dispositionem. lege, dispositionē
lin 22. susceperunt. lege, susceperunt.
fol. 113 pag 2 lin 19. prut. lege. praut.
fol. 115 pag. 1 lin. 3. dieclum. lege, dictum.
lin fi sanctus lege, sanctus.
fol. 116. pag. 2. lin. 6. buinta. lege, quinta.
fol 117. pag. 2. lin. 6. exeu. lege. exeu.
fol. 119. pag. 1. lin. 1. interuenit. lege, interuenit.
fol. 120 pag. 2. lin. 9 inter. lege, inter.
fol. 121. pag. 2 lin. 9 Crauera. lege, Craueta.
lin. 21. quò sponte lege, quòd sponte.
fol. 128. pag. 1 lin. 1. veialieni lege, vel alieni.
lin. 1 prepofit, lege, præposit.
lin. 17. isti. lege, ita.
✠ pag. 2 lin 4 locurn. lege, locum.
fol 131. pag 1. lin. 5. fizieron. lege. fizieron.
fol 143. pag. 1. lin. 17. Rebuff. lege, Rebuf.
✠ pag. 2. lin. 5. quaprupli. lege, quadrupli.
lin. 21. quando. lege, quando.
fol 150. pag. 1. lin. 22 Corn. lio. lege, Cornelio.
fol. 151. pag 1 lin. 15. diximes, lege, diximus.
✠ pag. 2 lin. 11. diligentet. lege, diligenter.
fol. 152. pag. 1. lin. 3 velet. lege. valet.

FINIS.

G. DI GIACOMO
PESCARA
1971